Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

+ *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.

+ *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.

+ *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.

+ *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via `http://books.google.com`

Digitized by Google

LIOTHEEK
ELLAERT.

UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK GENT

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

DEN HEMELSCHEN HANDEL DER DEVOTE ZIELEN,

VOL

Gheestelijcke meditatien, ghetijden, lof-sanghen, ende ghebeden.

Ghemaeckt door

LVDOVICVM MAKEBLYDE,
Priester der Societeyt
IESV.

T'HANTVVERPEN,
By Jan Cnobbaert/by het Professen-huys der Societeyt IESV, in S. Peeter. 1625.

Google

Digitized by Google

DEN
HEMELSCHEN
HANDEL
DER
DEVOTE SIELEN
Ghemaeckt door
LVDOVICVM MAKEBLYDE
Prieſter der Societeyt
IESV.

T'ANTWERPEN
By Ian Cnobbaert
M. DC. XXV.

Digitized by Google

Digitized by Google

Tot den godt-vruchtighen Leſer.

Eminde Leſer, wy preſenteren v hier den Hemelſchē Handel der devoter zielen, *tot vermeerderinghe der deught-ſaemheyt, onder de godt-vruchtighe Chriſtenen, ende in ſonderheyt, tot onderſtandt aller gheeſtelijcker perſoonen; dat ſy, naer Pauli vermaninghe hunne verkeeringhe (ter wijlen ſy hier leven) in den hemel mochten hebben, ende van hunne tijdelijcke becommerniſſen (die ſy naer den eyſch van hunnen roep doen moeten) in hunne gheeſtelijcke oeffeningen niet beſchadight worden: Dus wilt dien, om uwen gheeſt ſtadichlijck in Godt te verniet wē, daghelijckx ghebruycken, ende daer in met luſt volherden. Ghy hebt hier op elcken dach der weke verſcheyden meditatien, naer den eyſch der godlijcker myſterien, die tot dien dach dienen: op dat ghy die aendachtelijck leſende ende rijpelijck overweghende, der ſelver claerder*

Digitized by Google

kennisse mooght vercrijghen, ende salighe bevveghelijckheden, tot alle deuchtsaemheyt in u vervvecken. Daer na cleyne Ghetijden, met verscheyden lof-sanghen ende ghebeden, om uvven gheest in Godt vermaeckelijck te vernieuvven. In't eynde van elcke Ghetijden hebdy het ghebedt der Heyligher Kercke, eyghen tot die Ghetijden: ende hier nae, uyt de lof-sanghen der voorgaende Ghetijden, een, tvvee, oft dry liedekens; om daer mede onder het vverck den gheest by daghe te bevreughden. Eyndelijck, hier hebdy onsen Berch der gheestelycker lusten vermeerdert ende verbetert. Dus smaeckt u onsen arbeyt, wilt Godt daer voor dancken, ende dien tot uvve salicheyt ghebruycken. Vindt ghy, na uvven lust iet beters, bidde Godt u daer in vermeerderinghe sijnder gratie, ende voorderinghe in alle deughtsaemheyt te verleenen.

VOOR-

VOOR-REDEN.

ALsoo gheenen arbeyt sonder vermakelijckheyt gheduerich vvesen kan, ende niemant machtich is, ghelijck Augustinus leert, teghen sijnen danck eenich goedt te doen: Den mensch nochtans (soo den heyligheu Iob ons ghetuyght) tot arbeyt geboren is, ende ledicheydt heeft als een roest, jae een gantsche verderueniſſe der vveerdicheyt sijnder nature; soeckt daerom in alle sijn vvercken oft handel, die hy na sijnen roep doen moet, eenighe vermakelijckheyt, om in die ghestadelijcker te herderen, ende de selve tot bequaeme volmaecktheyt te brenghen.

Den mensch is geboren tot arbeyt. *Lib. 1. Confess. Iob. 5.7.*

Gheenen arbeydt is ghestadich sonder vermakelijckheyt.

Maer ghelijck den mensch in tvvee deelen bestaet, te vveten in't lichaem ende in de ziele, ende elck deel sijn eyghen becommerniſſen, vvercken, ende arbeyden vereyscht, om alsoo alle sijne behoevelijckhedē te vervrijghen; soo is't dat het lichaem veel vvackerder is, om sijnen troost ende sijn vermakelijckheden te soecken ende te aenveerdē, als de ziele.

Den mensch heeft twee deelen.

Dit gheschiet, om dat het lichaem hier is als in sijn eyghen lant, ende aerdtsche sinnen ghebruyckt tot sijnen troost, die (als honden ter jacht gheleert loopen naer het vvilt) soo

Van de vermakelijckheyt des lichaems.

Digitized by Google

oock in alle dingen vermakelijckheyt soecken; in eten, drincken, spelen, vvandelen, slapen, spreken, vrienden, versaminghen, fraeye cleederen, schoonen huysraedt, groote loon, vrolijcke medegheselle, rusten, eñ hondert andere dinghen. Dit is de vvijsheydt deser vvereldt ende des vleeschs, die door de sinnen ende den bedorven gheest, alderhande troostelijckheden tot versoetinge van den lichamelijckē arbeyt bespoort, ende voorvvorpt. Maer de ziele is hier als in een verdrietigh ballinckschap, buyten haer eyghen landt, in het lichaem, als in eenen kercker ghesloten: voorts hare oeffeninghen zijn seer svvaer, eñ ghelegen in't versterven aller sinnelijckheyt, ende naturelijcker lusten, ende in dinghen, die de macht der nature te boven gaen, als zijn 't ghebruyck van alderhande volmaecte deughden. VVaer uyt comt, dat al is't dat de oeffeninghe der deughden ter salicheyt van noode is, lichtelijck nochtans den mensch door teghenheyt sijnder nature van die afvvijckt, oft oock die gantsch achterlaet, ten zy dat de ziele in t oeffenen van die, bequame vermaeckelijckheyt vercrijghe, vvelcke gheestelijcke vermaeckelijckheyt der ziele, ghemeynelijck uyt vijf oorsprongen vloeyt. *Ten* 1. uyt de gheestelijcke salvinghe, verlichtinghe, vervveckinghe ende soeticheydt der gratie Godts. *Ten* 2. uyt de verdiensten der deughdelijcker vvercken; ende besonderlijc uyt den eeuvvighen loon, die Godt soodani-

De ziele blijft dickwils dorre.

Vyf oorspronghen van de vreughde der ziele.

ghe

ghe vvercken belooft. *Ten* 3. uyt de gheruſticheyt, die de conſcientie vindt in vvel ende deughdelijc na Godts vvet te leven. *Ten* 4. uyt het verlaten aller ſinnelijcker dinghen, om den vville Godts. *Ten* 5. uyt de gheſtadighe verkeeringhe met Godt ende ſijn Heylighen in den hemel.

Dit zijn de eygen fonteynen, vvaer uyt de ziele, in alle hare gheeſtelijcke vvercken, be quame vermakelijcheyt crijght, die menichmael ſoo groot ende menich vuldich is, dat allé trooſt des lichaems daer by niet en heeft; ja dicvvils den lief-hebber Godts ſoo crachtelijc vermaeckt, dat hy in ſijnen ghetrouvven dienſt, dien hy Gode doet, noch arbeyt, noch pijne, noch ooc tormenten, die hy voor Godt lijdt, en ghevoelt; maer vvordt in die geconſumeert, niet alleen ſonder pijn, maer oock met onſprekelijcke vreught des herten, hopende namaels ter ſalicheydt in glorie vernieuvvt te vvorden.

Hoe groot de vreught der ziele dickvvils is.

Maer vvant luttel Chriſtenen deſen uytnemenden trooſt ghevoelen, eñ 'tmeeſten-deel der ghener die Godt dienen, met grooten ſtrijdt, ende ſvvaer vernoeyen dat doen, ſoo dat ſy daerom niet ſonder peryckel en zijn van af te vallen: preſentere henlieden deſen *Hemelſchen Handel der devoter zielen*, vol gheeſtelijcke vreughden, hemelſche hoven, ſchoone lof-ſanghen, ende vermaeckelijcke ghebeden, om den gheeſt (die door het ghebruyck der ſinnelijcker luſten, ſich niet ghe-

Oorſake van deſen Hemelſchē Handel.

noech tot Godt begheven en can) door het aen-vatten deſer gheeſtelijcker vvelluſten, het aenſchouvven van deſe Princelijcke hoven, ende het ghebruyc der lof-ſangen ende ghebeden ſoo te vercloecken, dat hy in alle oeffeninghen der deughden mach aen nemen, ende met gheſtadicheyt blijven.

Wat men doen moet om de vreught van deſen Handel te ghenieten.

Soo dan, om den ghevvenſchten trooſt onſer zielen met bequamicheyt te ghenieten, ſullen ons met de vleughelen van ons verſtandt, ende der bevveghelycheyt onſes vvils boven alle creaturen verheffen, ende voor al de alderheylichſte Dryvuldicheyt, in den opperſten throon van haer glorieus rijck, in hare Majeſteyt, vveerdicheyt, glorie, rijckdommen, ende ſalicheyt, contempleren.

Daer na, van hooghe, verre ende na, al vvat in dat ſalich rijck te aenſchouwen is, met vreughde des herten bemercken: ende allencxkens naer den eyſch der verſcheydentheydt van de daghen der vveke, neder-komen, ende om-gaende, al vvat daer vermaeckelijcx te ſien is, met ſtade, rijpelijc, ende in't beſonder over-vvegen; ende in het contempleren der ſelver dinghen, met volcomen vreughde des gheeſts elcken dach alle onſe vvercken doen, ende ſoo in Godt volcomen ruſte des herten nemen.

VVaer toe de meditatien, die voor elcke cleyne Getijden te vinden zijn, gherivighen onderſtandt eenen ieghelijcken ſullen gheven.

In

In de vvelcke ons te bemercken ſtaet, dat al is't, dat in verſcheyden meditatien, de ſelve dinghen om te contempleren ons voor ghehouden vvorden, daerom nochtans de vermaeckelijcheydt des gheeſts niet minder in deſe oeffeninghen vveſen ſal, maer vvel meerder. Niet minder: vvant elcke meditatie houdt ons voor eenen verſcheyden hof der Chriſtene zielen, ſoo beſonderlijck beſchrevē, als oft hy alleē, om onſen geeſt in alle oeffeninghen van ons leven te vermaecken, ons moeſte dienen. VVel meerder: *Ten* 1. om dat de dinghen, die in deſe meditatien bemerct vvorden, ſoo vveerdich zijn, dat hare vvelluſten onbegrijpelijck alle de crachten onſer nature te boven gaen. VVaer uyt gheſchiet, dat men dies te meer, dat men die overdenct, te beter oock verſtaet; ende te claerder, dat men die verſtaet ende begrijpt, te ſoeter eñ lieflijcker ſmaeck dat ſy ons oock gheven. *Ten* 2. om dat ſy in haer alle verſcheydentheyt der gheeſtelijcker vvelluſten beſluyten, die op eenen tijdt, ende op een reyſe, t'ſamen niet en connen volcomelijck geſmaeckt vvorden. *Ten* 3. om dat deſe dinghen op verſcheyden manieren bemerct vveſende, haer oock verſcheydelijck aen 'smenſchens verſtant thoonen, ende met nieuvve luſten hem in Godt vermaecken. Ghelijck een conſtich ſchilder, die een peerdt, dat in alles volmaeckt ende vvonderlijck ſchoon is, ſchildert, nu van voren, nu van achter, nu van ter zijden, nu

Bemerckinghen op de navolghende meditatien.

ſtaende,

ſtaende, nu gaende, nu ſpringhende, altijdt nieuvve vervvonderinghe heeft in de proportie ſijnder leden ende coleuren, ende andere vermakelijckheydt in het ſchilderen: oft ghelijck eenen, die uyt luſt gaet vvandelen langhs eenigen vloedt, andere vreught heeft dien ſiende ſpruyten uyt de aerde in't beſluyt ſijnder fonteyne; andere, ſiende dien vallen van eenen berch na het leeghe; andere, ſiende dien ſelven vloedt draeyen rondtom de heuvelen des berchs; andere ſiende dien vloeyen tuſſchen de groene boomen, hagen, ende bebloemde velden: Soo gheſchiet het oock hier den contempleerder, die (als eenē ſchilder, in de panneelē der crachten ſijnder ziele, verſtandt, memorie ende vville, de dinghen, die hy aendachtelijck overleght, ſchildert ende indruckt: oft als eenen, die hem in eenighe fonteyne ende verſcheyden loop ſijnder vvateren verheught) na den gheeſt anderen luſt heeft in Goddelijcke dinghen, contemplerende in Godt als in haer fonteyne; anderē uyt Godt vloeyende nedervvaerts in ſijne creaturen; anderē ſiende die draeyen rontſom de hooveerdighe ende verſteende menſchen, die Godts goedertierene mildtheyt verachten; ende anderen bemerckende die de ootmoedighe herten vervullen ende vruchtbaer maken; eyndelijck anderen de ſelve aenſchouvvende, door-loopen de lieflijcke velden des hemels, ende alle Godts Heylighen met glorie ende ſalicheydt ver-

rijcken.

rijcken. *Ten* 4. om dat vvy, hoe deſe Goddelijcke dingen van ons meer bemerckt vvorden, ſoo veel te meer oock na der ziele van alle onverſtandicheydt ende ſinnelijckheyt, ſuyverder vvorden, ende bequamer om alle gheeſtelijcke vvelluſten (die daer in beſlotē vvaren, ende door onſen arbeyt gheopent vvorden ende als uyt-vloeyen) in hare volmaecktheyt, na den eyſch onſer ſteruelijckheydt, te ſmaken.

VVel aen dan Chriſtelijcken Leſer, leght af de oude traeckheydt in dinghen die uvve ſalicheydt aengaen, ende om uvven gheeſt in Gode te vernieuvven, treedt met blijder herten in den dienſt uvves Godts, ende oeffeninghe deſer meditatien ende Getijdē, ende vvilt die met gheſtadicheyt ghebruycken. Vermaninghe.

Tot alle devote zielen, die na den Hemelschen Handel trachten.

COmt hier Adams ghellacht / hoe langh sult ghy beminnen
Dees werelts pdel schijn vergadert eens uw' sinnen:
Vergadert u ghemoet: en siet / hoe u bedrijff /
Dwoelen / u ghejach / ganssch niet en heeft om 'tlijff.
T'is loghentael dat sy soo schoon u staet voor ooghen:
Als ghy 't vercreghen hebt / soo vindy u bedrooghen.
Exempel een dien Helt by u soo seer ghheacht /
Dien Alexander groot: en wert hy niet belacht /
Ter oorsaeck dat hy als een kint / oft vrouwe weende /
Om datter werelden meer waren / dan hy meende?
En was dat niet ghesept: waer toe heb ick ghevrorcht?
Hoe klepn ist / dat ick met sweet / en bloedt heb ghevrocht?
Het Persiaensche Rijck / het Rijck van Pontus mede
En mochten desen bloet noch niet stellen te vrede.
Mijn vrienden / 'tis alsoo: al watmen hier aen schout /
Scepters / croonen ropael / ghesteenten / peerlen / gout /
Het mach sijn minnaers wel met swaere packen laden /
Maer 't haen des menschens hert ten vollen niet versaden.
T'is vry een grooter wer'lt / een beter wer'lt ist /
Daer wy 'tschip moeten he'en na wenden onghemist.
Den wapen-handel / om dit edel Rijck te winnen /
Leert u dit boeckien klepn van bladen / vol van sinnen.
Couragie / grijpt noch moet / steert vroomlijc na die croon /
Die u van Godt berept is tot een eeuwich loon /
Soo verr' ghy d'ydelheyt en loghentael wilt haten /
En desen Handel hier aennemen t'uwer baten.

I. VVaterfoordt.

In commendationem libri.

SPerat Amor, ſuffert, ſuperat, docet, adiuuat, orat;
Sed canit in ſummo vertice quando ſtetit:
Vnde lutum, & terras, & habentem nubila mundum
Deſpicit, & fruitur liberiore polo.
Hæc ſtudia, has artes, docet hunc liber iſte laborem,
Vera niſi potiùs ſit labor ille quies.

Ter eeren vanden Dichter.

T'Vergift is veelderley, het teghen-gift niet minder,
Bequaem te vveiren af des lichaems quael en hinder,
Den bolus groot nut vvercht, den bezar-ſteen gheeft baet,
Heilſaem den eenhoorn is, heilſaem het mithridaet
Tot liffs behoudenis: maer ſangh gaet al te boven
VVat ons comt over zee, oft vvaſcht in onſe hoven.
Door ſangh en ſnaer-ſpel ſoet vvert het fenijn verjaecht
Van 'tbeeſtken dat den hemel op ſijn rugghe draecht.
Door Davids herpe vvert van Saul uyt-ghedreven
'Tſerpent, dat het lichaem en oock den gheeſt doet ſneven.
O edel Componiſt, die tot des ziels profijt
Veel droguen aen den dach ghebracht hebt in ons tijt,
Dit ſtuck reſteerde noch, dit zijn hemelſche conſten,
Die uvv' Blymaeckend' herp ons mede-deylt uyt jonſten.
Voor 'tlichaem, ende ziel, tot deucht en oock tot vreucht.
VVel een LVIT VVIT altijt Godts loff, en ſticht ons jeucht.

I. VV.

Psalm.54. vers.7.

Quis mihi dabit pennas sicùt columbæ; & volabo, & requiescam?

Isaiæ 38. vers.14.

Sicut pullus hirundinis, sic clamabo; meditabor vt columba.

Facultas Provincialis.

EGo *infrascriptus Præpositus Provincialis Societatis* IESV *per Provinciam Flandro-Belgicam, pro potestate mihi facta ab Admod. R. P. N. Mutio Vitelleſco Societatis nostræ Præpoſito Generali, concedo* Ioanni Cnobbaert *Typographo Antuerpiensi facultatem typis mandandi librum* P. Ludovici Makeblijde, *qui inscribitur* Den Hemelschē Handel der devote zielen. *In cuius rei fidem hasce meâ manu subscriptas, sigilloq; officij mei munitas dedi, Antuerpiæ 15. Aprilis 1624.*

Florentius de Montmorency.

Digitized by Google

Des Sondaeghs.

HET KEYSERLYCK HOF

DER OPPERSTE

MAIESTEYT GODTS

ENDE DER

ALDER-HEYLICHSTE

DRY-VVLDICHEYT.

Meditatie.

HEft u herte ende ghedachten tot in den hemel/ende contempleert daer dat Keyserlijck Rijcke Godts/ vol hoftelijckheyt/vol schoonheyt/vol weelusten ende salichepdt.

Ende ten eersten: Neemet de opperste Majestept Godts sitten in den throon haerder onepndelijcker glorie: by de welcke alle hoocheyt ende wonderlijckheyt der Majestept van a Salomon/ b Nabuchodonosor/ c Assuerus/ende des d Coninckx Tyri/ van de welcke de heylighe Schrifture veele ons verhaelt/ als niet te achten is. Contempleert voorts hoe Godt een is in wesen/ ende dryvuldich in per-

Onderrechtinge. Bemerckt de H. Dryvuldicheyt in haer selven.

a 3. Reg. 10. 18.
b Ier. 27. 6. Dan. 3. 2.
Isa. 14. 2.
c Dan. 1. 3. & 10. 17.
d Ezech. 28. 2.

 sonen/

soonen/niet ghedeelt maer ongedeelt/verscheyden in persoonen/maer onverscheydē in wesen: te weten/Godt den Vadr/ende Godt den Sone/ende Godt den heyligen Gheest. Hoe dat Godt in sijn een voudich Godlyck wesen ontallycke volmaecktheden onyndelijck besluyt; ende

1. Tim. 6. 16. bekendt met Paulo/dat hy woondt in't licht/daermen niet met schrijfliken verstande niet comen kan.

De weerdicheydt van haer hof.

Ten tweeden: Aensiet Godts eyghendommen/ende upt die bemerckt de vermaecktelijckheydt van sijn weerdich hof. De muren van dit hof zijn/ de ongheinsteenthept des Godlycken wesens. De poorten/ Godts almoghenthept: ende wysheyt. De schaten dan dit hof zijn/ Godts goethept ende schoonheydt. De vloeten zijn/ Godts liefelijckheyt ende milthept. De mijnen van goude zijn/ rijckdom ende salichept. De bergen in dit hof zijn de hoocheden der Majesteyt van de heyligh Dryvuldichept. De dalen zijn/ Godts medoogenthept ende goedertierenthept: ende bysonderlijck de vernederinghe van Godt den Soon in het aennemen onser verwozpen nature. De velden/hoven/ende dzeven zijn/Godts ontallycke ende onyndelijcke wellusten ende vzeughden.

De fonteynen ende vloeten van dit hof.

Ten derden: Keert u om te aenschouwen die uptnemende schoone ende menichvuldighe fonteynen ende vloeten van alderhande welrieckende ende costelijcke wateren: als wateren des leevens/der boven-naturelijcke gratien/der glozie/ende ontallijcke andere. Siet die in Godt/siet die upt vloeyen boven/beneden/ende wat vzuchten sy al voozt-bzenghen.

De gherustheydt ende vermaecktelijckheydt vā dit hof.

Ten vierden: Merckt dat in dat Keyserlijck hof Godts noch verdziet/noch de minste swaricheyt is/noch oock wesen kan: maer vaste ende ghedurighe verseckerthept/vzede/eere/glozie/ feestelijcke vzeught/volkomen ende onyndelijcke sa-

he salichepdt.

Ten vijfden: Overset wat Godt in sijn hof doet/dat is/sijn tweederhande wercken. Te weten/Godts inwendelijcke wercken: welcke zijn/ door sijn nature ende verstant genereren eenen Sone/ende upt liefde voortbrengen eenen Gheest: soo dat den Vader/sijn Godlijck wesen door sijn verstant den Sone gheest/ende door de liefde/ met sijnen Sone het selve godlijck wesen/den Gheest t'samen schenckt: Waer upt volcht/ dat Godt een blijft in wesen/ende verschepden in drp personen. Item hoe dese drp personen wesentlijck malcander kennen ende beminnen/ ende upt die onepndelijcke kennisse/ende onghemeten liefde/onghemeten vreught ende wellust ghenieten. Bemerckt voorts Godts uptwendelijcke wercken/welcke zijn/alle sienelijcke en onsienelijcke creaturen/die niet alleen in ghetale/ maer oock in verschepdenthept van soorten ontallijck zijn/met sijn almoghenthept voortbrenghen/ende de selve met sijn onghemeten wijsheydt elck in sijn eyghen plaetse schicken, ende met sijn onepndelijcke goedthepdt die onderhouden/regeren/ende van alle behoevelijckhepdt voorsien.

Godts inwendighe wercken.

Godts uytwendighe wercken.

Ten sesten: Overweeght oock/hoe dat hy u na sijn godlijck beeldt ende ghelijckenisse heeft geschapen, met verstandt/wijsheydt/ende vryheydt begaeft; claere kennisse van sijn wet ende glorie vergunt: heerschappije over alle sienelijcke creaturen ghegeven/ende tot het eeuwich aenschouwen van sijn godlijck wesen/door sijn onepndelijcke goedthepdt gheschickt.

Ten seyvensten: Bemerckt/waer in dat dit beeldt Godts ende ghelijckenisse der heyligher Dryvuldichepdt gheleghen is/soo wel na der nature uwer ziele/als na de boven-natuerlijcke gratie/ ende andere gaven die hy u vergunt heeft. Onderscoeckt oock/oft dat godlijck beeldt in uwe

nature soo schoon is / als't wel behoorde te wesen/ende oft de ghelijckenisse Godts/ die in volmaecktte deughden (welcke Godts gratie in u werckt) gheleghen is/in u hare volcomen weerdicheyt heeft. Ende vindt ghy daer in ghebreck/ arbeyt Godts beeldt in uwe nature van alle besmettheden te suyveren / ende sijn ghelijckenisse na den eysch van uwen Christelijcken roep / te vernieuwen/ende te volmaecken.

Vermaninghen.

Ten achtsten: Looft Godt in sijn almoghentheyt/hem kennende voor uwen Schepper: dient hem/om sijn wijsheydt/hem houdende voor uwen Heere: bemindt hem om sijn goetheyt/hem achtende voor uwe Vader/ende voorsiender van alle dinghen/ die ghy na ziele ende lichaem van noode hebt.

Hier toe aensiet den loon die hy u belooft ende berepdt heeft (dat is/sijn rijck/jae sijn eyghen selven) is't dat ghy hem boven al beminт / ende na sijnen wille tot den eynde uwes leveys met danckbaerder herten looft/ende ghetrouwelijck dient.

Wijs / maeckt vaste opsetten/ van dit soo te doen/van Godt boven al te beminnen / en sijn heylighe wet boven alle dingen te eerstigen. Offert hem al u verstandt ende uwe vryheydt / alle uwe sinnen ende leden/tot sijnen eenwighen dienst: danckt hem voor alle sijn gheestelijcke en tijdelijcke gaven/ende neemt voor u/die tot sijnder eeren ernstelijck te ghebruycken. Bidt hem oock oetmoedelijck/dat hy sijn beeldt ende ghelijckenisse in u wilt her-maecken/ende u de verheven deughden sijnder godlijckher eyghendommen/voor sijn gratie mede deplen: en leest aendachtelijck ter eeren der alder heylichste Dryvuldicheydt de na-volghende Ghebeden.

Des

Des Sondaeghs.

CLEYNE GHETIIDEN VAN DE ALDER-HEYLICHSTE DRY-VVLDICHEYT.

Met acht ghebeden, om de ghelyckenisse haerder acht eyghendommen te verkrygen.

Ter Metten tijdt.

DAnck/eere/ ende gloxie zy den heylighen Drievuldicheydt / die ons ghe schapen heeft tot d'eenwighe salicheydt.

Vers. HEere ghy sult mynen lippen open doen.

Antvv. Ende mynen mondt sal uwen loff verkondighen.

Vers. Gode merckt om tot myner hulpe.

Antvv. Heere haest u om my te helpen.

Vers. Gloxie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligen Gheest.

Antvv. Als't was in den beginne/ende nu/ende al-

tijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia. Van Septuagesima tot Paesschen seghtmen in alle Ghestyden voor (Alleluia) Lof zy u Heere, Coninck der eeuvvigher glorie.

Hymne.

GOdt, die Vzpvuldich zyt/en Een:
V goedthepdt is van al 't beghin/
Dat voor u wesen opt verscheen,
Maer hoe? en vat gheen menschen sin.
Ghy zyt schoon/heplich/mildt/en sterck/
In u verheught dat hemels hof:
V gheeft het vzpderhande werck
Der werelt oock ghedurich lof.
Aensiet/o goedertieren Heer/
Den noot van ons bedozven hert:
Tot heughden helpt ons menschen teer/
Gheneest wat onse zielen smert. Amen.

Antiphone. Zyt met ons heplighe Vzpvuldichept ende eenighe Godthepdt; ghy zyt voor alle dinghen/ende sonder epnde/inder eeuwichepdt.

Vers. Ghebenedijt zpdy Heere/in dat firmament des hemels.

Antvv. Loffelijck/ende eerweerdich/ende hoochverheven inder eeuwichepdt.

Lof-sanck.

VGodt loven wy.
V Heere belijden wy.
V eeuwighen Vader eert de gantsche werelt.
V singhen alle Enghelen/die hemelen/ende alle Potentaten:
Heplich/Heplich/Heplich is den Heere Godt der heyrscharen.

Ober

Over al den omganck der aerden / de heylighe kercke belijdt u.
Den Vader van onbegrijpelijcke Maiesteyt.
Uwen eerweerdighen / waerachtighen / ende eenighen Soon.
Ende oock die Vertrooster / den heyligen Geest.
Christe / ghy zijt eenen Coninck der glorie.
Uwen ghelooft dat ghy zijt den toe-komenden Rechter.
Daerom bidden wy / komt uwe dienaers te hulpe / die ghy met u dierbaer bloedt ghekocht hebt.
Ghelieverdicht u Heere / ons in desen daghe van sonden te bewaeren.
Ontfermt u onser Heere / ontfermt u onser.
In u Heere / heb ick ghehopet: ick en sal niet beschaemt worden inder eewicheydt.

Vervulsel.

Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.
Antvv. Ende mijn gheroep come tot u.

Ghebedt, om te verkrijghen de ghelijckenisse van Godts almoghentheydt.

O Alder-heylichste Dryvuldicheydt / ende onverscheyde eenicheydt / Godt den Vader / Godt den Soon / ende Godt den heyligen Gheest; u komt alleen toe den heerlijcken tytel van almoghentheydt; want ghy alleen / al wat ghy wilt / sonder iemandts hulpe / ende sonder dat u iemandt kan beletten / doen kont; aensiet ghenadelijck onse kranckheden / ende wilt met uwe goddelijcke almoghentheydt / alle onse krachten / sinnen ende

leden soo verstercken/dat wy dooz uwe hulpe ons selben / ende alle de vyanden onser salichept moghen verwinnen; alle goede opsetten / die wy tot uwer eeren maecken/volbzenghen: alle bekozinghe wederstaen/ende allen teghenspoet/ met vermeerderinghe der deughden/lydt-samelyck overcomen. Die leeft ende regneert in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

De Lauden.

Vers. Got merckt aen tot mijnder hulpe.
Antvv. Heere haest u om my te helpen.
Vers. Glozie zy den Vader / ende den Soon / ende den hepligben Gheest.
Antvv. Als't was in den beghinne / ende nu / ende altijdt: ende in de eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Antiph. Glozie zy den Vader / die ons gheschapen heeft.
Glozie zy den Soone/die ons verlost heeft.
Glozie zy den hepligben Gheest / die ons ghehepligbt heeft: nu/ende altijdt/ende inder eeuwicheydt.

Capittel.

O diepte der rijckdommen van de wijsheydt en wetentheydt Godts! hoe onbegrijpelijck zijn syn oozdeelen/ende onspoozich zijn syn weghen?
Antvv. Gode zy lof.

Hymne.

BEminnt hooz al/met herten bly/
In dry personen eenen God;

Van

Wan 't overtreden houdt u vry/
Voor quade lusten/sijn ghebuodt.
Hem looft en dient dat aertryck groen/
Het vyer/de locht/ende wyde zee:
De wychten/elck op haer satsoen;
De vysschen/voghels/al het vee.
℣. Godt/ontfanght voor ons misdaet/
Ons suchten/schreyen en ghelach:
Met uwen troost komt ons te baet/
En doet u volghen nacht en dach. Amen.
Vers. Wy ghebenedyden den Vader/ den Soon/ ende den heyligben Gheest.
Antwv. Hem loben/ende verheffen wy inder eewicheydt.
Antiphone. ℣. saligbe.

Den Lof-sanck van Zacharias.

GHebenedyt zy den Heere Godt van Israel: want hy heeft besocht / ende ghedaen de verlossinghe sijns volcks.
Ende hy heeft ons op-ghereeht eenen horen der salicheyt/in Davids sijns dienaers huys.
Ghelijck hy ghesproken heeft door den mont sijnder heyligher Propheten / die van 'theghin der werelt zijn.
Verlossinghe van onse vyanden/ende uyter handt van alle de ghene die ons haten.
Om barmhertichevdt te doen met onse Vaderen/ ende te ghedencken sijns heylichs testaments.
Den eedt die hy ghesworen heeft tot Abraham onsen vader/dat hy ons geven soude.
Sonder vreese/verlost uyt de handen onser vyanden/hem te dienen.
In heylicheyt ende rechtveerdicheyt voor hem/ alle onse daghen.

Ende ghy kindt sult een Prophect des Alderhoochsten ghenoemt worden / want ghy sult voor des Heeren aensicht gaen / om te bereyden sijne weghen.

Om kennisse der salichept te geven sijnen volcke / tot vergheveniſſe van hunne sonden.

Door de grondighe barmhertichept onses Godts / door de welcke hy ons besocht heeft / den opganck uyt den hooghe.

Om te verlichten den ghenen / die in duysternissen ende in de schaduwe des doots sitten / om te beschicken onse voeten in den weech des vreedes.

Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligben Gheest.

Als 't was in den beghinne / ende nu / ende altijdt / ende inde eewen der eewichedē sal wesen. Amen.

Antiphone. O saligbe ende ghebenedijde Dryvuldicheydt / Vader / Soon / ende heyligben Gheest / zijt over ons barmhertich.

Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.

Antvv. Ende mijn gheroep kome tot u.

Ghebedt om te verkrijghen de ghelijckenisse der Godlijcker goedtheydt.

Wy aenbidden ende aenroepen u / o Godt / met oodtmoedigher herten / ende belijdē / dat ghy alleen warachtich Godt zijt / een in wesen / en dryvuldich in personen; ende dat ghy door u eyghen onghescheyden godlijck wesen / de goedtheydt selve zijt: daerom wilt ons (die upter natueren ganschboos / ende ontrouwich zijn) door uwe oneyndighe goedtheydt / alle onse quaedtheydt ghenadelijck af-nemen / ende door stadighe vermeerderinghe u-

wer liefde in onse zielen / ons na uwen alder-bolmaecksten wille / goet ende in alles u behaghelijck maecken: op dat wy nopt van uwe godlijcke beschickinghe / door wederspannich ghemoet / af en wijcken; maer in alles ende altijdt / het ghene dat u alder-behaghelijckste is / mogen begheeren ende bolbzenghen. Die leeft ende regneert in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.

Antvv. Gode zy lof.

Vers. De zielen der gheloovighen moeten door Godts barmhertichept in vrede rusten.

Antvv. Amen.

Ter Primen tijdt.

DAnck / eere / ende glorie zy der heyligher Dryvuldicheydt / die ons ghescheyen heeft tot d'eeuwighe salichepdt.

Vers. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.

Antvv. Heere haest u om my te helpen.

Vers. Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligben Gheest.

Antvv. Als 't was in den beghinne / ende nu / ende altijdt: ende in de eeuwen der eeuwichheden sal wesen. Amen.

Alleluia. Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Hymne.

EEn ongheschapen wesen kendt:
Verheft den Vader / en sijn Woordt:
Met Godt den Gheest / die nieder sendt
Sijn liefde / die ons heert voor-hoordt.

O Heer/van hooghe Majestept!
Voeght ons swackheyt totter deught/
D jock hebt ghy ons op-ghelept,
Daer toe maeckt wacker ons jeught.
Ontlast ons van der sonden pack/
Waer voor wy duchten seer belaen:
Voet ons verstorven 'svleeschs ghemack/
Dat uwen Gheest ons mach versaen. Amen.

Antiphone. Ghebenedijdinghe/ lieffde / wijsheydt / ende danckbaerheydt zy Godt almachtich in der eeuwicheydt.

Capittel.

Den eeuwighen/onsterfflijcken / ende onsienlijcken Coninck/ende eenighen Godt/zy eere ende glorie inder eeuwicheydt.

Antvv. Gode zy lof.

Vers. Heerlijcken dienst zy der Heyligher Drypuldicheydt.

Antvv. Tot allen tijden inder eeuwicheydt.

Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.

Antvv. Ende mijn gheroep kome tot u.

Ghebedt,om te verkrijghen de ghelijckenisse der Godlijcker wijsheydt.

O Alder-hoochste Majestept/eenen Godt in drye personen / die de werelt door uwe onbegrijpelijcke wijsheyt onderhoudt ende regeert / ende wien alle dinghen volcomelijck teghenwoordigh zijn: neemt van ons alle hinderlijcke onwetentheydt/dupsternissen des herren / dwalinghen des verstandts ende der sinnen / hoocheydtheydt des ghemoedts/ ende alle behaaghelijckheydt in de lusten des vleeschs/ ende der werelt schijnheydt;

ende

ende verbuilt ons met uwe wijsheyt/en volmaecktе kenniſſe aller dinghen / die onſen Chriſtelijcken roep aengaen; doet ons oock de vier uyterſten ſtadichlijck ghedencken/ende al ons doen ende laten volcomelijck tot uwer eeren voorghen ende ſtichten. Die leeft ende regneert in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Verſ. Laet ons den Heere ghebenedijden.

Antvv. Gode zy lof.

Verſ. De zielen der gheloovighen moeten door Godts barmhertichheydt in vrede rusten.

Antvv. Amen.

Ter Tertien tijdt.

DAnck / eere/ende glorie zy der heyligher Dryvuldicheydt / die ons ghescheppen heeft tot d'eeuwighe ſalichheydt.

Verſ. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.

Antvv. Heere haest u om my te helpen.

Verſ. Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligher Gheest.

Antvv. Als't was in den beginne/ ende nu/ende altijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden ſal wesen. Amen.

Alleluia, Oft: Loof zy u Heere Coninck, &c.

Hymne.

O Vader ongheboren Godt!
O eeuwich Godts gheboren Soon!
O Gheest/van beyder minnen vlodt!
Waent ons den weeſt ter ruwen tijdt soon.
Door schijnt ons ziel /o hemelsch licht/
Tot strijdt verſterckt ons swacke ghemoet:

Dat

Verniele in ons al wat onstichte,
Daer u bevel ons leven doet.
Laet zy u/ Godt/die 't al verpult/
En al regeert naer uwen wil:
Die ons belooft/en gheven sult/
Elck synen loon/na dienst verschil. Amen.

Antiphone. Wy aenroepen u/wy loven u/wy aenbidden u/o onse hope/onse eere/onse salicheyt/verlost ons/maeckt ons levende/o heylige Dryvuldicheydt.

Capittel.

Wt hem/door hem/ende in hem/zijn alle dinghen: hem zy glorie ende eere inder eeuwicheydt.
Antvv. Gode zy lof.
Vers. Die heylighe Godtheydt/des Vaders/des Soons/ende des heyligheyn Gheests/verleene ons haer ghenade.
Antvv. Die de gantsche werelt hare wetten onderworpt.
Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.
Antvv. Ende mijn gheroep come tot u.

Ghebedt, om te verkrijghen de ghelijckenisse der Godlijcker rechtveerdicheydt.

O Alder-weerdichste Dryvuldicheyt reyne Godt/vernieuwt ghenadelijck onse zielen/die ghy upt niet/na u beeldt ende ghelijckenisse/een in wesen ende dryvuldich in cracheen/gheschapen hebt: ende ghelijck ghy rechtveerdich zijt/door u oneyndelijck godlijck wesen/wilt ons volkomelijck rechtveerdich maecken door uwe gratien: op dat wy/al dat wy upt uwer Maiesteyt/onsen Oversten/ondersaten/ons selve/ende onsen naesten/na den

epsch

epſch van onſen ſtaet ſchuldigh zijn/ met liefde/ ſoorghe ende neerſtichept moghen betalen. Die leeft ende regneert in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Verſ. Laet ons den Heere ghebenedijden.

Antvv. Gode zy lof.

Verſ. De zielen der gheloobighen moeten door Godts barmhertichept in vrede ruſten.

Antvv. Amen.

Ter Sexten tijdt.

DAnck/eere/ende glorie zy der heyligher Dryvuldicheydt / die ons gheſchapen heeft tot d'eeuwighe ſalichepdt.

Verſ. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.

Antvv. Heere haeſt u om my te helpen.

Verſ. Glorie zy den Vader / ende den Soon/ ende den heyligher Gheeſt.

Antvv. Als t was inden beghinne / ende nu / ende altijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden ſal weſen. Amen.

Alleluia. Oft/Lof zy u Heere Cantick, &c.

Hymne.

GOdt/vol van wijſheyt vadertuet!
Wie kan begrypen u verſtandt?
Wy dwaelen van u vroech en laet/
Ten zy dat ghy ons biedt de handt.
U Majeſteyt gaet boven al/
O Vader/Soon/en heylich Gheeſt!
Houdt in u gaven gheen gheval:
Leydt ons door die/tot uwe feeſt.
Ontfanght/o hemelſch medecijn/
Wt noot en liefde/dit ghebedt:

Maecht

Maecht dat wy altijdt willich zijn/
Om t'onderhouden uwe wet. Amen.

Antiphone. Eeuwighen lof lijdde in den mont aller creaturen/den Vader van al / ende den eenighen ghebozen Soon/ ende den heyligen Geest in alle eeuwichheydt.

Capittel.

Weerdich zijdy Heere onsen Godt/ glorie / eere ende kracht te ontfanghen: want ghy hebbet al gheschapen.

Antvv. Gode zy lof.

Vers. Groot is onsen Heere Godt/ende veel loffs is hy weerdich.

Antvv. Ende sijn wijsheydt is sonder ghetal.

Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.

Antvv. Ende mijn ghetoep come tot u.

Ghebedt, om te verkrijghen de ghelijckenisse der godlijcker onveranderlijckheydt.

O Onbegrijpelijcke hoocheydt der een-vuldiger Godtheydt/in dry personen verschijnende: die volcomelijck de eenwicheydt besit/ende in u wesen onveranderlijck zijt: neemt van ons alle schadelijcke onghestadicheydt des gheests; op dat wy sonder beletsel / na den eysch van onsen roep / de weghen der deughden moghen bewandelen / ende door het volbrengen van alle uwe willen en raden/ voorspoedelijck tot de eeuwighe salicheydt gheraecken. Die leeft ende regneert in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.

Antvv. Gode zy lof.

Verſ. De zielen der gheloovighen moeten dooz Godts bermherticheydt in vzede ruſten.
Antvv. Amen.

Ter Nonen tijdt.

DAnck/eere/ ende glozie zy der heyligher Dzyvuldicheydt / die ons gheſchapen heeft tot d'eeuwighe ſalicheydt.

Verſ. GOdt merckt aen tot miſnder hulpe.
Antvv. Gheere haeſt u om my te helpen.
Verſ. Glozie zy den Vader / ende den Zoon / ende den heyligheu Gheeſt.
Antvv. Als't was in den beghinne / ende nu / ende altijdt: ende in de eeuwen der eeuwicheden ſal weſen. Amen.

Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Hymne.

LOoft Godt van onghemeten macht/
Den Zoon als wijs/ den Gheeſt als goedt:
Hoe wel in goedtheydt/wijsheydt/cracht/
Dzy zijn maer een/die ons behoedt.
Oeught zy u/Heere/pzijs/en danck/
Die u belijders al gheliick
Verſterckt in ſtrijdt/al zijn ſp kranck/
En na victozij gheeft u rijck.
Tot u/o Godt/ons ſinnen keert/
Aenhoozt 't gheſchzey van onſen grondt:
O gratij ober al vermeert/
Regeert ons herte Awit/en mondt. Amen.
Antiph. Den Vader is de liefde / den Zone is de gratie/den heyligheu Gheeſt de gheneynſchap: u zy loſ/eere/ende danck-ſeggingbe/ o heyligbe Dzyvuldicheydt.

Capittel.

De ghenade ons Heeren Jesu Christi/ ende de liefde Godts / ende de ghemeynschap des heylighen Gheests/zy alcydt met ons allen.
Antvv. Gode zy lof.
Vers. Heere onder de Goden en is niemandt uwes ghelijck.
Antvv. Noch niemandt/die na uwe wercken doen can.
Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.
Antvv. Ende mijn ghevoep komt tot u.

Ghebedt, om te verkrijghen de ghelijckenisse der Godlijcker schoonheydt.

O Ongheschapen Godt/ dzyvuldich in een wesen/wiens onghemeten schoonheyt alle creaturen belijden; aensiet ons met de oogben uwer ontfermhertichepdt, ende want wy door de lusten onser sinnelijckheydt ganschelijck bedorven zijn/ wilt in ons/door uwe godlijcke gratie/de schoonheydt aller deughden verwercken / ende ons door uwe kinderen nu/ende eeuwichlijck bekennē. Die leeft ende regneert in alle eewen der eewen. Amen.
Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.
Antvv. Gode zy lof.
Vers. De zielen der gheloovighen moeten door Godts bermhertichepdt in vzede rusten.
Antvv. Amen.

Ter Veſperen tijdt.

DAnck / eere / ende gloxie zy der heyligher Dryvuldicheydt / die ons gheſchapen heeft tot d'eeuwighe ſalicheydt.

Verſ. GOdt ruerckt aen tot mijnder hulpe.
Antvv. Heere haeſt u om my te helpen.
Verſ. Gloxie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligen Gheeſt.
Antvv. Als't was in den beginne / ende nu / ende altijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden ſal weſen. Amen.

Alleluia, Oft: Lofzy u Heere Coninck, &c.

Antiphone. Wy dancken u / o Heere Godt almachtich / die zijt / waert / ende komen ſal; want ghy zijt met macht bekleedt / ende hebt ghercgneert.

Capittel.

Wie heeft den ſin des Heeren ghekent? oft wie heeft ſijnen Raet-man ghetweest? oft wie heeft hem eerſt ghegheven / daermen het hem wederom loonen ſal?

Antvv. Godt zy loff.

Hymne.

VErhloeckt / o weerelt / Godt ter eer /
Betwijſt hem dienſt met blijden gheeſt;
Want hy van al / na Davids leer /
Ghedanckt moet zijn / ghedient / ghevreest;
Wt hem ſpruyt alle creaturen /
Hy / watter is / in hem verwaet /
Is oock in al / doch even suer /
Elck gheeft hem lof na ſijnen staet.

Helpt ons/o Heere/clepn en groot/
Verduyckt/gheperst/met anxt belaen:
Wie is hier vyp van 'svpandts stoot?
Maeckt dat wp syn ghewelt ontgaen. Amen.

Vers. Hoe groot zijdy Heere in uwe wercken.
Antvv. Alle dinghen hebdy in wijsheyt ghemaeckt.
Antiphone. V den onghebozen Vader.

Den Lof-sanck Marie.

Myn ziele maeckt groot den Heere.
Ende mijnen gheest heeft hem verheught in Godt mijnen Salich-maecker.
Want hy heeft aenghesien de ootmoedicheydt synder dienstmaeght; want siet van desen tydt voozt/sullen my salich noemen alle ghebooz ten.
Want hy heeft my groote dinghen ghedaen / die machtich is; ende heylich is synen Naem.
Ende syne bermhertichepdt is van ghesla chte tot ghesla chte; den ghenen die hem vzeesen.
Hy heeft cracht ghedaen dooz synen erm; hy heeft de hoovaerdighe verstropdt met den sin haers herten.
Hy heeft de machtighe af-gheset upt den stoel/ende hy heeft verheven de ootmoedighe.
De hongherighe heeft hy met goederen verbuse/ ende de rycken heeft hy pdel ghelaten.
Hy heeft ontfanghen Israel syn kint; ghedachtich wesende synder bermhertichepdt.
Gheluck hy ghespzoken heeft tot onsen Vaderen/ Abzaham ende synen sade inder eeuwicheydt.
Glozie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligben Gheest.
Als't was in den beghinne/ ende nu / ende altijdt: ende inde eewen der eewicheden sal wesen. Amen.

Antipho-

Antiphone. V den onghebozen Vader/ u den eenighen ghebozen Soon / u den heyligben Gheest Verrooster : die heylighe ende onverscheydde Dzyvuldicheydt bekennen/ loven / ende ghebenedyden wy:u zy glozie inder eeuwicheydt.

Vers. Heere verhoozt mijn ghebedt.

Antvv. Ende mijn gheroep come tot u.

Ghebedt, om te verkrijghen de ghelijckenisse der godlijcker mildtheydt.

GOdt / die in een onevndelijck wesen Dzyvuldich zijt/ende met de benedictien uwer ongemeten mildtheydt/ alle creaturen onderhout ende verbult: vermenighvuldight in ons uwe hemelsche gaben/ende gheeft ons een milt herte/dat wy alle tydelijcke dingen moghen verachten/ de heerlijckheydt van uwen dienst voozderen/ende onsen naesten/om uwen wille/in alle sijn gheestelijcke ende lichamelijcke behoevelijckheydt / bequamen onderstandt bewijsen. Die leeft ende regneert in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.

Antvv. Gode zy lof.

Vers. De zielen der gheloovighen moeten dooz Godts barmherticheydt in vrede rusten.

Antvv. Amen.

Ter Completen tijdt.

Vers. BEkeert ons/Godt onsen Salichmaker.

Antvv. Ende keert uwe gramschap van ons.

Vers. Godt merckt aen tot mijnder hulpe.

Digitized by Google

Antvv. Heere haest u om my te helpen.
Vers. Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heylighen Gheest.
Antvv. Als't was in den beginne / ende nu / ende altijdt: ende in de eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Hymne.

O Ongheschapen Trinitept!
Ghy zijt der Enghelen lof en prijs:
O onghemeten eenicheyt!
Ons hoochste goedt in't Paradijs.
O mildtheydt / goetheydt / en bestier /
Der menschen krachten te boven gaet:
Elck dien' u wacket als een vper:
Gheen maet te houden is de maet.
O Godt / zijt onser zielen ruste /
Maeckt die nu alle deughden schoon:
Van d'aerdtsche vreught / treckt onsen luste /
Weest ghy alleen ons eynd' en loon. Amen.

Antiphone. Ghewerdight u by ons te wesen / eenighen Godt almachtich Vader / ende Soon / ende heylighen Gheest.

Capittel.

Ghebenedijt zy Godt / ende den Vader onses Heeren Jesu Christi; den Vader der barmhertichheydt; en Godt aller vertroostinghe / die ons troost gheeft in alle onse swarichheydt.
Antvv. Godt zy lof.
Vers. Groot is den Heere / en groot is sijne macht.
Antvv. Ende sijn wijsheydt is inder eeuwicheydt.
Antiphone. Waerachtighe.

Den Lof-sanck van Simeon.

HEere / nu laet uwen dienaer / na u woordt in vrede.

Want mijne ooghen hebben ghesien mijnen Salich maker.

Den welcken ghy bereyt hebt voor 't aensicht van allen lupden.

Een licht tot een verlichtinghe der Heydenen / en ter glorien uwes volcks van Israel.

Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligben Gheest.

Als 't was in den beghinne / ende nu / ende altijdt / ende inde eewen der eewichede sal wesen. Amen.

Antiphone. Warachtighe / hoochste / eewighe Dryvuldicheydt / Vader / Soon / ende heyligben Gheest: u zy lof / eere / ende danckbaerheydt.

Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.

Antvv. Ende mijn gheroep come tot u.

Ghebedt, om te verkrijghen de ghelijckenisse der Godlijcker salicheydt.

O Godt den Vader / Godt den Soon / en Godt den heyligben Gheest / dry personen en eenen Godt; die u / door u-selven / onepndelijcken ghevoecht / ende volcomelijck salich zijt: treckt onse herten van de liefde aller ghescheppen dinghen / die ons hier benauwen; ende wilt die door het vyer uwer liefden soo met u vereenighen / dat sy buyten u niet en begheeren / ende in u volmaeckte salicheydt moghen besitten. Die leeft ende regneert in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.

Antvv. Gode zy lof.

Benedictie. Ons ghebenedijde / ende bewaere den almoghenden Heere den Vader / ende den Soon / ende den heyligben Gheest.

Antvv. Amen.
Vers. Ende de zielen der gheloovighen moeten
dooz Godes bermhertichept in vzede rusten.
Antvv. Amen.

Het eyndende Ghebedt.

Ick offere u/o hepligbe Dzpvuldichept/ met oot-
moedigher herten dese Ghetijden/die ick t'uwer
eeren gheleſen hebbe: ende bidde uwe Godlijcke
bermhertichepdt/dat ghy my ende alle menſchen
verleenen wilt/ vaſtelijck te gheloovven / dat ghy
den eenighen ende warachtighen Godt / dzy-vul-
dich in perſoonen zijt/onſen ſchepper/ regeerder /
voeder ende beloonder: ende ons voozderen wilt /
hier tot een volkomen onderhoudē van uwe wet/
ende hier namaels tot het eeuwich aenſchouwen
uwer glozie. Dooz Jeſum Chriſtum onſen Heere.
Amen.

Ghebedt van de heylighe Kercke voor deſe Ghetijden.

Almachtighen eeuwighen Godt/ die uwe die-
naers ende dienerſſen in de belijdeniſſe des
warachtighen gheloofs ghegheven hebt/ de glozie
der eeuwigher Dzpvuldichepdt te bekennen/ ende
inde moghenthepdt des Maieſteyts/de eenichepdt
te aenbidden: wy bidden u / dat wy dooz de vol-
ſtandichepdt des ſelfs gheloofs / van allen teghen-
ſpoet altijdt beſchermt moghen wozden. Dooz
Jeſum Chriſtum onſen Heere. Amen.

Beſonder

Beſonder Liedeken van de heylighe Dryvuldicheydt, uyt de voor-gaende Lof-ſanghen.

GOdt / die Dryvuldich zyt / en Een:
Dy goedthepdt is van al 't beghin /
Dat vooz u weſen opt verſcheen ;
Waer hoe / en wat gheen menſchen ſin.
O Vader onghebozen Godt !
O eeuwich Godts ghebozen Soon !
O Gheeſt / van bey det minnen ſlodt !
Baent ons den weth tot uwen thzoon.
Ghy zyt ſchoon / heplich / mildt / en ſterck /
In u verheught dat hemelſch hof :
Dy gheeft het dzpderhande werck
Des werelts oock ghedurich lof.
Dy Majeſtept gaet boben al /
O Vader / Soon / en heplich Gheeſt !
Houdt in u gaven gheen ghetal :
Lepdt ons dooz die / tot uwe feeſt.
Wt u ſpzupt alle creatuer /
Ghy / watter is / in u verbaet :
En zyt in al dorth eben puer ;
Elck gheeft u lof na ſynen ſtaet.
Dy looft en dient dat aertryck grom /
Het vper / de locht / en wyde zee :
De vzuchten / elck op haer faiſoen ;
De viſſchen / voghels / al het vee.
Tot u / o Godt / ons ſinnen keert ;
Aenhoozt 't gheſchzey van onſen grondt /
Dy gratz over al vermeert /
Regeert ons herte / wil / en mondt.
Ontfanght / o hemelſch medecyn /
Wt noot en liefde / dit ghebedt :
Maeckt dat wp altyd wilkich zyn /
Om t' onderhouden uwe wet.
Comt Godt / zyt onſer zielen ruſt ;
Maeckt haer in alle deughden ſchoon :
Van d'aertſche vzeught trecht onſen luſt ;
Weeſt ghy alleen / ons epnd' en loon.

Des Maendaeghs.

HET PRINCELYCK HOF

DER GODLYCKER VVYSHEYDT.

Meditatie.

Onderrechtinge.

DOorwandelt 'smaendaeghs met den verstande/het hof der Godlijcker wijshepdt/ ende vermaeckt uwen gheest in het selve aendachtelijck te aenschouwē. Ende contempleert daer Ten eersten: De lenghde/breedde/ende grootte van dit hof.

De lengde van dit hof.

De breedde,

De groottе.

Dit Princelijck hof streckt hem inde lenghde van eeuwichepdt tot eeuwichepdt/sonder beginsel ende sonder eynde. De breedde beslupt in haer de verscheidenthepdt aller creaturen/ ende bevanght de onghemetenthepdt Godts: soo dat dit hof in sijne groottе omhelst hemel ende aerde/alle de ghepeynsen ende begheerten der menschen/ ende der Enghelen/al wat in de werelt gheschiet is/ nu gheschiet/ende in alle eeuwichepdt gheschieden sal: de onghemetenthepdt van het Godlijck wesen/alle Godts wercken/beschickinghen/ ende meyninghen/ ende al wat Godt door sijne almoghenthepdt doen kan. Siet/o Christene ziele/wat ghy hier al hebt te verwonderen! ende hoe groote reden ghy hebt/aen dese wijshepdt

Godts/

Godts/ti ende alle uwe dinghen over te ghéven/ om van haer ter salichept bestiert te worden.

Ten tweeden: Bemerckt de vermaeckelijckheydt van dit hof. Ende ten 1. de dryder hande paleysen daer Godts wijsheydt in woont / te weten: het ongheschapen Godlijck wesen/de glorieuse Enghelen / ende de hepligne zielen der menschen/ besonderlijck de ziele van Jesus ende Maria. Ten 2. de velden / dreven ende lust-hoven der Godlijcker wijsheydt: dese zijn/ de verschepden schoone ordenen/die daer zijn onder alle de creaturen inde werelt: ende besonderlijck / de ghescheitheydt der Enghelen ende Heyligen in den hemel/ghedeelt in dry heylige Hyrsdommen/ende negen Choozen: ende de weerdighe orden der strydende Kercke / soo wel in haere verschepden staeten/als in haere wetten/leeringhe/regeringhe/ceremonien/ende Godts-dienstigheden. Ten 3. hare fonteynen / welcke zijn / Godts goedertierenthepdt / ende mildtheydt / vloeten vooyt-bzenghende vol vzede / welluskt-heydt ende salichepdt: waer uyt met vzeughde dzincken alle de ghene/die Godts wijsheydt beminnen/ende van de selve hen gantschelijck laten regeren.

De vermaeckelijckheydt van dit hof. Paleysen, velden, dreven, hoven.

Fonteynen.

Ten derden: Bemerkt de wercken der Godlijcker wijsheydt. Dese zijn ten eersten het Godlijck wesen met alle synne volmaecktheden volcomelijck begrijpen / ende daer uyt onophoudelijcke vzeughde ghenieten. Ten 2. De naturen/ende het wesen van eicke creature dese werelt versinnen: ende die in sekere mate / ende ghewichte / ende met behoozlijcke crachten naer den epsch haerder naturen vooyt-bzenghen. Ten 3. eicke creature/tot volmaecken van dese werelt (die soo groot/bzeedt/wijdt/hooghe ende diepe is) suitke plaetse ghéven/die haer epghen zp / ende inde welcke sy een nozdoozlijck deel zp van het ghebeel bouwsel dezer werelt/ met ghenepghelijck.

De vwercken der vwijsheydt Godts.

heydt

hepdt tot dier plaetse/ende tegenhepdt van daer bupten te weſen / tot vergaens toe. Ten 4. het ſchicken der redelijcker creaturen / te weten der Enghelen ende menſchen/ tot een boven-naturelijck eynde; het welck is/dat ſy Godt claerlijck ſouden aenſchouwen/ende in hem eeuwighe ſalichhepdt ghenieten : ende t'ſamen het voorſien van ontallijcke middelen/ ende onderſtande om deſe redelijcke creaturen daer toe te helpen / ende te voorderen. Ten 5. de beſchickinghen / dat den menſch/die in Adam ghevallen/ende de ſlaverije der ſonden onderworpen was / door de menſch-wordinghe in eene maeght des Soons Godts / ende ſyn ſchandelijck ſterven aen den houte/ſoude verloſt worden. Ten 6. het inſtellen door Chriſtum van de nieuwe wet / met alle hare ſtaten / regeringhen/onder-rechtinghen / Sacramenten / ende andere middelen / bequaeme om door Chriſtum de ſalichhepdt te verkrijghen. Ten 7. alle redelijcke verſtanden met hare ſtralen verlichten/ende met deughdelijcke beweghelijckheden van de liefde der creaturen / tot Godt ſtieren. O hoe ſoet is't voor een Chriſten menſch/deſe wercken der Godlijcker wijſhepdt ghedachtelijck te overdencken ? hoe ſalich / om de ſtralen der godlijcker wijſhepdt te bidden ? hoe ſeker ende vermaeckelijck / der ſelver ons gheheel over te gheven !

De weerdicheydt van dit hof.

Ten vierden : Mediteert op de andere weerdicheden van dit Princelijck hof der wijſhepdt Godts: Te weten/dat dit hof eeuwich is/ ende onveranderlijck/vol van alle beſte / ende boven-naturelijcke goederen/vol feeſtelijcke vreughde/ vol vrede / ende verſeckerthepdt: hoe dit hof van de glorie ende claerhepdt Godts beſchenen wordt / ende vry is van alle duyſternissen / ende van al wat ſwaerthepdt mede-brengen can: eyndelijck/ is vol eere/verſaethepdt/ende ſalichhepdt.

Vermaninghen.

Ten vijfden : Aenſiet hoe grootelijcks ghy in

dit

dit leven wijshept van noode hebt / soo wel om de bedriventhepdt ende onwetenthepdt uwer nature / als om de menich-vuldighe aenlockinghen der wereltscher pdelhepdt / ende sware beschoringhen des duyvels: soo dat den mensch qualijck weet / waer hy hem keeren / wenden / oft de voeten synder affectie sonder hinder stellen sal.

Cloyt voor de poorte van dit Princeljck hof / dat is / voor Godts ghenade: ende bidt om wijshept: beljdt voor Godt de verdraepthept uwer sinnen / de onwetenthept uwes verstants / ende de bedriventhepdt uwer begheerten / ende ghenepgeljckheden: bidt dat hy u verstant wilt verlichten / ende volle kennisse der dinghen ter salichept van noode gheven / ende alle uwe sinnen ende ghenepgheljckheden rechten / ende tot hem trecken / ende u met de sekere bestiertinge synder wijshepdt / voor de perjckelen van dit sterveljck leven / oubeschadicht tot de glorie van syn Rijcke / daermen eeuwichljck leven sal / bzenghen. Ende leest ter eeren der Godljcker wijshept de na-volghende Ghetyden.

Des Maendaeghs.

CLEYNE GHETIIDEN VAN DE GODLYCKE WYSHEYDT.

Met acht ghebeden, om door haer volkomen vernieuwinghe van onsen inwendighen mensch te verkrijghen.

Ter Metten tijdt.

DE Godlijcke wijsheydt / helpe ons tot d'eeuwighe salichheydt.

Vers. HEere ghy sult mijne lippen open doen.

Antvv. Ende mijnen mondt sal uwen lof verkondighen.

Vers. Godt merckt aen tot mijnder hulpe.

Antvv. Heere haest u om my te helpen.

Vers. Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heylighen Gheest.

Antvv. Als 't was in den beghinne / ende nu / ende altijdt;

altijdt: ende in de eeuwen der eeuwigheden sal wesen. Amen.

Alleluia. Oft: Lof zy u Heere, Coninck der eeuvvigher glorie.

Hymne.

O Ontslaept/o hert/in een nieuw liedt/
Tot lof der wijsheydt Godts en eer:
Die ons ghewenschte hulpe biedt/
Om hem/in deught/te soecken meer.
Sy maeckt ons heplich/ende vry/
Van 'svpants ts stricken/en bedwanck:
Verlaet sy ons/soo vallen wy/
Als blinden/in der sonden stanck.
Eert zy den Heer/die 't al vermach/
Looft synen soon in wijsheydt groot:
En Godt den Gheest/die nacht en dach
Ons wijsheydt leert/en troost in noot. Amen.

Antiphone. De wijsheydt heeft haer een huys ghetimmert/ende seven colommen upt-ghehouwen: sy heeft de gheslachten der hoovaerdighen haer onderworpen/ende de halsen der hooghen heeft sy met straf heydt verduckt.

Vers. Sendt ons/o Heere/uwe wijsheydt.

Antvv. Op dat wy weten/ wat voor u altijdt aenghenaem is.

Lof-sanck.

V Godt loben wy.
V Heere beliyden wy.
V eeuwighen Vader eert de gantsche weereld.
V singhen alle Enghelen/die hemelen / ende alle Potentaten:
Heplich/Heplich/Heplich is den Heere Godt der heyrscharen.

Over

Ghy er al den omganck der aerden / de hepligh
kercke belijdt u.
Den Vader van onbegrijpelijcke Maiesteyt.
Uwen eerweerdighen / waerachtighen / ende enigh
ghen Soon.
Ende oock dit Vertroosten / den hepligh Geest.
Christe / ghy zijt eenen Coninck der glorie.
Ghy ghelooft dat ghy zijt den toe-komenden
Rechter.
Daerom bidden wy / komt uwe dienaers te hul-
pe / die ghy met u dierbaer bloedt ghekocht
hebt.
Gheweerdicht u Heere / ons in desen daghe van
sonden te bewaeren.
Ontfermt u onser Heere / ontfermt u onser.
In u Heere / heb ick ghehopet: ick en sal niet be-
schaemt wozden inder eewichepdt.

Vervulsel.

Vers. Heere verhoozt mijn ghebedt.
Antvv. Ende mijn gheroep kome tot u.

Ghebedt, om Godlijcke vvijsheydt in alle verkie-
singhe te verkrijghen.

Aensiet / o ghenadighe Heere ende Godt / de
pdelheydt onser sinnen / ende onnoodighe soz-
ghen van onse bedozven herten; ende stozt milde-
lijck in ons het licht uwer Godlijcker wijsheydt /
op dat sp ons in alle verkiesinghen regeere / ende
tot het ghene dat u alder-behaghelijckste ende ons
alder-salichste is / beweeghe / ende leere alle tijde-
lijcke goederen booz de eenwighe versaecken / ende
alle menschelijcke insichten / booz Godts bzsent-

schap

schap verachten. Door Jesum Christum onsen Heere. Amen.

De Lauden.

Vers. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.
Antvv. Heere haest u om my te helpen.
Vers. Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligen Gheest.
Antvv. Als't was inden beghinne / ende nu / ende altijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia. Oft / Lof zy u Heere Coninck, &c.

Antiphone. De wijsheydt roept buyten op de straten: soo wie de wijsheydt lief heeft / die kome tot my / ende hy sal de kennisse vinden; en wanneer hy die ghevonden heeft / salich is hy / is't dat hy die bewaert.

Capittel.

Dese heb ick lief ghehadt / ende haer heb ick ghesocht van mijn jonckheydt / ende ben eenen minnaer ghewordden van hare schoonheydt.
Antvv. Gode zy lof.

Hymne.

GOdts wijsheydt is den rijcksten schat /
Goudt / diamanten / peerlen fijn /
Leert Salomon / die haer besat /
In gheen dinck haers gheliick te zijn.
By haer en heeft noch aertsche rijck /
Noch Keysers schepter / macht / oft kroon:
Sy maeckt haer minnaers Godt gheliick /
En stelt met d'Enghelen hunnen loon.
Aensiet / o Godt / hoe't met ons gaet:

Den nacht verdruystert het verstandt;
Den wil is heel verdoolt in't quaet/
Vermeut ons door u licht en brandt. Amen.

Vers. Diwen goeden gheest sal my leyden.
Antvv. In uwen rechten wech om uwen Naem.
Antiphone. O wijs heydt.

Den Lof-sanck van Zacharias.

Ghebenedijt zy den Heere Godt van Israel: wante hy heeft besocht / ende ghedaen de verlossinghe synes volcks.
Ende hy heeft ons op-gherecht eenen horen der salichept/in Davids synes dienaers huys.
Ghelijck hy ghesproken heeft door den mont synder heyligher Propheten / die van'tbeghin der werelt zijn.
Verlossinghe van onse vyanden; ende upter handt van alle de ghene die ons haten.
Om barmhertichepdt te doen met onse Vaderen/ ende te ghedencken synes heylichs testaments.
Den eedt die hy ghesworen heeft tot Abraham onsen vader/dat hy ons geven soude.
Sonder vreese/verlost upt de handen onser vyanden/hem te dienen.
In heylichept ende rechtveerdichept voor hem/ alle onse daghen.
Ende ghy kindt sult een Propheet des Alderhoochsten ghenoemt worden / want ghy sult voor des Heeren aensicht gaen / om te bereyden synne weghen.
Om kennisse der salichept te geven synen volcke/ tot vergevenisse van hunne sonden.
Door de grondighe barmhertichept onses Godts/ door de welcke hy ons besocht heeft/ den op-

ganck

ganck uyt den hooghe.
Om te verlichten den ghenen/ die in duyſternissen ende in de ſchaduwe des doots ſitten/ om te beſchicken onſe voeten in den wech des vredes.
Glorie zy den Vader/ ende den Soon/ ende den heyligen Gheeſt.
Als't was in den beghinne/ende nu/ende altijdt/ ende inde eewen der eewichedē ſal weſen. Amen.
Antiphone. O wijſheydt/ die uyt des Alderhoochſten mondt ghekomen zijt; ende ſtreckt u van den eynde tot den eynde ſterckelijck/ ende ordineert alle dinghen liefelijck: komt leert ons den wech der wijſheydt.
Verſ. Heere verhoort mijn ghebedt.
Antvv. Ende mijn gheroep kome tot u.

Ghebedt, om volkomen ſuyveringhe van ſonden te verkrijghen.

WY bidden u ſeer ootmoedelijck/ o goedertieren Heere/ dat ghy door de claerheydt uwer Godlijcker wijſheydt/ onſe zielen ende herten wilt door-ſchijnen/ ende ons/ door een ſalighe biechte/ van alle onſe miſdaden ſuyveren: op dat wy van alle die ſchadelijcke banden ende duyſternissen/ in de welcke wy als ſlaven/ den Prins der werelt gedient hebben/ eens verloſt zijnde/ door een vol-komen onderhouden van uwe heyligh wet/ tot het vader-landt der eeuwigher wijſheydt mogen repſen/ ende daer na dit leven uwe Godlijcke Majeſteyt ſalichlijck aenſchouwen/ ende eeuwichlijck dienen. Door Jeſum Chriſtum onſen Heere. Amen.

Verſ. Laet ons den Heere ghebenedijden.
Antvv. Gode zy lof.
Verſ. De zielen der gheloobighen moeten dooz Godts bermherticheyt in vzede ruſten.
Antvv. Amen.

Ter Primen tijdt.

DE Godlijcke wijſheydt / helpe ons tot d'eeuwighe ſalicheydt.
Verſ. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.
Antvv. Heere haeſt u om my te helpen.
Verſ. Glozie zy den Vader / ende den Soon / ende den heplighen Gheeſt.
Antvv. Als't was in den beginne / ende nu / ende altijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden ſal weſen. Amen.

Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Hymne.

VWijſheydt Godt in cozten ſtondt/
Van niet de gantſche werelt ſchiep:
Sy heeft gheſchickt dat nieu verbondt/
Soo haeſt als Adam hem verliep.
Dooz haer ghevveſt/van allen tijdt/
Blijft vaſt dat aertrijck in de loght:
Al't ſterre-ſchijn dat ons verblijdt/
Heeft ſy in't firmament ghewzocht.
Wy loven wy/o Vader Godt/
Met Godt den Soone/goet en wijs/
Wy Gheeſt/die zijt der zielen ſlodt/
Zy vooz u gratij lof en pzijs. Amen.

Antiphone. De wijſheydt ſpzeeckt/ ick beminne / die my beminnen / ende die vzoech tot my waken ſullen my vinden.

Capit-

Capittel.

Alle wijsheydt is van den Heere Godt / ende sy heeft met hem altijdt gheweest / ende is voor alle tijden.

Antvv. Gode zy lof.

Vers. Ick sal my verheughen in den Heere.

Antvv. En vrolijck zyn in Godt mijnen Verlosser.

Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.

Antvv. Ende mijn gheroep come tot u.

Ghebedt, om vromicheydt in onsen gheestelijcken strijdt te verkrijghen.

Gheweerdicht u / o barmhertighen Godt / ons met uwe Godlijcke wijsheydt / na den gheest soo te vernieuwen; dat wy in onsen gheestelijcken strijdt teghen de sonden / duyvel / werelt / vleesch / eyghen liefde ende alle andere vyanden onser salicheyt / sonder vermoeytheydt moghen waken / die vromelijck wederstaen / ende verwinnen / ende na victorie / in't rijck der hemelen / met alle uwe Heyligen / vreughdelijck triumpheren. Voor Jesum Christum onsen Heere. Amen.

Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.

Antvv. Gode zy lof.

Vers. De zielen der gheloovighen moeten door Godts barmhertichheydt in vrede rusten.

Antvv. Amen.

Ter Tertien tijdt.

DE Godlijcke wijsheydt / helpe ons tot d'eenwighe salicheydt.

Digitized by Google

Verſ. GOdt merckt aen tot mynder hulpe.
Antvv. Heere haeſt u om my te helpen.
Verſ. Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligen Gheeſt.
Antvv. Als't was in den beginne / ende nu / ende altijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden ſal weſen. Amen.

Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Hymne.

GOdts wijſheydt is des herten licht/
Die haer ſoeckt/wort van Godt verſchoont:
Die haer vindt/alle menſchen ſticht/
Maer die haer volcht/wordt hooch gheeroont.
De werelt haren raet verſaeckt/
Hoe wel ſy al ons druck verſoet:
Wee hem/die tot haer niet en waeckt/
Want 't is verkeert al wat hy doet.
Godt/die daer was eer iet begoſt/
O zy hoor al u gaben danck:
Hoor uwen Soon zijn wy verloſt/
Maer uwen Gheeſt ſtiert onſen ganck. Amen.

Antiphone. Mijn ſone begheerdy wijſheydt / ſoo houdt de rechtheerdicheydt/ende de Heere ſal u die gheven.

Capittel.

De liefde Godts is een eerlijcke wijſheydt/ die haer ſien / beminnen haer in de kenniſſe haerder groot-dadicheden.
Antvv. Gode zy lof.
Verſ. Ick hebbe de wijſheydt liever ghehadt dan gheſontheydt.
Antvv. Ende ſy ſal ons een licht weſen.
Verſ. Heere verhoort mijn ghebedt.
Antvv. Ende mijn gheroep come tot u.

Ghebedt,

Ghebedt om te verkrijghen vryheydt van alle beletselen der volmaeckt heydt.

VOor-komt/o milden Godt / onse menichvuldighe kranckheden / ende wilt die door uwe Godlijcke wijsheydt verbeteren: neemt van ons alle eyghen liefde/lust der werelt/ weder-spannicheyd teghen de ghehoorsaemheydt/traecheydt in gheestelijcke oeffeninghen / ende vermaeckelijckheyt in pdel ghesel schap: alle onghestadicheyt en doorrichheyt des gheests/ongheregelde passien ende manieren/onachtsaemheyt in't ondersoeckē ende verbeteren van ons leven/ ende de vreese van ons te versterven: alle eyghen verkiesinghen/lichtveerdighe oordeelen/mis-bruyckelijckheydt van onse eyghen ooghen/oren ende tonghen: alle curieusheyt des herten/clein-achtinghe van daghelijcksche ghebreken / menschelijcke op-sichten / ende alle andere beletselen der volmaeckt heyt; op dat wy/die pdel ende onbedacht van herten zijn / ende door ons-selven dese ghebreken niet verlaten en konnen/ de selve door de hulpe uwer Godlijcker wijsheyt moghen verwinnen. Door Jesum Christum onsen Heere. Amen.

Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.

Antvv. Gode zy lof.

Vers. De zielen der gheloovighen moeten door Godts barmhertichheyt in vrede rusten.

Antvv. Amen.

Ter Sexten tijdt.

DE Godlijcke wijsheydt / helpe ons tot d'eeuwighe salicheydt.

Vers. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.
Antvv. Heere haest u om mij te helpen.
Vers. Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligben Gheest.
Antvv. Als't was in den beginne / ende nu / ende altijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Hymne.

BEcrooft is hy van raet en sin/
Die hier Godts wijsheydt niet en acht:
Want Godt en laet gheen dwasen in/
Al hoort hy cloppen in den nacht.
Sijn wijsheydt d'eyghen gunst versmaet/
En acht als lijck der sinnen lust:
Als peste sy de sonden haet/
En bzengbt dooz 't cruys het vleesch tot rust.
Maeckt/ongheschapen heylicheydt/
Ons booz u ooghen onbevleckt:
Tot u ons dooz ootmoedicheydt/
En dooz den bandt der liefden treckt. Amen.

Antiphona. Beter is de wijsheydt / dan alle de alder-costelijckste rijckdommen; ende alle dat begheerlijck is / en mach by haer niet gheleken worden.

Capittel.

Sy is een brandende schijnsel des eeuwighen lichts / eenen spieghel sonder vlecke van de Maje-

stept Godts/ende een beelt van sijne goetheydt.
Antvv. Gode zy lof.
Vers. Den Heere heeft my beseten van 't beghinsel sijnder weghen.
Antvv. Eer hy yet maeckte vanden beginne.
Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.
Antvv. Ende mijn gheroep come tot u.

Ghebedt, om te verkrijghen eenen yver tot alle vvercken van penitentie.

SEndt/o Heere/uwen heylighen Gheest in onse zielen/ ende verbuilt hare krachten met bovennaturelijcke wijsheydt; op dat wy door haer hulpe ons-selven moghen haten/onse wederspannige sinnelijckheyt verdrucken/ende Jesus Cruys tot versterbenisse van onsen ganschen ouden menschgheduricheijck in ons lichaem draghen. Door den selven onsen Heere Jesum Christum uwen Sone/ die met u leeft ende regneert inde eenicheydt van den selven heyligher Gheest/Godt/ in alle eeuwen der eeuwen. Amen.
Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.
Antvv. Gode zy lof.
Vers. De zielen der gheloovighen moeten door Godts bermhertichheydt in vrede rusten.
Antvv. Amen.

Ter Nonen tijdt.

DE Godlijcke wijsheydt / helpe ons tot d'eeuwighe salichheydt.

Vers. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.
Antvv. Heere haest u om mp te helpen.
Vers. Glorie zp den Vader / ende den Soon / ende den heplighen Gheest.
Antvv. Als't was in den beginne / ende nu / ende altijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Hymne.

GOdts wijsheydt houdt voor u tieraet /
En voor der zielen meeste weught:
Voor haer comt pder tot een staet /
Die Godt behaeght / en woedt de deught.
De waerheydt in haer halen woont /
Haer weghen zijn met peps beset:
In hare werken eer bethoont /
En blijft van sonden onbesmet.
O Vader machtich / wijs en goet /
Ap dienst van ons / en 'ghemeels hof:
O Soon / en Gheest / die als een bloet /
Van beyde komt / zp prijs en lof. Amen.

Antiphone. Gheest mp / o Heere / uwe wijsheyt / en en wilt mp niet verwerpen van uwe kinderen.

Capittel.

De af-gronden en waren noch niet / ende ick was nu ontfanghen: als hp die hemelen bereydde / soo was ick daer bp / ende was met hem alle dinghen maeckende.
Antvv. Gode zp lof.
Vers. Sent uwe wijsheydt van uwe hemelen.
Antvv. Dat sp met mp zp / ende met my arbeyde.
Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.
Antvv. Ende mijn ghevoep come tot u.

Ghebedt,

Ghebedt, om te verkrijghen soberheydt, rechtveerdicheydt ende godt-vruchticheydt.

VErhoort ons / o barmhertighen Godt / ende verciert onse hertē met de geestelijcke schoonheyt uwer wijsheyt / op dat sy ons leere in dit leven soberlijck tot ons-selven / rechtveerdelijck tot onsen naesten / ende deughdelijck voor u wandelen / ende alle tijdelijcke dinghen soo voor-reysen / dat wy de eeuwighe goederen moghen verkrijghen. Door Jesum Christum onsen Heere. Amen.

Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.

Antvv. Gode sy lof.

Vers. De zielen der gheloovighen moeten door Godts barmhertichheydt in vrede rusten.

Antvv. Amen.

Ter Vesperen tijdt.

DE Godlijcke wijsheydt / helpe ons tot d'eeuwighe salichheydt.

Vers. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.

Antvv. Heere haest u om my te helpen.

Vers. Gloorie sy den Vader / ende den Soon / ende den heyligen Gheest.

Antvv. Als't was in den beghinne / ende nu / ende altijdt: ende in de eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Antiphone. Ick hebbe ghesept tot de wijsheyt / gy zijt myn suster / ende alle goet is my met haer ghekomen.

Capit-

Capittel.

Wie ſal uwen wille/o Heere/weten / ten zy dat ghy hen wyſhept gheeft/ende uwen heyligen Geeſt ſendt van den alder-hoochſten.

Antvv. Gode zy lof.

Hymne.

O Wyſhepdt Godts! o ſchoon juweel!
Gheen menſch opt beter pandt en ſach:
Maeckt van ons herte u pzeel/
Dat Godt ten dienſte weſen mach.
Om u verlaet ick eyghen wil/
't Ghemack des vleeſchs/en 'swereldts pzacht:
Den vpandt quelt ons met gheſchil/
Gheeft ons daer teghen nieuwe kracht.
Lof zy u Vader met joliit/
Des Vaders Wyſhepdt pzijs en eer:
Den Gheeſt zy danck tot allen tijt/
Als Godt almachtich/eeuwich Heer. Amen.

Verſ. Door de wyſhept zijn ſy/Heere/gheneſen.

Antvv. Alle die u behaeght hebben van de beginne.

Antiphone. O op-ganck.

Den Lof-ſanck Marie.

Myn ziele maeckt groot den Heere.
Ende mijnen gheeſt heeft hem verheught in Godt mijnen Salich-maecker.
Want hy heeft aenghezien de ootmoedichepdt ſijnder dienſtmaeght; want ſiet van deſen tydt voozt/ſullen my ſalich noemen alle gheboozten.
Want hy heeft my groote dinghen ghedaen / die machtich is; ende heylich is ſijnen Naem.
Ende ſijne bermhertichepdt is van gheſlachte tot gheſlachte; den ghenen die hem vzeeſen.
Hy heeft cracht ghedaen dooz ſijnen erm; hy heeft

de

de hoogheerdighe verstroydt met den sin haers herten.
Hy heeft de machtighe af-gheset uyt den stoel/ende hy heeft verheven de ootmoedighe.
De hongherighe heeft hy met goederen verbult/ ende de rijcken heeft hy ydel ghelaten.
Hy heeft ontfanghen Israel syn kint; ghedachtich wesende synder barmhertichheydt.
Ghelijck hy ghesprooken heeft tot onsen Vaderen/ Abrahaam ende synen saden inder eeuwicheydt.
Glorie zy den Vader/ ende den Soon/ ende den heyligher Gheest.
Als't was in den beghinne/ ende nu/ ende altijdt: ende inde eewen der eewichedē sal wesen. Amen.
Antiphone. O op-ganck/ blinckende schijnsel des eeuwighen lichts/ sonne der rechtveerdicheydt/ komt ende verlicht die daer sitten in duysternissen/ende in de schaduwe des doots.
Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.
Antvv. Ende mijn gheroep kome tot u.

Ghebedt, om te verkrijghen goet ghebruyck van voorspoet, ende teghenspoet.

GOdt/ die den mensch/ door tijdelijcken voorspoet ende teghenspoet in dese werelt regeert; gheeft ons uwe Godlijcke wijsheydt/ op dat wy door haer in tijdlijcken voorspoet ons niet en verheffen/ende allen teghenspoet/ om uwen heyligher Naem/ lijdtsamelijck moghen verdraghen. Door Jesum Christum onsen Heere. Amen.
Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.
Antvv. Gode zy lof.

Vers.

Vers. De zielen der gheloovighen moeten door Godts barmhertichheydt in vrede rusten.
Antvv. Amen.

Ter Completen tijdt.

Vers. BEkeert ons/Godt onsen Salichmaker.
Antvv. Ende keert uwe gramschap van ons.
Vers. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.
Antvv. Heere haest u om my te helpen.
Vers. Ghloria zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligen Gheest.
Antvv. Als 't was in den beginne/ende nu/ende altijdt: ende in de eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Hymne.

ZYt mildt/o Godt/tot onser baet/
Gheeft olij/wyn/vrede/broodt/water/wijn:
Op dat ons licht niet upt en gaet/
En wy repn/vroom/en wyerich zijn.
Om wijsheydt is al ons gheschrey/
Want wy als dwase zijn bekendt:
Om u te vinden gheeft ghelep/
Hoe langh' wy leven/en in't endt.
Danck zy u Heer van aller macht/
Voorgheschapen Woort/en Gheest:
In u is wat ons hert verwacht/
Heer wijsheydt vult ons minst en meest. Amen.

Antiphone. Mijnen stoel heb ick op de colomnē der wolcken gheset.

Capittel.

Sy leert salicheyt/rechtveerdicheyt/eñ deught/

welcke

welcke dinghen / voor alle andere / den menschen nut zijn.

Antvv. Gode zy lof.

Vers. De wijsheyt rust in sijn herte.

Antvv. Ende de voorsichtichheyt in de redenen sijns monts.

Antiph. De wijsheyt.

Den Lof-sanck van Simeon.

HEere / nu laet uwen dienaer / na u woordt in vrede.

Want mijne ooghen hebben ghesien mijnen Salich-maker.

Den welcken ghy bereyt hebt voor 't aensicht van allen lupden.

Een licht tot een verlichtinghe der Heydenen / ende ter glorien uws volcks van Israel.

Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligben Gheest.

Als 't was in den beghinne / ende nu / ende altijdt / ende inde eewen der eewichedē sal wesen. Amen.

Antiphone. De wijsheyt gheeft haer kinderen het leven / ende sy ontfanght den gheenen / die haer soecken / ende sy sal op den wech der rechtveerdichheyt voor-gaen.

Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.

Antvv. Ende mijn gheroep coome tot u.

Ghebedt, om Godt boven al, ende in alle dinghen te soecken.

LAet / o goedertieren Heere / uwen heyligen Geest voor sijn Godlijcke wijsheyt / in onse zielen dalen; op dat wy voor hem u boven al moghen beminnen /

minnen/bastelijck op u betrouwen/ in alle dingen uwe alder-meeste glorie soeckē/in alle volmaecktheden aen-nemen / ende in uwe wijse bestieringhe volkomelijck rusten. Door onsen Heere Jesum Christum uwē Sone/ die met u leeft ende regneert in de eenichheydt des heyligen Gheests/Godt/ in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.

Antvv. Gode zy lof.

Benedictie. Ons ghebenedijde/ende beware den almoghenden Heere den Vader/ende den Soon/ ende den heyligen Gheest.

Antvv. Amen.

Vers. Ende de zielen der gheloovighen moeten door Godts barmhertichept in vrede rusten.

Antvv. Amen.

Het eyndende Ghebedt.

Ick offere u/o eeuwige wijsheyt Godts/met ootmoedigher herten dese Ghetijden/die ick t'uwer eeren ghelesen hebbe: ende bidde uwe Godlijcke barmhertichepdt/dat ghy my ende alle menschen met uwe stralen wilt verlichten/ende door de rechte weghen uwer gheboden/tot de eeuwighe salichheyt leyden. Die leeft ende regneert met den Vader/ ende den heyligen Gheest/eenen Godt/inder eeuwicheydt. Amen.

Ghebedt van de heylighe Kercke voor dese Ghetijden.

Wy bidden u / o Heere / siet ghenadelijck op onse kranckheyt/ende stort in ons overvloedelijck

delijck den ſmaeck uwer wijſheydt / op dat wy verwult weſende van uwe ſoetichheydt/ alle aertſche dinghen moghen verachten/ende u/die dat opperſte goet zijt/met vperighe begheerten ſoecken. Door onſen Heere Jeſum Chriſtum uwen Soon / die met u leeft ende regneert in de eenicheydt des heyligen Gheests/Godt/in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Beſonder Liedeken tot de Godlijcke vvijſheydt.

O Ntlaept/o hert/in een nieuw liedt/
Tot loff der wijſheydt Godts en eer:
Die ons ghewenſchte hulpe biedt /
Om hem/in deught/te ſoecken meer.
Godts wijſheydt is den rijckſten ſchat /
Goudt/diamanten/peerlen fijn/
Leert Salomon/die haer beſat/
In gheen dinck haers ghelijck te zijn.
Sijn wijſheydt is des herten licht/
Die haer ſoeckt/wort van Godt verſchoont:
Die haer vindt/alle menſchen ſticht/
Maer die haer volcht/wordt hooch ghecroont.
De wijſheydt Godts in eyxen ſtondt/
Van niet de ganſche werelt ſchiep:
Sy heeft ghefchickt dat nieu verbondt/
Soo haeſt als Adam hem verliep.
Door haer ghebeſt/van allen tijdt/
Blijft vaſt dat aertrijck in de locht:
Al 't ſterre-ſchijn dat ons verblijdt/
Heeft ſy in't firmament ghewrocht.
O wijſheydt Godts! o ſchoon juweel!
Gheen menſch opt beter pandt en ſach:
Maeckt van ons herte u prieel/
Dat Godt ten dienſte weſen mach.
Zijt mildt/o Heer/tot onſer baet/
Gheeft olij/vper/broodt/water/wijn:

Op dat ons licht niet uyt en gaet/
En wy rein/wyaam/en yerich zyn.
Om wijsheydt is al ons ghesch̄ep/
Want wy als dwase zyn bekendt:
Om u te vinden gheeft ghelep/
Hoe langh' wy leven/en in 't endt.
W loven wy/o Vader Godt/
Met Godt den Soue/goet en wijs/
W Ghest/die zyt der zielen sloot/
Sy voor u gratij lof en pijs.

Des Maendaeghs.

DEN HONICH-VLOEYENDEN HEVVEL DER CHRISTELYCKER BERMHERTICHEYT,

Tot trooſt der gheloovigher zielen, die in't vaghe-vyer lijden.

Meditatie.

BEmerckt vooz het eerſte/wat deſen heuvel der bermhertichepdt is; te weten de ganſche Chziſten Kercke/een plaetſe vol fonteynen van lieſde/ende vol vloeten van olie der bermhertichepdt/die nederwaerts looyen/tot trooſt der behoeſtighen/ende beſonderlijck der gheloovighe zielen/die in't vaghevyer/om hunne ſchulden (die ſy vooz het ſchepden upt den lichame/ in dit tydlijck leven/ ghemaeckt hebben) lijden. Wat plaetſe deſen heuvel is.

Ten tweeden: Aenmerckt dat deſen heuvel ghemeyn is/ den Enghelen ende ſalighe zielen hier booven/ende den menſchen hier beneden: Op daelen van de hoochden haerder glozie/vooz medooghenthepdt over de ellenden der ghener die VVie hen hier in wercken van bermhertichey oeffenen.

helpelijck zijn; ende bidden Godt voor hunnen troost; daer toe de weerdichepdt/die sy by Godt hebben / ghebruyckende. Maer de menschen climmen upt den kercker haerder sinnelijckhept/ upt de hollen haerder eyghen liefde/ende hoepen haerder ouder traechepdt ende gierichepdt / tot op desen heuvel der liefde/barmhertichepdt/volkomen vryhepdt des gheests / ende mildthepdt tot den ellendighen naesten. Let ock / dat op desen heuvel / den mensch weerdich wordt het ousienelijck gheselschap der Enghelen/ende saligher Heyligher/ende dat sy daer ghemeynelijck upt liefde/ ende ter eeren Godts / in barmhertichepdt tot hunnen naesten hen deffenen.

Vermaninghe tot deghene die mediteert.

Ten derden: Heft u metter herten / boven alle tijdelijcke bekommernissen/ tot op desen saligen heuvel; ende daer dien dach blyvende/ slaet u ooghen upt medooghenthepdt neder / ende aensiet met den verstande/de schrickelijcke plaetsen ende diepten des vaghe-vyers: ende denckt/ dat u een groot ghewin zijn sal / cont ghy de eeuwighe tormenten der helle ontkomen / ende in die plaetse gheraken / daer seker verlossinghe eens te verhopen is. Ende verschrickt u/ over de slepne lusten/die ghy hier in't ghebruych der sonden hebt/ voor de welcke ghy na-maels soo swaere pynen sult moeten lijden.

Beschrijvinghe des vaghe-vyers.

Ten vierden: Beschrijft by u-selven dese plaetse des vaghe-vyers: te weten/dat ghy siet beneden u eenen diepē afgront/upt-nemende groot/ vol vyers: rupschende als een vyerighe zee/vol schroomelijcke tempeesten/ hare vyerighe baren nu op-worpende/ als oft sy de gantsche werelt souden overloopen/ende met vyere bedecken; nu wederom de selve/met een verschrickelijck ghedruysch in-halende ende verslindende/ ende eenē swaren/stinckenden roock op-worpende: waer by de grootste tempeesten / van dese onse sienelijcke zee der wateren/niet dan stille gherustich-

hepdt

heydt ende vermakelijckheydt/te achten en zijn. Ende op dat wy/door eenighe gelijckenisse van ons vyer/ende onse wateren/dit beter soudé moghen begrijpen: 1. Merckt/ dat ons vyer onbegrijpelijck krachtigher is dan onse wateren: dit suldy vinden / nemende van beyde een klepne mate/ende u handt in beyde houdende/ ofte beyde op drooghe spaenderen gietende. Neemt dan wat meer / ende vermeerdert dat / tot dat ghy van elcks een groote zee hebt; ende merckt upt het klepne wat het groot doen kan. 2. Voordts is onse zee/ in tijden van stozm/ soo verschrickelijck/dat vele liever souden sterven/ als die vreese ende anxten lijden/die sy dan ghevoelen; wat en soude niet doen een vyerighe zee van ons vyer? 3. Denckt voordts/dat het vage-vyer soo krachtich is/dat ons vyer by dat verghelecken/als verkoelinge voor die zielen wesen soude; soo dat ons vyer upter naturen/ gheen kracht en heeft om de zielen/die in't vaghe-vyer lijden/ eenighe pijne aen te doen. 4. Heyst nu dan/ is het vaghe-vyer soo onbegrijpelijck krachtich/ wat verbarelijcke tempeesten daer wesen moeten; ende wat benauwtheydt die zielen ontstellen moeten /die niet in een schip/ om over te varen / maer in die vyerighe zee ghewozpen zijn/ om te branden.

Bemerckinghen op de kracht van 't vaghevyer.

Ten vijfden: Blijft in dese aendachtichheydt / ende overziet de menichte der zielen/die daer lijden; ende sult bevinden dat sy ontallijck zijn. Merckt hoe sy haer hebben: te weten/ dat sy als dorre houten / gantschelijck branden ende vol vyers zijn/ende met een ghedurich ghetschrey en verschrickelijck ghetier / upterste pijne lijden / ende nochtans door den vyere niet geconsumeert en worden; maer nu op-waerts/ nu neder-waerts in de diepten ghedreven worden/tot ghedurighe vernieuwinghe van haren onverdraghelijcken brandt.

Overziet de ghestelteniſſe der zielen.

Ten sesten: Overleght wat zielen dit zijn. Het

Overleghe wat zielen dat dit zijn

zijn zielen der gheloovighe Christenen / die in haren Christelijcken strydt/met Godts gratie/ victorie teghen den duyvel / wereldt / vleesch / sonde / ende andere hare vyanden verstreghen hebben; die Godt upt liefde/ met den saligheen tytel sijnder kinderen vereert heeft; die in de gratie / ende vrientschap Godts van dese wereldt verschepden zijn; die Godt tot erfghenamē van sijn glorieus Rijcke/met verseckertheydt aengenomen heeft/ende een plaetse in den hemel onder sijn uptverkozen/die hem aenschouwen / berept heeft. Ende merckt dat onder die moghelijck zijn/de zielen van u vader ende moeder/ vā u ooms/moepen/ende andere hooz-ouders, van u bzoeders ende susters / ende andere maghen; van u weldoenders na ziele ende lichaem/ wiens goet ghy besit / ende wiens deughden ghy gheniet; ende die misschien om uwen wille alsulcke onverdzaghelijcke pijnen lijden. Weerdeert hoozdts de ghewichtighe redenen/die ghy hebt om haer te helpen.

Ondersoeckt de redenen waerom sy daer lijden. Vierderhande schuldt voor het vaghevyer.

Ten sevensten: Ondersoeckt de redenen / waerom sy daer lijden. Ten eersten, om dat sy hooz hare doodt niet ghesupvert en hebben de ghebleven schulden der doodt-sonden/die haer in dit leven/hooz de biechte vergheven zijn ghewees: dese schulden zijn dickwils seer groot/ende verepschen veel jaren straffe. Ten 2. om veelderhande vergheten sonden/ ende vremde sonden / die sy hooz andere ghedaen hebben/waer af sy geen kennisse ghehadt hebben/noch besonder verou/ noch in de biechte noch bupten. Ten 3. om alle dagheliicksche sonden/die van haer / sonder verou/ende met slepne beghierte van beteringhe/ ghebiecht zijn. Ten 4. om alle dageliicksche sonden/die niet ghebiecht en zijn/oft hooz penitentie ende oppersit verou niet ganschelijck af-ghelept en zijn. Waerom dat sy hooz dese schulden lijden moeten/leert ons Sint Jan/als hy segt: in den

hemel

hemel en kan niet komen dat besmet is / waer toe sy al gheschickt worden. Waer branden alle ydele ghepepsen/alle ondanckbaerheyt/ alle verquiste wylen van haren tydt/ alle verstroytheyt in't ghebedt/alle ydele woorden/ ende werchen/ alle lichtveerdicheydt in manieren / alle traeghheydt in Godts-dienst/alle eyghen liefde/ende sinnelijcke begeerten. Och wie sal dit vyer konnen ontgaen/in sulcke bedorventheyt en krancheydt onser naturen! och oft wy dit wel konden bepepsen! hoe souden wy op-houden/ van met groote hoopen in onse ziele te vergaderen / daer wy namaels om sullen moeten branden?

VVaerom dese schulden ghesuyvert moeten worden. *Apo.* 21. 22.

Ten achsten: Weerdeert de groote van de pynen des vaghe-vyers / die tweederhande zyn / te weten/van schade / ende van ghevoelen. De straffe van schade is hier in ghelegghen / dat sy het aenschouwen Godts/ ende de glorie des hemels/die sy verdient hebben / voor eenen tydt moeten derven: welck derven henlieden soo veel te swaerder valt/als sy dan klaerlijcker bemercken de ydelheydt ende valscheydt der wellusten / om de welcke sy Godts aenschouwen moeten derven; ende wat een groot goet Godt is/wiens ghebruyck sy noch niet bekomen en konnen. Voorts/om dat de liefde / die sy Godt draghen/ in haer ganssch suyver is / ende krachtelijck tot Godt beweecht: Eyndelijck/om dat den tydt haerder verlossinge henlieden onbekent is / niet wetende hoe langhe sy daer sullen moeten in't ballinckschap haerder suyveringe blijven: welck pijnelijck ballinckschap oock beswaert wordt door de ondanckbaerheydt der gener/ om wiens oorsake sy lijden/oft die sy deught naer ziele oft lichaem ghedaen hebben/ende haer souden moeten helpen/het welck sy niet en doen.

Twedederhande pijne des vaghe-vyers. I. Schade.

De straffen van ghevoelen zyn oock upt-nemende groot: Ten 1. want / soo S. Augustinus leert/sy gaet te boven alle de tormenten/die oyt

II. Ghevoelen.

Aug. de vera & falsa penitentia. c. 17. & 18.

Aug. serm. 41. de sanctis ibidem.

in dit leven van iemant gheleden zyn / oft opt van eenighe tyrannen iemant aen-ghedaen zyn. Ten 2. den selven schryft/dat sy te boven gaet alle stenelycke pyne deser wereldt/die opt gheweest is. Ten 3. den selven Augustinus leert / dat sy meerder is/als soude konnen wesen versaemdelyck alle de pynen / die-men met den verstande soude konnen begrypen. Ten 4. want sy een is met de pynen der helle / alleen verschillende in ghedurichepdt; want die eeuwich zyn/ dese van 't waghe-vyer tydlyck ende eyndelyck : beyde nochtans onbegrypelyck ende mensch-wys onverdraghelyck.

Merckt de grootheyt der rechtveerdicheyt Godts, uyt dese straffe

Ten neghensten : Contempleert hier hoe groot de rechtveerdicheyt Godts wesen moet/die oock de blevelinghen der sonden in syn kinderen / soo grouwelyck kastyt ; ende hoe seer hy de sonde haeten moet/die hy soo swaerlyck straft / in de ghene/die nu de sonde oprechtelyck haeten / volkomen berou hebben van die ghedaen te hebben/ ende Godt upter herten met suyvere liefde hoven al beminnen/ende versekert zyn van d'eeuwighe glorie. Och wat is't in d'eeuwige straffen Godts te vallen/ als de tydlycke soo grouwelyck zyn ? Vreest Godts rechtveerdicheydt/ ende synen swaren haet die hy heeft oock tot de minste sonde : want hy u op synen tydt niet sparen en sal/komt ghy in eenighe sonde te sterven.

Redenen ons bewegende om die zielen te helpen. VVat ons van noode is, om haer te helpen.

Ten thienstes : Aensiet de verduldicheydt van dese zielen/ende hoe sy haer over-gheven in Godts beschickinghe/ende daerom alle hulpe weerdich zyn. Voordts hoe sy haer-selven niet helpen en konnen ; dan lydende die swaere pynen/ tot dat sy gheheel ghesuyvert zyn. Eyndelyck hoe sy van ons/die noch leven/dat is/van alle gheloovighe Chrystenen/die in Godts gratie/ ende den staet der verdienssten zyn/door aflaten / bidden/ vasten / aelmoessen/ ende andere deughdelycke

werckten

werckē vequamelyck upt haren noodt konnen gheholpen wozden.

Ten elfsten: Overset de ganssche Chzisten-hepdt / ende bemerckt hoe veel bermhertighe Chzistenen datter zyn / die al upt mede-lyden / tot dese gheloovighe zielen/hen tot verdienstige werckē/om hare pynen te verkozten/ begeven. Sommighe doen penitentie in sacken ende hapren kleederen. Andere vasten seer scherpelyck in water ende bzoodt. Andere vermoepen hen-selven met ghestadich bidden/knielen eñ waecken. Sommighe gheven mildelyck aelmoessen den behoeftighen naesten. Andere besoecken siecken/ troosten de ghevanghenen/leeren de onwetende. Sommighe biechten met leedt-wesen ende tranen in bitterhepdt haers herten / haere sonden. Andere verdienen de ghegunde aflaten. Sommighe hoozen met vperigher affectie/het hooch-weerdich Sacrificie der Misse. Andere ontfanghen met upterste devotie / het alder-heylichste Sacrament des Autaers. Andere contemplerē het lyden Chzisti / sijn bloedighe vloeten ende verdienstighe doodt: ende al upt Chzistelijck mede-lijden ende tot hulpe ende bp-standt deser gheloovigher zielen. En is dan de heylige Kercke niet wel eenen vetten berch / vol liefde / vol deughdelijcke oeffeninghen: die de vloetē haer-der bermhertichepdt krachtelijck neder-sendt / tot trosst der over-leden?

Overset de oeffeninghen die op desen heuvel gheschieden.

Ten twaelfsten; Beweeght u oock tot mede-lijden over de ellenden deser zielen / ende voeght u met de voozsepde / tot ghelijcke deughdelijcke werckē om haer te helpen.

Vermaninghen tot ghelijcke oeffeninghen.

Siet hoe sp upt den vpere tot u/om hulpe / hare handen upt-steken: Merckt wat een ghelanck Godts Kercke gheeft over haer krachtich bidden ende schzepen: Denckt wat ghy sout begheeren booz u ghedaen te wozden / waer't ghy in den selven noodt: Vergadert hare tranē:

Weerdeert hare tormenten: Siet hoe dit mede-lijden Gode aenghenaem is / hoe verdienstigh ende salich der ghener die haer helpen: Weetet dat het gheschrey dat ghy hoort / is van uwe geestelijcke ende lichamelijcke wel-doenders / die daer mogelijck om uwen't wille lijden / om dat sy u meer dan't behoorlijck was / ghespaert hebben / ende niet ghenoech berispt en hebben / oft dat sy / om u tijdlijck goedt te vergaderen / al te gierich ende wreck tot den armen gheweest zijn. Let oock op de sekere hulpe die ghy van haer / als sy verlost sullen worden / upt den hemel te verwachten hebt: Beweeght u met dese insichticheden tot mede-lijdē / ende leest aendachtelijck voor haerder versoeninghe de na-volghende kleyne Ghetyden.

Des Maendaeghs.

CLEYNE GHETIIDEN

VOOR DE

GHELOOVIGHE

ZIELEN.

Met acht ghebeden voor alle over-ledene Christenen, ende sonderlinghe, die wy ghehouden zijn te helpen.

Ter Metten tijdt.

Onsen Vader/etc.

Hymne.

DEs Vaders Majestept/dē Soon/en Godt dē Geest/
Den rijcken schadt van Jesus dierbaer lijden:
Sijn triumphante Crups/en rijck van hooghen feest/
Wil elcke ziel in't vaghe-vper verblijden. Amen.

Antiphone. **O Heere mijnen Godt.**

Psalm.

HEere en straft my niet in uwe verbolghentheydt: noch in uwe gramschappen en castijdt my niet.

Ont-

Ontfermt u mijnder Heere/want ick ben kranck: gheneest mp Heere / want alle mijn beenderen zijn heel ontstelt.

Wozt om-ghekeert Heere / ende verlost mijn ziele; maeckt mp salich om uwe bermherticheydt.

Den Heere heeft mijn oodtmoedich ghebedt verhoozt: den Heere heeft mijn ghebedt ontfangen.

Heere gheeft haer d'eeuwighe ruste / ende dat eeuwich licht verlichte haer-lieden.

Antiphone. O Heere mijnen Godt beschickt in u aenschouwen mijnen wech.

Lesse.

Ick weet wel dat mijnen Verlosser leeft / ende in den uptersten dach sal ick upt der aerden opstaen / ende wederom sal ick rondtsomme overtrocken wozden met mijnen velle / ende in mijn vleesch sal ick Godt sien: den welcken ick selber sien sal / ende mijne oogben sullen hem aenschouwen / ende gheene andere: dese hope is in mijnen boesem op-ghelept.

Respons. O Heere / verlost mp van de eeuwige doot / in den vreeselijcken dach / als de hemelen ende aerden bevende sullen wozden / als ghy de gheheele wereldt dooz den vpere sult komen oozdeelen.

Vers. Wat sal ick arm mensch segghen? Wat sal ick doen / als ick dooz sulck eenen Rechter niet goeders en sal boozt-brenghen?

Antvv. Als ghy de gheheele werelt dooz den vpere sult komen oozdeelen.

Vers. Van de poozten der hellen.

Antvv. Verlost Heere / hare zielen.

Vers.

Vers. In vrede moeten sy rusten.
Antvv. Amen.
Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.
Antvv. Ende mijn gheroep come tot u.

Ghebedt voor alle onse gheestelijcke Oversten, die over-leden zijn.

Almachtighen eeuwighen Godt/ wiens groote ontfermherticheyt levende ende doode ghevoelen: wy bevelen uwer onghemeten goethevdt/ de zielen van alle onse gheestelijcke Oversten/ ende sonderlinghe van alle mijn Biecht-vaders/die om mijnen wille noch in pijne zijn: wilt hen ghenadelijck van alle banden der sonden ende schuldē verlossen / ende in het rijck uwer glorie ontfanghen: want ghy alleen den eeuwighen regeerder ende alder-machtichsten beloonder der levendē ende doodē zyt. Door Christum onsen Heere. Amen.

De Lauden.

Hymne.

DJe Lazarum sijn vriendt verwerckt heeft van den doodt/
End' uyt den stanck sijns grafs hem dede leyden:
De zielen met ghenaed' verlosse uyt allen noodt/
Die met verlangh' des hemels troost verheyden. Amen.
Antiphone. De wercken van uwe handen / en wilt o Heere/niet verstnaden.
Vers. Ick hebbe een stemme van den hemel ghehoort/sprekende tot my.
Antvv. Salich zijn de dooden / die in den Heere sterven.

Antipho-

Antiphone. Ick ben de verryssenisse.

Den Lof-sanck van Zacharias.

GHebenedijt zy den Heere Godt van Israel: want hy heeft besocht / ende ghedaen de verlossinghe sijns volcks.

Ende hy heeft ons op-ghereeht eenen horen der salichept/in Dabids sijns dienaers huys.

Ghelijck hy ghesproken heeft door den mont sijnder heyligher Propheten / die van 't beghin der werelt zijn.

Verlossinghe van onse vyanden; ende uyter handt van alle de ghene die ons haten.

Om barmhertichept te doen met onse Vaderen/ ende te ghedencken sijns heylichs testaments.

Den eedt die hy ghesworen heeft tot Abraham onsen vader/dat hy ons geven soude.

Sonder vreese/verlost uyt de handen onser vyanden/hem te dienen.

In heylichept ende rechtveerdichept voor hem/ alle onse daghen.

Ende ghy kindt sult een Propheet des Alderhoochsten ghenoemt worden / want ghy sult voor des Heeren aensicht gaen / om te bereyden sijne weghen.

Om kennisse der salichept te geven sijnen volcke/ tot vergevenisse van hunne sonden.

Door de grondighe barmhertichept onses Godts/ door de welcke hy ons besocht heeft/den opganck uyt den hooghe.

Om te verlichten den ghenen/die in duysternissen ende in de schaduwe des doots sitten/om te beschicken onse voeten in den weeh des vredes.

Heere

Heere gheeft haer d'eeuwighe ruste: ende dat eeuwighe licht verlichte haer-lieden.

Antiphone. Ick ben de verrijsenisse ende dat leven/ alle die leeft ende in my gelooft/al waer hy oock doodt/sal leven: ende al/die leeft ende gheloost in my/die en sal inder eeuwicheydt niet sterven.

Vers. Van de poorten der hellen.

Antvv. Heere verlost haer zielen.

Vers. In vrede moeten sy rusten.

Antvv. Amen.

Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.

Antvv. Ende mijn gheroep komt tot u.

Ghebodt voor alle onse vverelitjcke Oversten, die over-leden zijn.

O God/wien het eyghen is/altijt barmhertich te wesen ende te sparen/wy bidden u/met een vast betrouwen op uwe ghenade/om de eeuwighe salichevdt der zielen van alle onse wereltlijcke Oversten/die dese sterffelijckheydt af-ghelevdt hebben/ dat ghy haer van alle schulden ende straffen/ die sy om hare sonden verdient hebben/wilt verlossen. Door Jesum Christum onsen Heere. Amen.

Vers. In vrede moeten sy rusten.

Antvv. Amen.

Ter Primen tijdt.

Onsen Vader/etc.

Hymne.

IEsu/die door u Cruys betaeldet ons rantsoen/
En door ons al den vyandt hebt verdoruen:

Wilt

Wilt doch ghenadich zijn/en tot haer hulpe spoen/
Die in't gheloof met hope zijn ghestorven. Amen.

Antiphone. De misdaet van mijnder jonckheydt ende van mijnder onwetentheydt en wilt niet ghedencken.

Vers. Van de poorten der hellen.

Antvv. Heere verlost hare zielen.

Vers. In vrede moeten sy rusten.

Antvv. Amen.

Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.

Antvv. Ende mijn gheroep come tot u.

Ghebedt voor alle onse over-leden lichamelijcke voor-ouders.

O Heere God/wien alleen toe-komt medetijne na de doodt te ghe ven: wy bidden u/dat de zielen van alle onse lichamelijcke voor-ouders/ ú we dienaren ende dinaerssen/die van hunne aertsche lichamen ontbonden zijn/in het deel uwer verlossinghen/onder de ghene/die u Godlijck wesen claerlijck aenschouwen/ghereekent moghen worden. Door Jesum Christum onsen Heere. Amen.

Vers. In vrede moeten sy rusten.

Antvv. Amen.

Ter Tertien tijdt.

Onsen Vader/etc.

Hymne.

O God/door uwe macht al watter is bestaet/
Laet Sathan ons tot gheender tijdt vernielen:
Comt ons/door Jesus doodt/na onse doodt te baet/
En rusten laet/met u doch alle zielen. Amen.

Antipho-

Antiphone. Mijn ziel is dorstich na Godt/den sterckē levenden: wanneer sal ick komen ende verthoont worden voor 't aenschijn des Heeren?

Vers. Van de poorten der hellen.

Antvv. Heere verlost hare zielen.

Vers. In vrede moeten sy rusten.

Antvv. Amen.

Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.

Antvv. Ende mijn gheroep kome tot u.

Ghebedt voor alle de ghene, die van ons maeghschap ghestorven zijn.

GOdt / wiens barmhertichheydt sonder ghetal is; wy bidden u ootmoedelijck / dat ghy alle de ghene / die van ons maeghschap / in de belijdenisse des Chzisten gheloofs ghestorven zijn / wilt ghenadich wesen; ende hunne zielen volle quijtscheldinghe aller sonden ende schulden/die sy door menschelijcke cranckheydt ghemaerkt hebben / verleenen; ende blijdelijck in de eeuwighe ruste by u/die alleen haren Godt ende opperste goet zijt / ontfanghen. Door Jesum Chzistum onsen Heere. Amen.

Vers. In vrede moeten sy rusten.

Antvv. Amen.

Ter Sexten tijdt.

Onsen Vader/etc.

Hymne.

GOdt/die den Rechter zijt van d' Engh'len en menschē/
Wilt in den dach van tozen ons beschermen:
En met u vrienden loon gheeft ons na onsen wenschē/
Helpt oock upt 't vper/die met betrouwē kermē. Amen.

Antiphone. Salich zijn de dooden/ die in den Heere sterven.
Vers. Van de poorten der hellen.
Antvv. Heere verlost hare zielen.
Vers. In vrede moeten sy rusten.
Antvv. Amen.
Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.
Antvv. Ende mijn gheroep come tot u.

Ghebedt voor de over-leden van onsen huyse, ende vergaderinghe.

O Heere Godt/ die daer zijt eenen uyt-deelder der ghenaden/ende eenen lief-hebber van het menschelijck gheslachte: wy bidden uwe ongheme-ten goethepdt/dat ghy de zielen van alle de ghene/ die uyt onsen huyse ende vergaderinghe van dese werelt gheschepden zijn/door het ghebedt der sali-ghen Maghet Maria/ende van alle uwe liefhebey-lighen/de ghemeynschap der eeuwigher salichept wilt verleenē. Door Chzistum onsen Heere. Amen.
Vers. In vrede moeten sy rusten.
Antvv. Amen.

Ter Nonen tijdt.

Onsen Vader/etc.

Hymne.

MAria reyne Maeght/en moeder sonder pijn/
Troost ons met u verdiensten en ghebeden:
De zielen moeten oock van u gheholpen zijn/
Wt het verdriet des waghe-vyers in vreden. Amen.
Antiphone. Ick gheloobe dat mijnen verlosser leeft.

Vers.

Vers. Van de poorten der hellen.
Antvv. Heere verlost haare zielen.
Vers. In vrede moeten sy rusten.
Antvv. Amen.
Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.
Antvv. Ende mijn gheroep kome tot u.

Ghebedt voor alle over-leden vvel-doenders.

O Beminder der menschelijcker salichept goedertieren Godt/wy suchtē tot u met ootmoedigher herten/dat ghy de zielen van alle onse geestelijcke ende tijdelijcke wel-doenders/die van dese werelt in het Catholijck geloof verscheydē zijn/van alle pijnen/daer sy noch in zijn/wilt verlossen/ende door uwe Enghelen derwaerts wilt leyden/daer sy de plaetse der verkoelinghe/de ruste der salichepdt/ende de claerhepdt des eeuwigen lichts moghen ghenieten. Door Jesum Chrystum onsen Heere. Amen.
Vers. In vrede moeten sy rusten.
Antvv. Amen.

Ter Vesperen tijdt.

Onsen Vader/etc.

Hymne.

GHy Princen van Godts rijck/op uwe liefde groot
Tot Godt/en tot ons naesten/wy betrouwen:
Versoent met u ghebedt/die lijden na de doot/
En hopen Godt met vreught eens te aenschouwē. Amen.

Antiphone. Alle verootmoedighe heenderen sullen in den Heere verheughen.

Vers. Ick hebbe een stemme van den hemel ghehoort/sprekende tot my.

Antvv. Salich zijn de dooden / die in den Heere sterven.

Antiphone. Al wat my.

Den Lof-sanck Marie.

MYn ziele maeckt groot den Heere.
Ende mijnen gheest heeft hem verheught in Godt mijnen Salich-maecker.
Want hy heeft aenghesien de ootmoedichheydt sijnder dienstmaeght; want siet van desen tijdt voort/sullen my salich noemen alle ghenooten.
Want hy heeft my groote dinghen ghedaen / die machtich is; ende heylich is sijnen Naem.
Ende sijne barmhertichheydt is van gheslachte tot ghenslachte; den ghenen die hem vreesen.
Hy heeft cracht ghedaen door sijnen arm; hy heeft de hoovaerdighe verstroyt met den sin haers herten.
Hy heeft de machtighe af-gheset uyt den stoel/ende hy heeft verheven de ootmoedighe.
De honghertighe heeft hy met goederen vervult/ ende de rycken heeft hy ydel ghelaten.
Hy heeft ontfanghen Israel sijn kint; ghedachtich wesende sijnder barmhertichheydt.
Ghelijck hy ghesproken heeft tot onsen Vaderen/ Abraham ende sijnen sade inder eeuwicheydt.
Heere ghevest haer d'eeuwighe ruste: ende dat eeuwighe licht verlichte haer-lieden.

Antiphone. Al wat my den Vader ghevest/ comt tot my.

Vers. Van de poorten der hellen.

Antvv.

Antvv. Heere verloſt hare zielen,
Verſ. In vrede moeten ſy ruſten.
Antvv. Amen.
Verſ. Heere verhoort mijn ghebedt.
Antvv. Ende mijn gheroep come tot u.

Ghebedt voor alle bekende over-leden.

GHeweerdicht u/o Heere/in u bermhertichepdt mijn ghebedt te verhoozen / 't welck ick met ootmoedighet herten uwer Godlijcker Majeſteyt op-offere; vooz de zielen van alle de ghene/ die ick opt ghekent hebbe/ende ſonderlinge / in de welcke ick eenichſins ghehouden ben: wilt haer alle te ſamen in ghenade ontfanghen / ende het ſalich erfdom uws rijcks met vreughde in alle eeuwicheyt laten genieten. Vooz Chriſtum onſen Heere. Amen.
Verſ. In vrede moeten ſy ruſten.
Antvv. Amen.

Ter Completen tijdt.

Onſen Vader/etc.

Hymne.

VBanden/ſchimpen/anert/u vooznen/Jeſu/ſwaer/
V bitter dzanck/tot ſtraf van onſe ſonden /
Verlichten die daer zijn/ met hop' / in't wper een-paer:
Gunt/Jeſu/haer u rijck/van dzuck ontbonden. Amen.
Antiphone. Ghedenckt dat ghy mp ghemaeckt hebt.
Verſ. Van de poozten der hellen.
Antvv. Heere/Verloſt hare zielen.

Verſ. In vrede moeten ſy ruſten.
Antvv. Amen.
Verſ. Heere verhoort mijn ghebedt.
Antvv. Ende mijn gheroep come tot u.

Ghebedt voor alle gheloovighe zielen.

OAtfermt u / o ghenadighen ende barmhertighen Heere/aller zielen/ die in het Catholijck Gheloove verſchepden zijn/ende ſonderlingen der ghener vooz de welcke niemant beſonderlijck en bidt; verloſt haer van alle ſonden / ſchulden ende pijnen; ende leydtſe in het landt der ruſten / des lichts/ende der vreughden/vooz hem / die toe-komende is levende ende dooden te oordeelen. Amen.
Verſ. In vrede moeten ſy ruſten.
Antvv. Amen.

Het eyndende Ghebedt.

Ick offere u Heere Jeſu Chriſte / met ootmoedigher herten deſe Ghetijden/die ick tot troost der gheloovigher zielen gheleſen hebbe: ende bidde uwe Godlijcke barmhertichepdt/ dat ghy de ſchatten uwer ghenade ende voldoeninghen over haer wilt upt-ſtorten: op dat ſy dooz de ſelve van alle pijnen ende ſchulden verloſt zijnde / de eeuwighe ruſte ende ſalichept moghen ontfanghen. Die leeft ende regneert met den Vader/ ende den heyligher Gheeſt/eenen Godt/van eeuwicheden tot eeuwicheden. Amen.

Beſonder Liedeken voor de gheloovighe zielen.

OGodt/dooz uwe macht al watter is beſtaet/
Laet Sathan ons tot gheender tijdt verſtelen:

Comt

Comt ons/door Jesus doodt/na onse doodt te baet/
En rusten laet/met u doch alle zielen.
Jesu/die door u Cruys betaeldet ons rantsoen/
En voor ons al den vyandom hebt verworven:
Wilt haest ghenadich zijn/en tot haer hulpe spoen/
Die in't gheloof met hope zijn ghestorven.
Maria reyne maecht/en moeder sonder pyn/
Troost ons niet u verdiensten en ghebeden:
De zielen moeten ook door u gheholpen zyn/
Uyt het verdriet des vaghe-vyers in vreden.
Ghy Vrinten van Godts ryck/op uwe liefde groot
Tot Godt/en tot ons naesten/wy betrouwen:
Versoent met u ghebedt/die lyden na de doodt/
En hopen Godt met vreughde te aensthouwen.
O banden/schimpen/anxt/u doornen/Jesu/swaer/
O bitter vranck/tot straf van onse sonden/
Verlichten die daer zijn/met hoy' in't vyer een-paer:
Gunt/Jesu/haer u ryck van druck ontbonden.

Des Dijnxdaeghs.

HET GLORIEVS HOF DES HEYLIGHEN GEESTS.

Meditatie.

Onderrechtinge.

HEft uluen gheest des dijnxdaeghs van alle tijdlijcke bekommerniſſen tot de hoochde van het glorieus hof des heyligheu Gheests/ende neemt daer dien dach/ tot vermeerderinghe uwer salichept/ uwe verreatie.

Van den Persoon ende Throon des heylighen Gheests.

Ende ten eerſten: Contempleert de weerdichepdt van ſijn Perſoon/ ende de hoochepdt van ſijnen Throon. Aengaende de weerdichept van ſijn Perſoon: Hy is Godt ſelve/ eenen Godt met Godt den Vader/ ende Godt den Soon/ onepndelijck in ſijn weſen/de lieſde van bepde/ een weſen met bepde hebbende/ ende nochtans een verſchepden Perſoon van bepde zijnde/ ſpruptende upt lieſde booz alle eeuwichept/ van bepde (het welck noch den Vader/ noch den Soon toe-gheeygheut en kan wozden) onepndelijck in alle ſijn volmaecktheden die ontallijck zijn/ ende hem met den Vader ende den Soon ghemepn.

Aengaende ſijnen Throon/ die is/ d'onghemetenthept van ſijne Godlijcke Majeſtept/die soo hoogh ende weerdich is/ dat alle gheſchapen

verſtan-

verstanden/daer onder moeten verpghen: meer dan onse brancke voghen voor de sonne/ als sy op eenen somerschen middach hare stralen/ sonder belet/in hare volle claerheyt upt-deelt.

De wellusten van dit hof.

Ten tweeden: Oversiet de menichte der wellusten van dit glorieus hof. Hier zijn de sonteynen der Godlijcker liefde. Hier zijn de vloeten van alderley gratien voor de strijdende Kercke/ ende de vloeten van glorie voor de triumphante Kercke. O hoe vermaeckelijck is't ontrent dese vloeten/ met Godts Heyligen te wandelen/ ende upt die synen dorstighen gheest te verladen!

Sonteynen.

Tweederhande vloeten.

De velden ende speel-hoven van dit rijck zijn de triumphante/ende strijdende Kercke. De schoone dreven/zijn de vermakelijcke sedden der Enghelen ende Heyligen; die als olijf-boomen in't aenschijn Godts elck op sijn plaets/ gheladen met Godlijcke vruchten/ sonder verouderinghe blijven. Heft u hert dan op/ ghy die dit medideert/ ende door-wandelt met vreughde dese dreven/ende vermaeckt uwen gheest in dese schoonheydt des hemels: ende wapent u met moedt/ om het bedrieghelijck ghemack deser werelt te verachten/ende door de saligher weghen der versterventheydt/ ghestadichlijck tot dit glorieus hof te reysen.

Velden.

Dreven.

Vermaninghe.

Ten derden: Overleght rijpelijck de besonderste schatten ende rijckdommen van dit hof. Ten eersten: daer zijn alle de onepndelijcke volmaecktheyen Godts: wie sal die connen begrijpē/ende van de glorie niet verdruckt worden/ meer dan Godt alleen? Ten 2. daer zijn de schatten aller deughden/ aller verdiensten/ ende aller voldoeninghe. Ten 3. daer zijn de mijnen aller heylicheydt. Ten 4. daer zijn de rijckdommen aller salicheydt. Ten 5. daer is het amonitie-huys aller beste goederen ende gaven/ die upt den hemel van Godt ons gheschonden worden. Ten 6. daer is den oorspronck aller schoonheydt/troost/ vrede/

De costelijckheydt van dit hof.

vermaekelijckheydt. Al dit verwacht hy/die sijn herte suyverende van alle sinnelijcke ende wereldtsche begheerten/ende van alle eyghen liefde/in heylicheyt Godt dient: ende hy ontfanght dat/soo veel te rasscher/als hy verdient voeger ontbonden te wesen/van de beletselen sijnder sterfelijckheydt.

Neghen wercken des heyligen Geests hier boven.

Ten vierden: Ondersoeckt de wercken des heyligen Gheests/hier boven/ende hier beneden. Sijn wercken hier boven zijn dese. 1. Het Godlijck wesen met alle sijn volmaecktheden/ende persoonen contempleren/onophoudelijck beminnen/ende daeruyt onghemeten vreughdt scheppen. 2. Buyten sijn hof slupten alle sonden ende ghebreckelijckheden. 3. Sijn Enghelen met boven-naturelijcke goethevdt/heylicheydt ende salicheydt vervullen. 4. Sijn hof beschijnen met glorie. 5. Alle sijn vrienden versamen met onveranderlijcken vrede. 6. Hen weerdich maken het klaer aenschouwen van het Godlijck wesen. 7. Alle Heyligen ontsteken met den suyveren brandt der liefde Godts boven alle dinghen. 8. Hen wacker maken/ende onvermoeydelijck om ghestadichlijck Godt te loven ende te dienen. 9. Met de vloeten der wellusten/alle sijn hovelinghen ghedurichlijck vermaecken. Hoe salich zijn sy/o Heere/die hier boven in u glorieus hof ontfanghen zijn ende woonen!

Thien wercken des heyligen Geests hier beneden.

De wercken des heyligen Gheests hier beneden zijn ock seer weerdich/ende merckelijck/te weten: 1. ons van alle sonden ende ghebreken suyveren. 2. onse ziele met sijn gratie verrieren. 3. ons verstandt tot Godlijcke dinghen verlichten. 4. onsen wille tot Godt stieren/ende ons de affectie totter deught in-drucken. 5. onsen moet vromen om geestelijck te strijden/ende alle swaricheyt met verduldicheyt te verdraghen. 6. ons door het ghebruyck der heyligher Sacramenten

op-rechte-

op-rechtelyck goet-en heylich maken. 7. Godts gheboden ons doen beminnen ende onderhouden. 8. het Cruyce met Chzisto doen dzaghen. 9. alderhande bermhertichepdt aen onsen behoeftighen naesten doen bewysen. 10. ons bequaem maken om eens Godts ryckes te besitten. Acht alle dese onderstanden / die u tot salichepdt den heylighen Gheest doet / ende beweecht u tot syn liefde ende synen dienst: oberleght hoe de heylighe Martelaren / Confessozen / Maeghdē / ende andere in groote menichte / die nu in den hemel zyn / als sy hier noch leefden / alle dese behulpsaemheden wel waer-ghenomen hebben / ende hoe kloeckelyck sy hen in hunnen saligheu Chzistelyckeu roep ghedzaghen hebben / ende volcht hen naer / want u die selve middelen oock gereet zyn / ende gheschieden.

Vermaninghe.

Ten vijfden: Bemerckt / wat den heyligheu Gheest u ghedaen heeft. Ende besonderlyck danckt hem dat hy / dooz het heylich dooysel / u tot een kindt Godts gheheylicht heeft / ende u als onder syn hupsghenooten ontfangen heeft.

Bemerckinghe.

Dzaecht u in syn ooghen soo / dat ghy het wit kleedt syndergratie / dat ghy daer ontfangen hebt / gheheel suyver van sonden mooght bewaren / tot dat ghy komt by hem hier boven in syn glozieus hof. Strydt oock nu bzomelyck teghen alle uwe vyanden dooz desen heyligheu Gheest die in u woont / ende dzaecht u heylichlyck na den epsch van uwen roep in syn oogen: ende versoeckende syn hulpe / leest de na-volgende Ghetyden.

Des Dijnxdaeghs.

CLEYNE GHETIIDEN VAN DEN HEYLIGHEN GHEEST.

Met acht ghebeden om ſijn ſeven gaven, ende de volheydt ſijnder gratien te verkrijghen.

Ter Metten tijdt.

De gratie des heyligh̃s Gheests / verlichte onſe herten ende ſinnen.

Verſ. HEere ghy ſult mijne lippen open doen.

Antvv. Ende mijnen monde ſal uwen loff verkondighen.

Verſ. Godt merckt aen tot mijnder hulpe.

Antvv. Heere haeſt u om my te helpen.

Verſ. Glorie zy den Vader, ende den Soon / ende den heyligh̃en Gheeſt.

Antvv. Als't was in den beghinne / ende nu / ende altijdt: ende in de eeuwen der eeuwicheden ſal weſen.

wesen. Amen.

Alleluia. Oft: Loof zy u Heere, Coninck der eeuvvigher glorie.

Hymne.

COmt Gheest en schepper mede/
Comt Godt en eeuwich goedt:
Daelt neder waerts in vrede/
Vloept milt in ons ghemoedt:
Vervult met gratij soet
De herten die betrouwen/
Dat die hen leven doet/
In deught sal onderhouwen.
Ons troost wort ghy gheheten/
In lijden en verdriet;
Godts gaven onghemeten/
Die 't quaet al doet te niet:
Een vyer men oock u set/
En alij' upt-ghegoten/
Wt liefde/die ghy biet/
En gheeft den hupf-ghenoten.
Den Vader zy met vreughden/
Loof als den hoochsten Heer;
Den Soon prijs om sijn deughden/
Als wesende wel eer:
Doodt/en verresen weer/
Nu sit aen 's Vaders zijde/
Vertroost er mm noch meer/
Zy loof tot allen tijde. Amen.

Antiphone. Den Gheest des Heeren heeft vervult den om-ganck der aerden.

Vers. Heere sepnt upt uwen Gheest/soo worden die dinghen gheschapen.

Antvv. Ende ghy sult vernieuwen het aenschijn der aerden.

Lof-ſanck.

V Godt loben wy.
W Heere belijden wy.
W eeuwighen Vader eert de gantſche wereld.
W ſinghen alle Enghelen/die hemelen / ende alle Potentaten:
Heplich/Heplich/Heplich is den Heere Godt der hepr ſchaeren.
Over al den omganck der aerden,/ de hepligbe Kercke belijdt u.
Den Vader van onbegrijpelijcke Majeſteyt.
Uwen eerweerdighen/waerachtighen/ ende eenighen Soon.
Ende oock die Vertrooſter/den hepligben Geeſt.
Chriſte/ ghy zijt den Coninck der glorie.
Wen ghelooft dat ghy zijt den toe-komenden Rechter.
Waerom bidden wy / komt uwe dienaers te hulpe / die ghy met u dierbaer bloedt ghekocht hebt.
Ghewerdicht u Heere / ons in deſen daghe van ſonden te bewaeren.
Ontfermt u onſer Heere/ontfermt u onſer.
In u Heere/ heb ick ghehoper: ick en ſal niet beſchaemt worden inder eewichepdt.

Vervulſel.

Verſ. Heere verhoort mijn ghebedt.
Antvv. Ende mijn gheroep kome tot u.

Ghebedt, om te verkrijghen de gave der vreeſe Godts.

ALmachtigen Godt ende Rechter/wiens vierſchare upt-nemende rechtweerdigh is / ende

wiens

wiens oordeelen seer strenghe zijn: stort in ons uwe Godlijcke vreese / die het beginsel aller wijshepdt ende deught-saemheydt is; op dat wy voor uwe scherpe vonnissen schroomende / alle sonden moghen haten; ende die wy ghedaen hebben / voor voldoenelijcke wercken van penitentie verbeterē / ende voort-aen / als uwe ghetrouwe ondersaten / met op-ghegorde lendenen u mogen dienen / ende met brandende lampen der goeder wercken tot uwe comste geduricheijck waken. Voor onsen Heere Jesum Christum uwen Sone / die met u leeft ende regneert / in de eenicheydt des heyligheyn Gheests / Godt in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

De Lauden.

Vers. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.
Antvv. Heere haest u om my te helpen.
Vers. Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligheyn Gheest.
Antvv. Als't was in den beginne / ende nu / ende altijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia. Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Antiphone. Voor het woordt des Heeren zijn de hemelen ghevesticht / ende alle hare sterckheydt spruyt uyt den gheest sijns monds.

Capittel.

Het sal gheschieden in de laetste daghen / seydt den Heere / dat ick op allen vleesch van mijnē geest sal uyt-storten.
Antvv. Godt zy lof.

Hym-

Hymne.

O Heplich Gheest/u gaven
Die zijn sevender-handt/
Ghy zijt der zielen haven/
En rust van alle handt:
Ghy zijt des Vaders pandt/
Ghelooft/en oock ghesonden:
Om met tael en verstandt/
Te cieren alle monden.
Bewaert toch suse sinnen/
Wreet' in 't herte prent:
Maeckt dat wy eens verwinnen
Natuer/tot quaedt ghewent:
Ons druck is u bekent/
En laet ons niet beswycken/
Maer ons tot hulpe sent/
Den vloedt van uwe rycken.
Eer zy u Heer/dzy-vuldich/
Een Godthepdt hooch vermaert:
Wat zijn wy u niet schuldich/
Dat ghy ons hebt ghespaert?
En stadich noch bewaert?
Och/doet ons na dit strijden/
Vy d' Enghelen vergaert/
Met vreught in u verblijden. Amen.

Vers. Godt schept in my een reyn herte.
Antvv. Ende vernieuwt den rechten gheest in mijn binnenste.
Antiphona. Coom heyligher Gheest.

Den Lof-sanck van Zachatias.

Ghebenedijt zy den Heere Godt van Israel: want hy heeft besocht / ende ghedaen de verlossinghe sijns volcks.
Ende hy heeft ons op-ghereeht eenen hozen der salichept/in Dabids sijns dienaers huys.
Ghelijck hy ghespzoken heeft dooz den mont sijn-

der

der heyligher Propheten / die van 'tbeghin der werelt zijn.

Verlossinghe van onse vyanden; ende uyter handt van alle de ghene die ons haten.

Om barmhertichheydt te doen met onse Vaderen / ende te ghedencken sijns heylichs testaments.

Den eedt die hy ghesworen heeft tot Abraham onsen vader / dat hy ons geven soude.

Sonder vreese / verlost uyt de handen onser vyanden / hem te dienen.

In heylichept ende rechtveerdichept voor hem / alle onse daghen.

Ende ghy kindt sult een Propheet des Alderhoochsten ghenoemt worden / want ghy sult voor des Heeren aensichte gaen / om te bereyden sijne weghen.

Om kennisse der salichept te geven sijnen volcke / tot vergevenisse van hunne sonden.

Door de grondighe barmhertichept onses Gods / door de welcke hy ons besocht heeft / den opganck uyt den hooghe.

Om te verlichten den ghenen / die in duysternissen ende in de schaduwe des doots sitten / om te beschicken onse voeten in den wegh des vredes.

Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligher Gheest.

Als 't was in den beghinne / nu / ende altijdt: ende inde eewen der eewichheydt sal wesen. Amen.

Antiphone. Comt heyligher Gheest / vervult de herten van uwe ghetrouwighen; ende ontsteeckt in haer dat vyer uwer liefden.

Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.

Antvv. Ende mijn gheroep come tot u.

Ghebedt, om de gave der godt-vruchticheyt te verkrijghen.

WY belijden niet wernende ghemoedt/o Heere Godt/dat wy seer traeghy geweest zijn in uwe Godlijcke Majestept naer onsen ropp te voldoen; ende dat'om soo bidden wy oodmoedelijck uwe milde goedtheyt/ om de gabe der godtvruchtichheyt/die ons bequaem maecke ende voozdere/ om u nu voozt-aen met yverighe liefde te dienen/ uwe heyligheyt behoozlijck te eeren/ ende onse naesten/als t'samen met ons kinderen van eenen hemelschen vader/ en mede-lidt-maten van Chzistus gheestelijck lichaem/te beminnen. Dooz onsen Heere Jesum Chzistum uwen Sone/die met u leeft ende regneert in de eenichept van den selben heyligheyt Gheest/Godt/in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.

Antvv. Gode zy lof.

Vers. De zielen der gheloovighen moeten dooz Godts bermhertichepde in vzede rusten.

Antvv. Amen.

Ter Primen tijdt.

DE gratie des heyligheyt Gheests / verlichte onse herten ende sinnen.

Vers. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.

Antvv. Heere haest u om my te helpen.

Vers. Glozie zy den Vader / ende den Soon/ ende den heyligheyt Gheest.

Antvv.

Antw. Als's was inden beghinne / ende nu / ende altijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia. Oft/Lof zy u Heere Coninck, &c.

Hymne.

DEn vpant wilt verdrijven
Wt al dat Christen landt:
Vpreed' hem laet beklijven/
Wien ghy doet onderstandt.
Leydt ons upt' swerelts brandt/
Dat wy verlost van quaelen/
En vast aen uwe handt/
Vwolghen sonder dwaelen.
Verhoont ons Godt den Vader/
Verheven in syn throon:
Verwerckt ons allegader/
Ten dienste vanden Soon:
En gheeft ons u persoon/
Te kennen/van hen beyden
Ghekomen/even schoon/
Van alle eeuwicheyden.
Lof zy Godt t'aller stonden/
Die merckt der nieren grondt/
Eer zy/die ons ghesonden/
Verlossingh' heeft vergondt:
Den Gheest zy oock vermondt
Danck/met ghewilligh treuren;
Dat ons dooz syn verbondt/
Eens glozp' mach ghebeuren. Amen.

Antiphone. Sy zijn al vervult ghewozden met den heyligen Gheest/ ende hebben begonst te spreken met menigherley tonghen.

Capittel.

Ghy en hebt niet ontfanghen den gheest der slaverinne / wederom in vreese; maer ghy hebt ontfanghen

fanghen den gheest der openinghen der kinderen in den welcken wy roepen/Abba/Vader.
Antvv. Gode zy lof.
Vers. Godt/die daer verbuit hebt de Apostelē met den heyligen Gheest.
Antvv. Gheweerdight u over ons te ontfermen.
Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.
Antvv. Ende mijn gheroep come tot u.

Ghebedt, om de gave der vvetentheyt te verkrijghen.

Wy belijden/o Heere/dat wy na der zielen gheheel blinde ende vol duysternissen der eygen liefde zijn: daerom wilt ons met die boven-natuerlijcke gave der gheestelijcker wetenschap verlichten; op dat wy het onderscheyt/datter tusschē de eeuwighe ende tijdelijcke goederen is/moghen verstaen/ende de eeuwighe/als waerachtighe goederen/moghen soecken: ende de tijdelijcke/als valsche goederen/uyt gantscher herten versaeckē. Door onsen Heere Jesum Christum uwen Sone/die met u leeft ende regneert in de eenicheydt van den selven heyligen Gheest/Godt/in alle eeuwen der eeuwen. Amen.
Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.
Antvv. Gode zy lof.
Vers. De zielen der gheloovighen moeten door Godts barmhertigheyt in vrede rusten.
Antvv. Amen.

Ter Tertien tijdt.

DE gratie des heyligen Gheests / verlichte onse herten ende sinnen.

Vers. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.
Antvv. Heere haest u om my te helpen.
Vers. Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligen Gheest.
Antvv. Als't was in den beginne / ende nu / ende altijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Hymne.

O Medecijn der zielen /
Wy zijn swack en ghewont /
Laet u wyer al verntelen /
Wat ons maeckt ongheson t:
Wilt ock op deser stont /
Dat troon is weder rechten /
En mer u wijsen wont /
T'ghesw il der sonden slechten.

Helpt' al die af-ghewekten
Zijn van u kerck en Wet /
Met liefde wilt ontsteken /
Die traegh zijn en besmet;
Verdrijft al wat ons let /
En wilt / die naer u haecken /
Gheheel van herten niet /
In heylichept vol-maecken.

Verheyt Godt almachtigh /
Aenhoort ons schreyen groot:
Die ons door Jesum krachtigh /
Verlost hebt vander noot.

Houdt ons in uwen schoot/
En doet ons in u rusten:
Ende dienen sonder stoot/
En smaecken u wellusten. Amen.

Antiphone. Ick sal mijnen Gheest uyt-stoten op u saet / ende mijn ghebenedijdinghe op u ghslachten.

Capittel.

Vaer openbaerden den Apostelen gheheelder ronghen ghelijck vper / ende 't heeft op een-ieghelijck van hen-lieden ghseten.

Antvv. Godt zy loof.

Vers. Ontfanght den heyligheu Gheest.

Antvv. Wiens sonden ghy vergheeft / die zijn vergheven.

Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.

Antvv. Ende mijn gheroep kome tot u.

Ghebedt, om de gave der vrolichedt te verkrijghen.

O Godt/die alle dinghen ghschapen hebt / onderhoudt ende regeert / gheest ons dooz uwen heyligheu Gheest/ teghen de onghestadichept van onsen wille/de gave van gheestelijcke vzolichepdt/op dat wp allen teghenspoet / die ons dooz uwe vaderlijcke beschickinghe over-comt/ blijdelijck moghen verdzaghen / alle bekozinghen onser vpanden verwinnen / ende in't beneerstighen van uwen heyligheu dienst / ende onsen saligheu roep volherden. Dooz onsen Heere Jesum Chzistum uwen Sone/die met u leeft ende regneert in de eenichept van den selven heyligheu Gheest / Godt / in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Vers

Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.
Antvv. Gode zy lof.
Vers. De zielen der gheloovighen moeten door Godts barmhertichheydt in vrede rusten.
Antvv. Amen.

Ter Sexten-tijdt.

DE gratie des heylighen Gheests / verlichte onse herten ende sinnen.
Vers. GOdt merckt gen tot mijnder hulpe.
Antvv. Heere haest u om my te helpen.
Vers. Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heylighen Gheest.
Antvv. Als't was in den beghinne / ende nu / ende altijdt: ende in de eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.
Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Hymne.

VErnielt al mijn ghedzeken/
Met den bedozven tronck:
Dat ick met u mach spzeken/
O Godt/vernieuwt als jonck
Bluscht oock den gamschen vonck/
Van uwe tozuichepden:
En laet der minnen vzonck
Ons gheest in u verzpden.
Maecht ons bloeck en sozch-vuldigh/
Om u te dienen snel;
Doet dat wy zijn verduldigh/
In lijden/en gheduel;
Ghehoozsaem u bevel/
Milt/ende goedertieren/
Vzoom/teghen't vleesch fel/
En hoogher van manieren.

Met vreught wy ons verhalen
Den Vader in sijn macht/
Die ons Soon/die quam betalen/
De schult van ons ghelacht:
En zijn oock wel bedacht/
Den Gheest/met eer en sanghen/
Te loven/als die macht/
Tot vryheydt ons ghevanghen. Amen.

Antiphone. Ick sal den Vader bidden/ ende hy sal u eenen anderen troosteer geven/die met u inder eeuwicheyt blijven sal.

Capittel.

De ghenade ons Heeren Jesu Christi/ ende de liefde Godts/ende de ghemeynschap des heyligen Gheests/zy met ons allen.

Antwy. Gode zy lof.

Vers. En verwoerpt my niet van u aensicht.

Antvv. Ende uwen heyligen Gheest en neemt van my niet.

Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.

Antvv. Ende mijn gheroep kome tot u.

Ghebedt, om de gave des raets te verkrijghen.

WIlt ons/o barmhertighen Godt/door uwen heyligen Gheest/de gave des raets verleenen/ende ons alle wanckelbaerheydt in deughdelijcke op-setten/af-nemen: op dat wy in alle dinghen/het ghene dat tot uwe meeste glorie/onse opperste salicheyt/ende tot gheestelijck voordeel aller menschen is/ altijdt moghen verkiesen; andere daer toe met liefde verwecken; ende ons ganschelijck leven na den regbel uwer Euangelischer raden/ soo veel ons doenlijck is/ gewillichlijck schicken.

Door

Door onsen Heere Jesum Christum uwen Soon/ die met u leeft ende regneert in de eenicheydt van den selven heyligh en Gheest/ Godt/ in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.

Antvv. Gode zy lof.

Vers. De zielen der gheloovighen moeten door Godts barmhertichheydt in vrede rusten.

Antvv. Amen.

Ter Nonen tijdt.

DE gratie des heyligh en Gheests/ verlichte onse herten ende sinnen.

Vers. Godt merckt aen tot mijnder hulpe.

Antvv. Heere haest u om mp te helpen.

Vers. Glorie zy den Vader/ ende den Soon/ ende den heyligh en Gheest.

Antvv. Als 't was in den beginne/ ende nu/ ende altijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia. Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Hymne.

O Leeraer aller consten/
Die goedt en saligh zijn:
Begaeft ons met u jonsten/
In wijshepdt maeckt ons fijn:
Op dat wp sonder pijn/
D Godtdelijcke raden/
Verlicht door uwen schijn/
Vol-brengh en onbeladen.
Doet al/ die zijn daer baden/
Ons kennen/ en wp haer:

Waerlt dat wy nopt verschoven
Tyn van dat hemelsch schaer:
Voor penitentij swaer/
Laet ons in tranen saepen/
Op dat wy soo daer naer
D blyschap moghen maepen.
Ons krachten moeten pryssen
Den Vader/Soon/en Gheest:
Op dat sy ons aen-wysen/
Dell weeh tot hunder steest.
En soo van minst en meest/
Een Godt in dry personen/
Bemindt zy/en ghevreest/
Die 't goet en 't quaet sal loonen. Amen.

Antiphone. Ick sal eenen nieuwen gheest in haer binnenste gheven.

Capittel.

Als die vijftigh daghen verbult wierden / soo waren sy al-te-samen op de selve plaetse; en daer is onversiens vanden hemel een ghelupt geschiet/ als van eenen aen-comenden krachtighen windt/ ende heeft het gheheel huys / daer sy sittende waren/verbult.

Antvv. Gode zy lof.

Vers. De Apostelen hebben met verschepden tonghen ghesproken.

Antvv. De groot-dadighe wercken Godts.

Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.

Antvv. Ende mijn ghetoep komt tot u.

Ghebedt, om de gave des verstants te verkrijghen.

O Goedertieren Heere ende Godt/ verriert onse zielen/door uwen heyligen Gheest / met de gave des verstandes/ op dat wy uwe Godlycke

teghen-

teghenwoordicheydt/in alle creaturen/altijt moghen aenschouwen/uwe gratie boven alle tijdelijcke dinghen achten/de eerlijckheydt ende booshеydt der sonden bekennen/de weerdicheydt van onse zielen begrijpē/ons laetste eynde ghedurichlijck voor ooghen hebben/ende ons door goede wercken tot een salich af-scheyden bereydē. Door onsen Heere Jesum Christum uwē Soon/die met u leeft ende regneert in de eenicheydt van den selven heyligheyden Gheest/Godt/in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.

Antvv. Gode zy lof.

Vers. De zielen der gheloovighen moeten door Godts barmhertichеydt in vrede rusten.

Antvv. Amen.

Ter Vesperen tijdt.

DE gratie des heyligheyden Gheests/verlichte onse herten ende sinnen.

Vers. GOdt mercкt aen tot mijnder hulpe.

Antvv. Heere haest u om my te helpen.

Vers. Glorie zy den Vader/ende den Soon/ende den heyligheyden Gheest.

Antvv. Als't was in den beginne/ende nu/ende altijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia. Oft: Lof zy u Heere Coninck Jee.

Antiphone. Den heyligheyden Gheest is eenen voorster/een gave der liefde Godts/een levende fonteyne/geestelijcke salvinge/een vlamme vyers/ende seven-voudigh in syn gaven.

Capittel.

Wat wonder Godts werde ghesaept voor het ganssche landtschap / ende de discipelen worden vervult met vrede / ende met den heyligen Gheest.
Antvv. Gode zy lof.

Hymne.

Fontepn van 't eeuwigh leben/
Der vreughden schoonste vloet:
Wilt ons den reghen gheben/
Vte uwe gaven voet:
En zyt tot ons niet vroet;
Op dat wp als olyven/
Van vruchten vol en soet/
In 't hof des Heeren blyven.

Regeert ons t'aller uren/
Vecht ons ghepeyns aen Godt/
Treckt dat van creaturen/
End' al wat hier verrot:
Wp zyn quaet ende bot/
Voet ons na 't Crupce voeghen/
Veherten Godts ghebodt/
En ganssch in hen ghenoeghen.

Den Vader hoogh van throone/
Zp glory'/prys/en lof:
Als oock syn eyghen Soone/
T cierdet van 'shemels hof:
Wp zyn van aerde grof/
Maer Godt den Gheest van minnen/
Verdryft al 'swerelts stof/
En stiert tot danck ons sinnen. Amen.

Vers. Vwen goeden Gheest sal mp leyden in den rechten wech.
Antvv. Om uwen naem / sultp mp in rechtheerdicheydt lebende maecken.
Antiphone. Hy en sal.

Den Lof-sanck Marie.

Myn ziele maeckt groot den Heere.
Ende mijnen gheest heeft hem verheught in Godt mijnen Salich-maecker.
Want hy heeft aengheseen de oetmoedicheydt sijnder dienstmaeght; want siet van desen tijdt voort/ sullen my salich noemen alle gheboorten.
Want hy heeft my groote dinghen ghedaen/ die machtich is; ende heylich is sijnen Naem.
Ende sijne barmhertichheydt is van gheslachte tot gheslachte; den ghenen die hem vreesen.
Hy heeft cracht ghedaen door sijnen arm; hy heeft de hoovaerdighe verstroydt met den sin haerer herten.
Hy heeft de machtighe af-gheset uyt den stoel/ende hy heeft verheven de oetmoedighe.
De honghertighe heeft hy met goederen vervult/ ende de rycken heeft hy ydel ghelaten.
Hy heeft ontfanghen Israel sijn kint; ghedachtich wesende sijnder barmhertichheydt.
Ghelijck hy ghesproken heeft tot onsen Vaderen/ Abraham ende sijnen sade inder eeuwicheydt.
Glorie zy den Vader/ ende den Soon/ ende den heyligen Gheest.
Als't was in den beghinne/ende nu/ ende altijdt/ ende inde eewen der eewicheden sal wesen. Amen.

Antiphone. Hy en sal van sy-selven niet spreken: maer al wat hy hooren sal/dat sal hy spreken.

Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.

Antvv. Ende mijn gheroep come tot u.

Ghebedt, om de gave der Godlijcker vvijsheydt te verkrijghen.

Gheest ons/o milde Heere ende Godt/ door uwen heyligheen Gheest/de gave uwer wijsheyt: op dat wy mooghen kennen/ dat ghy alleen/ die eeuwighe onghe schapen waerheyt/ ende ons opperste goet zijt/ende dat wy/ om u/ alle aerdtsche dinghen mooghen verachten/ ende in u vol-komen ruste aller onser begheerten ghenieten. Door onsen Heere Jesum Christum uwen Sone/ die met u leeft ende regneert/ in de eenicheydt van den selven heyligheen Gheest/Godt/in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.
Antvv. Godt zy lof.
Vers. De zielen der gheloovighen moeten door Godts barmhertichept in vrede rusten.
Antvv. Amen.

Ter Completen tijdt.

Vers. BEkeert ons/Godt onsen Salichmaker.
Antvv. Ende keert uwe gramschap van ons.
Vers. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.
Antvv. Heere haest u om my te helpen.
Vers. Glorie zy den Vader/ ende den Soon/ ende den heyligheen Gheest.
Antvv. Als't was in den beginne/ende nu/ende altijdt: ende in de eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Hymne.

Hymne.

VErvult/o Godt/ons hjerten/
En grondelijck verset
Al't quaet dat ons kan smerten/
Opent u cabinet:
Laet ons in doo2 't ghebet/
En maeckt dat u ghenaden/
Ghesupvert van beler
Ons troostelijck verladen.
Maeckt ons/o Gheest verheven/
Den Heyligben ghelijck/
Met deughden in dit leven/
Met glo2y in u rijck.
Om daer met soet musijck/
Te mogben introeyren/
Dat Heylig heylighlijck/
Der Trinitept ter eeren.
Den Vader onghemeten/
Moet loven ons verstandt/
Ons wil/den Soon/gheseten
Aen 's Vaders rechter handt/
Wijs zy der zielen pandt/
Godts Gheest/die met sijn stralen
Te sond' in ons verbzandt/
En betert alle qualen. Amen.

Antiphone. Ick sal u verstandt gheven/ende ick sal u onderwijsen in desen werck/daer doo2 ghy gaen sult/ende ick sal mijn ooghen op u vast houden.

Capittel.

Ick sal wateren upt-stoo2ten op den do2stighen/ende vloeden op de dzooghe: ick sal mijnen Geest upt-stoo2ten op u saet/ende mijn ghebenedijdinghe op u ghesla chte.

Antvv. Gode zy lof.

Vers. Den Geest des Heeren heeft vervult den omganck der aerden.
Antvv. Ende dat alle dinck begrijpt/ heeft de wetenthepdt der stemmen.
Antiphone. Den Ghees helpt.

Den Lof-sanck van Simeon.

HEere / nu laet uwen dienaer/ na u woordt in vrede.
Want mijne ooghen hebben ghesien mijnen Salich-maker.
Den welcken ghy berept hebt voor 't aensicht van allen lupden.
Een licht tot een verlichtinghe der heydenen / ende ter glorien uwes volcks van Israel.
Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligben Gheest.
Als 't was in den beghinne/ ende nu/ende altijdt/ ende inde eewen der eewicheden sal wesen. Amen.
Antiphone. Den Gheest helpt onse kranckheydt; want wat wy bidden souden/ al soo 't behoort / en weten wy niet; maer den Gheest selve bidt voor ons/ met on-uyt-spreckelijcke suchtinghen.
Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.
Antvv. Ende mijn ghetoep come tot u.

Ghebedt, om de volheydt des heylighen Gheests te verkrijghen.

O Heere God/ die door uwen heyligben Geest/ alle de leden der Christene Kercke vereenight/ ende tot heylichepdt voordert; stort in ons / den selven uwen Gheest/ met alle sijn gaven/ op dat hy

alle

alle onse gheestelijcke sieckten gheneesen / ende wp doorheni in vol-komen ghesondheydt aller onser krachten / u behaghelijck moghen dienen. Door onsen Heere Jesum Christum uwen Soon / die met u leeft ende regneert in de eenicheydt van den selven heyligen Gheest / Godt / in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.

Antvv. Godt zy lof.

Benedictie. Ons ghebenedijde / ende bewaere den almoghenden Heere den Vader / ende den Soon / ende den heyligen Gheest.

Antvv. Amen.

Vers. Ende de zielen der gheloovighen moeten door Godts barmhertichevt in vrede rusten.

Antvv. Amen.

Het eyndende Ghebedt.

Ick offere u / o heyligen Gheest / met oetmoedigher herten / dese Ghetijden / die ick t'uwer eere gheleesen hebbe: ende bidde uwe Godlijcke barmhertichevdt / dat ghy my ende alle menschen / soo in uwe liefde wilt ontsteken / dat wy alle on-volmaecktheden onser nature af-leggende / in u licht / de weghen der Christelijcker volmaecktheyt hier moghen door-wandelen / ende u hier namaels in uwe glorie met vreughde aenschouwen. Amen.

Ghebedt, van de heylighe Kercke, voor de Ghetijden des heyligen Gheests.

GOdt / die de herten der gheloovighen / door de verlichtinghe des heyligen Gheests gheleert hebt: gheeft ons door den selven Gheest rechte

dinghen te benaemen / ende ons door sijn troost altijdt te verblijden. Door onsen Heere Jesum Christum uwen Soon / die met u leeft ende regneert in de eenicheydt van den selven heyligen Gheest / Godt / in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Besonder Liedeken van den heylighen Gheest, ghenomen uyt de voor-gaende Lof-sanghen.

COmt Gheest en Schepper mede /
Comt Godt en eeuwich goedt:
Daelt nederwaerts in vrede /
Vloeyt milt in ons ghemoedt:
Vervult met gratij soet
De herten die betrouwen /
Dat die hen leven doet /
In deught sal onderhouwen.

O heylich Gheest / u gaven
Die zijn sevender-handt /
Ghy zijt der zielen haven /
En rust van alle handt:
Ghy zijt des Vaders pandt /
Ghelooft / en oock ghesonden:
Om met tael en verstandt /
Te cieren alle monden.

Ons troost wort ghy gheheten /
In lijden en verdriet;
Godts gaven onghemeten /
Die 't quaet al doet te niet:
Een vyer men oock u siet /
En olij' uyt-ghegoten /
Wt liefde / die ghy biet /
En gheeft den hupf-ghenoten.

O medecijn der zielen /
Wy zijn swack en ghewont /
Laet u vyer al vernielen /
Dat ons maeckt ongheson:

Wilt

Wilt ock op deser stont/
Dat crom is wieder rechten/
En met u wijsen vont/
't Gheswil der sonden slechten.
Bewaert doch onse sinnen/
Wees' in 't herte pzent:
Maeckt dat wp eens verwinnen
Natuer/tot quaedt ghewent:
Ons dzuck is u bekent/
En laet ons niet beswijcken/
Maer ons tot hulpe sent/
Den vloedt van uwe rijcken.
Maeckt ons kloeck en sozch-vuldigh/
Om u te dienen snel:
Doet dat wp zijn verduldigh
In lijden/en gheduel;
Ghehoozsaem u bevel/
Wilt/ende goedertieren/
Bzoom/teghen 't vleesch rebel/
En supver van manieren.
Den Vader zp met vzeughden/
Lof als den hoochsten Heer;
Den Soon pzijs om sijn deughden/
Als wesende wel eer:
Doodt/en verresen weer/
Nu sit aen 's Vaders zijde/
Wy troosten min noch meer/
Op lof tot allen tijde.

Des Dijnxdaeghs.

HET DOOR-LVCHTICH HOF VAN DE HEYLIGHE MOEDER SINTE ANNA.

Meditatie.

Onderrechtinge.

Ontempleert ooch in den hemel op alle dynx-dagen dat Princelijck hof van de heplighe moeder Sinte Anna/ en onderſoeckt rijpelijck met vzeughde uwes herte al wat daer vermaeckelijck is.

Dits om eenighe kenniſſe hier af te gheven/ ſoo raſch ghy de poozten van dit weerdich hof booz de meditatie ſult in-ghetreden weſen: Bemerckt ten eerſten: wat eene weerdighe vzouwe Sinte Anna is: te weten/ dat ſy is de moeder van Godts Moeder/ Maria ghenoemt: De groot-moeder Jeſu Chriſti: den eerſten booz-ſpzonck op der aerden/ van de verloſſinghe der menſchen upt de maledictie der ſonden/ en van alle onſe ſalichept: Dat Godt van alle eeuwicheyt haer daer toe booz-ſien/ verkozen ende gheſchickt heeft: Dat upt haer ghebozen is de Coninginne des hemels/ ende upt haren ſade den Coninck der glozien.

De weerdicheydt van hare perſoon.

Hare volmaeckt-heydt in deuchden.

Ten tweeden: Contempleert de upt-nemende volmaecktheyt haerder deughden/ verdienſten/ ende weerdichept by Godt den Heere/ ooch als ſy noch in hare ſtervelijcke wandelinghe was. Beſonderlijck/ haren yver tot Godts meeſte

glozie/

glorie/hare vervolcht heyt in verdriet/hare soberheyt in't ghebruyck der tydlycker dinghen/hare verinhertheyt tot den behoefstighen naesten/hare oprechtheydt in't bidden/hare vereenichheyt met Godt/ende toevlucht met vast betrouwen in allen haren noodt tot hem/hare eerbaerheyt ende vrede in haren houwelycken staet/hare ghetrouwe supverheyt in den weduwelycken staet/ende hare neerstichheydt tot alle goede wercken. O wat een exempel van deughtsaemheydt heeft sy/hier noch levende/alle menschen ghegheven! De verkiesinghe die Godt met haer ghedaen heeft/ende de wercken/die Godt in haer ende door haer ghewrocht heeft/geven ons klaer bewijs/dat alle de voorseyde dinghen/in haer seer volmaeckt ende upterlyck verheven moesten wesen.

Ten derden: Aensiet de verheventheyt van haer plaetse/ende Pyncelyckheyt throon/ende van de eere die sy in den hemel heeft. Haer plaetse is seer hoogh verheven./ende van de naeste by Godt den Heere. Haren throon is vol eere/glorie ende majestept. Den Coninck des hemels Jesus/ende de Coninginne der werelt Maria/bewijsen haer besonderlycke affectie/ten aenschouwen van al dat hemelsch hof/alle Engelen ende Heyligben inden hemel/zijn haer besonderlyck in alle ghedienstigheden ende eerbiedinghen toeghedaen/ende loven haer/met epghene tytelen/die niemandt in den hemel en draecht dan sy. Hare eere die sy inden hemel heeft.

Ten vierden: Weerdeert de wellusten van dit Pyncelyck hof: want daer is ghedurige claerheydt/feestelycken sanck/ende triumphelycke vreught onder alle hare hofs-genooten; daer is de hoorheydt Godts/de heerlyckheydt Christi/de rycksdommen des hemels; daer is een menichte van glorieuse moeders/weduwen/ende vrouwē/al om't weerdighst. Daer zijn de fonteyne der mildtheydt/de beken der wellusten/de bloe- De wellusten van haer hof.

ten der salichept. Al wat bedroeven kan in herte van daer. Troost ende vrede bewaren de poorte van dit hof, ghenoechte ende blydschap vervullen syn straten.

Hare macht by de heylige Dry-vuldicheydt.

Ten vijfden: Over-leght rijpelijck de macht/ die sy heeft by de heylighe Dry-vuldichept/ende by Jesus ende Maria/ niet alleen om dat dese zyn hare lichamelijcke vruchten/maer oock om de volmacktheyt haerder deughden. Al wat sy begheert tot troost ende salichept haerder bemindē/dat kryght sy overvloedelijck vā Godt. Sy regeert met hare dochter Maria dat hemelsche Paradys/ ende beschijnt dat met het licht haerder glorie.

Wat vveldaden dat door haer ende haren zade hemel ende aerde ontfangen.

Ten sesten: Neemt acht hoe dat hemel ende aerde bekennen de weldaden/ die sy van haer ontfangen. Den hemel bekent/dat sy door hare saligha vruchten/ vervult voordt hepligha zielen/ende blyde feeste houdt/soo dickwils van hier beneden eenighe ziele daer komt. Godt bekent dat door hare vrucht/ den hemel Jesum heeft/ende den mensch eenen Salich-maker.

D'aerde bekent haer hulpe/ die sy doet alle gehouwde vrouwē in haren noot/ ende alle wedouwen in hare benauwtheden: ja de hulpe die door haer ende hare vruchten alle menschen ghemeten/ eñ daerom eert haer de strijdende Kercke met Tempels/Autaren/ende Sacrificien/ die sy Godt opzecht ende doet tot haerder eeren. Voorts aenroept haer in allen noodt/ eñ belijdt met vast betrouwen seer loffelijck hare moederlijcke heerlijckheydt.

Hoe vvy ons tot haer moeten draghen.

Ende want ghy/die dit mediteert/ oock deelachtigh zijt haerder by-standen: looft Godt voor alle hare weerdicheden/ende bidt haer dat sy u aen Jesus ende Maria bevele/ ende onder het ghetal haerder kinderen houde/ende wat u ter salichept van noode is/besorghe. Ende leest tot haerder eeren de na-volghende Ghetijden.

Des Dijnxdaeghs.

CLEYNE GHETIIDEN VAN DE HEYLIGHE MOEDER SINTE ANNA.

Met acht ghebeden, om haer volmaeckte deughden deelachtigh te worden.

Ter Metten tijdt.

WEest ghegroet Anna/ moeder van Maria/ van de welcke Jesus ons is ghebozen; wy loven Godt booz uwe weerdicheydt: helpt ons by hem nu/ende inde ure onser doodt. Amen.

Vers. HEere ghy sult mijne lippen open doen.

Antvv. Ende mijnen mondt sal uwen lof vercondighen.

Vers. Godt merckt aen tot mijnder hulpe.

Antvv. Heere haest u om my te helpen.

Vers. Gloorie zy den Vader/ ende den Soon / ende den heyligben Gheest.
Antvv. Als't was in den beghinne / ende nu / ende altijdt: ende in de eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia. Oft: Lofzy u Heere, Coninck der eeuvvigher glorie.

Hymne.

VLoven wy/naer onsen staet/
O moeder Anna/vroedy'en laet:
Want door den sade van u saedt/
Bewijdt ghy ons/van allen quaedt.
Godt/die regeert dat eeuwigh goet/
End' ons het selve hopen doet/
Vzy van al dat leiden moet/
Lof ende dienst/met vzy ghemoet. Amen.

Antiphone. Alle vrouwen sullen my salich noemē; want ick heb hoogh-ghebracht de onbevleckte moeder van mijnen Salich-maecker.
Vers. De gratie is ghestort in uwe lippen.
Antvv. Daerom heeft u Godt bemindt inder eeuwicheydt.

Lof-sanck.

VGodt loven wy.
VHeere belijden wy.
VEeuwighen Vader eert de gantsche werelt.
VSinghen alle Enghelen/die hemelen / ende alle Potentaten:
Heylich/Heylich/Heylich is den Heere Godt der Heyrscharen.
Over al den omganck der aerden/ de heylighe kercke belijdt u.
Den Vader van onbegrijpelijcke Majesteyt.

Uwen eerweerdighen/waerachtighen/ende eenighen Soon.
Ende oock die Vertroosten/den heyligen Geest.
Christe/ ghy zyt den Coninck der glorie.
Men ghelooft dat ghy zyt den toe-komenden Rechter.
Daerom bidden wy/ komt uwe dienaers te hulpe/ die ghy met u dierbaer bloedt ghekocht hebt.
Ghewerdicht u Heere/ ons in desen daghe van sonden te bewaeren.
Ontfermt u ons Heere/ontfermt u ons.
In u Heere/ heb ick ghehopet: ick en sal niet beschaemt worden inder eewicheydt.

Vervulsel.

Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.
Antvv. Ende mijn gheroep come tot u.

Ghebedt, om een deughtsaem leven te verkrijghen.

GOdt/die de lof-weerdighe moeder Anna/ tot een moeder van Maria verkozen hebt/ ende gratie ghegheven/om u/naer haren staet te behaghen; verleent ons ghenadelijck/ dooz haer boozbidden/dat wy onsen roep/ naer uwen heyligen wille volcomentlijck moghen beleven/ ende uwe ghewenschte hulpe in allen noot verkrijghen. Die leeft ende regneert in alle eewen der eewen. Amen.

De Lauden.

Vers. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.
Antvv. Heere haest u om my te helpen.

Verſ. Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligen Gheeſt.

Antvv. Als't was in den beginne / ende nu / ende altijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden ſal weſen. Amen.

Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Antiphone. Dit is de heylighe aerde / die ons den onverbranden doren / welcke is de onbeſmette moeder Godts / voort-ghebracht heeft.

Capittel.

Wie ſal een ſtercke vrouwe vinden; van verre ende van de uyterſte palen is haren prijs.

Antvv. Gode zy lof.

Hymne.

O Anna / vrouw van groote faem /
Ons leven maeckt Godt aenghenaem:
En dat ons laetſte eynd' bequaem
Zy / om te eeren ſijnen Naem.
O / machtigh Heer / zy lof van al /
Die woonen in dit aertſche dal:
Stiert ons door uwe weghen ſmal /
En hoedt ons voor der ſonden val. Amen.

Verſ. Bidt voor ons heylighe moeder Anna.

Antvv. Op dat wy weerdigh worden der beloften Chriſti.

Antiphone. Hare handt.

Den Lof-ſanck van Zacharias.

Ghebenedijt zy den Heere Godt van Iſrael: want hy heeft beſocht / ende ghedaen de verloſſinghe ſijns volcks.

Ende hy heeft ons op-ghevecht eenen horen der ſalichept / in Davids ſijns dienaers huys.

Ghelijck hy gheſproken heeft door den mont ſijn-

der

der heyligher Propheten / die van 't beghin der werelt zijn.

Verlossinghe van onse vyanden: ende uyter handt van alle de ghene die ons haten.

Om barmhertichepdt te doen met onse Vaderen / ende te ghedencken sijns heylichs testaments.

Den eedt die hy ghesworen heeft tot Abraham onsen vader / dat hy ons geven soude.

Sonder vreese / verlost uyt de handen onser vyanden / hem te dienen.

In heylichept ende rechtveerdichept voor hem / alle onse daghen.

Ende ghy kindt sult een Propheet des Alderhoochsten ghenoemt worden / want ghy sult voor des Heeren aensicht gaen / om te bereyden sijne weghen.

Om kennisse der salichept te geven sijnen volcke / tot vergevenisse van hunne sonden.

Door de grondighe barmhertichept onses Godts / door de welcke hy ons besocht heeft / den opganck uyt den hooghe.

Om te verlichten den ghenen / die in duysternissen ende in de schaduwe des doots sitten / om te beschicken onse voeten in den wech des vreedts.

Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligen Gheest.

Als 't was in den beghinne / ende nu / ende altijdt: ende inde eewen der eewichedē sal wesen. Amen.

Antiphone. Hare handt heeft Anna gheopent den ellendighen / ende hare palmen tot den armen uyt-ghestreecken / ende sy en heeft haer broodt niet ledigh ghegeten.

Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.

Antvv. Ende mijn ghetroep komt tot u.

Ghebedt, om vvijsheydt tot goede bedeylinghe van onsen tijdt te verkrijghen.

GHeeft ons/o Heere/door de verdienſten van de heylighe moeder Anna/ wijſheydt/ om naer haer exempel onſe tijden ende wercken elcken dach ſoo te ſchicken/ dat wy door tijdelijcke bekommerniſſe/van u behoorlijck te dienen/ nooit belet en worden. Die leeft ende regneert in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Verſ. Laet ons den Heere ghebenedijden.

Antvv. Gode zy lof.

Verſ. De zielen der gheloovighen moeten door Godts barmhertichept in vrede rusten.

Antvv. Amen.

Ter Primen tijdt.

WEest ghegroet Anna/ moeder van Maria/ van de welcke Jesus ons is ghebooren: wy loven Godt voor uwe weerdichepdt: helpt ons by hem nu/ende inde ure onſer doodt. Amen.

Verſ. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.

Antvv. Heere haest u om my te helpen.

Verſ. Glorie zy den Vader/ ende den Soon/ ende den heyligen Gheest.

Antvv. Als't was in den beginne/ ende nu/ende altijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden sal weſen. Amen.

Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Hym-

Hymne.

O Woꝛtel/upt de welcke groept
De rancke/waer aen Jeſus bloept;
Ghy zijt die ader/waer upt bloept
Die ſchoon Fontepn'/die't al beſpꝛoept.
V looft/o Godt/de werelt rondt/
Vper/water/lochт/tot alle ſtondt/
Den hemel/aerd' in een verbondt/
Soo menich dinck/ſoo menich mondt. Amen.

Antiphone. Ghebenedijdt den Heere / ende vertelt alle ſijn wonderlijcke wercken; want hy heeft met ons ſijn bermhertichepdt ghedaen.

Capittel.

Sy heeft met vꝛonichepdt haer leedenen ghegoꝛt/ende haren erm heeft ſy ſterck ghemaeckt.

Antvv. Godt zy lof.

Verſ. Verblijdt u/o hepligҺe moeder Anna.

Antvv. In't huys des Heeren / met hemelſche vꝛeughden.

Verſ. Heere verhooꝛt mijn ghebedt.

Antvv. Ende mijn ghetoep come tot u.

Ghebedt, om milde liefde tot de Kereke, Godtsdienſt, ende ſijn dienaers te verkrijghen.

Almachtighen eeuwighen Godt/ die de hepligҺe Anna/een milde liefde tot uwen hepligen Tempel/dienſt/ende dienaren verleent hebt: wilt ons dooꝛ haer behaghelijcke booꝛ-ſpꝛake helpen / dat wy den levenden tempel onſer zielen met deughden moghen vercieren / ende al wat u toegheheplicht is/ behoozlijck eeren; hoozts dat wy

uwe

uwe kercken/ Autaeren / dienst ende dienaeren / naer onsen staet milden onderstant moghen bewijsen. Die leeft ende regneert in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.

Antvv. Gode zy lof.

Vers. De zielen der gheloovighen moeten dooz Godts berumherrichepdt in vrede rusten.

Antvv. Amen.

Ter Tertien tijdt.

WErst ghegroet Anna/ moeder van Maria / van de welcke Jesus ons is ghebozen: wy loven Godt dooz uwe weerdichepdt: helpt ons by hem nu/ende inde ure onser doodt. Amen.

Vers. Godt merckt aen tot mijnder hulpe.

Antvv. Heere haest u om my te helpen.

Vers. Glozie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligben Gheest.

Antvv. Als't was in den beginne/ ende nu/ende altijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Hymne.

VAnna/ zy een nieuwe vreught/
Want ghy vermeuwt der zielen jeught:
Dooz uwe vzucht/die om haer deucht
Ghebaert heeft hem/die 't al verheught.
O Schepper/Godt/almachtigh Heer/
Wy zy pzijs/glozy'/dienst en eer:
Vzeught/dooz ghenas/ons menschen teer/
Daer niemandt valt in sonden meer. Amen.

Antipho-

Antiphone. Dit is den edelen palm-boom / naer wiens vrucht alle de werelt verlanght heeft.

Capittel.

Sy en sal voor haer hups niet vreesen van de coude des sneeuws; want alle haer hups-ghenooten zijn ghecleet met dobbel kleederen.

Antvv. Gode zy lof.

Vers. Godt heeft u ghebenedijdt met rechtveerdichepdt.

Antvv. Om te rusten in sijn ghenade inder eeuwichepdt.

Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.

Antvv. Ende mijn gheroep kome tot u.

Ghebedt, om bermhertighe liefde tot den naesten te verkrijghen.

O Goedertieren Heere ende Godt / die Anna met een bermhertigh herte tot haren gheberkelijcken naesten / begaeft hebt; beweeghe onse herten tot Chzistelijcke medooghenthepdt; op dat wy onsen behoeftighen naesten / t'uwer eeren / in sijnen noodt / naer ons vermoghen bermhertelijck moghen helpen. Die leeft ende regneert in alle eewen der eewen. Amen.

Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.

Antvv. Gode zy lof.

Vers. De zielen der gheloovighen moeten voor Godts bermhertichepdt in vrede rusten.

Antvv. Amen.

Ter

Ter Sexten tijdt.

WEest ghegroet Anna/ moeder van Maria/ van de welcke Jesus ons is ghebozen: wy loven Godt booz uwe weerdicheydt: helpt ons bp hem nu/ende inde ure onser doodt. Amen.

Vers. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.
Antvv. Heere haest u om my te helpen.
Vers. Glozie zy den Vader/ ende den Soon/ ende den heyligen Gheest.
Antvv. Als t was inden beghinne/ ende nu/ ende altijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia. Oft/ Lof zy u Heere Coninck, &c.

Hymne.

VJonst/ o Anna/ en' ghebedt
Van uwe dochter onbesmet/
Moet ons af nemen wat belet
Van te volbzengheu Jesus wet.
Den Vader/ Soon/ en Gheest een-paer/
Zy van ons lof/ en' aenbiedts schaer:
Op dat wy naemaels sien met haer/
Hem mogher in een wesen claer. Amen.

Antiphone. Salich is het lichaem/ waer in Godt de arcke sijnder woninghe onder de menschen ghesticht heeft.

Capittel.

Een ghestreept Kleedt heeft sy booz haer-selven ghemaeckt; fijn wit lijnwaet/ende purper is haer habijt.

Antvv. Godt zy lof.

Vers.

Vers. Bidt voor ons hepligbe moeder Anna.
Antvv. Op dat wy weerdich worden der beloften Christi.
Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.
Antvv. Ende mijn gheroep kome tot u.

Ghebedt, om ghehoorsaemheyt ende vvijse regeringhe te verkrijghen.

O Godt/die de hepligbe moeder Anna in haren houwelijcken staet wijsheydt ghegeven hebt/ om haren man door ootmoedighe ghehoorsaemheydt ende eerbiedinghe te behaghen / ende haer hupsghesin met moederlijcke liefde te regeeren/ ende van alle noodzuft te besorghen; maeckt ons/ om de weerdighheydt haerder deughden / aen alle onse Oversten eer-biedigh ende ghehoorsaem; ende verleent ons wijsheydt/om ons-selven/ ende onse onderzaten deughdelijck te regeeren ; gheeft ons oock mildelijck al wat ons ter salichept van noode is/ende doet ons het selve / voor hen allen / die onder ons staen/ besorghen. Die leeft en regneert in alle eeuwen der eeuwen. Amen.
Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.
Antvv. Gode zy lof.
Vers. De zielen der gheloobighen moeten door Godts barmhertichheydt in vrede rusten.
Antvv. Amen.

Ter Nonen tijdt.

W Eest ghegroet Anna/ moeder van Maria/ van de welcke Jesus ons is ghebozen : wy

loben Godt vooz uwe weerdicheydt : helpt ons by heur nu/ende inde ure onser doodt. Amen.

Vers. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.
Antvv. Heere haest u om my te helpen.
Vers. Glozie zy den Vader / ende den Soon/ ende den heyligben Gheest.
Antvv. Als't was inden beghinne / ende nu / ende altijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia. Oft/Lof zy u Heere Coninck,&c.

Hymne.

GOdt/die u moeder hebt ghe-eert/
En ons haer dienen hebt gheleert :
W milthepdt nimmer af en keert/
Als Anna vooz ons iet begheert.
Aensiet/o Heer/ons groot verdziet ;
En met u troost/ons hert begiet:
Want bupten u versaedt ons niet/
Ons rusten doet in u ghebiet. Amen.

Antiphone. O saligbe Anna / ghy hebt de beloefde vzucht / ende hope van ons allen / ter weereldt vooze-ghebzacht.

Capittel.

Haren mondt heeft sy der wijsheydt open ghedaen / ende de wet der goedertierenthepdt is in hare tonghe.
Antvv. Gode zy lof.
Vers. De Heere is ghedachtigh ghewozden synder bermhertigheydt.
Antvv. Ende heeft Anna verhoozt.
Vers. Heere verhoozt mijn ghebedt.
Antvv. Ende mijn gheroep come tot u.

Ghebedt, om verduldigheydt in teghenspoet te verkrijghen.

O Godt/die de godt-vruchtighe moeder S. Anna door veel teghenspoet ende swaricheyt geoeffent hebt: maeckt dat wy alle benauwtheden/ (die ons inwendelijck ende uyt-wendelijck overkomen/ende na ziele ende lichaem benauwē) door hare verdiensten vidtsamelijck verdraghen/ ende ons soo tot de benedictien uwer gratie/ esi voorts tot de eeuwighe vreughden uwer glorie bequaem maecken. Die leeft ende regneert in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.

Antvv. Godt zy lof.

Vers. De zielen der gheloovighen moeten door Godts barmhertichepdt in vrede rusten.

Antvv. Amen.

Ter Vesperen tijdt.

WEest ghegroet Anna/ moeder van Maria/ van de welcke Jesus ons is ghebooren: wy loven Godt door uwe weerdichepdt: helpt ons by hem nu/ende inde ure onser doodt. Amen.

Vers. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.

Antvv. Heere haest u om my te helpen.

Vers. Glorie zy den Vader/ ende den Soon/ ende den heyligen Gheest.

Antvv. Als't was in den beginne/ ende nu/ende altijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden. sal wesen. Amen.

Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Antiphone. Verblijdt u al-te-mael met my/die den Heere beminde; want ick hebbe de onbevleckte moeder mijns Salich-maeckers voort-ghebracht.

Capittel.

Bedrieghelijck is de lieflijckheydt/ende ydel is de schoonheydt; een vrouwe/ die Godt vreest/ sal ghepresen worden.

Antvv. Gode zy lof.

Hymne.

VErweckt u moeders in't ghemeyn/
Eert Annam als een hemelsch gheyn:
Dient haer seer neerstigh maeghden reyn/
Ja alle menschen groot en cleyn.
Zyt/Godt/dry-vuldigh met jolyt/
Van al dat leeft ghebenedyt:
Y loseu eer/tot 'svpandts spijt/
Sal blijven nu/en t'allen tijt. Amen.

Vers. Om de vruchtbaerheydt van Anna.

Antvv. Laet ons den Heere verheffen.

Antiphone. Zijn barmhertigheydt.

Den Lof-sanck Marie.

MYn ziele maeckt groot den Heere.
Ende mijnen gheest heeft hem verheught in Godt mijnen Salich-maecker.
Want hy heeft aengheseen de ootmoedicheydt sijnder dienstmaeght; want siet van desen tijdt voort/ sullen my salich noemen alle ghenooten.
Want hy heeft my groote dinghen ghedaen / die machtich is; ende heylich is sijnen Naem.
Ende sijne barmhertichheydt is van gheslachte tot gheslachte; den ghenen die hem vreesen.

Hy

Hy heeft cracht ghedaen dooz ſijnen arm; hy heeft de hoobeerdighe verſtroydt met den ſin haers herten.

Hy heeft de machtighe af-gheſet uyt den ſtoel/ende hy heeft verheven de ootmoedighe.

De hongherighe heeft hy met goederen verbult/ ende de rycken heeft hy ydel ghelaten.

Hy heeft ontfanghen Iſrael ſijn kint; ghedachtich weſende ſynder bermhertichepdt.

Ghelyck hy gheſpzoken heeft tot onſen Vaderen/ Abzahaim ende ſijnen ſade inder eeuwicheydt.

Glozie zy den Vader/ ende den Soon/ ende den hepligben Gheeſt.

Als't was in den beghinne/ende nu/ende altijdt/ ende inde eewen der eewichedē ſal weſen. Amen.

Antiphone. Sijn bermhertighepdt is van geſlachte tot gheſlachte/den ghenen die hem vzeeſen.

Verſ. Heere verhoozt mijn ghebedt.

Antvv. Ende mijn gheroep kome tot u.

Ghebedt, om gheeſtelijcke vruchtbaerheydt te verkrijghen.

Gobertieren Heere ende Godt/ die dooz de hyperighe ghebeden ende tranen van de lofweerdighe moeder Sinte Anna beweecht zijt geweeſt/om haer/ die na den lichame onvzuchtbaer was/ eene vzucht te verleenen/ in wiens ghebooz-ten hemel ende aerdē ſouden verblijden; ghewerdighe u ons oock/ die na den Gheeſt onnut ende onvzuchtbaer zijn/ met den dauw uwer gratie/ tot de vzuchtbaerheydt aller deughden te vernieuwen. Die leeft ende regneert in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Verſ. Laet ons den Heere ghebenedijden.
Antvv. Gode zy lof.
Verſ. De zielen der gheloovighen moeten dooz Godts bermhertichept in bzede ruſten.
Antvv. Amen.

Ter Completen tijdt.

Verſ. BEkeert ons/Godt onſen Salichmaker.
Antvv. Ende keert uwe gramſchap van ons.
Verſ. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.
Antvv. Heere haeſt u om my te helpen.
Verſ. Glozie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligben Gheeſt.
Antvv. Als't was in den beginne/ende nu/ende altijdt: ende in de eeuwen der eeuwicheden ſal weſen. Amen.

Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Hymne.

DEn oozſprongk van des hemelſch poozt /
Zy glozy' booz haer kindts gheboozt:
En help' ons/daer met bzeught ghehoozt
Wozt 't Seraphinſche ſoet accoozt.
Hooch zy ghedanckt van minſt en meeſt/
Den Vader/Soon/en heylich Gheeſt:
Wiens jonſt ons bzenghe tot die feeſt/
Daer-men noch doodt/noch hel en bzeeſt. Amen.

Antiphone. Dit is den bloeyenden wijn-ſtock / wiens wel-rieckende rancke den gheloovigen / van de overvloedigheydt des Heeren bzoncken maeckt.

Capit.

Capittel.

Sy heeft met vromicheydt hare lendenen ghegort/ ende haren erm heeft sy sterck ghemaeckt/ ende hare handen heeft sy upt-gestreecken tot stercke dinghen.
Antvv. Gode zy lof.
Vers. Godt heeft haer upt-verkozen.
Antvv. Ende haer doen woonē in sijn tabernakel.
Antiphone. Ick hebbe versmaet.

Den' Lof-sanck van Simeon.

HEere / nu laet uwen dienaer/ na u woordt in vrede.
Want mijne ooghen hebben ghesien uwen Salich-maker.
Den welcken ghy bereyt hebt voor 't aensicht van allen lupden.
Een licht tot een verlichtinghe der Heydenen / ende ter glorien uws volcks van Israel.
Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligben Gheest.
Als 't was in den beghinne/ ende nu/ ende altijdt/ ende inde eewen der eewichedē sal wesen. Amen.
Antiphone. Ick hebbe versmaet het rijck der werelt/ ende alle cieraet / om de liefde van mijnen Godt.
Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.
Antvv. Ende mijn gheroep kome tot u.

Ghebedt, dat Godt ons de liefde der vverelt vvilt af-nemen, ende gratie van devotie verleenen.

O Alder-heylichsten Godt/die van de eerweerdighe moeder Sinte Anna/ de liefde der werelt af-ghenomen hebt/ende haer verciert hebt met gratie van wel bidden: aensiet ghenadelijck de verstroptheydt onser herten/ende neemt van ons/tot haerder eeren/alle begheerten tot wereltsche lusten/ende liefde tot onse sinnelijckheyt/ en stort in ons de liefde der hemelscher goederen; op dat wy u sonder belet met yverighe devotie aller onser krachten stadichlijck moghen loven ende dienen. Die leeft ende regneert in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.

Antvv. Gode zy lof.

Benedictie. Ons ghebenedijde/ende bewaere den almoghenden Heere den Vader/ende den Soon/ ende den heyligben Gheest.

Antvv. Amen.

Vers. Ende de zielen der gheloovighen moeten door Godts barmhertichept in vrede rusten.

Antvv. Amen.

Het eyndende Ghebedt.

Ick offere u/o saligbe moeder Sinte Anna/ met ootmoedigher herte dese Ghetijden/die ick u uwer eeren/ende ter eeren van uwe dochter Maria/ ende van hare Goddelijcke vrucht Jesus/ghelesen

hebbe;

hebbe; wilt ons door Mariam van Jesus verkrijghen/dat onse dorre nature/ oprechte vruchte der deughden ende goede wercken mach voort-brenghen/ende in uwe benedictie dagheliicks tot salichheydt aen-nemen. Amen.

Ghebedt, van de heylighe Kercke, voor dese Ghetijden.

GOdt/ die Annam sulck-een gratie ghegheven hebt/dat sy worden soude de moeder van Maria/die een moeder van uwen eenighen natuerlijcken Sone gheweest is; verleent ons ghenadelijck/ dat wy in allen noodt/ door hare ghebeden by u moghen gholpen worden. Door den selven Jesum Christum uwen Sone onsen Heere. Amen.

Besonder Liedeken van Sinte Anna, uyt de voorgaende Lof-sanghen.

VLoven wy/naer onsen staet/
O moeder Anna/vroech en laet:
Want door den sade van u saedt/
Bevrijdt ghy ons/van allen quaedt.
O wortel/uyt de welcke groept
De rancke/waer aen Jesus bloept;
Ghy zijt die ader/waer uyt vloept
Die schoon Fontepn'/die't al besproept.
W jonst/o Anna/en 't ghebedt
Van uwe dochter onbesmet/
Moet ons af-nemen wat belet
Van te volbrenghen Jesus wet.
W Anna/zy een nieuwe vreughe/
Want ghy vernieuwt der zielen jeught:
Door uwe vrucht/die om haer deught
Ghebaert heeft hem/die 't al verheught.

Verwerckt u moeders in't ghemeyn/
Eert Annam als een hemelsch greyn:
Dient haer seer neerstich maeghden reyn/
Ja alle menschen groot en cleyn.
Godt/die u moeder hebt ghe-eert/
En ons haer dienen hebt gheleert:
O mildtheydt nimmer af en keert/
Als Anna voor ons iet begheert.
O machtigh Heyns zy lof van al/
Die hier zijn in dit aertsche dal:
Stiert ons door uwe weghen smal/
En hoedt ons voor der sonden val.

Des VVoensdaeghs.

HET VERMAKELYCK HOF VAN ALLE GODTS HEYLIGHEN.

Meditatie.

SChiskt u des Woensdaeghs/om met den gheest te besoecken ende te doorwandelen het vermakelijck hof van alle Godts lieve Heyligen.

Onderrechtinghe.

Ende contempleert daer ten eersten: de menichte der Heyligen/ die onder den Coninck Christo/ ende de Coninghinne der werelt Maria/Godts Moeder/ van het beghinsel der werelt tot nu toe/vergadert zijnde/ hier boven in alle salichept leven. Hier zijn alle heylighe Patriarchen van de oude wet/alle de Prophecten/ Priesters/Leviten/Coningen/ Rechters/ende alle andere die voor Christus komste in Godts gratie ghestorven waren. Hier zijn de Apostelen/Euangelisten/ ende Discipelen Christi. Hier zijn alle heylighe Martelaren der nieuwe wet/Bisschoppen/Priesters/Monicken/ Eremijten/Maeghden/Weduwen/onnooselen/ en alder-hande Belijders/upt alle staten ende conditien van menschen. Hier moochdy besonderlijck in elcken staet op die meest letten/daer ghy (oft upt de heylige Schrifture/oft upt de Feest-

Bemercke de menichte en verscheydentheyde der Heyligen.

dagben

daghen der heyligher Kercke / oft dooz het leſen van hunne levenen / oft dooz eenighe beſondere weldaden / die ghy / oft het landt daer ghy in woont / van hen ontfangen heeft) meerder kennisſe af hebt / oft oock die ghy meer toe-ghedaen zijt.

Wat plaetſe elcken Heylighen in den hemel heeft.

Ten tweeden: Siet aen de ſchoone ozden / die onderhen-lieden is / te weten / dat daer een-iegelijck van Godt plaetſe ontfanghen heeft / ende ſtaet bedient / niet naer ſijn hooghepdt in deſe wereldt / ofte verheven ſtaet / die hy onder de menſchen bedient heeft; maer naer ſijn epghen deughtſaemhept / heylichept ende verdienſten: ſoo dat die hier groote liefde tot Godt ghehadt hebben / veel dooz Godts eere ghedaen oft ghelaten hebben / hen-ſelven in alle ſinnelijcke begheerten ende luſten verſtozven hebben / ende in ghedurighe lijdſaemhept Chriſtum ghevolght hebben / daer naerder Chriſto zijn / als d'andere / die dit min ghedaen hebben: ſonder acht te nemen op eenighe perſoonen / oft wereldtlijcke hoochept / die ſy hier ghehadt hebben.

De vermakelijckheydt van dit hof.

Ten derden: Wenckt hoe dat Godt dit vermaerckelijck hof alder ſijnder Heylighen / met glozie beſchijnt: ende in elcken ſijnder Heyligher woont / ende ſy in Godt: voozts hoe dat Godt henlieden verbult met alderhande bovennaturelijcke goederen / ende ſijn Godlijck weſen ontdeckt / om dat ſy claerlijck dat van aenſchijn tot aenſchijn ſouden aenſchouwen.

Sijn glorie.

Sijn goederen.

Sijn fonteynen.

Sijn vloeten.

Sijn vreught uyt malcandes glorie.

Ten vierden: Beſoeckt hier de fonteynen der Godlijcker liefde / die upt Godt vloepen in alle ſijn Heyligher / ende upt ſijn Heyligher wederom in Godt / ende in malckander. De vloeten deſ Godlijcke troofts / die dit gantſch hof dooz-loopen / ende de beken der ſalichept / upt de welcke ſy al dzincken ende verſaet wozden. De ſoetichept ende vzeught / die een-iegelijck aenſchouwende malckanders glozie / van den anderen

ontfanght:

ontsanght: want sy d'een des anders salichept/ als hare eyghen beminnen; Item de glorie van Maria/van Christus / ende besonderlijck van Godt boven al.

Ten vijsden: Dit hof is eeuwich/ vry van alle weese ende vroeshept: vol verseckerthept ende gherustichept: de glorie ende vreught van dit hof en vermindert nopt / maer wel wordt vermeert ende vermeerdert/ door d'aen-komste van nieuwe Heylighen.

Ten sesten: In dit hof hebben de Heylighen versadinghe van alle hunne begheerten / ende crachten in alderhande goederen. De straten van dit hof zijn van louteren goude. De palepsen van robijnen/ diamanten / saphyren / ende andere costelijcke ghesteenten. De mueren van alder-beste peerlen. De poorten dan't edelste crystalijn. Veel hoostelijckheden vindt-men in de palepsen der Coninghen ende Monarchen dese werelt: maer al dat eu is maer vuplichept/ vergeleken met de schoonhept van dit hof. Wie isser die dit bemerckende/ metter herten niet en roept: O rijckdommen der mildthept Godts/ die hy sijn uyt-verchoren in alle eeuwichept berepdt heeft! Hoe salich is't u te dienē! hoe vermakelijck uwe beloften te kennen / ende desen loon te verwachten!

Andere bemerckinghen op de vermakelijckheydt van dit hof.

De costelijckheydt van dit hof.

Ten sevensten: Hier hoort-men ghestadichlijck de aldersoetste melodije van lof-sanghen/ die de Heylighen Godt singhen / tot danckbaerhepdt voor sijn weldaden / ende tot verheffinghe sijnder glorie. Een ooghen-blick van die musijcke vermaeckt hen meer / als hondert dupsentigh jaren vā d'aldersoetste musijcke/met alderhande instrumenten/op sijn constichste gebruyckt/ ons hier souden konnen vermaken. Denckt / als dese melodije van alle zijden / nu met possen/nu met versaemt accoort ghehoort wordt/ wat een vreughdt in de herten der Heylighen sy

De melodije, die in dit hof ghehoort vvordt.

moet verwecken?

De lusthoven van dit hof.

Ten achsten: Dit vermaeckelijck hof heeft oock sijn lust-hoven ende lieflycke velden: welcke zijn de uptnemende eyghendommen Godts: hier wandelde de Heyligē/contemplerēde Godts goethept/mogenthept/wijshept/glorie/ majesteyt/schoonheyt/milthept/lieflyckheyt/ ende dupsent andere.

De dreven.

De dreven ende gheesteliche boomgaerden van dit hof zijn de vergaderinghen der Heyligher van eender roep/als der Patriarchen/Prophecten/Apostelen/der Priesters/der Leviten/der Martelaren/der Confesseurē/der Maeghden/ende alsoo voort; die al staen op hunne ordē/in hare volle schoonheyt/gheladen met alderhande vruchten der deughden ende salicheyt.

VVat onderscheyt dat daer is tusschen dit leven, ende daer boven, in de Heyligher.

Ten neghensten: Vergheliickt nu den staet der Heyligher hier beneden/met den staet die sy hier boven besitten. Hier hebben sy in corte benauwtheyt gheweest; daer zijn sy in eewighe vreughde. Hier hebben sy vervolcht gheweest; daer zijn sy triumpheerders over alle hunne vervolghers. Hier hebben sy ten onrechte van hun goedt beroost gheweest; daer besitten sy elck met verseckertheydt landtschappen groot als de heele werelt. Hier waren sy ballinghen van hun vader-landt; daer zijn sy van het selve in-woonders. Hier woonden sy onder de beesten; daer ghebruycken sy het gheselschap der Enghelen. Hier waren sy onderworpen onghestadighe veranderinghen tot veel ellenden; daer hebben sy ghestadicheydt in alle vreught. Hier saeyden sy haer saedt in hoogher/arbeydt ende schreyen; daer ghebruycken sy de vruchten met wellustē ende verzaedtheydt aen de tafelen des Heeren. O wie sal alle dese saligē veranderinghen konnen begrijpen! O gelucksige Heyligen Godts/die den corten ende onsekeren tijt uwes levens waer-ghenomen hebt/om Gode te behaghen:

ghen: ende van hem ontfanghen hebt de vergeldinghe der eeuwigher salichepdt!

Ten thienſten: Bemerckt dat Godt u oock geſchapen heeft / om eens in dat vermaakelijck hof der Heylighen te komen / ende u daer toe bequame middelen ghestickt heeft / dooz Chriſtum / ſijn wet / ende heylighe Sacramenten; ende in't beſonder de hulpe der Heylighen / die met Godt hier boven in glozie zijn. Welcke hulpe menichvuldigh ende seker is: ſoo wel om dat ſy onſe ſalichepdt / als hunne epghen beminnen / ende wel weten / dat ſy die bezozghende / Gode behaghelycken dienſt doen, als oock / om dat ſy nu / al dat ſy willen / by Godt (die ſelve leert / dat hy den wille / der ghener die hem vzeesen / doen ſal) vermoghen / ende om dat ſy nu van hun erfdom eeuwighe verſekerthepdt hebbende / alleen vooz ons ſozghvuldigh zijn / am ons dooz de peryckelen deſer werelt / tot het rijck der glozien / daer ſy nu zijn / te vooyderen.

Dat Godt ons oock gheſchickt heeft tot het rijck der Heylighen.

VVat hulpe vvy hier toe hebben.

Ten elfſten: Verwerckt in u een liefde tot deſe beminders uwer ſalichepdt: ende danckt Godt / ſoo wel vooz hunne glozie / die ſy vã Godt ontfangé / als vande hulpe / die ſy u hier dooz Godts begheerte doen. Neemt moedt om wel te leven / ende der Heylighen voetſtappen in de weghen der Chriſtelycker volmaecktheydt te volghen / want den tijdt corzt is / den loon ſchoon is / ende eeuwich lanck is. Beveelt u in hunne bewaerniſſe / ende leeft tot hunder eere de na-volghende Ghetijden.

Vermaninghe.

Des

Des VVoensdaeghs.

CLEYNE GHETIIDEN VAN ALLE GODTS LIEVE HEYLIGHEN.

Met acht ghebeden, om de volmaecktheden der acht Euangelischer salicheden te verkrijghen.

Ter Metten tijdt.

DEn hemelschen Coninck der Coninghen/ zy glorie in alle sijn Heyligheu.

Vers. HEere ghy sult mijne lippen open doen.

Antvv. Ende mijnen mondt sal uwen lof verkondighen.

Vers. Godt merckt aen tot mijnder hulpe.

Antvv. Heere haest u om my te helpen.

Vers. Glorie zy den Vader/ ende den Soon / ende den heyligheu Gheest.

Antvv. Als't was in den beghinne/ ende nu / ende altijdt:

altijdt: ende in de eeuwen der eeuwicheden sal weſen. Amen.

Alleluia. Oft: Lof zy u Heere, Coninck der eeuvvigher glorie.

Hymne.

O Jeſu alder menſchen troost/
Des hemelsch gloxp'/vloedt der vzeughden/
V vzienden ghy met hulp' verpoost/
Ghy zyt den doxſpxonck aller deughden.
Doox u regneert Maria repn/
En triumpheren 'shemelsch gheeſten:
Doox u verwachten groot en clepn/
Na ſtrijdt/u glorieuſe feeſten.
O ongheſchapen Majeſtept/
Wiens hoochepdt niemandt kan doox-gronden:
V zp lof/eere/danckbaerhepdt/
Deught/vzeed'/en dienſt tot allen ſtonden. Amen.

Antiphone. Salich zijt-dy alle Hepligben Godts/ die verdient hebt miede-gheſellen der Enghelen te wozden/ende de glozie der eeuwiger ſalichepe te beſitten.

Verſ. Verblijdt u inden Heere/ende verheught u ghy rechtveerdighe.

Antvv. Dat ſy glozieren/al die opzecht van herten zijn.

Lof-ſanck.

V Godt loben wy.
V Heere belijden wy.
V eeuwighen Vader eert de gantſche werelt.
V ſinghen alle Enghelen/die hemelen/ende alle Potentaten:
Heplich/heplich/heplich is den Heere Godt der hepzſcharen.

Over al den ouganck der aerden / de hepligghe kercke belijdt u.
Den Vader van onbegrijpelijcke Maiesteyt.
Uwen eerwerdighen / waerachtighen / ende eenighen Soon.
Ende oock die Vertrooster / den hepligghen Geest.
Chriſte / ghy zijt den Coninck der glorie.
Uwen ghelooft dat ghy zijt den toe-komenden Rechter.
Daerom bidden wy / komt uwe dienaers te hulpe / die ghy met u dierbaer bloedt ghekocht hebt.
Ghewerdicht u Heere / ons in deſen daghe van ſonden te bewaeren.
Ontfermt u onſer Heere / ontfermt u onſer.
In u Heere / heb ick ghehopet: ick en ſal niet beſchaemt woorden inder eewichepdt.

Vervulſel.

Verſ. Heere verhoort mijn ghebedt.
Antvv. Ende mijn gheroep come tot u.

Ghebedt, om armoede des gheeſts te vervverven.

Almachtighen eewighen Godt / wy bidden met neder-ghebooghen herten uwe onepndelijcke goedtheydt / dooz het booz-bidden van de hepligghe maghet Maria / van alle Patriarchen / Prophecten / Apoſtelen / Martelaren / Confeſſoren / Maeghden / ende alle hepligghen / die dooz u ghenade in u glorieus rijck nu triumpheren / dat ghy ons met liefde tot waerachtighe armoede des gheeſts / die ſy ghecffent hebben / wilt ontſtecken /

op

op dat wy soo alle tijdelijcke goederen deser werelt uyter herten moghen versmaden / alle lichamelijcke behoeflijckheyt / ter eeren Christi geestelijden / ende door ghedurighen arbeyt / ongemack ende 't versterven onser nature / tot de eeuwighe goederen uwer glorie ons moghen ghereede maken. Door den selben onsen Heere Jesum Christum uwen Soon / die met u leeft ende regneert in de eenicheyt des heyligben Gheests / God / in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

De Lauden.

Vers. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.
Antvv. Heere haest u om my te helpen.
Vers. Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligben Gheest.
Antvv. Als 't was in den beginne / ende nu / ende altijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Antiphone. Ist dat iemandt my dient / die volghe my / ende daer ick ben / sal mijnen dienaer oock wesen.

Capittel.

Ick sach een groote schare / die niemandt tellen en konde / uyt alle volckeren / gheslachten / luyden ende talen / staende voor den tchroon / ende voor d'aenschyn des lams / ghekleedt met witte langhe kleederen / ende met palmen in hare handen.

Antvv. Gode zy lof.

Hymne.

IEsu der wereldt salicheyt /
Verlicht ons met u wet en raden:

Want dooz u komste en belept/
Recht zijn ghewozden 'shemelsch paden.
Waeckt suyver van der sonden stanck
Ons/dooz u woozden/al-te-same:
En stelt ons namaels aen den ranck
Der vzeught uwes rijchs/om uwen name.
Den Vader zy met sijnen Soon/
In al sijn Heyligheu ghevzesen:
Den Gheest ghe-eert met loven schoon/
Als't was/en eeuwichlijck sal wesen. Amen.

Vers. De rechtveerdighe sullen eeuwichlijck leven.
Antvv. Ende dooz den Heere is haren loon.
Antiphone. Sy en sullen.

Den Lof-sanck van Zacharias.

Ghebenedijt zy den Heere Godt van Israel: want hy heeft besorcht / ende ghedaen de verlossinghe sijns volcks.
Ende hy heeft ons op-ghevercht eenen hozen der salichevt/in Dauids sijns dienaers huys.
Ghelijck hy ghesvzoken heeft dooz den mont sijnder heyligher Pzopheten / die van 'tbeghin der werett zijn.
Verlossinghe van onse vyanden; ende upter handt van alle de ghene die ons haten.
Om barmhertichevdt te doen met onse Vaderen/ ende te ghedencken sijns heylichs testaments.
Den eedt die hy ghesvozen heeft tot Abzaham onsen vader/dat hy ons geven soude.
Sonder vzeese/verlost upt de handen onser vyanden/hem te dienen.
In heylichevt ende rechtveerdichevt dooz hem/ alle onse daghen.
Ende ghy kindt sult een Pzopheet des Alderhoochsten ghenoemt wozden / want ghy sult

voor des Heeren aensicht gaen / om te bereyden sijne weghen.

Om kennisse der salichept te geven sijnen volcke / tot vergevenisse van hunne sonden.

Door de grondighe barmhertichept ons Godts / door de welcke hy ons besocht heeft / den opganck upt den hooghe.

Om te verlichten den ghenen / die in duysternissen ende in de schaduwe des doots sitten / om te beschicken onse voeten in den wech des vreedts.

Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligen Gheest.

Als 't was in den beghinne / ende nu / ende altijdt: ende inde eewen der eewichedē sal wesen. Amen.

Antiphone. Sy en sullen voorts gheen honger meer lijden / noch dorst / noch die sonne en sal op hen niet vallen / noch eenighe hitten.

Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.

Antvv. Ende mijn gheroep kome tot u.

Ghebedt, om saechtmoedigheydt te verkrijghen.

GOedertieren Heere / ende barmhertigen Godt / wy bidden u met vperigher herten / in de eenichepdt der verdiensten van alle uwe Heyligen / om de deught van saechtmoedichepdt; op dat wy alle de ghene / die ons verachten / lasteren / eñ vervolghen / naer Chzistus exempel / met liefde moghen beepghenen / voor hunne salichepdt bidden / ende hen alle goet / ons mogheliick / bewijsen; ende soo van u verdienen / hier de aerde onser leden eñ sinnen / met vrede te besitten / ende hier namaels / de aerden der levende met alle uwe Heyligen / te

bewoonen. Door den selven onsen Heere Jesum Christum uwen Soon / die met u leeft ende regneert in de eenicheyt des heyligen Gheests / Godt / in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.

Antvv. Gode zy lof.

Vers. De zielen der gheloovighen moeten door Godts berunhertichevdt in vrede rusten.

Antvv. Amen.

Ter Primen tijdt.

DEn hemelschen Coninck der Coninghen / zy glorie in alle sijn heyligben.

Vers. GOdt merckt gaen tot mijnder hulpe.

Antvv. Heere haest u om my te helpen.

Vers. Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligben Gheest.

Antvv. Als't was in den beginne / ende nu / ende altijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Hymne.

O Moeder Godts! o ryckte stadt!
O morghen-sterre! hof ghesloten!
Sions berch / des Heeren schadt!
Met troost der liefden over-goten.
O Nardus / Lely / Eglentier /
Van mildthept / suyverheyt / ghenaden:
Wilt met Godts vrienden komen hier /
Verlichten al / die zijn beladen.
Almachtigh Godt elck schepsel moet
Voorsichtigheyt / wijsheyt / macht verhessen /
Ons straechten neerst tot u behoet /
En doet ons ware vast vertreffen. Amen.

Antipho-

Antiphone. Soo wie my dient/ dien sal mijn Vader eeren.

Capittel.

Het Lam dat in't midden van den thzoon is/ sal-se regeeren/ ende sal-se leyden tot de levende fonteynen der wateren; ende Godt sal alle tranen van hunne ooghen af-wasschen.

Antvv. Gode zy lof.

Vers. Ghebenedijdinghe ende claerheyt/ wijsheyt/ ende danck-seggínghe/ eere/ cracht/ eñ sterckheydt.

Antvv. Zy onsen Godt inder eeuwicheydt.

Vers. Heere verhoozt mijn ghebedt.

Antvv. Ende mijn gheroep come tot u.

Ghebedt, om droefheydt des herten te verkrijghen.

VErwerckt/o Heere Godt/ in onse verstorende herten/dooz de behaghelijcke booz-spzake aller uwer Heyligheyn/ ende hulpe uwer Godlijcker gratie/ een fonteyne der tranen: op dat wy ghedurichlijck in dit leven met saligheydt dzoefheydt/ onse ende aller menschen sonden moghen beweenen/ ende dooz u ghenade verdienen hier den beloofden troost onser zielen te ghenieten/ ende hier namaels de wellusten van u rijck eeuwichlijck te ghebzupcken. Dooz onsen Heere Jesum Chzistum uwen Soon/ die met u leeft ende regneert in de eenicheydt des heyligheyn Gheests/ Godt/ in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.

Antvv. Gode zy lof.

Vers. De zielen der gheloovighen moeten door Godts barmhertichept in vrede rusten.
Antvv. Amen.

Ter Tertien tijdt.

DEn hemelschen Coninck der Coninghen / zy glorie in alle sijn Heyligen.

Vers. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.
Antvv. Heere haest u om my te helpen.
Vers. Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligen Gheest.
Antvv. Als't was in den beginne / ende nu / ende altijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia, Oft: Lofzy u Heere Coninck, &c.

Hymne.

GHy Engh'len Godts / gheschickt een-paer /
Tot sijnen dienst / als hofs-gheslnnen:
Aenstet ons druck en lijden swaer /
Dat wy de vreught der gratij' vinden.
Stiert onse sinnen en ghemoet /
En draeght voor Godt ons doen en laten:
Verbetert allen teghenspoet /
Behoedt ons voor al die ons haten.
Elck zy tot 's Vaders lof verdacht /
Eer Godt den Soon / in al sijn wercken /
Den Gheest zy danck / die met de kracht
Ons sijnder liefde wilt verstercken. Amen.

Antiphone. Soo wie verwint / ick sal hem gheven te sitten in mijnen throon.

Capittel.

Wy weten dat hen-lieden / die Godt lief hebben /

alle

alle dinghen mede werrken tot den goeden; den ghenen / die naer het op-set hepligh gheroepen zijn.

Antvv. Gode zp lof.

Verſ. Den wonderlijcken Coninck der hemelen.

Antvv. Loven wp in al ſijn Heyligheu.

Verſ. Heere verhoozt mijn ghebedt.

Antvv. Ende mijn gheroep kome tot u.

Ghebedt, om hongher ende dorſt tot de rechtveerdigheydt te verkrijghen.

Wy bidden u ſeer hertelijck / o bermhertighen Heere ende Godt / dat ghy in ons ter eeren van alle uwe Heyligheu / eenen ſaligheu hongher ende dozſt na de rechtveerdichept wilt verwecken; op dat wp uwe Godlijcke Majeſteyt boven alle dinghen moghen beminnen ende dienen; onſe bedozuen nature haten ende verſterven; het vleeſch met ſijn ſchadelijcke luſten bedwinghen; de wereit met hare ryckdommen / vermaeckelijckheden ende ydelen pzacht verachten / ende den helſchen vpandt met allen ſijnen raedt / daedt / ende quaet in-geben verwinnen: voozts alle menſchen / die ons aen-gaen met dozſtighe beweghelijckheyt tot de rechtveerdichepdt ontſteecken / ende in u de geluckighe verſadinghe aller onſer begheerten mi ende eeuwichlijck ghenieten. Dooz onſen Heere Jeſum Chriſtum uwen Soon / die met u leeft ende regneert in de eenichepdt des hepligheu Gheeſts / Godt / in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Verſ. Laet ons den Heere ghebenedijden.

Antvv. Gode zp lof.

Vers. De zielen der ghelooftighen moeten door Godts barmherrichepdt in vrede rusten.
Antvv. Amen.

Ter Sexten tijdt.

DEn hemelschen Coninck der Coninghen / zy glorie in alle sijn Heyligben.
Vers. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.
Antvv. Heere haest u om my te helpen.
Vers. Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligben Gheest.
Antvv. Als 't was in den beghinne / ende nu / ende altijdt: ende in de eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Hymne.

GHy Patriarchen voor de wet/
Met' ghwets Leviten en Prophecten:
Rechters en Priesters onbesmet/
Die van Messias hebt ghweten.
Besorght soo veel met u credyt/
Dat Godt ons helpen wilt in 't strijden/
En na victorp' hooch en wijt/
In 't rijck der glorp' doe verblijden.
Al-waer wp met u/Godt den Heer/
Eens moghen dienen en beminnen:
Sijn wesen schoon aenschouwen seer/
Vernieuwt van buyten en van binnen. Amen.

Antiphone. Heere / in uwen op-ganck is een licht dat nimmermeer verminderen sal/ waer in rusten de zielen der heyligben.

Capittel.

De heyligben hebben door het geloof Coninckrijcken

tijcken verwonnen/ ghewzorht de rechtveerdichheydt/ende hebben de beloften verkreghen.
Antvv. Godt zy loff.
Vers. Looft den Heere in alle sijn Heyligben.
Antvv. Looft hem na de menichte sijnder groothepdt.
Vers. Heere verhoozt mijn ghebedt.
Antvv. Ende mijn gheroep come tot u.

Ghebedt, om te verkrijghen bermhertichepdt tot onsen naesten.

WIlt ons/ o saechtmoedighen Heere; om de volmaeckthepdt aller uwer Heyligben/ de deught van bermhertichepdt/ tot alle menschen/ die in gheestelijcken oft lichamelijcken noodt zijn/ verleenen; op dat wp hen/als uwe redelijcke schepselen/kinderen ende leden/ naer onsen noot ende onse bequamichepdt mildelijck moghen helpen/ ende soo vooz ons den troost uwer vaderlijcker ghenaden/ die ghy den bermhertighen belooft hebt/hier verdienen/ende hier namaels ghenieten. Vooz onsen Heere Jesum Christum uwen Soon/ die met u leeft ende regneert in de eenichepdt des heyligben Gheests/ Godt/ in alle eeuwen der eeuwen. Amen.
Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.
Antvv. Godt zy loff.
Vers. De zielen der gheloovighen moeten vooz Godts bermhertichept in vrede rusten.
Antvv. Amen.

Ter

Ter Nonen tijdt.

DEn hemelschen Coninck der Coninghen / zy glorie in alle sijn Hepligheu.

Vers. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.
Antvv. Heere haest u om my te helpen.
Vers. Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den hepligheu Gheest.
Antvv. Als't was inden beghinne / ende nu / ende altijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia. Oft/Lof zy u Heere Coninck, &c.

Hymne.

O Apostolisch Magistraet/
Coms ons te baet/upt 't hof des Heeren:
Euangelisten/laet u saet/
In ons hert' wassen en vermeeren.
En ghy Discipels/op-ghevoet
In Christus school/doet hem verheven:
In uwe glory' wert ghegroet/
Besorght ons een vreedt-samich leven.
O/Heer der Heeren/die bewoondt
Een licht/dat niemandt kan om-vanghen/
Zy lof van al dat leven-thoondt/
Helpt ons/die naer u ryck verlanghen. Amen.

Antiphone. Hoe eer-weerdigh is de gedachtenisse van alle Hepligheu / die de wereldt versmaedt hebben / die in dat landt der beloften ghekomen zijn / ende den Heere loben in dat hemelsche Jerusalem.

Capittel.

Godt sal van hare oogheu alle tranen af-wassschen / ende de doodt en sal voortdt-aen niet meer

wesen/

weſen/noch iammerlijck gheklach/noch geroep/ noch pijne.

Antvv. Gode zy loſ.

Verſ. Hoe groot is Heere / de menichvuldigheydt uwer ſoetichheydt.

Antvv. Die ghy verborghen hebt den ghenen / die u vreesen.

Verſ. Heere verhoort mijn ghebedt.

Antvv. Ende mijn gheroep come tot u.

Ghebedt, om ſuyverheydt des herten te verkrijghen.

AEnſiet/o Heere/de ſuyvere bewegelijckheden ende vyerighe liefde aller uwer Heyligher tot u; ende wilt ons/ om het behaghen dat ghy in die hebt/ een herte ſuyver van alle ſonden/ ydele ghedachten/twijffelachtichheydt in't gheloove / ende quade begheerten / ghenadelijck ſonnen: op dat wy uwe Godlijcke teghenwoordichept alrijt/ende in alle plaetſen moghen bekennen ende eeren; ons van alle over-tredinghen uwer wet ganſch vry houden/ende hier namaels de glorie van u Godlijck weſen (ſoo ghy den ſuyveren van herten belooft hebt) met eeuwighe vreught aenſchouwen. Door onſen Heere Jeſum Chriſtum uwen Soon/ die met u leeft ende regneert in de eenichheydt des Heyligher Gheeſts/Godt/ in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Verſ. Laet ons den Heere ghebenedijden.

Antvv. Gode zy loſ.

Verſ. De zielen der gheloovighen moeten door Godts barmherticheydt in vrede ruſten.

Antvv. Amen.

Ter Vesperen tijdt.

DEn hemelschen Coninck der Coninghen/ zy glorie in alle sijn Heyligben.

Vers. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.
Antvv. Heere haest u om mij te helpen.
Vers. Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den Heyligben Gheest.
Antvv. Als't was in den beginne/ ende nu/ende altijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Antiphone. Hoe glorieus is dat rijck / daer alle Heyligben met Christo vrolijck zijn / ghekleedt met witte kleederen / en volghen het Lam alwaer het gaet.

Capittel.

Ick heb het Lam op den berch Sion staen / ende met hem hondert ende vier-en-veertigh dupsent / hebbende sijnen naem/ende sijns Vaders in haerlieder voor-hoofden gheschreven.
Antvv. Gode zy lof.

Hymne.

GOdts Martelaren groot van macht/
En ghy ghetrouwe Confessoren:
Ghy Maeghden rein/soo hooch gheacht/
En laet het vleesch ons niet behoren.
Voor al Patroonen van ons landt/
Wilt van den Heer voor ons verwerven/
Dat wy voor sijnen ondersteunt/
Wel moghten leven ende sterven.
Den Vader zy in sulcker daet/

Lof/dienſt/en ſalichepdt ghegheven:
Als ons wel te bewijſen ſtaet/
Den Soon/en Troeſter daer beneven. Amen.
Verſ. Verheught u alle Godts lieve Heyligheu.
Antvv. Want uwen loon is groot in den Hemel.
Antiphone. Mijn volck.

Den Lof-ſanck Marie.

Mijn ziele maeckt groot den Heere.
Ende mijnen gheeſt heeft hem verheught in Godt mijnen Salich-maecker.
Want hy heeft aengheſien de ootmoedichepdt ſijnder dienſtmaeght; want ſiet van deſen tijdt voort/ſullen my ſalich noemen alle ghevvoozten.
Want hy heeft my groote dinghen ghedaen / die machtich is; ende heylich is ſijnen Naem.
Ende ſijne bermhertichepdt is van gheſlachte tot gheſlachte; den ghenen die hem vreeſen.
Hy heeft cracht ghedaen doo ſijnen arm; hy heeft de hoovaerdighe verſtroodt met den ſin haerts herten.
Hy heeft de machtighe af-gheſet uyt den ſtoel/ende hy heeft verheven de ootmoedighe.
De hongherighe heeft hy met goederen vervult / ende de rijcken heeft hy ydel ghelaten.
Hy heeft ontfanghen Iſrael ſijn kint; ghedachtich weſende ſijnder bermhertichepdt.
Ghelijck hy gheſpzoken heeft tot onſen Vaderen/ Abzaham ende ſijnen ſade inder eeuvvichepdt.
Glozie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligben Gheeſt.
Als't vvas in den begbinne/ende nu / ende altijdt / ende inde eeuven der eeuvichedē ſal vveſen, Amen.
Antiphone. Mijn volck ſal ſteren in ſuyverheydt

des

des vredes/ ende inde tabernakelen des betrouwens/ende in ruste vol rijckdommen.
Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.
Antvv. Ende mijn gheroep come tot u.

Ghebedt, om een vreedt-samich herte te verkrijghen.

O Godt/die alle oneenichheyt haet/ ende saligen vrede beminт/gunt ons barmhertelijck / ons de sonderlinghe weerdicheyt aller uwer Heyligen/ een vreedt-samich herte met alle menschen ; ende leert ons onsen naesten met saechtmoedigheyt tot Chrisstelijcken vrede beweghen ; op dat wy soo moghen verdienen / hier onder het ghetal uwer kinderen ghereken te worden/ende hier namaels het erfdeel uwer glorie / met eeuwighen peys te besiten. Door onsen Heere Jesum Christum uwē Soon/die met u leeft ende regneert in de eenicheyt des heyligen Gheests/Godt/ in alle eeuwen der eeuwen. Amen.
Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.
Antvv. Gode zy lof.
Vers. De zielen der gheloovighen moeten door Godts barmhertichedt in vrede rusten.
Antvv. Amen.

Ter Completen tijdt.

Vers. BEkeert ons/Godt onsen Salichmaker.
Antvv. Ende keert uwe gramschap van ons.
Vers. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.
Antvv. Heere haest u om mij te helpen.

Vers. Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligen Gheest.

Antvv. Als't was in den beginne/ende nu/ende altijdt: ende in de eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Hymne.

O Jesu Pzins! o Moeder groot!
Pzinceſſe van de neghen Chooꝛen!
Bevzijdt ons van der zielen doot/
Maeckt dat wy niet en gaen verloozen.
Doet ons ghelep na 'shemelsch hof/
Ghelijck wy dat op u betrouwen:
Al-waer ons ooghen vzy van stof/
Godt moghen eeuwichlijck aenschouwen.
Heft op/o werelt/uwen thoon/
Pzijst Godt met hondert dupsent loven:
Vereert syn hepz/aensiet de kroon/
Die hy tot loon bewaert hier boven. Amen.

Antiphone. In den hemel verblijden die zielen der Heyligen/die Chzistus voet-stappen naer-ghevolght hebben / ende om syn liefde haer bloedt ghestoꝛt hebben.

Capittel.

Ick hebbe ghesien de heylighe stadt Jerusalem/ nieuw / neder-dalen vande hemelen; ende een stemme ghehoozt/siet het tabernakel Godts met de menschen/ende hy sal met hen-lieden woonen/ ende sy sullen syn volck zyn / ende hy sal haren Godt zyn.

Antvv. Gode zy lof.

Antiphone. De rechtvaerdighe.

Digitized by Google

Den Lof-sanck van Simeon.

HEere / nu laet uwen dienaer / na ɣ woordt in vrede.
Want myne ooghen hebben ghesien uwen Salich-maker.
Den welcken ghy berept hebt voor 't aensicht van allen lupden.
Een licht tot een verlichtinghe der Heydenen / ende ter glorien uws volcks van Israel.
Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligen Gheest.
Als 't was in den beghinne / ende nu / ende altijdt / ende inde eewen der eewichedē sal wesen. Amen.

Antiphone. De rechtveerdige sullen staen in groote volstandigheydt teghen de ghene / die hen benauwt hebben / ende die hunnen arbeydt benomen hebben.

Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.
Antvv. Ende mijn gheroep come tot u.

Ghebedt, om troost in vervolginghe voor de rechtveerdigheydt te verkrijghen.

O heere Godt / in wien alle schatten der wijsheydt zijn / ende wiens lovelycke beschickinghe is / dat / die voor uwen heyligen naem / ende voor de rechtveerdigheydt verbolginghe lijden / salich zijn: wy bidden u / door al het gene / dat uwe Heyligen in dit leven blijdelijck voor u verdraghen hebben / dat ghy in ons eenen yver wilt verwecken / om veel voor uwen dienst / tot uwer eeren te lijden; wilt ons ock in alle verbolginghen met uwen hemelschen troost vermaecken / inde belij-

dinghe

dinghe uwes heyligben naems doen volherden/ ende ons soo het rijck der eeuwigher glorien doen verdienen. Door onsen Heere Jesum Christum uwen Soon/ die met u leeft ende regneert in de eenicheyt des heyligben Gheests/ Godt/ in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.

Antvv. Gode zy lof.

Benedictie. Ons ghebenedijde/ ende bewaere den almoghenden Heere den Vader/ ende den Soon/ ende den heyligben Gheest.

Antvv. Amen.

Vers. Ende de zielen der gheloovighen moeten door Godts barmhertichevt in vrede rusten.

Antvv. Amen.

Het eyndende Ghebedt.

Ick offere u/ o Jesu mijnen Salich-maecker/ Maria Godts Moeder/ ende alle Godts lieve heyligben/ met oetmoedigher herten dese Ghetijden/ die ick t'uwer eeren gheleſen hebbe: ende bidde dat ghy mijnder/ ende aller menschen in uwer glorie wilt ghedencken/ ende tot de selve ons allen ghestadelijck voorderen. Amen.

Ghebedt, van de heylighe Kercke, voor dese Ghetijden.

Almachtighen eeuwighen Godt/ wy bidden u/ verleent dat het ghebedt der heyliger moeder Godts Maria/ ende aller uwer heyligben/ ons altijdt te hulpe kome; ende als wy op haere

verdienſten ghedencken/oock haren bystandt moghen ghevoelen. Door Jesum Christum onsen Heere. Amen.

Besonder Liedeken van alle Godts Heylighen, uyt de voor-gaende Lof-sanghen.

HEft op/o werelt/uwen thoon/
Prijst Godt met hondert dupsent loven:
Vereert sijn hepr/aensiet de kroon/
Die hy tot loon bewaert hier boven.
O Jesu alder menschen troost/
Des hemelsch gloyr'/vloedt der vreughden/
Vrienden ghy met hulp' verpoost/
Ghy zijt den oorspronck aller deughden.
Maeckt suyver van der sonden stanck
Ons/door u wonden/al-te-samc:
En stelt ons namaels aen den ranck
Der vreughd uwes rijcks/om uwen name.
O Moeder Godts! o ricke stadt!
O morghen-sterre! hof ghesloten!
Sions bereh/des Heeren schadt!
Met troost der liefden over-goten.
O Nardus/Lely/Eglentier/
Van mildtheyt/suyverheyt/ghenaden:
Wilt met Godts vrienden komen hier/
Verlichten al/die zijn beladen.
Ghy Engh'len Godts/ghescheckt een-paer/
Tot sijnen dienst/als hoofs-ghesinden:
Aensiet ons druck en lijden swaer/
Dat wy de vreught der gratyr' vinden.
O Patriarchen door de wet/
Met 'swerts Leviten en Propheten:
Rechters en Priesters ouden/smet/
Die van Messias hebt gheweten.
Besorght soo veel met u credijt/
Dat Godt ons helpen wilt in't strijden/
En na victorye hooch en wijt/
In 't rijck der gloryr' doe verblijden.

O Aposto-

O Apostolisch Magistraet/
Comt ons te baet/upt 't hof des Heeren:
Euangelisten/laet u saet/
In ons hert' wassen en vermeeren.
En ghy Discipels/op-ghevoet
In Chzistus school/dooz hem verheven;
In uwe glozy' wert ghegroet/
Besozght ons een vzeedt-samich leven.
Godts Martelaren groot van macht/
En ghy ghetrouwe Confessozen:
Ghy Maeghden repn/soo hooch gheacht/
En laet het vleesch ons niet behozen.
Dooz al Patroonen van ons landt/
Wilt van den Heer dooz ons verwerven/
Dat wy dooz synen onderstandt/
Wel moghen leven ende sterven.
Den Vader zy met synen Soon/
In al syn Heylighen ghezeesen:
Den Gheest ghe-eert met loven schoon/
Als 't was/en eeuwichlijck sal wesen. Amen.

Digitized by Google

Des VVoensdaeghs.

HET TRIVMPHANTELYCK HOF DER ENGHELEN GODTS.

Meditatie.

Onderrechtinghe.

DIt triumphantelijck hof der Engelen Godts / is een-formigh met het voor-gaende van alle Godts Heyligheden / ende daerom uptnemende vermakelijck.

Dus rept met den ghepepse naer den hemel tot het landtschap der heyligher Engelen; ende om u in den gheest te vermaken / door-wandelt ende door-siet dit triumphantelijck hof.

Van de plaetse des Enghels hof.

Ende ten eersten: Contempleert in't gemeyn de grootte / schoonheydt / ende lieflijckheydt van dit hof. Aengaende de grootte / het is meerder als eenighen mondt kan upt-spreken / oft eenich menschelijck verstandt begrypen: Wie sal met den verstande om-vanghen de grootte van soo veel werelden / als'er sandekens in dese werelt gaen konnen? Dit is een sterfelijck mensch onmoghelijck: soo is ock het ander: want soo veel gaet dit hof in grootte dese gantsche werelt te boven / als die werelde meerder zijn dan een clepn sandeken.

De grootte.

De schoonheydt.

De schoonheydt van dit hof is ghelegghen in boven-naturelijcke goederen: met de welcke al

wat

wat de nature schoon ende costelijck heeft / vergheleken / maer bedrieghelijck ende valsch is. Soo acht alle rijckdommen ende besonderthe-den der cabinetten aller Princen / Coninghen / ende Keysers / als slijck ende modder / by de geestelijcke goederen / waer af dit hof vol is.

De lieflijckheydt in dit hof is ook soo uptnemende / dat het aerdtsch paradys hier by vergeleken / maer een beuquwé hercker was. Wie isser / die dit bermerckende / niet en sal Godt in dese schoonheydt loven? Wie / met verlanghen om die te aenschouwen? O gheluckighe Enghelen / wien Godt een sulcke plaetse van ruste / na uwen gheluckighen strijdt teghen Lucifer / ghegheven heeft!

De lieflijckheyt.

Ten tweeden: Ondersoeckt wat Enghelen zijn die dit hof bewoonen / hoe veel daer Enghelen zijn / ende hoe verschepden van soorten. Enghelen zijn gheestelycke / verstandige / ende bype creaturen / sonder lichaem / levende beelden der Godlycker Majesteyt / gheschickt ten dienste Gods / na der naturen onsterfelijck / ende soo weerdigh / dat het naturelijck wesen van den minsten Enghel alle costelijckheyt der sienelijcker creaturen te boven gaet / ende achtbaerder is als de gantsche sienelijcke werelt vol peerlen ende goude.

Van de Enghelen, hun ghetal, ende verscheyden soorten.

Aengaende het ghetal der Enghelen / dat is uptnemende groot: want in den hemel meer Engelen zijn / alsser opt menschen op de werelt gheweest zijn / nu zijn / ende wesen sullen tot het upterste des tijdts: ja meer alsser op der aerden / in de locht / ende in de zee ghedierten zijn / ende boomen oft planten.

Sy zijn ook seer verschepden van wesen oft nature: Den heplighen Thomas meynt / datter niet eenen Enghel in den hemel is van eender soorte; maer dat sy al van verschepden soorten zijn. Waer upt spruyt een onbegrijpelijcke

vermakelijckheydt in het aenschouwen van soo veel verscheyden Enghelsche naturen / al om schoonst ende weerdichst.

Van de geschickte orden der Enghelen.

Ten derden: Overstiet de beguame orden / in de welcke dese Engelen van Godt geschickt zijn: te weten / in dry heylighe Prinsdommen / ende elck Prinsdom in dry choozen / maeckende t'samen neghen choozen / elck verscheyden in weerdichheyt / glozie ende ghedienstichheden by Godt. Hier heeft elcken Enghel plaetse / na de weerdichheydt sijnder nature / ende de mate sijnder gratie / ende de grootte sijnder verdiensten: welcke dry dinghen een-voegelijck in d'Enghelen malckander volghen / ende verghelselschappen na het ghevoelen van veel gheleerde.

Van de glorie der Enghelen, die sy in Godt hebben.

Ten vierden: Mediteert de glozie die d'Engelen in Godt hebben: Sy aenschouwen claerlijck het Godlijck wesen / ende alle sijn eyghendommen. Godt vervult hen met sijn wesen / beschijnt dit hof met onveranderlijcke claerheyt / ende glozie boven duysent Sonnen. Soo dat Godt in hen is / ende sy volcomelijck in Godt / om-ringhelt van de Majestept Godts. Waer upt volght / dat de vermakelijckheyt van dit hof hier / upt-vloeyende / sonder mate oft eynde is.

Acht andere vermakelijckheden van dit hof.

Ten vijsden: Aensiet d'andere wellusten van dit hof. Ten 1. hier zijn de fonteynen der salichheydt / ende de vloeten aller vzeughden. Ten 2. hier zijn de lustelickste velden van de goedtheyt / almogentheyt ende wijsheyt Godts. Ten 3. hier zijn de lust-hoven van Godts schoonheyt / soetigheyt / en vziendelijckheyt. Ten 4. hier zijn negen dzeven / na 't ghetal der Engelscher choozen / al in ozden gheschickt / te weten / der Seraphynen / Cherubynen / en Thzoonen: der Heerschappyen / Crachten ende Moghentheden: der Overheden / Ardtsch-enghelen ende Engelen. Hoe lieflijck is't in dese dzeven met den geest te wandelen! Hoe vermakelijck de schoonheyt der-

ser

ser boomen te besichtigē! Ten 5. hier is een lieflijcke verkeeringe met malckander/soo dat elck des anders glorie ende troost/ als sijn eygen bemindt: upt welcke liefde in elcken Enghel een ongemeten vreught spruyt: die na de mate der glorie van elckē Engel wort vermeerdert. Ten 6. dit hof is eenwich/vol Coninghen/ vol eere/ vol majesteyt/vol overvloedigheyt aller waere goederen. Ten 7. het is vry van allen onreyn/ tegenspoet/vreese/ongemac/swaricheyt/ ongestadicheyt/ ende al wat eenichsins kan bedroeven. Wie heeft hier opt een sulck hof gesien/ oft konnen sien/oft ooch konnen begrijpen? Ten 8. daer hoort-men ghedurigen blyden sanck ende feestelijck ghespel/op trompetten/schalmeyen/ bommen/ repen/snaren / orghelen / cymbalen des jolijts / ende dupsent andere instrumenten/versaemt met Engelsche vopsē. O lieflijcheydt/die niet te verwenschen is! O vreughdt ende vermakelyckheyt/die onbegrijpelijck is!

Hoe de Enghelen Gode dienen.

Ten sesten: Overleght de goede diensten / die sy in den hemel Gode bewysen. Ten 1. sy verseeren de Majesteyt Godts / als Princen sijns Rycks/ by hem staende/ door de schoonheyt vā hun nature/deughden ende glorie/ die in elcken Engel/soo gheseyt is/ verschepden is. Ten 2. sy prysen geduricheyck Godt over de weerdicheyt sijnder glorie/ende dancken hem met onbegrijpelijcke soete melodije/door sijn milthept. Ten 3. sy presenteren hen-selvē tot alle gedienstigheden/na Godts wel-behagen: ende achten hen-selven grootelijcks ghe-eert/als sy eenighe gheboden Godts mogen ontfangen. Ten 4. sy volbrenghen al dat Godt hen gebiedt rasschelijck/ blijdelijck/volcomelijck/ met upt-stellēde/niet tegē-strijdende/niet achterlatende. Dese dienstē zijn: Dat opperste Engelen d'onderste verlichten/ende veel Godlijcke dinghen te kennen gheven/regeeren ende bestieren: Dat sy de tracht-

der booser gheesten beletten ende bzeken: Dat sp den mensch ter salichepdt helpen/ sp comen bp hem / blijven bp hem/ sp bewaren hem in alle sijn weghen van leedt/ sp verwecken hem totter deughdt / sp besozghen hem veel oozsaken van goedt te doen: soo dat wp groote reden hebben de Enghelen te danckē/ ende ons als Engelen in hun gesel schap te dzagen: Sp bewaren ooch dooz Godts bevel alle soozten van creaturen/ tot volmaecktheydt der wereldt/ ende noodt oft gherief der menschen.

Hoe de Enghelen den hemel vercreghen hebben.

Ten sevensten: Ondersoeckt hoe d'Enghelen dit triumphantelijck hof van Godt vercreghen hebben: te weten / dooz hunnen ghetrouwen dienst/ die sp Godt bewesen hebben. Het welck is soo geschiet: Godt hadde dese hemelsche geesten eerst sonder glozie geschapen/ bequaem om sijn glozie te verdienen: hier toe hadde hp henlieden boven-naturelijcke gratie gegeven / ende sijnē wille kennelijck gemaeckt. Soo geschapē wesende / hebbē sp terstont de crachten haerder nature tot Godt gekeert/ sijn gratie waer-ghenomen / ende tot sijnder eeren ghebzuyckt/ sijn gheboden in weerde ghehouden / ende hen ten eeuwigē dienste Godts in alle gehoozsaemheydt ghepzesenteert: hem met alle danckbaerheydt kennende als hunnen Schepper/ Heere/ en opperste goet. Hebben ooch de rebelle geesten/ dat is/ Lucifer met sijn booz ghesel schap/ die Godt wederspannich bielen/ ende hem de glozie sijnder Majestept wilden ontrecken / wederstaen/ ende upt den hemel ghedzeven / tot een eeuwich ballinckschap. vol tozmenten ende maledictie. Dooz desen ghetrouwen dienst heeft hen Godt dit glozieus en triumphantelijck hof beschickt/ daer sp triumpheliicken saeft in alle salichept eewichlijck sullē houden. Leert hier upt/ hoe goet dat is Godt boven al te beminnen / ende sijn eere in alles te beschermen, wooz dts hoe salich

in de

in de ghehoorsaemheyt sijnder gheboden met blijdschap te herderen.

Ten achtsten: Woerdeert de goetheyt Godts tot ons / die ons voor sijn vermhertichheydt tot dit triumphantelijck hof der salighder Engelen gheschickt heeft/om de plaetsen der hooser Enghelen / die met Lucifer af-ghevallen zijn / te vervullen; als wy onsen Christelijcken roep in deughden volepnt/ victorie teghen de vyanden onser ziele vercreghen/ende het swaer pack onser sterfelijcker conditie af-ghelept sullen hebben. Dan sal ons Godt sijn Enghelen ghelijck maken / ende tot die saligheyt eeuwichheydt met glorie vereeren. Dat Godt ons plaetse gunde in het hof der Enghelen.

Ten negheñsten: Danckt voor al Godt den Heere voor die schoone glorie / die hy sijn ghetrouwe Engelē in sijn Rijck uyt-deelt. Danckt oock d'Enghelen voor alle de hulpe/ die sy de menschen doen/ ende besonderlijck die sy u oyt ghedaen hebben. Bidt hen/dat sy de selve sorge tot het eynde uwes levens over u willen ghestadelijck verbolghen: ende in u een begheerte verwecken om volcomelijck na uwen roep te leven/ende eenen yder om hunne salige in-spraken waer te nemen. Ende leest tot hunder eere de na-volghende Ghetyden. Vermaninghe.

Des VVoensdaeghs.

CLEYNE GHETIIDEN VAN DE HEYLIGHE ENGHELEN.

Met acht ghebeden, om van Godt acht sonderlinghe ghedienstichedeu der Enghelen te verkrijghen.

Ter Metten tijdt.

GOdt beware ons door sijn heyligh Engelen/ in alle de weghen van ons leven.

Vers. HEere ghy sult mijne lippen open doen.

Antvv. Ende mijnen mondt sal uwen lof vercondighen.

Vers. Godt merckt aen tot mijnder hulpe.

Antvv. Heere haest u om mij te helpen.

Vers. Glorie zy den Vader/ ende den Soon / ende den heyligen Gheest.

Antvv. Als't was in den beghinne / ende nu / ende altijdt:

altijdt: ende in de eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia. Oft: Lof zy u Heere, Coninck der eeuvvigher glorie.

Hymne.

LAet ons met herten loven
De Princen van Godts rijck:
Die feestelijck hier boven/
Godt dienen al gheliick:
En worden ock gheſonden
Soo menich in ghetal;
Om weerdigh te verkonden
Godts wil in't aertſche dal.
Is't niet van grooter waerden/
(Wijs is hy die't bevroet)
Dat wy met den aerden
Verkrijghen 't eeuwich goet?
O saghen wy ons smerten
Der zielen aent en noot/
Hoe souden wy beſperten
De vlucht tot hunnen ſchoot?
Een Godt in dry persoonen
Zy glory'/prijs en eer;
Om danckbaerheydt te thoonen
Soo goedertieren Heer:
Die ons vergundt ter trouwen
Den Adel van sijn hof;
Op dat wy eens aenſchouwen
Sijn Majeſteyt met lof. Amen.

Antiphone. Waer is een stemme ghehoort / van dupſentich dupſent / ſeggende: ſalicheydt / eere/ende beught zy den almoghenden Godt.

Verſ. In't aenſchouwen der Enghelen ſal ick u mijnen Godt lof ſinghen.

Antvv. Ick ſal aenbidden tot uwen heyligen tempel/ende uwen naem beliiden.

Lof-

Lof-sanck.

V Godt loven wy.
V Heere belijden wy.
V eeuwighen Vader eert de gantsche weereld.
V singhen alle Enghelen/die hemelen / ende alle Potentaten:
Heylich/Heylich/Heylich is den Heere Godt der heyrscharen.
Over al den ouganck der aerden / de heylighe Kercke belijdt u.
Den Vader van onbegrijpelijcke Majesteyt.
Uwen eerweerdighen/waerachtighen/ ende eenighen Soon.
Ende oock die Verrooster/den heylighen Geest.
Chrijste/ ghy zijt den Coninck der glorie.
Wen ghelooft dat ghy zijt den toe-komenden Rechter.
Waerom bidden wy / komt uwe dienaers te hulpe / die ghy met u dierbaer bloedt ghekocht hebt.
Gheweerdicht u Heere / ons in desen daghe van sonden te bewaeren.
Ontfermt u onser Heere/ontfermt u onser.
In u Heere/ heb ick ghehopet: ick en sal niet beschaemt worden inder eewichepdt.

Vervulsel.

Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.
Antyv. Ende mijn gheroep komme tot u.

Ghebedt, om van Godt het ghesellschap sijnder Enghelen in alle onse vveghen te verkrijghen.

O Glorieusen Godt/wiens Majesteyt alle Enghelen/Artsch-Enghelen/Overheden / Cherubinen

rubinen ende Seraphinen in den hemel dienen/ ende van wien alle de hemelsche Princē/tot troost der menschen/ghebruyckt worden; wy bidden u/ dat ghy die selve Princen in alle plaetsen oft weghen ons tot salich ghesellschap wilt verleenen/ ende gratie geven om hunne teghenwoordicheydt altijdt met behoorlijcke eerbiedinge te bekennen. Die leeft ende regneert in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

De Lauden.

Vers. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.
Antvv. Heere haest u om my te helpen.
Vers. Glorie zy den Vader/ ende den Soon/ ende den heyligben Gheest.
Antvv. Als't was in den beginne/ ende nu/ende altijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Antiphone. Ghebenedijdt den Heere alle sijn Engelen/machtich van krachte/doende sijn woort om te hooren de stemme sijnder redenen.

Capittel.

Siet ick sal mijnen Enghel senden/ ende hy sal voor mijn aensicht den weeh bereyden; ende terstont sal tot sijnen heyligben tempel komen den heer-schapper/dien ghy soeckt/ ende den Enghel des testaments dien ghy wilt.
Antvv. Gode zy lof.

Hymne.

DOen satan was verheven/
Schoon als den dagheraet;

Sijn boosheydt deed' hem sneven/
En kreech tot ons een haet:
Waer door hy heel ontsteecken/
Quelt met bedzoch ons ziel/
Om ons te doen ontbzeecken
't Gheluck daer hy upt viel.
Heer/wijst ons al-te-samen
Sijn nijdt en fellen aert/
En maeckt dat wy ons schamen
Der snoothevdt die hy baert:
Helpt ons ooch veerdich soecken
Der Enghelen by-standt/
Op dat sy ons verkloecken/
En bien in noodt de handt.
Godt zy loft t'aller stonden
Met sijnen Soon en Gheest/
Die ons verlost van sonden/
En stiert tot 'shemelsch feest:
Als d'appel sijnder ooghen
Ons hoedt voor alle quaet/
Voor't heyr groot van vermoghen
Dat ons nopt en verlaet. Amen.

Vers. Gebenedijt den Heere alle sijn heyr-crashtē.
Antvv. Sijn dienaers/die sijnen wille doen.
Antiphone. Laet ons den Heere loven.

Den Lof-sanck van Zacharias.

Ghebenedijt zy den Heere Godt van Israel: want hy heeft besocht / ende ghedaen de verlossinghe sijns volcks.
Ende hy heeft ons op-gherecht eenen hozen der salichevt/in Dauids sijns dienaers huys.
Ghelijck hy ghesproken heeft door den mont sijnder heyligher Propheten / die van 't beghin der werelt zijn.
Verlossinghe van onse vyanden; ende upter handt van alle de ghene die ons haten.

Om

Om barmhertichepdt te doen met onse Vaderen/
ende te ghedencken sijns heylichs testamenes.
Den eedt dié hy ghesworen heeft tot Abraham on-
sen vader/dat hy ons geven soude.
Sonder vreese/verlost upt de handen onser vyan-
den/hem te dienen.
In heylichept ende rechtveerdichept voor hem/
alle onse daghen.
Ende ghy kindt sult een Prophect des Alder-
hoochsten ghenoemt worden / want ghy sult
voor des Heeren aensicht gaen / om te bereyden
sijne weghen.
Om kennisse der salichept te geven sijnen volcke/
tot vergevenisse van hunne sonden.
Door de grondighe barmhertichept ons Godts/
door de welcke hy ons besocht heeft/den op-
ganck upt den hooghe.
Om te verlichten den ghenen/die in duysternissen
ende in de schaduwe des doots sitten/om te be-
schicken onse voeten in den wech des vreedts.
Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den
heyligen Gheest.
Als't was in den beghinne/ende nu/ende altijdt:
ende inde eewen der eewichedē sal wesen. Amen.
Antiphone. Laet ons den Heere loven / wien ver-
heffen d'Enghelen / wien de Cherubinen ende
Seraphinen singhen heylich/heylich/heylich.
Vers. Heere verhoor mijn ghebedt.
Antvv. Ende mijn gheroep kome tot u.

Ghebedt, om van Godt te verkrijghen, dat hy ons door sijn heylighe Engelen vvilt regeeren.

O Godt/die in dry Prinsdommen / ende negen Chooren der Enghelen uwe glorie verheft;

aenstet die groote crancheyt ende bedorventheyt onser natuere/waer door wy altijdt verkiesen dat ons schadelijck is/ ende af-wijckende van uwe heylighe wet/de lusten der sonden beminnen: ghewoerdighe u onsen wille/ verstant ende memorie/ ende voorts alle onse krachten/leden/sinnen/passien ende begheerten/ door uwe heylighe Enghelen soo te regeeren; dat sy van uwen alder-bolsinnichsten Godlijcken will nopt af en wijcken; maer in de salighe oeffeninghen van uwe heylige wet/ jaer verdienstelijck moghen houden ende voorderen. Die leeft ende regneert in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.

Antvv. Gode zy lof.

Vers. De zielen der gheloovighen moeten door Godts barmhertichepdt in vrede rusten.

Antvv. Amen.

Ter Primen tijdt.

GOde behoede ons door sijn heylighe Engelen/ in alle de weghen van ons leven.

Vers. GOde merckt aen tot mijnder hulpe.

Antvv. O Heere haest u om my te helpen.

Vers. Ghloria zy den Vader/ ende den Soon/ ende den heylighen Gheest.

Antvv. Als ewigh in den beginne/ ende nu/ende altijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Hym-

Hymne.

COmt Michel groot van machte/
In't strijden genereus/
Houdt met u heyr de wachte/
Maeckt ons victorieus:
Ghy zijt van Christus Kercken
Een Vele-heer/wel bekent/
Wilt ons in deughden stercken/
Van ons den boosen went.
Op onse swarichepden
Neemt acht; komt ons te baet
Met troost/die wy verbeyden/
Van u vermoghen kaet:
Maeckt dat wy altijdt waecken
Met heupen op-gheschorst/
En na't af-schepden haecken/
Met deughden om-ghegort.
Almachtich Godt/wiens wercken
Seer wonderbarigh zijn/
Wilt jonstelijck beaencken
Ons druck/verdriet en pijn:
Veert met dienst en sanghen
Het hof vol Majesteyt/
Doet ons daer na verlanghen
In deughden wel bereyt. Amen.

Antiphone. Duysentich duysent dienden hem/ en hondert duysentich duysent stonden by hem.

Capittel.

Daer is eenen grooten strijdt in den hemel gheweest; Michael ende sijn Enghelen streden teghen den draeck/ ende den draeck street ende sijn Enghelen/ ende sy en hebben niet machtigh geweest/ noch hunne plaetse en is hoorts inden hemel niet meer ghevonden.

Antvv. Gode zy lof.

Vers. Alle heylighe Enghelen verblijden hen in

Godts teghenwoordighepdt.
Antvv. Want sy aenschouwen het aenschijn des Vaders inder eeuwicheydt.
Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.
Antvv. Ende mijn gheroep come tot u.

Ghebedt, om door de heylighe Enghelen gheleert ende onderricht te vvorden.

Almachtighen Heere ende Godt / die met de claerheydt uwer glorie alle hemelsche Princen door-schijnt / ende de onderste Enghelen door de opperste uwe beschickinghen te kennen gheeft: wilt ons / die gansch onverstandigh zijn / door hunne saligher in-spraken / stadichlijck verlichten / ende al dat u behaghelijck is / onder-rechten / de leelijckheydt ende boosheydt der sonden doen kennen / de weerdigheydt der deughden begrijpen / de bedrieghelijcke listen ende aen-vallen onser vyanden voor-sien / ende al wat onsen Christelijcken handel ende wandel aen-gaet / door hen leeren / op dat wy allen onsen eyghen sin verlaetende / door hen / van uwe Godlijcke wijsheydt in onsen gheestelijcken vorp ter salicheydt moghen ghereghiert worden. Die leeft ende regneert in alle eeuwen der eeuwen. Amen.
Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.
Antvv. Gode zy lof.
Vers. De zielen der gheloovighen moeten door Godts barmhertigheydt in vrede rusten.
Antvv. Amen.

Ter

Ter Tertien tijdt.

GOdt beware ons dooꝛ ſijn hepligħe Engelen/ in alle de weghen van ons leven.

Verſ. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.
Antvv. Heere haeſt u om my te helpen.
Verſ. Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den hepligħen Gheeſt.
Antvv. Als't was in den beginne/ ende nu/ende altijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden ſal weſen. Amen.

Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Hymne.

O Gabꝛiel / der menſchen
Trooſt / die uyt 'shemelſch pleyn
Bꝛacht tyding' boven wenſchen
Aen eender Maghet repn:
Wy Ave dede ſpꝛinghen
Van vꝛeughde haer ghemoet/
Die ſathan ſoud' bedwinghen/
En treden met den voet.
Hooꝛt Raphel / van nature
Goet-dadigh ons ghebedt /
Thoont over ons u kure/
En op ons ſieckten ledt:
Vereenigħt onſe zielen
Met Godt / ende verjaegħt
Die ſoecken te vernielen/
Wat in ons hem behaegħt.
Den Heer / die alle dinghen
Wt niet heeft vooꝛt-ghebꝛacht/
Wy lof van herten ſinghen
Met monden en ghedacht/

En eeuwich loven sullen
Met vreughdelijck accoort/
Als wy die plaetsen vullen
Daer-men Godt siet en hoort. Amen.

Antiphone. En vreest voor de heydenen niet/maer upter herten aenbidt ende vreest den Heere/ want sijnen Enghel is met u.

Capittel.

Ick heb eenen Enghel ghesien/ staende voor den Autaer/ hebbende een gulden wieroock-vat/ ende hem zijn veel reuck-offeranden ghegheven/ op dat hy die op den gulden Autaer/ die voor den throon Godts is/ offeren soude.

Antvv. Gode zy lof.

Vers. Den almachtighen Heere heeft gheregneert.

Antvv. Laet ons blijde zijn/ende hem met alle sijn Enghelen glorie geven.

Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.

Antvv. Ende mijn gheroep come tot u.

Ghebedt, om door de Enghelen van alle quaet verhoedt te vvorden.

GOedertieren Godt ende Heere/wien alle Enghelen met eeuwighen lof verheffen: bemerckt ghenadelijck den grooten noodt in den welcken wy hier leven/ ende wat menichte van swaricheden ende perijckelen ons na ziele ende lichaem vã alle zijden ontmoeten ende om-ringhelen; en̄ wilt ons upt alle die/ voor uwe hemelsche Princen barmhertelijck helpen: op dat wy vry ende onbevreest de soetichepdt van uwen Godlijcken troost/ in uwen heyligben dienst ghedurichlijck moghen smaecken. Die leeft ende regneert in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Vers.

Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.
Antvv. Gode zy lof.
Vers. De zielen der gheloovighen moeten door Godts barmhertichepdt in vrede rusten.
Antvv. Amen.

Ter Sexten tijdt.

GOdt beware ons door sijn heyligghe Engelen/ in alle de weghen van ons leven.

Vers. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.
Antvv. Heere haest u om my te helpen.
Vers. Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligben Gheest.
Antvv. Als 't was in den beghinne / ende nu / ende altijdt: ende in de eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia, Oft: Lofzy u Heere Coninck, &c.

Hymne.

O Glorieuse Vorsten
Van namen onbekent/
Na uwen troost wy dorsten/
Verdruckt door 't helsch serpent:
Verlicht aen ziel en leven/
Daer wy meed' zijn belaen/
Bevestight ons in vreden/
Dat wy niet en vergaen.
Hier zijn seer veel ellenden/
En veel ghevrecks daer by/
Wilt ons/ u wel bekanden:
Van alles maecken vry:
Oft moeten wy noch strieden/
En volghen onsen strijdt/
Maeckt dat wy in ons leven
Den vyandt zijn tot spijdt.

Ten loven wp ons spoeyen/
Van Godt met hert en sin/
En t'sijnder eer verfoeyen
Al 't Babyloonsch ghewin.
Dat Lam Godts zy ghepresen/
Als oorsaeck onser vreught/
Den Gheest van eender wesen
Zy dienst/prijs/eer/en deughd. Amen.

Antiphone. Michael Prince des Paradijs / wien alle de Voorghers der Enghelen eere toe-bieden.

Capittel.

Ick heb eenen Enghel ghesien / staende in de Sonne / ende hy heeft gheroepen met grooter stemme seghghende: alle de voghelen/die daer vloghen door het midden des hemels/comt ende vergadert u tot het groot Avontmael Godts.

Antvv. Gode zy lof.

Vers. Verheft den Heere alle syn Enghelen.

Antvy. Ende die Godt vreest cleyn en groot.

Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.

Antvv. Ende mijn gheroep come tot u.

Ghebedt, om door de Enghelen in onsen gheestelijcken strijdt gheholpen te vvorden.

GOdt/die door uwen Artsch-Enghel sinte Michael/ende syn Princelijcke heyren/uwe strijdende kercke/teghen de boose geesten beschermt: aenhoort ons suchten in onse menichvuldige strijden / ende wilt ons teghen alle de vyanden onser salichept/uwe Enghelen tot onderstandt senden/ op dat wy altijdt door hen alle bekoringhen met vermeerderinghe uwer gratie moghen verwinnē. Die leeft ende regneert in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Vers.

Verſ. Laet ons den Heere ghebenedijden.
Antvv. Gode zy loſ.
Verſ. De zielen der gheloovighen moeten door Godts berumherticheydt in vrede ruſten.
Antvv. Amen.

Ter Nonen tijdt.

GOdt beware ons door ſijn hepligbe Engelen/ in alle de weghen van ons leven.

Verſ. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.
Antvv. Heere haeſt u om my te helpen.
Verſ. Glorie zy den Vader / ende den Soon/ ende den hepligben Gheeſt.
Antvv. Als't was inden beghinne / ende nu / ende altijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden ſal weſen. Amen.

Alleluia. Oft/Lof zy u Heere Coninck, &c.

Hymne.

O Hemelſche Gheſanten/
Beſchermers van Godts eer:
Bevrijdt van alle kanten/
Die ſwack zijn ende teer/
Godt heeft u in ſijn rijcken
Der glorp' vaſt gheſtelt/
En laet ons niet beſwijcken
In ſterckt'/aenxt/en ghewelt.
Wy zijn ſeer los van ſinnen/
Berooft van raet en goet/
Soo dat wp meeſt beminnen
Dat aen ziel hinder doet/
Verbult doch ons ghedachten
Met 't oordeel/doodt/en hel/
Op dat wp ganſch verachten
Al 'swerelts boos gherel.

Ons herte moet hem bupghen
Booz Godt/die't al booz-straelt:
Ons ziel hem eer betupghen
Wiens boodt ons schaed' verhaelt/
En wilt ooc niet vergeten
Ons Trooster ende schadt/
Wiens liefde onghemeten
Verciert Godts hoochste stadt. Amen.

Antiphone. Enghelen/Artsch-engelen/Thzoonen/Heerschappijen/Overheden/ende Mogheneghheden/Crachten des hemels/lobet den Heere.

Capittel.

Gratie ende bzede zp ons van Gode/die is/die was/die wesen sal/ende van die seven ghesten/die in de teghenwoozdicheydt van sijnen thzoon zijn.

Antvv. Gode zp lof.

Vers. Alle Engelen vielen neder op haer aensichijn.

Antvv. Booz den thzoon Godts/ende aenbadē sijn Majestept.

Vers. Heere verhoozt mijn ghebedt.

Antvv. Ende mijn ghetoep kome tot u.

Ghebedt, om door de Enghelen tot meerder volmaecktheyt bevveeght te vvorden.

WIlt/o Heere/ghenadelijck acht nemen op onse groote traechepdt in alle gheestelijcke oeffeninghen/ende op de onghestadicheyt van ons herte in alle goede booz-nemens: eñ geweerdight u ons teghen die/met sulck eenen yver tot alle deughden/booz uwe heylighe Enghelen te bewegheñ/dat wp onsen weerdighen staet onberispelijck moghen onderhouden/ende naer den epsch

van

van dien/ u met vyerighe devotie dienen ende behaghen. Die leeft ende regneert in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.

Antvv. Gode zy lof.

Vers. De zielen der gheloovighen moeten door Godts barmhertigheyt in vrede rusten.

Antvv. Amen.

Ter Vesperen tijdt.

GOdt beware ons door sijn heylighe Engelen/ in alle de weghen van ons leven.

Vers. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.

Antvv. Heere haest u om my te helpen.

Vers. Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligher Gheest.

Antvv. Als't was in den beginne/ ende nu/ende altijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Antiphone. Ick hebbe ghesien eenen anderen Enghel op-klimmen van den op-ganck der sonne/ hebbende het teecken van den levenden Godt.

Capittel.

Ick hebbe ghehoort de stemme van veel Engelen voorsomme den throon/ende der dieren / ende der ouderen / ende haer ghetal was duysentich duysent.

Antvv. Gode zy lof.

Hymne.

O Pzincen hooch ghebozen
Van Godts woozdt in't begin:
Sijn dienst hebt ghy verkozen/
Sijn rijck is u ghewin:
Tot hem/end' onsen naesten
Met liefden ons booz-siet/
Behert ons tot den laesten
Die swack zijn als het riet.
Ghy zijt subtijl van wesen/
In't wercken snel als vper/
Wilt in ons hert' ghenesen
'T belet van u bestier:
Al wat wp doen in't leven/
Wozt Godt van u verthoont/
Doet ons sijn wil aenclepen/
In't oozdeel ons verschoont.
Glozp' zp Godt den Vader
Die ons booz sijnen Soon
Verlost heeft alle-gader/
Begaeft met deughden schoon:
Lof zp den Gheest van beyden
Die mildelijck ons gheeft
Sijn Pzincen/die ghelepden
Elck mensch/soo langh' hy leeft. Amen.

Vers. Den Enghel heeft ghestaen by den Autaer des tempels.

Antvv. Hebbende in sijn handt een gulden wierooick-vat.

Antiphone. Sy zijn alle-gader.

Den Lof-sanck Marie.

Mijn ziele maeckt groot den heere.
Ende mijnen gheest heeft hem verheught in Godt mijnen Salich-maecker.
Want hy heeft aenghesien de ootmoedichheydt sijnder dienstmaeght; want siet van desen tijdt

booꝛt/ſullen my ſalich noemen alle ghebooꝛten.
Want hy heeft my grooꝛe dinghen ghedaen / die machteich is; ende heylich is ſijnen Naem.
Ende ſijne bermhertichepdt is van gheſlachte tot gheſlachte; den ghenen die hem vꝛeeſen.
Hy heeft cracht ghedaen dooꝛ ſijnen eꝛm; hy heeft de hoobeerdighe verſtropdt met den ſin haers herten.
Hy heeft de machtighe af-gheſet upt den ſtoel/ende hy heeft verheven de ootmoedighe.
De hongherighe heeft hy met goederen verbult / ende de rycken heeft hy pdel ghelaten.
Hy heeft ontfanghen Iſrael ſijn kint; ghedachtich weſende ſijnder bermhertichepdt.
Ghelyck hy gheſpꝛoken heeft tot onſen Vaderen/ Abꝛaham ende ſijnen ſade inder eeuwichepdt.
Glozie zy den Vader / ende den Soon / ende den heylighen Gheeſt.
Als't was in den beghinne/ende nu / ende altijdt / ende inde eewen der eewichedē ſal weſen. Amen.
Antiphone. Sy zijn alle-gader dienſt-barige gheeſten/gheſonden ten dienſte/om de ghene/ die de erffenijſſe der ſalichepdt ſullen ontfanghen.
Verſ. Heere verhooꝛt mijn ghebedt.
Antvv. Ende mijn gheroep kome tot u.

Ghebedt,om te verkrijghen dat de heylighe Enghelen onſe ghebeden Gode ſouden vvillen op offeren.

GOdt/die in uwe Majeſtept onepndelijck zijt / ende uwen thꝛoon boven alle Pꝛinſdomnen des hemels verheven hebt/ende woont in een licht

daer

daer niemandt aen en kan; wilt de menichvuldighe ghebreken/ die wy in't bidden doen/ door uwe Enghelen goedertierlijck verbeteren; ende want onse ghebeden seer flauw zijn/ ende daerom/ tot de oozen van uwe Majesteyt niet climmen en komen; ghebiedt uwe Enghelen/ die altijdts te ontfangen/ ende u te presenteren/ ende gheweerdight u/ om uwe onghemeetene goedtheydt die te verhoozen/ ende ons ghenadelijck upt alle nooden onser zielen te helpen. Die leeft ende regneert in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.

Antvv. Godt zy lof.

Vers. De zielen der ghelooftighen moeten door Godts barmhertichedt in vrede rusten.

Antvv. Amen.

Ter Completen tijdt.

Vers. BEkeert ons/ Godt onsen Salichmaker.

Antvv. Ende keert uwe gramschap van ons.

Vers. GOdt mercke aen tot mijnder hulpe.

Antvv. Heere haest u om my te helpen.

Vers. Glorie zy den Vader/ ende den Soon/ ende den heylighen Gheest.

Antvv. Als't was in den beginne/ ende nu/ ende altijdt: ende in de eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Hymne.

VErheught u/ Godts beminde/
Verrijckt door uwen hoof/
Ghy bleeft sijn Hofs-ghesinde

Als

Als Lucifer verstoof:
Wiltons van hem verwerven
Veel gratyn en faveur/
En opent als wy sterven
Ons schoot/en 'ghemelsch deur.
Al waer wy vry van sonden
En 'svleesch wenghich soch/
Van 'swerelts last ontbonden/
Van doodt/en 't helsch ghedroch/
Eens moghen triumpheren
In glory en jolijdt/
En t'samen tubileren
Vp Godt tot allen tijdt.
Dienst zy met lof den Heere/
Almachtich in syn rijck/
Die ons hert en toere
Bewijsde van ghescheyt:
Glory zy Godt den Soone/
'T rantsoen van onse schuit/
Eer zy met liefd' idoone
Den Ghheest die 't hert versuit. Amen.

Antiphone. Sijn Enghelen heeft hy van u bevolen/ dat sy u bewaren souden in alle uwe wegen.

Capittel.

Daer is een groote stilte in den hemel ghewordē; ende ick heb ghesien seven Enghelen staende voor het aenschijn Godts/ende hen-lieden zijn seven trompetten ghegheven.

Antvv. Gode zy lof.

Vers. Den roock der ontsteecken reuck-offerhanden bande ghebeden der Heyligen is op-ghe-klommen.

Antvv. Vt des Enghels handt voor Godt.

Antiphone. Ghebenedijdt den Heere.

Den Lof-sanck van Simeon.

HEere / nu laet uwen dienaer/na u woordt in vrede.
Want mijne ooghen hebben ghesien uwen Salich-maker.
Den welcken ghy bereyt hebt voor 't aensicht van allen lupden.
Een licht tot een verlichtinghe der Heydenen / ende ter glorien uws volcks van Israel.
Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligben Gheest.
Als 't was in den beghinne/ ende nu/ende altijdt/ ende inde eewen der eewichedē sal wesen. Amen.
Antiphone. Ghebenedijdt den Heere/alle sijn Enghelen machtigh van crachte.
Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.
Antvv. Ende mijn gheroep come tot u.

Ghebedt, om van Godt te verkrijghen dat sijn Enghelen ons van hem gratie vervverven.

WY bekennen/ o Heere Godt / met weenende herten/dat wy om onse sonden niet weerdigh en zijn onse ooghen tot u te slaen/ ende nochtans uwe Godlijcke gratie/om salich te worden / van noode hebben:daerom laet de Princen van u glorieus ryck/wien ghy onse zielen bevolen hebt/ stadelijck voor ons bidden; ende want sy u volcomelijck behaghen/ wilt ons door hunne vperighe ghebeden mildelijck de volhept uwer gratie verleenen. Die leeft ende regneert in alle eeuwen der eeuwen. Amen.
Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.

Antvv.

Antvv. Gode zy lof.

Benedictie. Ons ghebenedijde/ende bewaere den almoghenden Heere den Vader/ende den Soon/ende den heyligen Gheest.

Antvv. Amen.

Vers. Ende de zielen der gheloovighen moeten dooz Godts bermhertichept in vzede rusten.

Antvv. Amen.

Het eyndende Ghebedt.

Ick offere u / o heylighe Enghelen/ met ootmoedigher herten dese Ghetijden/ die ick t'uwer eeren gheleſen hebbe : ende bidde u al-te-ſamen/ dat ghy my ende alle menſchen / dooz een deughdſaem leven/ende ſaligh doot/tot de glozie des Hemels/ die ghy met Godt beſit/ wilt helpen. Amen.

Ghebedt, van de heylighe Kercke, voor dese Ghetijden.

Godt / die met een wonderlijcke ozden / die dienſten der Enghelen/ende der menſchen zijt ſchickende : wy bidden u verleent ons / dat die in den Hemel u dienen/ ende altijt by u ſtaen/ ons leven op der aerden bevzijden. Dooz Jeſum Chziſtum onſen Heere. Amen.

Beſonder Liedeken van de Heylighe Enghelen, ghenomen uyt de voor-gaende Lof-ſanghen.

Laet ons met herten loven
De Pzincen van Godts rijck :
Die feeſtelijck hier boven/
Godt dienen al gheliick :

En worden oock ghesonden
Soo menich in ghetal;
Om veerdigh te verkonden
Godts wil in't aertsche dal.
Doen satan was verheven/
Schoon als den dagheraet;
Sijn hooshepdt deed' hem sneven/
En kreech tot ons een haet:
Waer door hy heel ontstecken/
Quelt met bedroch ons ziel/
Om ons te doen ontbreecken
'T gheluck daer hy upt viel.
Comt Michel groot van machte/
In't strijden genereus/
Houdt met u heyr de wachte/
Waerdt ons victorieus:
Ghy zyt van Christus kercken
Een Velt-heer/wel bekent/
Wilt ons in deughden sterecken/
Van ons den boosen went.
O Gabriel/der menschen
Troost/die upt 'shemelsch plein
Bracht tydingh' boven wenschen
Aen eender Maghet rein:
Ave dede spzinghen
Van vreughde haer ghemoet/
Die sathan soud' bedwinghen/
En treden met den voet.
Hoort Raphel/van nature
Goet-dadigh ons ghebedt/
Thoont over ons u kure/
En op ons siecktes ledt:
Vereenight onse zielen
Met Godt/ende verjaeght
Die soecken te vernielen/
Wat in ons hem behaeght.
O glorieuse Horsten
Van namen onbekent/
Na uwen troost wy horsten/

Verdruckt door 't helsch serpent:
Verlicht aen ziel en leden/
Daer wy meed' zijn belaen/
Bevestight ons in vreden/
Dat wy niet en vergaen.
Ghy zijt subtijl van wesen/
In 't wercken snel als vyer/
Wilt in ons hert' ghenesen
'T belet van u bestier:
Al wat wy doen in 't leven/
Voor Godt van u verhoont/
Doet ons sijn wil aencleven/
In 't oordeel ons verschoont.
Verheught u/ Godts beminde/
Verrijckt door uwen roof/
Ghy bleeft sijn Hofs-ghesinde
Als Lucifer verstoof:
Wilt ons van hem verwerven
Veel gratyen en faveur/
En opent als wy sterven
V schoot/en 't ghemelsch deur.
Al-waer wy vry van sonden
En 't vleesch benijdich soch/
Van 't swerelts last ontbonden/
Van doodt/en 't helsch ghedoch/
Eens moghen triumpheren
In glory en jolijdt/
En t' samen jubileren
By Godt tot allen tijdt.
Den Vader lof vol trouwen
Zy met den Soon en Gheest/
Die ons verlost van rouwen/
En strijdt tot 't ghemelsch feest:
Als d' appel sonder ooghen/
Ons hoedt voor alle quaet/
Door 't heyr groot van vermooghen/
Dat ons nopt en verlaet.

Des Donderdaeghs.

HET HOOCH-VVEERDICH HOF VAN HET HEYLICH SACRAMENT DES AVTAERS.

Meditatie.

Onderrechtinge.

IMagineert in het gheestelijck paradijs der hepliger Kercke/ een seer schoone ende vermaeckelijcke plaetse/ in de welcke dit Godlijck Sacrament des lichaems Christi bequamelijck verheven staet/ ten thoone vooz hemel ende aerde/ om-ringhelt met hemelsche Pijnē/ eñ dat het de stralē der claerheyt sijnder glozie de gantsche wereldt ober bedeplt.

VVat het H. Sacrament in hem beslupt.

Ende dit hof ingaende/ ten eersten: bemerckt wat dit Godlijck mpsterie/ eñ hooch-weerdich Sacrament in hem beslupt. Ten 1. het heeft in hem onder de ghedaenten van brood Christus lichaem/ ende bloedt. Ten 2. de glozieuse siele Christi. Ten 3. de schatten van alle Christus gratien/ verdiensten/ deughden/ ende voldoeninghen. Ten 4. het ewich/ onghescheyden ende onepndelijck Godlijck wesen. Ten 5. den Godlijcken Persoon van Godt den Sone/ vereenicht

met

met de menſchelijcke ende Godlijcke nature Chriſti. Ten 6. de heyligha Dzy-vuldichepdt/ wiens Majeſtept onbegrijpelijck is / wiens weerdichepdt anghemeten is/wiens hoochepdt onepndelijck is. Contempleert wooztz hoe dit gheſchiet: te weten/dooz de onſchepdelijcke verſaminghe aller deſer hooch-weerdighe dinghen met malckander. Want daer het levende lichaem Chriſti is / daer is oock noodelijck ſijn bloedt in't lichaem / ende ſijn ziele : daer ſijn glozieuſe ziele ende lichaem is / daer zijn de bovē-naturelijcke ſchatten ſynder gratien : daer zijn menſchelijcke nature is / daer is onſchepdelijck den Godlijcken perſoon van Godt den Zoon : daer den perſoon is van Godt den Zoon / daer is het Godlijck weſen : daer het Godlijck weſen is/ daer is noodelijck de Godlijcke Dzy-vuldichepdt/ in een ongheſchepden Godlijck weſen.

Soo dat wy onder de ſuyvere ende enthele ghedaenten van bzoodt teghenwoozdigh bekennen / ende aen-bidden Chriſtum Jeſum/ waerachtich Godt ende menſche / levende ende glozieus : den Salich-maker der werelt/ nu niet lijdelijck/maer onlijdelijc ; nu niet verwozpen/maer tot onſen troost ſijn glozie bedeckende ; nu niet verlatē/maer met ſijn hemelſch hof vereert. Hier is den onepndelijcken ſchat des hemels in Chriſtus Godthepdt / ende den onghemeten ſchat der wereldt in Chriſtus menſchelijckhepdt. Dit is den Thzoon (verborgen dooz onſe uptwendighe ſinnen/maer niet dooz ons gheloove) van den Schepper des hemels ende der aerden / van den Regeerder aller creaturen/van de eeuwige/en ongeſchapē Dzy-vuldichepdt / ende onepndelijcke Godthepdt / in Chriſto onder ons woonende. O myſterie vol wonderlijckhepdt ! o verholenthepdt vol weerdichepdt ! o Sacrament vol hoochepdt ende

saligheydt! wie sal volkomelijck uwe rijckdommen ende goederen begrijpen? wie de schatten uwer Majesteyt gronderen?

Hoe de triumphante Kercke dit mysterie eert,

Ten tweeden: Aensiet hoe de triumphante Kercke hier boven / ende de strijdende Kercke hier beneden / dit Godlijck mysterie eerende. Alle de Princen van dat hemelsche Jerusalem / met upterste verwonderinghe ende oodtmoedicheyt werpen hen neder voor hunnen Godt / ende Salich-maker / die sy hier waerachtelijck teghenwoordich kennen / ende houden niet op / van hem met blijde los-sanghen te aen-bidden.

Hoe de strijdende Kercke.

De strijdende Kercke oock met alle hare staten / ende deelen verheught haer over dit mysterie / ende houdt daer af wesenlijck devote ghedachtenisse / op den donderdach / in het hoochweerdich Sacrificie der Misse 's morghens / ende in het Lof 's avondts: ende jaerlycks feestelijck Hoochtydt van acht daghen / met solemnele processie / lichten / vanen / sanck / ende ghelanck van cymbalen / melodije van violen ende schalmeyen / opzechtinghe van autaren / verrieringhe van huysen / straten / merckten / ende kercken: met blijde danck-seggenghe tot Godt voor dese gratie / haren Salich-maker met alderhande uptwendighe ghedienstichept / ende inwendighe bewoghelyckheydt / daer teghenwoordich eerende.

VVat de gedaenten in dit mysterie ons leeren.

Ten derden: Aenschouwt met uwe uptwendighe ooghen dit Godlijck Sacrament / het welck u voorhoudt suyvere ghedaenten van broodt; ende upt het ghene dat ghy siet / komt in kennisse der dinghen / die daer verholen zijn / ende leert vastelijck gheloovven / naer het upt-wijsen van Godts woordt / daer te wesen alle dese dinghen / die ick hier stellen sal / ende die men nochtans niet en siet. Te weten 1. upt de ronditheydt van de heylighe Hostie / die noch hoeckinsel noch eynde en heeft / bekent dat Chri-

stus /

ſtus/die daer onder ſchuylt/eewich is / ende oneyndelijck in ſyne goedthepdt / wijſhepdt/ mogenthepdt/barmhertichepdt/mildthepdt/ende alle ſyne andere Godlycke eygendommen. 2. Wyt de wittichepdt van de heylighe Hoſtie/ dat Chriſtus ganſch ſuyver is van alle ſonden/ heylich in gratie / ende blinckende in opperſte glorie. 3. Wyt de ſaechtichepdt van deſe ghedaenten / Chriſti ſaechtmoedichepdt/lieflyckhepdt / goedertierenthepdt / ende barmhertichepdt. 4. Wyt de verſaemynghe van veel terwgraenkens in een broodt / de liefde Chriſti met ſyn gheeſtelycke ledekens / ende ſynder leden met malcander / ende met hem/ door de welcke liefde ſy al-te-ſamē/met Chriſto ende met malkaander een worden. 5. Wt de ghedaenten van waerachtigh broodt / dat Chriſtus daer is als een waerachtich broodt / ende gheeſtelyck voetſel onſer sielen / om die met ſyn komſte in ons/ door ſyn gratie te verſtercken. 6. Wt de figure des crucifix/dat op de heylige Hoſtie ghedruckt ſtaet / leert dat hy daer waerachtelyck is / die voor onſer ſalichepdt ghecruyſt is gheweeſt. 7. Wat hier gheen terwen-broodt en is / maer alleen des broodts ghedaenten met het lichaem Chriſti ; Leert ons Ten 1. dat-men in het verſtaen van dit Godlyck myſterie moet gebruycken/ niet ſoo veel de ſinnen (die bedroghen worden/inepgende daer te ſien/ ſmaecken/ ende taſten waerachtich terwen-broodt / dat nochtans daer niet en is)als het gheloove / dat ons ſekerlyck deſe verborghen waerhepdt voor-houdt. 2. Leert ons / dat al wat buyten Godt is/ ſonder Godt yidelhepdt is / ende als ghedaenten ende ſchaduwen ſonder ſubſtantie oft weſen. 3. Eyndelyck dat-men in het nutten van dit heylich Sacrament / gheheel nuchter weſen moet ; want de gantſche ſubſtantie van terwen-broodt / die hier was / gantſchelyck ver-

gaen ende verandert is / ten dienste van het lichaem Chriſti.

Dry verſcheyden onderſoeckinghen.

Ten vierden: Onderſoeckt 1. van wien dit Godlijck preſent komt: te weten / van de heylighe Dry-vuldicheyt / dooz onſen Salich-maker Chriſtus Jeſus / die / ſoo de HH. Evangeliſten betuyghen / in't laetſte Avondt-maelbooz ſijn doodt / ſittende aen tafel met ſijn heylighe Apoſtelen / dit Godlijck myſterie / met klare woozden ghebruyckt / ende in-geſtelt heeft. 2. Wat Godt hier toe beweeght heeft? te weten / ſijn onepndelijcke goedtheydt / ende liefde tot ons-lop dat hy / die ons eens ſijnen Sone tot eenen Verloſſer ghegeven hadde / den ſelven tot het uyterſte der werelt / in dit Godlijck Sacrament / by ons ſoude laten. 3. Wat glozie / ende wat gheeſtelijcke rijckdommen de ſtrijdende Kercke dooz deſe milde giften Godts verkregen heeft? te weten / de glozie des Rijcke Godts; want / waer den Coninck der glozien is / daer is ſijn hof / ende de rijckdommen des hemels / beſloten in Chriſti Godtheydt ende menſchelijckheydt. Zijt ghedachtich de glozie van de arcke des verbondts by de Joden: deſe en is hier by niet anders te vergelijcken / als een ſchaduwe by het lichaem / oft eenich ſchijnſel by de waerheydt.

Dat het H. Sacrament den boom des levens is.

Ten vijfden: Grondeert hier andere beſondere weerdicheden van dit myſterie: te weten / dat dit dien ſalighen boom des levens is / die Jeſus in't midden van ſijn gheeſtelijck paradijs gheplant heeft / om dooz het nutten ſijnder vruchten het leven van ſijn boven-naturelijcke gratie in onſe zielen te vernieuwen / te bewaren / ende te vermeerderen: veel beter als was den boom des lichamelijcken levens / die eertijdts van Godt in't aertdtſch paradijs gheplant is gheweeſt. Dit is een beſonder remedie teghen alle ſieckten ende kranckheden onſer zielen / te-

Een crachtighe medecijne.

ghen

ghen alle behozinghen ende benijnighe beten van de helsche serpenten/teghen alle versteentheydt des herten/doelheydt der sinnen./ traechheydt der leden/bedroventheydt der natuere/ ende doodt der sonden. Het is een fonteyne aller salicheydt ende deughden/de vloeten haerder gratie overvloedelijck allen gheloovighen upt-deplende/tot verstercktinghe van hunnen gheest in Godt. Het is een wapeninghe tegen alle vyanden onser zielen/ende een cabinet der gheestelijcker bruyden van den hemelschen Assuerus/ vol kostelijcke juweelen ende cieraet/ om haer daer mede te verrieren teghen de komste van haren bruydegom. Wie sal de glorie/ende alle de weerdicheden van desen schadt konnen begrijpen? Hy beslupt eenen afgront aller beste goederen.

Een fonteyne der salicheyt. Een vvapeninghe teghen onse vyande. Het cieraet der bruyden Godts.

Ten sesten: Slaet d'oogghen uwes verstandts rondt om dit hooch-weerdich hof/ ende aenmerckt d'andere gheestelijcke vermaecklelijckheden/die hier te vinden zyn voor de Christene ziele. 1. Hier zyn de hooghe heuvelen van Christi Godthepdt: klimt op dese metter affectie uwes herten/ die verzemende van de liefde aller creaturen. 2. Hier zyn de vrucht-bare dalen van Christus menschelickheydt/de deughden van syn heplich leven/als hare hemelsche ende alder-smaeckelijckste vruchten ons voorhoudende: Leert upt de selve verklepninge van Godts eeuwich woordt u ganschelijck verachten/ende in waerachtighe ootmoedtheydt verneerderen/als ghy tot dit Godlijck mysterie wilt gaen. 3. Hier zyn schoone ende vonckere hoffsen ende dreven/alle sins over-deckt van de verholentheden Christi/onder dese gheboomten schuplende/ ende voor het gheloove ons eenighe stralen des lichts synder waerachtigher teghenwoordicheydt ghevende: Wy verloochent al u verstandt ende sinnen onder de ghe-

Wat vermaeklijckheydt in dit hof te vinden is. Heuvelen. Dalen.

Hoffsen ende dreven.

hoorsaemheydt des gheloofs / soo dickwils ghy tot dit Godlyck mysterie uyt komen. 4. Hier zyn de alderkostelyckste speel-hoven der Christen zielen/en bloem-hoven der deughden: gaet in die/ende pluckt daer de lelien van suyverheyt/ de roosen van lydsaemheydt/de goude-bloemen van ghehoorsaemheydt / de krooneimperiael/ dobbel gheroont/van de liefde Godts ende ons naestens / ende alle andere lieflyckheydt der deughden/die u noch ghebreeckt.

Speelhoven.

Ten sevensten: Overziet dit hof/ ende bemerckt/ wat een menichte Christene menschen/ uyt alle staten hier heen begheven met geestelicken hongher/tot het eeren/aen-bidden/ ende nutten van dit Godlyck Sacrament, hoe sy als herten/nae dese levende wateren van Christi gratie dorsten/ende uyt de zee deser hemelscher benedictien onversadelyck drincken.

Het ghebruyc van dit H. mysterie.

Aenmerckt oock de gheestelyckheyden/die dese verscheydelyck ende menichvuldelyck in den gheest ontfanghen: de blinde worden siende/ de doove hoorende/de kranche sterck/de kreupele regt-gaende/ de siecke gesont/ de melaedtsche ghesuyvert / de ghichtighe ende lamme in alle krachten tot goede wercken handich / de doode levende. O wonderlyckhe wercken Godts! o gratie boven gratie! wat troost en worde in dit salich hof/voor alle menschen/die hen tot Godt keeren/niet ghevonden?

De vruchten uyt dit gebruyck.

Ten achtsten: Hoort hoe minnelyck dat in de heylighe Schrifture alle hongherighe tot dese gheestelyckhe tafelen; alle dorstighe tot dese fonteyne des levens; alle arme tot dese schadt-camer des hemelschen Koninckx; alle siecke tot dese medecyne der salicheydt van Christo ghenoodt worden.

Hoe Christus ons tot dit hof noodt.

Ioan. 6. 51. Ick ben 't levende broodt/die van den hemel komen ben: is't dat iemandt van desen broode eet / die sal inder eewicheydt le-

ven:

ven: ende 't broodt dat ick sal gheven / is mijn vleesch voor 't leven der werelt. ende v. 53. Voorwaer / voorwaer / ick segghe u / ten zy dat ghy eet het vleesch vanden Sone des menschs / ende drinckt syn bloedt / soo en suldy gheen leven in u selven hebben.

Ioan. 7. 37. Op den laetsten grooten dach des Hoochtyts / soo stont Jesus ende riep seggende: soo wie dorst heeft / die come tot my ende drincke.

Apoc. 22. 17. Wie dorst heeft die come / en wie wilt die neme dat water des levens om niet.

Apoc. 3. 18. Ick rade u dat ghy van my coopt gout dat door-vyert ende gheproeft is / op dat ghy ryck worde / ende dat ghy met witte kleederen mooght aen-ghedaen worden.

Matth. 11. 28. Comt tot my alle die beladen ende belast zijt / ende ick sal u vermaecken.

Luc. 6. 19. Alle de schare begheerde hem te ghenaken / want daer ghinck een kracht van hem / ende die maeckte-se al ghesont.

Ten neghensten: Danckt Godt upter herten voor dese sijne goethept / liefde ende mildthepdt tot ons: ende bidt hem om syn gratie / dat ghy besondere affectie tot dit Godlijck mysterie mocht ghevoelen / ende voor het eeren / en weerdich nutten van dese Godlijcke verholenthepdt de saligthe vruchten des selfs overvloedelijck deelachtich worden: daer toe devotelijck lesende de na-volghende Ghetyden. Vermaninghe.

Des

Des Donderdaeghs.

CLEYNE

GHETIIDEN

VAN HET

HEYLICH

SACRAMENT.

Met acht ghebeden, om die acht gheestelijcke smaecken van dit Godlijck Manna te moghen ghenieten.

Ter Metten tijdt.

IEsus door sijn gratie / ontsteecke onse herten / tot het hooch-weerdigh Sacrament van sijn heyligh lichaem ende bloedt / met liefde ende devotie.

Vers. HEere ghy sult mijne lippen open doen.

Antvv. Ende mijnen mondt sal uwen lof vercondighen.

Vers. Godt merckt aen tot mijnder hulpe.

Antvv. Heere haest u om my te helpen.

Vers. Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den

den heyligben Oberst.

Antvv. Als't was in den beghinne / ende nu / ende altijdt: ende in de eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia. Oft: Loftzy u Heere, Coninck der eeuvvigher glorie.

Hymne.

MAcht u tonghen verseh ontspronghen/
Tot den lof van 't vleesch en bloedt/
Daer Godts Sone ang hedwonghen
Weed' de werelt laest en voedt;
Als een Pelicaen sijn jonghen/
Die sijn dorst haer open doet.
Ons ghegeven/ons ghebleven
Door een Maghet onbesmet/
Heeft met arbeydt/much en beven
Hier gheplant der liefden wet:
Maer in 't laetste van sijn leven
Dit groot wonder in-gheset.
Dus met eere/elck syn heere
Tot die hooghe Trinitept/
Wens jonst tot ons menschen teere
Dese machtigh heeft bereydt:
Ende singhe lof den Heere
Nu en inder eeuwicheydt. Amen.

Antiphone. In den tydt sijns sterbens gaf den Heere te smaecken een salighe vrucht.

Vers. Dat broot van den hemel/ Heere/ hebdy ons ghegheven.

Antvv. In hem hebbende allen lieflijcken smaeck.

Lof-sanck.

VGodt loben wy.
B Heere belijden wy.
Beeuwighen Vader eert de gantsche werelt.

V singhen alle Enghelen/die hemelen / ende alle Potentaten:
Heplich/Heplich/Heplich is den Heere Godt der hepr̃scharen.
Over al den ouganck der aerden/ de hepligher kercke belijdt u.
Den Vader van onbegrijpelijcke Majesteyt.
Uwen eerweerdighen/waerachtighen/ ende eenighen Soon.
Ende oock die Vertrooster/den hepligher Geest.
Chr̃iste/ ghy zijt den Coninck der glorie.
Men ghelooft dat ghy zijt den toe-komenden Rechter.
Daerom bidden wy/ komt uwe dienaers te hulpe / die ghy met u dierbaer bloedt ghekocht hebt.
Ghewerdicht u Heere / ons in desen daghe van sonden te bewaeren.
Ontfermt u onser Heere/ontfermt u onser.
In u Heere/ heb ick ghehoopet: ick en sal niet beschaemt worden inder eewichepdt.

Vervulsel.

Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.
Antvv. Ende mijn gheroep kome tot u.

Ghebedt, om den smaeck van Christus ootmoedigheydt te verkrijghen.

ALder-ghenadichsten Heere Jesu Chr̃iste / die door uwe groote ootmoedichepdt den hooverdighen duyvel verwonnen / ende de verdolde werelt op-gherecht hebt: wilt ons door de verholentheden van het hoogh-weerdigh Sacrament

des

des Autaers (daer ghy als van glorie berooft/ tot onser salichepdt/naer uwe Godtheydt/ende menscheliickheydt waerachteliick teghenwoordigh zijt) de soetichepdt uwer grondigher oetmoedichheydt laten smaecken: op dat wy / die uyt onsselven niet en zijn/ons als niet mogen verachten; Godt / als den milden ghever van alles dat wy hebben / bekennen; ende alle sijn gaven tot vermeerderinghe sijnder glorie/stadichlijck gebruycken. Die met den Vader ende den heyligen Gheest leeft ende regneert in alle eeuwē der eeuwen. Amen.

De Lauden.

Vers. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.
Antvv. Heere haest u om my te helpen.
Vers. Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligen Gheest.
Antvv. Als't was in den beginne/ ende nu/ende altijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Antiphone. Salich zijn sy/ die tot dat Avont-mael van de bruyloft des Lams gheroepen zijn.

Capittel.

Den Heere Jesus inden nacht / als hy gelevert wiert/ heeft ghenomen het broodt/ ende danckende/ heeft hy't ghebroken/ende gheseyt: neemt ende eet/ dit is mijn lichaem / dat voor u sal ghelevert worden/ doet dit in mijnder ghedenckenisse.
Antvv. Gode zy lof.

Hymne.

T Woort van boven wp gheloven/
Dat verschenen is al-hier:
Doo dat 't bleef in 'shemels hoven/
En was t'saem in ons quartier/
Om den duyvel te beroven/
Die ons hielt in sijn bestier.
Ons verstooten/wp zijn grooten
Lust/heeft willen doen verstaen:
Dies en heeft 't hem niet verdrooten
Sijn swaer lyden aen te gaen/
Na dat hem sijn hupf-ghenooten
Hadden upt sijn handt ontfaen.
Met wat monden salmen konden/
Grooten Godt u milden aert?
Tot een voedtsel ons ghesonden/
Hebt u-selven niet ghespaert/
Maeckt ons repn van alle sonden/
En tot 't eeuwich goet bewaert. Amen.

Vers. Hy heeft uwe palen wyede ghestelt.
Antvv. Ende met de bloeme van teerne u verssaedt.
Antiphone. De Heere Jesus.

Den Lof-sanck van Zacharias.

G Hebenedijt zy den Heere Godt van Israel: want hy heeft besocht / ende ghedaen de verlossinghe sijns volcks.
Ende hy heeft ons op-ghereeht eenen horen der salicheyt/in Davids sijns dienaers huys.
Ghelijck hy ghesproken heeft doer den mont sijnder heyligher Propheten / die van 'theghin der werelt zijn.
Verlossinghe van onse vyanden; ende upter handt van alle de ghene die ons haten.
Om barmhertichheydt te doen met onse Vaderen/

ende

ende te ghedencken sijns heylichs testaments.
Den eedt die hy ghesworen heeft tot Abrahams onsen vader/dat hy ons geven sonde.
Sonder vreese/verlost uyt de handen onser vianden/hem te dienen.
In heylichept ende rechtveerdichept voor hem/ alle onse daghen.
Ende ghy kindt sult een Prophect des Alderhoochsten ghenoemt worden / want ghy sult voor des Heeren aensicht gaen / om te bereyden sijne weghen.
Om kennisse der salichept te geven sijnen volcke/ tot vergevenisse van hunne sonden.
Door de grondighe barmhertichept onses Godts/ door de welcke hy ons besocht heeft/ den opganck uyt den hooghe.
Om te verlichten den ghenen/die in duysternissen ende in de schaduwe des doots sitten/om te beschicken onse voeten in den wech des vreedts.
Glorie sy den Vader / ende den Soon / ende den heyligen Gheest.
Als't was in den beghinne/ende nu / ende altijdt: ende inde tewen der ewichedē sal wesen. Amen.
Antiphone. Den Heere Jesus is den Priester inder eeuwicheydt; hy heeft na die ordonnantie van Melchisedech broodt ende wijn gheoffert.
Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.
Antvv. Ende mijn gheroep come tot u.

Ghebedt, om den smaeck van Christus ghehoorsaemheydt te verkrijghen.

O Spieghel alder volmaecktheydt Jesu Christe / wy bidden u / door het hooch-weerdigh

mysterie uwes lichaems ende bloets/dat ghy ons/ met den gheesteliicken smaeck uwer volmaeckte ghehoorsaemheydt/die ghy uwen hemelschē Vader tot de doodt des Cruyce bewesen hebt / wilt verbullen; ende in de soetichept van dien smaeck/ ons tot alle uwe willen/ende tot alle bestieringen van onse Oversten/sonder teghen-strijdinghe des gheests wilt ghedienstich / wacker ende veerdigh maecken. Die met den Vader/ende den heyligben Gheest leeft ende regneert in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.

Antvv. Gode zy lof.

Vers. De zielen der gheloovighen moeten door Godts barmhertichepdt in vrede rusten.

Antvv. Amen.

Ter Primen tijdt.

IEsus door sijn gratie / ontsteecke onse herten / tot het hooch-weerdigh Sacrament van sijn heyligh lichaem ende bloedt/ met liefde ende devotie.

Vers. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.

Antvv. Heere haest u om mp te helpen.

Vers. Gloore zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligben Gheest.

Antvv. Als't was in den beginne/ ende nu/ende altijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Hymne.

Hymne.

T' Saem gheseten om te eten/
Met sijn vrienden in de sael/
Doen hy hadde met voor-weten/
Al ghedaen na 'swets verhael/
Gaf sy-selven onghemeten
Voor het laetste Avont-mael.
Met vier woorden/naer sijn oorden/
Maeckte hy sijn vleesch van broodt:
Door sijn seghen/soo-men hoorden/
Wyn sijn bloedt/dat hy vergoodt:
Daer de sinnen in versmoorden/
Veed' 't gheloof bewijs in noodt.
Danckt den Vader alle-gader/
Na de waerde van sijn thoon:
Loof zy ook ons ziels verfader/
Voor de spijs van sijn persoon:
Eer den Gheest/die spruyt als adet
Wt den Vader/en den Soon. Amen.

Antiphone. De wijshepdt heeft haer een huys ghetimmert / ende heeft wijn ghemengheit / ende heeft berepdt een tafel.

Capittel.

Alsoo dickwils als ghy eten sult dit broot/ ende desen kelck drincken; soo suldy des Heeren doodt verkondighen/tot dat hy komen sal.

Antvv. Gode zy loof.

Vers. Dat broodt des hemels hebdy haer gheghe-ven.

Antvv. Dat broodt der Engelen heeft den mensch ghegeten.

Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.

Antvv. Ende mijn gheroep come tot u.

Digitized by Google

Ghebedt, om te vervverven den ſmaeck van Chriſtus bermhertigheydt.

ALder-goedertierenſten Heere Jeſu Chriſte / die om onſe zielen met u gratiete voeden / de coſtelijcke maeltijdt / van u heplich vleeſch ende dierbaer bloedt in-ghestelt hebt / doet ons deſe uwe groote bermhertigheydt tot onſe gheeſtelijcke behoevelijckheydt / met vreughden ſmaecken / en naer u exempel / Chriſtelijcke medooghenheydt tot onſen ghebuerckelijcken naeſten wackerlijck oeffenen. Die met den Vader / ende den heplighen Gheeſt leeft ende regneert in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Verſ. Laet ons den Heere ghebenedijden.
Antvv. Gode zy loff.
Verſ. De zielen der gheloovighen moeten door Godts bermhertigheyt in vrede ruſten.
Antvv. Amen.

Ter Tertien tijdt.

IEſus door ſijn gratie / ontſteercke onſe herten tot het hooch-weerdigh Sacrament van ſijn heplich lichaem ende bloedt / met liefde ende devotie.

Verſ. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.
Antvv. Heere haeſt u om my te helpen.
Verſ. Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heplighen Gheeſt.
Antvv. Als't was in den beginne / ende nu / ende altijdt:

tijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Hymne.

VVy belijden met verblijden/
Dat den Heere groot in daet
Ons verlost heeft door sijn lijden/
En vaet tegen alle quaet/
Waer door wy in onse strijden
Deught ghenieten ende baet.
Comt met eenen sin/en meenen;
Ziencken vreught in desen most:
Zijn u herten hart als steenen/
Maecht die saecht/ door desen cost:
Hy sal u hier deught verleenen/
Die aen 't Cruys u heeft verlost.
Eert misdadich/Godt ghenadich/
Hier met uwe leden snel:
Prijst sijn liefd' upt liefde stadich/
Dat in u niet zy rebel:
Hem ontfanght/soo 't is gheradich/
Wel bevroeft/na sijn bevel. Amen.

Antiphone. Ick ben dat levende broodt/dat van den hemel ghedaelt is; soo wie eet van desen broode/die sal inder eeuwicheydt leven.

Capittel.

Desen Kelck is 't nieuwe Testament in mijn bloedt: doet dit/soo dickmael als ghy dien drincken sult/in mijnder ghedenckenisse.;

Antvv. Gode zy lof.

Vers. Hy heeft se ghespijst vande bloeme der terwen.

Antvv. Ende heeft se versaet met honich upt den steen.

Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.

Antvv. Ende mijn gheroep kome tot u.

Digitized by Google

Ghebedt, om den ſmaeck der hope van de eeuwighe ſalicheydt te ghevoelen.

ALder-machtichſten Heere Jeſu Chriſte / die in u laetſte Avont-mael op der aerden broodt in u vleeſch / ende wijn in u bloedt warachtelijck verandert hebt: om ons ſoo de verwe der upt-verkozenen / ende den wijn / die maeghden voortbrenght / te geven; wilt ons / door de weerdicheydt van deſe Godlijcke verholentheydt / eenen oprechten voor-ſmaeck der hope van de eeuwighe ſalicheydt laten ghevoelen / ende ons tot dien met ſoodanighe begheerte ontſteken / dat wy / om dien gewenſchten luſt in ons te voeden / alle welluſtē des vleeſchs moghen verſaecken / onſe herten eñ ſinnen beſnijden / alle traecheydt in uwen dienſt verbeteren / ende door het dickwils ghebruycken van dit heylich Sacrament / tot de ſalighe verſaminge uwer upt-verkozenen / ons ſtadelijck voorderen, Die met den Vader / ende den heylighen Gheeſt leeft ende regneert in alle eeuwen der eeuwen, Amen.

Verſ. Laet ons den Heere ghebenedijden.
Antvv. Gode zy lof.
Verſ. De zielen der gheloovighen moeten door Godts barmhertichheydt in vrede ruſten.
Antvv. Amen.

Ter Sexten tijdt.

IEſus door ſijn gratie / ontſteecke onſe herten tot het hooch-weerdigh Sacrament van ſijn

heyligh

heyligh lichaem ende bloedt / met liefde ende devotie.

Vers. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.
Antvv. Heere haest u om my te helpen.
Vers. Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligen Gheest.
Antvv. Als't was in den beghinne / ende nu / ende altijdt: ende in de eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Hymne.

GOdt Vry-vuldigh / weest ghevuldigh
Ons / die ghy soo hooch vereert:
Wie en isser u niet schuldigh?
Wie gheen troost van u begheert?
Maeckt ons vruchtbaer menighvuldigh /
Uwen dienst door ons vermeert.
Vleesch seer machtich / bloedt seer crachtich /
Weest altijdt ons Herten pandt:
Spijst ons / laeft ons / hoort ons clachtich /
Al zijn wy verworpen sandt:
Maeckt ons 't eeuwich goet verlachtich /
In dat salich Vader-landt.
O ghenaden / wel beraden /
Godt en Heer / van 'shemelsch schaer /
Wy aen-roepen / seer beladen
Met het pack der sonden swaer:
Doet ons Herr' door uwe paden
Spoeden tot u wesen claer. Amen.

Antiphone. Vande vrucht des broodts ende wijns zijn de gheloovighe vermenichvuldight / ende rusten in den vrede Christi.

Capittel.

Soo wie dit broodt eet / ende drinckt den kelck des Heeren onweerdelijck / die sal schuldigh wesen

des lichaems ende des bloedts des Heeren.
Antvv. Gode zy lof.
Vers. Het broodt der Enghelen heeft den menschē ghenut.
Antvv. Hy heeft hem overvloedelijck spijse ghegheven.
Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.
Antvv. Ende mijn gheroep come tot u.

Ghebedt, om den salighen smaeck van Christus lijdtsaemheyt te verkrijghen.

ALder-weerdichsten Heere Jesu Christe / die ons met u glorieus vleesch ende bloedt ter salichēdt spijst ende laeft; gheweerdight u door dese uwe onghemeetene goedertierenthēdt / ons den smaeck uwer onder-winnelijcker verduldichēdt / die ghy in u bitter lijden door ons ghedreghen hebt / te laten proeven / ende door de verdiensten deser uwer deught ons te versterckē; dat wy alle swaricheden / sieckten ende pynen / die ons / na de beschickinghe uwer vaderlijcker goethēdt over-comen / lijdtsamelijck / sonder claghen / t'uwer eeren moghen verdraghen. Die met den Vader ende den heyligen Gheest leeft ende regneert in alle eeuwen der eeuwen. Amen.
Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.
Antvv. Gode zy lof.
Vers. De zielen der gheloovighen moeten door Godts barmhertichēdt in vrede rusten.
Antvv. Amen.

Ter

Ter Nonen tijdt.

IEsus door sijn gratie / ontsteercke onse herten tot her hoorch-weerdigh Sacrament han sijn hepligh lichaem ende bloedt / met liefde ende devotie.

Vers. GOdt mercke aen tot mijnder hulpe.
Antvv. Heere haest u om mp te helpen.
Vers. Glorie zp den Vader / ende den Soon / ende den hepligben Gheest.
Antvv. Als't was inden beghinne / ende nu / ende altijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia. Oft/Lof zy u Heere Coninck,&c.

Hymne.

O Mi te groepen/en te bloepen/
Na den Gheest in Godt altijdt:
En met bzuchten t'over-bloepen/
Als een boom ghebenedijdt/
Laet u dees fontepn besproepen/
Die den menisch van sonden bzijdt.
Niemandt bzoeve dan vertoebe/
Veughr te soecken in dit bzoot:
Desen moet een-ieder pzoeve/
Die den lust der sonden doot:
Godt is hier tot 'planeshts behoeve/
Is dit niet een wonder groot?
Lof zp even hoech verheben/
Dzp persoonen eenen Godt:
Voor sijn Majestept moet beven
Hemel/aerd'/en 't helsche flot:
Wilt ons Heer/ne beter leven
Pijch geben voor ons lot. Amen.

Antiphone. Ick sal in-gaen tot dē Autaer Godts / ende ick sal Christum ontfanghen / die mijn sonckheydt blijde maeckt.

Capittel.

Den mensche proeve hem-selven / ende ete alsoo van dien broode / ende drincke vanden kelcke.

Antvv. Gode zy lof.

Vers. Het is Christus broot.

Antvv. Het sal wellusten den Coninghen geven.

Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.

Antvv. Ende mijn gheroep come tot u.

Ghebedt, om den smaeck van Christus saechtmoedicheydt te verkrijghen.

Alder-troostelijckſten Heere Jesu Christe / die door het hooch-weerdigh mysterie des Autaers / ons de menichvuldighe soetichheydt van uwen Gheest kennelijck hebt ghemaeckt; wilt ons heere met den saligheu smaeck uwer saechtmoedicheydt / die ghy uwe vyandē (van hem veracht / bespot / ende in u heyligh aensicht bespoghen ende gheslaghen zijnde) bewesen hebt / soo vermaecken; dat wy / uyt liefde van u volmaeckt exempel / alle op-loopenthevdt des ghemoedts / haestichheydt der sinnen / ende ongheregeltheydt der beroerten van ons herten moghen af-leggen / ende met alle menschen / die ons leedt doen / vriendelijck verkeeren. Die met den Vader ende den heyligheu Gheest leeft ende regneert in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.

Antvv. Gode zy lof.

Vers.

Vers. De zielen der gheloovighen moeten dooz Godts barmhertichept in vzede rusten.
Antvv. Amen.

Ter Vesperen tijdt.

IEsus dooz sijn gratie / ontsteecke onse herten tot het hooch-weerdigh Sacrament van sijn hepligh lichaem ende bloedt / met liefde ende devotie.

Vers. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.
Antvv. Heere haest u om mp te helpen.
Vers. Glozie zp den Vader / ende den Soon / ende den hepligben Gheest.
Antvv. Als't was in den beginne / ende nu / ende altijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Antiphone. Ick ben dat levende bzoodt upt den hemel dalende / wie daer af eet / en sal niet sterven / maer hebben dat eeuwigh leven.

Capittel.

Sy waren volstandelijck blijvende inde leeringhe der Apostelen / ende inde gheneynschap van 't bzeken des bzoodts / ende in ghebeden.
Antvv. Gode zp lof.

Hymne.

VVIlt u weeren in't verneeren /
Dooz soo weerdigh Sacrament:
En verachtt de nieuwe leeren /
Die onteeren Godts pzesent /
Laet 't gheloof in u vermeeren /
Dat een aerdtsch verstandt ontkent.

Offerande/die daer blande
Aen 't Cruys/en Godts hof ontlupt:
Broodt dat Madian tot schande
Braeht/en jaecht den dupvel upt:
Manna van smaeck veelderhande/
Tot vermaeck van Christus bupt.
Mijn lust sterven/sinnen derven/
Wil ick/Jesu/om u ryck:
Ay u is wat ick kan erven/
Bupten u is 't al maer slyck:
Doet mijn ziel u gheest verwerven/
Spijst/en maeckt ons uwe-gheluyck. Amen.

Vers. De oogben van allen hopen in u.

Antvv. Ende ghy gheeft hen spijse ten bequamen tyde.

Antiphone. O Heere.

Den Lof-sanck Marie.

Mijn ziele maeckt groot den Heere.
Ende mijnen gheest heeft hem verheught in Godt mijnen Salich-maecker.
Want hy heeft aenghesien de ootmoedicheydt sijnder dienstmaeght; want siet van desen tydt voort/sullen my salich noemen alle gheboorten.
Want hy heeft my groote dinghen ghedaen / die machtich is; ende heylich is sijnen Naem.
Ende sijne barmhertichevdt is van gheslachte tot gheslachte, den ghenen die hem vreesen.
Hy heeft cracht ghedaen door sijnen arm; hy heeft de hoovaerdighe verstroydt met den sin haers herten.
Hy heeft de machtighe af-gheset upt den stoel/ende hy heeft verheven de ootmoedighe.
De hongherighe heeft hy met goederen vervult/ ende de ryeken heeft hy ydel ghelaten.

Hy

hy heeft ontfanghen Israel sijn kint; ghedachtich wesende sijnder barmhertichheydt.
Ghelijck hy ghesproken heeft tot onsen Vaderen/ Abraham ende sijnen sade inder eeuwicheydt.
Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligen Gheest.
Als 't was in den beghinne/ende nu / ende altijdt / ende inde eewen der eewichedē sal wesen. Amen.
Antiphone. O Heere/hoe lieflijck is uwen Gheest/ die om dat ghy uwe soetichheydt tot den kinderen sout thoonen / dat alder-lieflijckste brood uyt den hemel ghegheven hebbende/ de hongerighe verbuilt met goederen/ ende die walghende rijcke ydel laet.
Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.
Antvv. Ende mijn gheroep kome tot u.

Ghebedt, om den lieflijcken smaeck van Christus mildtheydt te bekomen.

Alder-rijcksten Heere Jesu Christe / die uwe mildtheyt tot ons/ in de Godlijcke verholentheydt van het heylich Sacrament des Autaers / overvloedelijck bewesen hebt; waer in ghy de onghemeten schatten des hemels ende der aerden ons bergunt: laet den alder-soetsten smaeck deser uwer mildtheydt onse herten door-vloeyen / ende ons tot uwen heyligen dienst/ende onsen behoorlighen naesten een mildt herte doen bewijsen: op dat wy soo alle uwe gaven tot uwer eeren mogen ghebruycken/ ende de onghemeten schatten uwer glorie verdienē. Die met den Vader ende den heyligen Gheest leeft ende regneert in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Vers.

Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.
Antvv. Gode zy lof.
Vers. De zielen der gheloovighen moeten door Godts barmhertichheydt in vrede rusten.
Antvv. Amen.

Ter Completen tijdt.

Vers. BEkeert ons/Godt onsen Salichmaker.
Antvv. Ende keert uwe gramschap van ons.
Vers. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.
Antvv. Heere haest u om my te helpen.
Vers. Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligen Gheest.
Antvv. Als 't was in den beginne/ende nu/ende altijdt: ende in de eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Hymne.

IEsus minnen kan verstinnen
Niemandt in dit aerdtsche dal/
Die ghesocht heeft ons te winnen
Wt de sond' en helschen val:
Met sijn vleesch/en bloedt van binnen
Heyligh onse crachten al.
Ons ghelaten/t' onser baten
Nu voor lijdts-man/nu voor spijs/
Nu voor dranck/soet boven maten/
Nu voor meester/werck en prijs:
Maer voor die de sonden haten/
Blijft hun loon in 't paradijs.
Na vermoghen/wilt u pooghen
Godt t' aen-bidden in dit schijn/
Keert tot hem u herr'/en ooghen/
Singht hem lof met stemmen fijn:

Houdt voor hem 't verstandt gheboogben/
Tot sijn dienst schrikt elck termijn. Amen.

Antiphone. Alle de eynden der werelt sullen ghedachtich worden/ende bekeert tot den Heere.

Capittel.

Den verwinner sal ick t'eten gheven van den houte des levens / dat in't Paradijs mijns Godts is.

Antvv. Gode zy lof.

Vers. Ghy opent uwe milde handt.

Antvv. Ende verbullet al met uwe benedictie.

Antiphone. O heyligbe maeltijt.

Den Lof-sanck van Simeon.

HEere / nu laet uwen dienaer/na u woordt in vrede.

Want mijne ooghen hebben ghesien uwen Salich-maker.

Den welcken ghy bereyt hebt voor 't aensicht van allen lupden.

Een licht tot een verlichtinghe der Heydenen / en ter glorien uws volcks van Israel.

Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligben Gheest.

Als't was in den beghinne/ ende nu/ende altijdt/ ende inde eewen der eewichedē sal wesen. Amen.

Antiphone. O heylige maeltijt/in de welcke Christus woort ontfanghen/ende de memorie sijnder passie vernieuwt; de ziele word verbult met gratie/ende ons wordt ghegheven den pandt des toekomenden levens.

Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.

Antvv. Ende mijn gheroep come tot u.

Ghebedt, om den ſmaeck ván Chriſtus liefde te vervverven.

ALder-minnelijckſten Heere Jeſu Chriſte/ wiens bloedigh Sacrifitie in dit heplich Sacrament onbloedigh ghepreſenteert woet: gheeft ons dooꝛ de verdienſten van beyde/ overvloedigen ſmaeck uwer overighet liefde/ dooꝛ de welcke ghy dooꝛ onſe ſalichept de bittere doodt geleden hebt: maeckt dooꝛ uwe onteyndelijcke goethept/ dat het ons zp tot een crachtighe medecyne teghen alle onſe cranckheden; een volkomen betalinghe aller onſer ſchulden/ een vervullinghe allet ghebreken/ een ſekere bevrydinghe dooꝛ alle ſonden ende peryckelen onſer zielen/ een ghetrouwe wapenincghe in alle onſe ſtrijden/ ende eenen gewenſchten pant des eeuwighen levens/ daer wp naer verlanghen. Die met den Vader ende den heplighen Gheeſt leeft ende regneert in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Verſ. Laet ons den Heere ghebenedijden.

Antvv. Gode zp lof.

Benedictie. Ons ghebenedijde/ ende bewaere den almoghenden Heere den Vader/ ende den Soon/ ende den heplighen Gheeſt.

Antvv. Amen.

Verſ. Ende de zielen der gheloovighen moeten dooꝛ Godts barmhertichept in vrede ruſten.

Antvv. Amen.

Het eyndende Ghebedt.

ICk offere u / Jeſu Chriſte / met ootmoedigher herten deſe Ghetijden/ die ick ter eeren ván het hooch-weerdigh Sacrament uwes lichaems ende

bloedts

bloedts gheleſen hebbe: biddende uwe Godlijcke bermhertichepdt/ mp ende alle menſchē de waerhepdt van dit hepligh mpſterie te willen vaſtelijck doen gheloouen/ weerdelijck doen eeren/ ende ſalichlijck doen ontfanghen; op dat wp in de kracht van dit voedſel/ dooz de weghen der volmaerkthepdt tot den hemelſchen berch Ozeb onbermoept moghen wandelen. Amen.

Ghebedt, van de heylighe Kercke, voor deſe Ghetijden.

O Godt/ die ons onder een wonderlijck Sacrament de ghedachtenisſe uwes lijdens gelaten hebt: wp bidden u/ gheeft ons alſoo de hepligh verholentheden van u lichaem ende bloedt te vereeren; dat wp de vzuchten van uwe verloſſinghe in ons altijdts moghen ghevoelen. Die leeft ende regneert met den Vader/ eñ den hepligh Gheeſt/ Godt/ inder eeuwicheydt. Amen.

Beſonder Liedeken van het hooch-vveerdigh Sacrament des Autaers: ghenomen uyt de voorgaende Lof-ſanghen.

MAecht u tonghen verſch ontſpzonghen/
Tot den lof van 't vleeſch en bloedt/
Vaer Godts Sone onghedwonghen
Weed' de werelt laeft en voedt;
Als een Pelicaen ſijn jonghen/
Die ſijn bozſt haer open doet.
'Twoozt van boven wp gheloven/
Dat verſchenen is al-hier:
Soo dat 't bleef in 'shemels hoven/
En was t'ſaem in ons quartier:

Om den dupbel te beroven/
Die ons hielt in ſijn beſtier.
T'ſaem gheſeten om te eten/
Met ſijn vrienden in de ſael/
Doen hy hadde met voor-weten/
Al ghedaen na 'ſwets verhael/
Gaf ſy-ſelven onghemeten
Voor het laetſte Avont-mael.
Met vier woorden/naer ſijn oorden/
Maeckte hy ſijn vleeſch van vroodt:
Door ſijn seghen/ſoo-men hoorden/
Wyn ſijn bloedt/dat hy vergoodt:
Daer de ſinnen in verſinoorden/
Deed' 't gheloof bewijs in noodt.
Vleeſch ſeer machtich/bloedt ſeer crachtich/
Weeſt altijdt ons herten pandt:
Spijſt ons/laeſt ons/hoort ons clachtich/
Al zijn wy verwoorpen ſandt:
Maeckt ons 't eeuwich goet verlachtich/
In dat ſalich Vader-landt.
Niemandt vroeve dan vertoeve/
Veught te ſoecken in dit vroot:
Weſen moſt een-ieder vroeve/
Die den luſt der ſonden doot:
Godt is hier tot 'ſkneghts behoeve/
Is dit niet een wonder groot?
Mijn luſt ſterven/ſinnen derven/
Wil ick/Jeſu/om u rijck:
In u is wat ick kan erven/
Bupten u is't al maer lijck:
Doet mijn ziel u gheeſt verwerven/
Spijſt/en maeckt ons uwe-ghelijck. Amen.

Des

Des Donderdaeghs.

HET HEERLYCK HOF VAN DEN SOETEN NAEM IESVS.

Meditatie.

OVerſiet oock des Donderdaeghs dat heerlijck hof van den hooch-weerdighen / alder-edelſten ende alder-ſoetſten Naem Jeſus.

Onderrechtinghe.

Ende ten eerſten; ſlaet u oogen op-waerts tot deſen H. Naem / ende ſiet hem verheven / tot trooſt van alle de ghenen / die door Jeſum de eeuwighe ſalichepdt verwachten; blinckende claer als dupſent Sonnen / de ſtralen ſonder glorie alleſins upt-wozpende; ende met die de gantſche werelde verbullende; dooz-ſchijnende / als een licht eenich ſupver cryſtal / gantſch aerdtrijck tot een ſchzick der hellen / ende dooz-ſtralende de herten ende nieren der gheloovighen / tot vernieuwinge van alle hunne crachten in Godt.

De ſchoonheydt van den Naem IESVS.

Ten tweeden: Over-leght de beſonderſte weerdicheden van deſen glozieuſen Naem IESVS.

De vveerdicheyt vã den Naem IESVS.

Ten 1. het is den Naem van den Sone Godts/ van den Salich-maecker onser zielen / die ons verlost heeft met sijn dierbaer bloedt upt de ewighe maledictie / ende ons ghekocht heeft het Rijck der hemelē; van den Emanuel/dat is/dā den ghenen/ die alleen t'samen Godt is / ende Mensche; Godt sonder moeder/ Mensche sonder vader. Ten 2. het is eenen Naem van macht/victorie ende triumphe over den duyvel / de helle/ de sonde / de werelt / het vleesch/ende de doodt, onder welcke vpanden onse zielen laghen gevangen. Ten 3. het is eenen Naem van de alder-soetste liefde / die den Sone Godts / sijn bruydt de Heylighe Kercke wijende/vercreghen heeft. Ten 4. het is eenē Naem van verdienstē/ gratien/ende Godlijcke benedictien: want wie datter onder d'Enghelen ende menschen salich worden/ vercrijghen dat door desen Naem. Ten 5. Paulus noemt hem eenen Naem boven alle naemen; te weten in weerde/in soetigheydt / in bedruydenisse/ende in moghenthept; ende seght/ dat alle knien voor dien Naem moeten buygē. Hy leert ock dat niemandt dien Naem uytspreken kan / dan door den Heyligen Gheest: ende Petrus verklaert/datter gheenen anderen Naem den menschen ghegeven en is/ om salich te worden. Ten 6. desen Naem comt van de Heylighe Vry-vuldicheyt/ upt de schat-camer der Godlijcker wijsheydt / ende is der Coninginne des werelts Marie/door eenen oppersten Enghel des Hemels Gabriel eerst / voor haren loon/door Godts bevel verkondicht. O weerdighen Naem Jesus / die ons beteeckent / dat Jesus de sonde vernielt heeft / den Prince der werelt verdreven heeft/ ende sijn Rijck gheeynt heeft/de helle beroost heeft/den Hemel gheopent heeft / ende de weghen der salicheydt ghebaent heeft! O Naem van opperste victorie/van eewighe triumphe/van upterste wonderheyt/van

Philip. 2. 10.

1. *Cor.* 12. 3.

Acter. 4. 10.

onghe-

ongheemeten troost ende salichepdt! Dzucht/ O Iesu/uwen heyligen Naem in mijn herte/ende doet mp in dien verblijden/ dooz dien verwinnen/ende met dien trumpheren.

Ten derden: Bemerckt de vijf letteren van desen H. Naem: hoe sp over-een-komen met de vijf wondē/die Chzistus aen de cruyce ontfangen heeft/ende die hy upt liefde tot ons/ in sijn glozieus lichaem na sijn verrijsenisse gehouden heeft. Ten 1. daer is een-parichept in het getal/ vijf wonden/vijf letteren. Ten 2. de boven-naturelijcke weerdichepdt ende cracht van desen Naem/ende sijnder letteren/spzupt upt de verdiensten ende cracht van dese heylige wonden. Ten 3. dese letteren zijn als vijf sleutelen / om dese heylighe wonden Chzisti/ die dooz onse onvolmaecktheden ende sonden ons gesloten zijn/ te openen / ende dooz de selve tot hare schatten te gheraken. Ten 4. elcke letter betteckent eenighe deught/ die in Chzistus leven besonderlijck van ons bemercht moet wesen / over-een-komende met eenighe dese vijf wonden / dooz welcke deught wp de schatten dese vijf wonden deelachtigh wozden. De letteren van desen weerdighen Naem zijn: I. E. S. V. S.

De eerste letter is I. dese betteckent / Iver van Godts glozie ende der zielen salichepdt. Hoe dese deught in Chzisto gheweest is/bewijst hy selve/ al sijn arbepdt/ pzedicatien/ heylich leven ende mirakelen a tot desen epnde schickende / ende sijn heylighe Discipelen de gantsche wereldt over-sendende. Dese deught moeten wp na-volghen in al ons doen en laten / ende tot het selve epnde gheheel ons leven weghen. Doo sullen wp deelachtich wesen der wonde sijnder rechter-handt/die een handt is van moghentheydt ende wackerheydt tot werrken.

De tweede letter is E. dese betteckent Eendzachtichepdt / welcke deught hoe dat sy van

De beduydenisse der letteren van den Naem IESVS.

a Ioan. 5. 19. & 30. Ioan. 14. 10. Luc. 19. 10. Luc. 9. 56. Ioan. 3. 17.

E.

Chzistus behert is gheweest/blyckt daer upt/ dat hy ghenoemt wozt den a Hoeck-steen/bepde de mueren t'samen-sluptende ende versamende; dat b hy peys gemaeckt heeft tusschē Godt ende de menschen/den hemel ende de aerde/ende daerom na sijn verrijsenisse c menichmael sijnē peys ons wensicht. Hy heeft ooch d te niet ghedaen de slincke wercken des tweedzachtighen duyvels/ e hem verdzijvende upt sijn Rijck/ ende een peysselycke Kercke in eenichepdt des gheests versamende. Dese deught moeten wy na-volghen/ende altijdt soecken met Godt ende met malckander in Chzisto (dat is/ in Chzistus wet/exempel/beloften/ende gratie) vereenight te blijven. Soo sullen wy deelachtigh wesen der verdiensten der slincker-hant Chzisti/die alle onse slincke wercken/ende quade affectien verbeteren sullen.

a *Isa.* 28. 16. *Matth.* 21. 24. *Ephes.* 2. 20.
b *Ephes.* 2. 14.
c *Ioan.* 14. 26. *Luc.* 24. 36.
d 1. *Ioan.* 3. 8.
e *Ioan.* 12. 31.

S.

De derde letter is S. dese betecken Standtvastichepdt ende wzoomichepdt van moede: dese deught heeft Chzistus soo volcomelyck gehadt/ dat/al is't dat hy altijdt van sijn a onmondighe jaren af/tot het upterste sijns levens in swaren arbeydt/verjckelen/ vervolginghen/ wzeesen/ ende pijnen gheweest is/ nopt flauw nochtans gheweest en is in't werck sijns Vaders/ ende onser salichepdt/tot de doodt des cruyce in het selve herderende. Hem en heeft niet konnen beletten/noch de wzoeghepdt vā sijn Moeder/noch de verlatenthepdt van sijn Discipelen/ noch de tranen der dochteren van Sion/ noch de teerichepdt van sijn lichaem/noch de blasphemien sijnder vpanden/ noch de swarichepdt der tzmenten. Dese deught moeten wy na-volghen/ alle goede begeerten die tot Godts eere dienen/ wzomelijck waer-nemende/ ende die te werck stellende/ende alle ongestadichepdt in't oeffenen der deughden verdzijvende: om deelachtigh te wozden der verdiensten van de wonde der zij-

a *Psal.* 87. 16. *Isa.* 53. 4. *Philip.* 2. *& seq.*

de Chzi-

de Chzisti/ende ons herte/in de vzomicheyt van Chzistus herte/te verclocken.

De vierde letter is V. dese betecken Waerheydt; welcke deught Chzistus altydt metter herten a bemindt heeft/met den monde geleert/ ende met de wercken vol-bzocht/ ja soo behert/ dat hy sy-selven b de Waerheydt noemt/ende den reghel van al dat wy moeten beminnen/ spzeken/ende doen. Dese deught moeten wy na-volghen/ alle valscheydt hatende/alle ghevepnstheydt schouwende/alle loghenen vliedende/en gantsch ons herte tot de liefde der waerheydt/dat is/der waerachtiger leeringhe/ende goederen voeghende: soo sullen wy deelachtigh wozden der verdienste van de wonde des rechter-voets Chzisti/die de weghen der waerheydt ghevonden/ende doo-wandelt heeft/ende ons c met syn exempel tot die noodt. V.

a *Luc.* 20. 21. *Ioan.* 1. 14.

b *Ioan.* 14. 6.

c *Ioan.* 13. 15.

De vyfde letter is wederom S. dese betecken Simpelheydt: welcke deught Chzisto wel toe-comt. Want na syn Godtheydt is hy een een-voudich simpel wesen/ onevndelyck in alle volmaecktheden: na syn menschelyck wesen en heeft a hy nopt eenich quaedt ghevepst/ ende alle quaedt met saechtmoedicheyt verdzaghen/ ja is b als een onnoosel lammeken ter doot gelepdt/ende en heeft hem niet teghen-ghestelt/ noch synen mondt open-ghedaen teghen de gene die hem doodden/ende heeft altyt het quaet met goet vergolden. Die hem na-volgen ende alle dobbelheydt van herten vlieden/ van niemandt quaedt en vermoeden/ saechtmoedelyck onghelyck verdzaghen/ alle menschen deught/ voozspoet ende salicheydt gunnen/ ende quaedt met goedt beloonen; dese wozden deelachtigh der gratien/ verdiensten/ ende voldoeninghen van de heylighe wonde des slincker-voets Chzisti/die nopt de weghen der gevepnstheydt ende dobbelheydt ghewandelt heeft/ maer wel S.

a 1. *Pet.* 2. 22. *Matth.* 11. 29.

b *Isa.* 53. 7.

de selve om-woppende/nieuwe weghen der salighet een-voudighet simpelheyt gebaent heeft. Ten 5. dese vijf deughden in dese vyfletteren besloten / zijn als vijf costelijcke diamanten / die desen heyligen Naem versieren/ ende upt-nemende weerdich maken. O Jesu onser zielen troost / druckt in ons herte de liefde tot uwen heyligen Naem/ ende tot dese deughden/die hy beslupt, op dat wy soo komen moghen tot de schatten uwer wonden / ende haerder verdiensten deelachtigh worden.

Philip. 2. 10.

Ten vierden: Weerdeert de eere / die desen hooch-weerdighen Naem geschiet/soo wel van de Enghelen ende Heyligen in den hemel / ende de geloovige Christenen op der aerden/ als van de saligher zielen/die in't vagh-vyer van hunne schulden worden ghesupvert / om bequaem te worden Godts Ryck te besitten. Hoort oock met vreughde de alder-soetste lof-sanghen / die met d'alder-vermakelijckste melodye/ van hemelsche ende aerdtsche hopsen / ende alderhande instrumenten / soo wel hier boven van elcken choor der Enghelen ende Heyligher / als hier beneden in de vergaderinghen van de heylighe Kercke / ter eeren van desen Naem gheschieden.

De vermakelijckheydt van dit hof. Dry fonteynen.

Ten vijfden: Ondersoeckt andere vermakelijckheden/die in dit heerlijck hof van den soeten Naem Jesus/tot troost der Christene zielen te vinden zijn. Ende ten 1. bemerckt dry fonteynen / die upt desen heyligher Naem vloeyen: Eene van glozie/wiens vloeten overvloedelijck den hemel booz-loopen ende bedauwen/de Enghelen ende Heyligher aldaer met glozie verbullende. D'andere is van boven-naturelijcke gratien: dese vloept nederwaerts / ende booz de heylighe Sacramenten bedauwt verscheydelijck alle die in Christo ghelooven / ende in't onderhouden van sijn wet arbeyden/ om die in

alle

alle deughden te doen groepen. De derde is vã vermaertichepdt/ende vloept onder d'aerde na het waghe-vper/tot verlossinghe der gheloovigher zielen/ die daer lijden. Hoe vermakelijck is't omtrent dese bloeten te wandelen! hoe salich de costelijcke wateren der selver met lust te dzincken! Ten 2. de speel-hovẽ van desen Naem zijn de heylighe Engelen: de velden van desen Naem zijn alle devote herten. Wie sal begrijpen wat vzeught dat hier/dooz de liefde tot desen heylighen Naem/ghevonden wozdt? Ten 3. hier zijn mijnen van het alder-costelijckste gout der liefdẽ Godts: hier zijn onepndelijcke schatten van boven-naturelijcke verdiensten/ voldoeninghen/ende deughden. Hoe salich is't in dese mijnen te arbeyden / ende dese goederen met vperighe ghebeden upt te graven! Ten 4. hier vindt-men eere/troost/wijshepdt/ende salichepdt/sonder enighe dzoefhepdt oft quellinghe.

Speelhoven.

De rijckdommen.

Alle vreught.

Ten sesten: Merckt wat de liefde van desen Naem in onse zielen werckt: te weten/dat ghelijck als de Sonne op-gaet / ende ons naerder comt/alle groepbare dingẽ wozden met jeught vernieuwt/ende komẽ rasch tot haer volmaerthepdt: alsoo met dat de liefde tot desen heerlijcken Naem in ons herte comt/ dat verquict terstondt / ende voeght hem tot het oeffenen der deughden/ dan-hielt al dat Godt behagelijck is/ ende als eenen vzuchtbaren acker / vzeught alle sins sijn vzuchten wozdt/tot salichepdt van sp-selven/stichtichepdt van synen naesten/ende verheffinghe van Godts glozie. Dan wozden ververscht de wortelen aller deughden / ontfanghende nieuwe vochtichepdt van Godts gratie. Dan wozdt in ons verwerckt de jeught van 't saedt der goeder wercken / ende al dat in ons is/wozdt ten dienste Godts vercloeckt. Welaen dan mijn ziele/gheeft u tot liefde van desen

De vvercken der liefde tot desen Naem.

hepligē Naem/op dat ghy upt alle uwe cranckheden dooz de cracht van den selven eens moecht verrijsen.

Vermaninghe. *Philip.* 2. 10.

Ten seventsten: Danckt Chzistus dooz sijn bitter lijden ende schandelijcke doodt/waer mede/soo Paulus leert/hy besonderlijck desen hepligen Naem verdient heeft: Neemt desen Naem dooz u wapeninghe teghen alle tentatien/ende dooz een verwerckinghe tot het oefenen der deughden. Verblijdt u ock over sijn weerdicheydt ende eere/ende om de claerheydt sijnder stralen te verkrijghen/valt op u knien/ende lesende de na-volghende Ghetyden/bidt uwen Salich-maker/dat hy de vzuchten van sijnen weerdighen Naem u wil deelachtigh maken.

Des

Des Donderdaeghs.

CLEYNE GHETIIDEN VAN DEN SOETEN NAEM IESVS.

Met acht ghebeden, om alderhande Christelijcke volmaecktheyt te verkrijghen.

Ter Metten tijdt.

IEsu/door uwen soeten Naem/
Wilt ons al in ghenade ontfaen.

Vers. HEere ghy sult mijne lippen open doen.
Antvv. Ende mijnen mondt sal uwen lof vercondighen.
Vers. Godt merckt aen tot mijnder hulpe.
Antvv. Heere haest u om my te helpen.
Vers. Gloorie zy den Vader/ ende den Soon / ende den heyligben Gheest.
Antvv. Als't was in den beghinne / ende nu / ende altijdt: ende in de eeuwen der eeuwicheden sal

Digitized by Google

weſen. Amen.

Alleluia. Oft: Loſzy u Heere, Coninck der eeuvvigher glorie.

Hymne.

MEt luſt des ghees̄ts vroech op-ghestaen/
Wil ick tot Jeſum blytigh gaen:
En dienen hem na sȳnen wil/
Met lichaem/ziel/en herte stil.
Want wien sȳn gheest eens salich maeckt/
Die weet hoe goet/hoe soet hy smaeckt;
Hy is ghelucklich die 't bevroest/
Want hy dan niet meer en behoest.
Loſzy van ons met blyden sanck/
Den Heer/als weerdigh allen danck:
Hy zy ghe-eert/ghedient als Godt/
Dit is van al ons bidden 't slot. Amen.

Antiphone. Laet-se/o Heere/in u hopen/die uwen Naem bekennen: want ghy en hebt-se niet verlaten/die u soecken.

Vers. Om uwen Naem Heere/suldy genadigh zijn mijnder sonde.

Antvv. Want sy veel is.

Lof-sanck.

VGodt loven wy.

V Heere belyden wy.

V eeuwighen Vader eert de gantsche werelt.

V singhen alle Enghelen/die hemelen / ende alle Potentaten:

Heylich/Heylich/Heylich is den Heere Godt der heyrscharen.

Over al den omganck der aerden / de heylighe kercke belydt u.

Den Vader van onbegrypelycke Majesteyt.

Uwen

Uwen eerweerdighen/waerachtighen/ ende eenighen Soon.
Ende oock die Vertrooſter/den heyligen Geeſt.
Chriſte/ ghy zijt den Coninck der glorie.
Wien ghelooft dat ghy zijt den toe-komenden Rechter.
Daerom bidden wy / komt uwe dienaers te hulpe / die ghy met u dierbaer bloedt ghekocht hebt.
Ghewaerdicht u Heere / ons in deſen daghe van ſonden te bewaeren.
Ontfermt u onſer Heere/ontfermt u onſer.
In u Heere/ heb ick ghehopet: ick en ſal niet beſchaemt voorden inder eewicheydt.

Vervulſel.

Verſ. Heere verhoort mijn ghebedt.
Antvv. Ende mijn gheroep komt tot u.

Ghebedt, om ſuyveringhe van alle ſonden te verkrijghen, ende tot Godts dienſt bequaem ghemaeckt te vvorden.

O Godt aller moghenthedt ende heerlijckheydt/die uwen lieven Soon eenen naem boven alle namen ghegheven hebt / ſoo dat in den hoogh-weerdighen Naem Ieſvs alle knien moeten buygen/inden hemel/op der aerden/ ende inder hellen: wilt ons/ter eeren van deſen heyligē Naem Ieſvs van alle onſe ſonden/ghebreken/ traecheyt/ ondanckbaerheydt / quade paſſien / ende andere bedorventheden onſer naturē / ghenadelijck ſuyveren/ende alle onſe crachten ende leden tot uwen Godlijcken dienſt altijdt bequaem ende willich

maec-

maecken. Door den selven Jesum Christum onsen Heere. Amen.

De Lauden.

Vers. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.
Antvv. Heere haest u om mij te helpen.
Vers. Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligben Gheest.
Antvv. Als 't was in den beginne / ende nu / ende altijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Antiphone. Een alder-sterckste toren is den Naem des Heeren / in hem heb ick ghehoopt / ende ben gheholpen.

Capittel.

Godt heeft hem eenen Naem boven alle Namen ghegheven / op dat in den Naem IESVS alle knien souden ghebuyght worden.
Antvv. Godt zy lof.

Hymne.

ALs Jesus in ons herte spreeckt /
En dat met 't vyer der liefd' ontsteeckt:
Waer blijft noch haet / noch ydelheydt /
Noch lust tot 'svleesch's begheerlijckheydt.
Dit wenschende / roep ick wanneer
Och sult ghy komen tot my Heer!
Ons nemen af der sonden last /
En eeuwich maecken aen u bast.
Mensiet / o Godt / u schepsel naeckt /
Het beeldt / dat naer u is ghemaeckt:
Gheest onser zielen cupm en hzeedt
'T gheloof / hoop' / liefde tot een cloedt. Amen.

Vers.

Vers. Den Naem des Heeren zy ghebenedijdt.
Antvv. Van nu aen tot inder eeuwicheydt.
Antiphona. Bzenght aen den Heere.

Den Lof-sanck van Zacharias.

GHebenedijt zy den Heere Godt van Israel: want hy heeft besocht / ende ghedaen de verlossinghe sijns volcks.
Ende hy heeft ons op-ghecrecht eenen hozen der salicheyt/in Dabids sijns dienaers huys.
Ghelijck hy ghesprzoken heeft dooz den mont sijnder heyligher Bzopheten / die van'tbeghin der werelt zijn.
Verlossinghe van onse vyanden;ende upter handt van alle de ghene die ons haten.
Om barmhertichheydt te doen met onse Vaderen/ ende te ghedencken sijns heylichs testaments.
Den eedt die hy ghesvvozen heeft tot Abzaham onsen vader/dat hy ons geven soude.
Sonder vzeese/verlost upt de handen ónser vyanden/hem te dienen.
In heylichheyt ende rechtveerdichheyt vooz hem/ alle onse daghen.
Ende ghy kindt sult een Bzopheet des Alderhoochsten ghenoemt wozden / want ghy sult vooz des Heeren aensicht gaen / om te berey den sijne weghen.
Om kennisse der salicheyt te geven sijnen volcke/ tot vergevenisse van hunne sonden.
Vooz de grondighe barmhertichheyt onses Godts/ dooz de welcke hy ons besocht heeft/ den opganck upt den hooghe.
Om te verlichten den ghenen/ die in duysternissen

ende

ende in de schaduwe des doots sitten/ om te beschicken onse voeten in den wech des vredes.
Glorie zy den Vader/ ende den Soon/ ende den heyligben Gheest.
Als't was in den beghinne/ ende nu/ ende alleyt: ende inde eewen der eewichedē sal wesen. Amen.
Antiphone. Verright aen den Heere glorie en eere/ verright aen den Heere glorie synen Naem.
Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.
Antvv. Ende mijn ghercep come tot u.

Ghebedt, om te verkrijghen een devoot herte tot Iesus Naem, ende een yverighe begheerte tot alle vvercken van penitentie.

GHeweerdight u/o Heere Godt/ door den heyligben Naem van uwen lieven Soon Iesvs ons te verhoozen/ende met debotie tot dien Naem onse herten soo te bedauwen/ dat wy tot sijnder eeren/ alle hinderlijcke lusten van ons bedrzven vleesch ende sinnen/door swaere wercken van penitentie moghen versterven/ende door vrzonne strijden ende victorien teghen ons-selven/ het salich aenschouwen sijnder glorie verdienen. Door den selven Iesum Christum onsen Heere. Amen.
Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.
Antvv. Gode zy lof.
Vers. De zielen der gheloovighen moeten door Godes barmhertichepdt in vrzede rusten.
Antvv. Amen.

Ter Primen tijdt.

IEsu/door uwen soeten Naem/
Wilt ons al in ghenade ontfaen.

Vers. GOdt merckt aen tot mijnder hulpt.
Antvv. Heere haest u om mij te helpen.
Vers. Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligben Gheest.
Antvv. Als't was in den beginne / ende nu / ende altijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia. Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Hymne.

O Soete Iesu/uwen Naem
Sterckt ons an deughden al te saem:
Ende maeckt ons leven sonder blaem/
Ons sterven tot u ryck bequaem.
Oopt soeter sanck/oopt sulck zolgt/
Oopt oogh' in't hoogen sod verblijt:
Oopt ziel' en was tot eenich tijt/
Soo vreughdich als ghy Iesu zijt.
Deughdt/eere/macht/en danckbaerheydt/
Zy Godt van al in eeuwicheydt:
Die ons door Iesus naem bereydt
Den Gheest/die ons ten hemel leydt. Amen.

Antiphone. Heere/in uwen Naem maeckt ons salich.

Capittel.

Den ghenen die verwint/sal ick gheven eenen witten blinckenden steen/ende in den steen eenen nieuwen Naem ghescheven/den welcken niemandt en weet/als die hem ontfanght.

Antvv. Gode zy lof.

Vers. Ick sal uwen Naem altijdt loven.

Antvv. Ende dien t'samen prijsen inder belijdinghen.

Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.

Antvv. Ende mijn gheroep come tot u.

Ghebedt, om de volmaecktheydt der dry Godlijcker deughden te verkrijghen.

O Godt, van wien alle beste gaben ende hemelsche benedictien komen, gheest ons ter reven van den glorieusen Naem Iesvs, de volmaecktheydt der dry Godlijcker deughden; te weten, een oprechte boven-natuerlijck gheloove, vaste hope, ende overighe liefde tot u boven al; ende maeckt dat wy noyt in dese deughden en verflauwen, maer wel ghedurichlijck door uwen by-standt groeyen: op dat wy soo onsen Christelijcken loop volkomentlijck moghen beleven, ende verdienen het ghene dat wy hier ghelooft hebben, namaels claerlijck te aenschouwen, dat wy ghehoopt hebben te besitten, ende met u, dien wy boven al beminnt ende ghedient hebben, eeuwichlijck vereenicht te blijven. Door den selven Iesum Christum onsen Heere. Amen.

Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.

Antvv. Gode zy lof.

Vers. De zielen der gheloovighen moeten door Godts barmhertichheyt in vrede rusten.

Antvv. Amen.

Ter Tertien tijdt.

IEsu/dooz uwen soeten Naem /
Wilt ons al in ghenade ontfaen.

Vers. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.
Antvv. Heere haest u om mij te helpen.
Vers. Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligben Gheest.
Antvv. Als't was in den beginne/ ende nu/ende altijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Hymne.

ALs Iesus in ons zielen daelt/
Daer komt de waerheydt in gheschaelt:
Daer groeyt de deught seer wel bepaelt/
Waer dooz ons herte nopt en dwaelt.
Blijft bp ons/Iesu lieven Godt/
Verlicht ons al dooz u ghebodt:
Vernieuwt al wat in ons verrot /
De vzeught uwes Naems/is 't beste lot.
O Schepper van die hemelsch pleyn/
Godt/met u Woozt/en Gheest ghemeyn:
Maeckt ons van alle sonden reyn/
Dat wy u dienen groot en cleyn. Amen.

Antiphone. Mijnen Naem is groot ende eerlijck onder de Heydenen/seyt den Heere.

Capittel.

Sijnen Naem sal ghenoemt wozden wonderlijck/Raedt-gever/Godt/Sterck/Vader der toekomender werelt/Vzince des vzeedts.

Antvv. Gode zy lof.

Vers. De Heydenen sullen o Heere / uwen Naem vreesen.
Antvv. Ende alle Coningen der werelt uwe glorie.
Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.
Antvv. Ende mijn gheroep come tot u.

Ghebedt, om tot stadighe oeffeninghe der goeder vvercken bevveeght te vvorden.

DRuckt o goedertieren Godt/in onse herten de ghonich-vloeyende soetichepdt van Iesvs ghebenedijden Naem; ende maeckt ons dooz de verdienſten van den ſelven ghestadich ende vperich in't bidden/ghewillich in't vasten / bermhertich ende mildt tot onsen behoeftighen naesten / ghehooꝛsaem aen onse Oversten/ghedienstich aen onse onderſaten/ ende veerdich tot alle goede wercken. Dooꝛ den ſelvsn Iesum Christum onsen Heere.
Amen.
Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.
Antvv. Gode zy lof.
Vers. De zielen der gheloovighen moeten dooꝛ Godts bermhertichepdt in vzede ruſten.
Antvv. Amen.

Ter Sexten tijdt.

IEsu/dooꝛ uwen soeten Naem/
Wilt ons al in ghenade ontsaen.
Vers. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.
Antvv. Heere haest u om my te helpen.
Vers. Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende

den

den heyligben Gheeſt.

Antvv. Als't was in den beghinne / ende nu / ende altijdt: ende in de eeuwen der eeuwicheden ſal weſen. Amen.

Alleluia, Oft: Loſzy u Heere Coninck, &c.

Hymne.

NOpt ſoeter dinck ter werelt rondt/
Als Ieſus Naem in mijnen mondt/
Nopt rijcker ſchadt opt menſche wondt/
In huys/in landt/oft water-grondt.
Wen vindt in Ieſus Naem voorwaer
Sijn bloedt/verdienſten/lijden ſwaer:
Waer door Godts vrientſchap ons een-paer
Verheft tot 't eeuwich leven claer.
Tot u/o Godt/ſtiert onſen ganck/
Want wy zijn van nature kranck/
Houdt onſen gheeſt in u bedwanck/
Dat wy ontgaen den helſchen ſtanck. Amen.

Antiphone. Die 't Lam volghen / hebben ſijnen Naem geſchreven in haer-lieder voor-hoofden.

Capittel.

Soo wie verwint/ ick ſal op hem ſchrijven den Naem mijns Godts/ ende den naem van Godts nieuwe ſtadt/die van den hemel neder-gedaelt is.

Antvv. Gode zy lof.

Verſ. Heere doet met my ghenade na uwen Naem.

Antvv. Want ſoet is uwe bermhertichepdt.

Verſ. Heere verhoort mijn ghebedt.

Antvv. Ende mijn gheroep come tot u.

Ghebedt, om een ſuyver herte ende ſimpele meyninghe te verkrijghen.

VErhoort/ o ghenadighen Heere ende Godt/ ons oetmoedich ſuchten; ende wilt in ons ter

eeren van IESVS saligher Naem/een simpel herte/ende suyvere meyninghe verwerken; op dat wy voordt-aen van niemant/ dan van ons-selven quaedt en ghevoelen; alle curieusheydt des ghemoedts/ongherouwicheydt in onsen roep/ende onnoodighe sorghe af-snijden; ende in al ons doen en laten uwe opperste glorie suyverlijck soecken. Door den selve Iesum Christum onsen Heere. Amen.

Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.

Antvv. Gode zy lof.

Vers. De zielen der gheloovighen moeten door Godts barmhertichheydt in vrede rusten.

Antvv. Amen.

Ter Nonen tijdt.

IEsu/door uwen soeten Naem/
Wilt ons al in ghenade ontfaen.

Vers. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.

Antvv. Heere haest u om my te helpen.

Vers. Glorie zy den Vader/ende den Soon/ende den heyligen Gheest.

Antvv. Als't was in den beghinne/ende nu/ende altijdt: ende in de eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Hymne.

IEsus Naem/t'hoont ons 'shemelsch staet/
Vol vreught/en glorp' sonder maet:
Hy is een spyse delicaet/
Te wenschen boven honich-raet.
O Iesu in ons bloeyen doet
Den troost uws Naems in overvloet:

Ghheeft ons door sijn verdiensten moet/
Om te verkrijghen 't eeuwich goet.
Ghy sijt/o Godt/in als perfect/
Ghy sijt een minnaer onbevleckt:
Van 't aerdtsch ghemack ons sinnen trecht/
En totter deughd ons hert verwecht. Amen.

Antiphone. Sy sullen staen in de hoochheydt des Naems van haren Godt.

Capittel.

Ghy sult etende eten/ende versaedt worden/ en ghy sult loven den Naem des Heeren uwes Godts/ die wonderlijcke dinghen met u ghedaen heeft.

Antvv. Godt sy lof.

Vers. Niet ons Heere/niet ons.

Antvv. Maer uwen Naem ghevest glorie.

Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.

Antvv. Ende mijn gheroep come tot u.

Ghebedt, om de oeffeninghe der vier hooftdeughden te vervverven.

VErsterckt ons/o goedertieren Godt/ met de cracht der gratie van Iesus heyligher Naem/ ende begaeft ons met boven-natuerlijcke wijsheydt/matichheydt/ sgomichheydt ende rechtveerdichheydt; op dat wy in alle goede wercken / die dese vier deughden vol-maecken / over-treffelijck moghen worden/alle perijckelen deser wereit onbeschadight ontkomen / ende hier verdienen de heerschappije van u glorieus rijck/in alle eeuwicheydt te besitten. Door den selven Iesum Christum onen Heere. Amen.

Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.

Antvv. Godt sy lof.

Vers. De zielen der gheloovighen moeten door Godts barmhertigheyt in vrede rusten.
Antvv. Amen.

Ter Vesperen tijdt.

IEsu/door uwen soeten Naem/
Wilt ons al in ghenade ontfaen.

Vers. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.
Antvv. Heere haest u om ons te helpen.
Vers. Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligen Gheest.
Antvv. Als 't was in den beginne/ ende nu/ende altijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Antiphone. Heylich ende verbaerlijck is synen Naem/ het beginsel der wijsheydt is de vreese des Heeren.

Capittel.

Alle Heydenen die gy ghemaeckt hebt / sullen komen/ende aen-bidden voor uHeere/ende uwen Naem glorificeren.
Antvv. Gode zy lof.

Hymne.

IEsus blinckt boven 't Somme-schijn/
In reuck verwint hy balsem fijn:
Dijn smaeck gaet boven alle wijn/
Wie weet hoe soet sijn minnen zijn?
Hy is der sinnen reyne vreught/
End' ouser zielen volle jeught:
Wat in hem leeft/met recht verheught/
Hy is des werelts pryis en deught.

Ghy/Vader Godt/als hoochsten Heer/
Zy danck/macht/dienst/lof/deught en eer:
En Godt den Soon/ghy meer en meer/
Met Godt den Gheest/tsamen seer. Amen.
Vers. Laet mijn herte hem verblyden.
Antvv. Ende inden heyligen Naem vreesen.
Antiphone. Groote dinghen.

Den Lof-sanck Marie.

Myn ziele maeckt groot den Heer.
Ende mijnen gheest heeft hem verheught in Godt mijnen Salich-maecker.
Want hy heeft aenghesien de oodmoedichepdt sijnder dienstmaeght; want siet van desen tydt voort/sullen my salich noemen alle ghenoosten.
Want hy heeft my groote dinghen ghedaen/ die machtich is; ende heylich is sijnen Naem.
Ende sijne barmhertichepdt is van ghesslachte tot ghesslachte; den ghenen die hem vreesen.
Hy heeft cracht ghedaen door sijnen arm; hy heeft de hoovaerdighe verstroodt met den sin haerer herten.
Hy heeft de machtighe af-gheset uyt den stoel/ende hy heeft verheven de oodmoedighe.
De hongherighe heeft hy met goederen vervult/ ende de ryncken heeft hy ydel ghelaten.
Hy heeft ontfanghen Israel sijn kint; ghedachtich wesende sijnder barmhertichepdt.
Ghelyck hy ghesproken heeft tot onsen Vaderen/ Abraham ende sijnen sade inder eenwichepdt.
Glorie zy den Vader/ ende den Soon/ ende den heyligen Gheest.
Als't was in den beghinne/ende nu/ ende altijdt/ ende inde eewen der eewichedē sal wesen. Amen.

Antiphone. Groote dinghen heeft hy my ghedaen/ die machtich is/ende heylich is synen Naem.
Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.
Antvv. Ende mijn gheroep kome tot u.

Ghebedt, om ootmoedicheydt, vrede, armoede, ghehoorsaemheydt, ende gherustichevt van conscientie te verkrijghen.

O Oneyndelijcke fontreyne aller volmaecktheden Heere Godt/ aensiet ons barmhertelijck/ in de eenichevdt van het behaghen/ dat ghy in Iesvs hooch-weerdighen Naem hebt/ ende maeckt ons tot sonder teren/ ootmoedigh van herte/ armvan ghheeste/ vreedtsaem met alle menschen/ ghehoorsaem aen uwen heyligen wille/ ghedienstich aen onsen naesten/ eerbaer van manieren/ godtvruchtich van woorden/ onberispelijck van leven/ ende gherust van conscientie: op dat wy naer den ghest wandelende/ de vruchten des gheests moghen ghenieten. Voor den selven Iesum Christum onsen Heere. Amen.
Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.
Antvv. Gode zy lof.
Vers. De zielen der gheloovighen moeten door Godts barmhertichevdt in vrede rusten.
Antvv. Amen.

Ter Completen tijdt.

Vers. BEkeert ons/ Godt onsen Salichmaker.
Antvv. Ende keert uwe gramschap van ons.
Vers. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.
Antvv. Heere haest u om my te helpen.

Vers.

Verſ. Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligen Gheeſt.

Antvv. Als 't was in den beghinne / ende nu / ende altijdt: ende in de eeuwen der eeuwicheden ſal weſen. Amen.

Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Hymne.

O Ieſu vult met uwen Gheeſt
Ons herten woeſt en wildt ſoeeſt:
Maeckt ons in 't ſtrijden onbevreeſt/
Door uwen Naem van grooter eeſt.
Wilt jonſtelijck ons blijven by/
Houdt onſe zielen/waer het zy/
Van ſond' en van den quaden vry:
Want onſe hulp' en trooſt zijt ghy.
V/Vader/love ons verſtandt/
Pijns uwen Soon/upt 'sherten brandt:
Eer zy den Gheeſt/ons beſte pandt/
Dry eenen Godt/der liefden bandt. Amen.

Antiphone. Van der ſonnen op-ganck tot den onderganck is loflijck den Naem des Heeren.

Capittel.

Ick ſal den Naem Godts verheffen met Loſſanghen / ende ick ſal hem groot maecken met danck-ſeggenghen.

Antvv. Gode zy lof.

Verſ. Looft den Heere/want hy is goet.

Antvv. Singht lof ſijnen Naem / want hy is ſoet.

Antiphone. Verduyckinghe.

Den Lof-ſanck van Simeon.

HEere / nu laet uwen dienaer/na u woordt in vrede.

Digitized by Google

Want mijne ooghen hebben ghesien uwen Salich-maker.
Den welcken ghy bereyt hebt voor 't aensicht van allen lieden.
Een licht tot een verlichtinghe der Heydenen / ende ter glorien uws volcks van Israel.
Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligen Gheest.
Als 't was in den beghinne / ende nu / ende altijdt / ende inde tijden der eewichedē sal wesen. Amen.
Antiphone. Verduerckinghe ende pijne heb ick ghevonden / ende den Naem des Heeren heb ick aen-gheroepen.
Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.
Antvv. Ende mijn gheroep come tot u.

Ghebedt, om alle Christelijcke volmaecktheydt te verkrijghen.

Ghetweerdight u o volmaeckten Godt / ter eeren van Iesvs heerlijcken Naem / ons met alle deughden / boven-naturelijcke gaben / ende Christelijcke volmaecktheden te verrieren; op dat wy alle ghebreken verwonnen hebbende / in u alleen moghen leven / ende door uwe gratie / in goede wercken / verdiensten / ende voldoeningen tot ons laetste af-schepden / aen-nemen. Door den selven Iesum Christum onsen Heere. Amen.
Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.
Antvv. Godt zy lof.
Benedictie. Ons ghebenedijde / ende bewaere den almoghenden Heere den Vader / ende den Soon / ende den heyligen Gheest.
Antvv. Amen.

Vers.

Vers. Ende de zielen der ghelooftighen moeten door Godts barmhertichepdt in vrede rusten.
Antvv. Amen.

Het eyndende Ghebedt.

Ick offere u / Iesv, met ootmoedigher herten dese Ghetijden / die ick ter eeren van uwen heplighen Naem Iesvs gelesen hebbe: ende bidde uwe Godlijcke barmhertichepdt / dat dien selvē Naem ons hier van alle onse sienelijcke / ende onsienelijcke vpanden beschermē / ende door sijn verdiensten ons zp na dit leven in uwe strenghe vper-schare / een volkomen versoeninghe aller onser schulden. Amen.

Ghebedt, van de heylighe Kercke, voor dese Ghetijden.

O Godt / die dē glorieusen Naem uwes Soons onses Heerē Iesu Christi, in over-soete begeerten seer minnelijck hebt ghemaeckt / ende aen alle boose gheesten seer grouwelijck ende verbaerlijck: verleent ons ghenadelijck / dat alle / die desen heplighen Naem Iesvs op der aerden devoterlijck eeren / moghen ontfanghen in dit teghenwoordich leven de soetichepdt van uwen heplighen troost / ende in het toe-komende leven de blijdschap / vreught / ende salichepdt des hemels. Door den selven Iesum Christum onsen Heere. Amen.

Besondere

Besondere Liedekens van den soeten Naem IESVS, ghenomen uyt de voor-gaende Lof-sanghen.

Het eerste.

VErheft u stemmen al-te-saem:
Ter eeren van Jesus soeten Naem:
Die ons bewyst van alle blaem/
En maeckt ons tot Godts ryck bequaem.
Sijn Naem blinckt boven 't Sonne-schijn/
In reuck verwint hy balsem fijn:
Sijn smaeck gaet boven alle wijn/
Wie weet hoe soet sijn minnen zijn?
Hy is der sinnen repue vreught/
End' onser zielen volle jeught:
Wat in hem leeft/met recht verheught/
Hy is des werelts vryis en deught.
Men vindt in Iesus Naem voorwaer
Sijn bloedt/verdiensten/lijden swaer:
Waer door Godts vrientschap ons een-paer
Verheft tot 't eeuwich leven claer.
Iesus Naem/thoont ons 'sheemelsch staet/
Vol vreught/en glorp' sonder maet:
Hy is een spijse delicaet/
Te wenschen boven honich-raet.
O Iesu in ons bloepen doet
Den troost uws Naems in overvloet:
Gheeft ons door sijn verdiensten moet/
Om te verkrijghen 't eeuwich goet.
Deught/eere/macht/en danckbaerheydt/
Zy Godt van al in eeuwicheydt:
Die ons door Iesus naem bereydt
Den Gheest/die ons ten hemel leydt.

Dat tvveede Liedeken.

MEt lust des gheests vpoech op-ghestaen/
Wil ick tot Jesum blijtigh gaen:
En dienen hem na synen wil/
Met lichaem/ziel/en herte stil.
Want wien syn gheest eens salich maeckt/
Die weet hoe goet/hoe soet hy smaeckt:
Hy is gheluckich die 't beproeft/
Want hy dan niet meer en behoeft.
Als Jesus in ons herte spreeckt/
En dat met 't thyer der liefd' ontsteeckt:
Daer blijft noch haet/noch jdelheydt/
Noch lust tot 'svleeschs begheerlijckheydt.
Dit wenschende/roep ick wanneer
Och sult ghy komen tot my Heer?
Ons nemen af der sonden last/
En eeuwich maecken aen u bast.
Of sy van ons met blijden sanck/
Den Heer/als weerdigh allen danck:
Hy sy ghe-eert/ghedient als Godt/
Dit is van al ons bidden 't slot.

Het derde Liedeken.

IEsus ghedacht is over-soet/
Begheert/hy 't hert verblijden doet:
Maer boven wensch/en alle goet/
Hy teghenwoordigh gheest ons moet.
Nopt soeter sanck/nopt sulck jolijt/
Nopt oor' in't hoozen soo verblijt:
Nopt ziel' en was tot eenich tijt/
Soo vreughdich als ghy Iesu zijt.
Tot u/o Godt/stiert onsen ganck/
Want wy zijn van nature kranck/
Houdt onsen gheest in u bedwanck/
Dat wy ontgaen den helschen stanck.

Als

Als Iesus in ons herte daelt/
Daer komt de waerheydt in ghestraelt:
Daer groeyt de deught seer wel bepaelt/
Waer door ons herte nopt en dwaelt.
Blyft by ons/Iesu lieven Godt/
Verlicht ons al door u ghebodt:
Vernieuwt al wat in ons verrot/
Tzyt onsen troost ons beste lot.
O/Vader Godt/als hoochsten Heer/
Zy danck/macht/dierst/lof/deught en eer:
En Godt den Zoon wy meer en meer/
Met Godt den Gheest verheffen seer.

Des Vrijdaeghs.

DEN VRVCHT-BAREN HOF IN ALDERLEY DEVGHDEN VAN DE PASSIE ONSES HEEREN IESV CHRISTI.

Meditatie.

Onderrechtinghe.

DEs vrijdaeghs suldy besoecken den vruchtbaren hof van het Lyden ons Salichmaeckers: daer sult ghy licht ontfanghen vooz u verstant/ ende beweghelijckheyt totter deughdt vooz uwen wille: daer suldy leeren de sonden haten ende doo-ben/u sinnelijckheydt ende eyghen liefde sterben/ de wereldt met alle hare ydelheydt verachten/ het vleesch met alle syn lusten verwinnen/ de behozinghen wederstaen/ de deughdt bemminnen ende oefenen/ eyndelijck Jesus liefde soo diep in u herte planten / dat ghy u-selven heen op-vzaeght/ ons met hem ende tot sonder eere/ al dat hem believt te lijden.

VVat in desen hof te vinden is.

Dus treedt in desen hof / ende ten eersten: Overset in't gemeyn al wat in dien van Christus Lyden te vinden is/ ende u verschrickende over al het gheene dat ghy daer bemerckt / eer

VVie dat lijdt.

ghy voordt-gaet/overdenckt vijf dingen. Ten 1. wie hy is/die desen hof soo veel lijden geplant heeft/ende soo veel verdraghen heeft? Het is een sekker Mensch / die onder alle de menschen verre is den alder-heylichsten/den alder-besten/ende den alder-wijsten; die nopt eenighe sonde ghedaen heeft; altijdt goedt voor quaedt vergheldt heeft; die sochte ende arbeydde alle menschen deught te doen / ende oock die hem haten/upter herten beminde. Het is een die niet alleen Mensch is / maer oock den Soon Godts / eenen warachtighen Godt met Godt den Vader ende den heyligben Gheest; fonteyne van alle goedthepdt/soetichepdt/mildthepdt/ die ghekomen was om vrede ende salichepdt de menschen te gheven/ ende alle sondaren met sijn verdiensten / upt hunne schulden te verlossen. Ten 2.

Voor wien.

voor wien dat hy soo veel lijdt: te weten / voor sijn rebelle kinderen / ondanckbare creaturen/ende onghetrouwe knechten / die hunnen Vader/ Schepper/ ende Heere verloochenden; die met de helle verbondt ghemaeckt hadden / ende den duyvel hen-selven voor eeuwighe slaven over-ghegheven hadden / om in de helle sijn wreedthepdt sonder eynde te lijden. Armen staet deser slaven / om den welcken te beweenen / gheen bloedighe tranen ghenoch wesen konnen! maer wat liefde Godts is dit? wie sal dese goedthepdt ende barmhertichepdt/ die den Soone Godts ons hier bewijst/ konnen begrijpen? Ten 3.

VVaerom.

waerom dat Godt al dit lijdt: upt mede-lijden over onse swaere ellenden / ende upt liefde tot onse salichepdt; om ons upt dien beklaghelicken staet te verlossen / die ghenesins ons selven helpen en konden/ om ons wederom te gheven de vrijheydt der kinderen Godts/ te stellen op de weghen der salichepdt / in sijn gratie ende kennisse sijnder wet / ende om ons sijn glorieus Rijcke te openen / ende nae dit le-

den te gheven. O gheluckighe veranderinghe/ die ons door Jesum is gheschiet / van eeuwige slaverinne / ghevanghenisse / ende tormenten der hellen / in eeuwighe vryheydt der kinderen Godts / glorie ende salichedt in het Rijcke Godts! Ten 4. Van wien Godt dit al lijdt. O Godt wie sal dit konnen hoozen / ende met beven van ontstelteniſſe? Van die selve sijn wederspannighe kinderen / ondanckbare creaturen/ onghetrouwe knechten: die hy quam / upt sijn suyvere goedtheydt / sonder eenighe hunne verdienſten/ soo onghemeten deught doen / te weten/ upt d'eeuwighe verdommeniſſe verloſſen/ ende d'eeuwighe salichedt besozghen. O groote bedozventheydt der menſchen / die den soo swarelijck vergheten in te volghen den lust der sonden / dat sy om dien te smaecken hunnen Godt / ende besonderſten weldoender / ja alderliefſten Vader/ soo wzeedelijck handelen/ ende soo schandelijck vermoozden! Ten 5. Jnsiet oock ende weerdeert de groote liefde / die Godt van onepndelijcker Majestept bzenght tot sulck een verwoz pentheydt / ende van sulck een glorie / tot soo grouſame ellenden? ende sult upter herten roepen / o liefde Godts / die ons verſtandt ende ons herten begrijp te boven gaet! Van wien. Dellefde Godts tot ons.

Ten tweeden: Dit overlepdt hebbende / repſt dooz dooz de plaetſen daer Chriſtus gheleden heeft / van het hofken tot op den berch van Calvarien / ende conſideréert wat hy gheleden heeft/ ende alle de inſtrumenten/ dooz de welcke hy ghepijnight is gheweeſt. Ten 1. de wzeetheydt ſijnder ghevanghenisse in het hofken op den berch van Olivéten. Ten 2. de ontſtelteniſſe ende miſmaecktheydt ſijns aenſichts/ dooz een kinnebacks-slach in't huys van Annas. Ten 3. de onverdzaghelijcke klepnicheden/ verachtinghen / valſche beſchuldinghen / ende onrechtveerdighe verwijſtinghen in't huys van De inſtrumenten van Chriſtus lijde.

Capphas/'s avonts/ des nachts/ ende 's mo-
ghens. Ten 4. de bespottinghen van den Ko-
ninck Herodes. Ten 5. de swaere lasteringhen/
blasphemien / ende tormenten in 't huys van
Pilatus / als hy ghegheesselt is gheweest van
den hoofde tot de voeten / ende met doornen
ghecroont. Ten 6. de pijnelijcke weghen/ ende
besonderlijck den werch sonder crupf-draginge/
op sijn teere schouderen / ende vermoeyde le-
den / tot op den berch van Calvarien. Ten 7.
alle de pijnen op den Calvarien-berch ghele-
den / booz / ende in het crupcen / ende aen het
crupce/tot sijn schandelijcke doodt.

Bemerckt voordts in't ghemeyn sijn hepli-
ghe siele vol droef-heydts over onse ondanck-
baerheydt/ ende doodelijcke anerten over sijne
swaere tormenten : sijn weerdich lichaem vol
wonden/bloedt/ openthept/ ende rouwicheyt/
soo dat van de planten sijnder voeten / totten
Isaiæ 1.6. top sijns hoofs in hem gheen ghesonthepdt te
vinden is.

Telt de instrumenten daer uwen Salich-
maker mede ghepijnicht is gheweest / ende set
op het menichwuldich ghebruyck der selver in
hem te pijnighen. Dese zijn/ongodlijcke men-
schen upt alderhande staten / ende van alder-
lep conditien: veel duysent venijnighe tonghen:
ghewapende handen ende vupsten / die hem
crocken ende sloeghen : harde voeten die hem
schupten ende betozden : stocken ende spiessen
met de welcke sy hem sloeghen ende ter aerden
stieten : veel koozden ende ketenen / aen
sijnen hals/armen/handen ende voeten: versche
roeden / harde sweepen / ende pijere ketenen/
haecken ende spozen met de welcke sy hem geef-
selden/ende sijn ghebenedijt lichaem open hael-
den : stsherpe doornen met de welcke sy hem
kroondent riet/ vuyle kladden/ vermuste doec-
ken/ purper gebroken kleet/ waer mede sy hem

beschimpten: nydtdadighe herten / loghentalen / blasphemien / beschimpinghen / verwytinghen: naeckthept / beschaemthept / coude / doffst: plompe naghelen / hamers / uyt-rerkingen synder leden: cruyce / edick / myrrhe / galle / winden / teerlinghen: stinckende plaetse / eerloos gheselschap / pijnelijcke hanghinghe / ende schandelijcke doodt.

Weerdeert cont ghy / wat uwen Godt al / door soo veel instrumenten / die in dit hof des Lydens Christi te vinden zyn / in alle syn leden ende sinnen voor u gheleden heeft / ende offert hem tot danck-baerheydt u leden voor syn leden / u sinnen voor syn sinnen / u siele voor syn siele / ende u leven voor syn leven tot synen eeuwighen dienste.

Ten derden: Siet hoe desen hof over al root is van bloede. Aenschouwt de vyf fonteynen der wonden / die Christus aenden cruyce ontfanghen heeft / ende de vloeten van bloede die sy maecken / ende desen hof over al door-loopen: Merckt oock den troost / die de sondaers uyt dese vloeten ontfanghen: daer wasschen sy hunne sielen / ende de doecken van hun boos leven / daer worden sy van alle gheestelijcke melaetscheydt ghesuyvert / veel schoonder als Naaman Syrus in de Jordane hem seven-mael wasschende / na 't ghebodt van Heliseus den Prophect / van syn lichamelijcke vuylicheydt ghesuyvert wierdt; hier worden sy oock in alle hunne krachten / sinnen / ende leden ter salicheydt vernieut. Hoe mildt is Godt tot ons / die ons syn bloedt soo overvloedelijck schinckt! Hoe sorchvuldich voor onse salicheydt / die ons door soodanighe wonderlijcke milde liefde / tot die noodt! Hoe wyerck ende onbeweghelijck zyn wy hier teghen / tot hem die noch d'eerste druppel ons bloedts hem te gheven / ja te gunnen hebben! Acht doch dit bloedt uwes Verlossers:

De fonteynen van dit hof.

4. Reg. 5. 14.

want elcke druppel / met den Godlycken Persoon van den Sone Godts vereenicht is / ende daerom is onepndelyck van weerde: maer ons bloedt is dickwijls al te overvloedich / brandich ende hinderlijck / verrot ende doodelijck: ende wepghere n dit noch onsen Godt.

Ten vierden; Contempleert desen hof / als eenen vruchtbaren boomgaerdt der zielen / vol smakelycke vruchten der deughden verscheyden van nature / eenighe soete / andere suere / na eens yeghelycks lust ende gherief.

Verscheydé vruchten van Christus Lijden.

De vruchten van Christus Lijden soet van smake zijn / die ons met haere lieflijckheyt verbloeckten ter salichepdt / ende na den gheest vermaken: dese zijn / de groote ende brandende liefde Christi / sijn onghemeten goedtheyt / sijn overvloedighe mildtheydt / sijn vreughdelyck herte in ons te helpen / sijn onverwonnen vromicheydt / sijn weerdighe hoochmoedicheydt / sijn schoone victorien / sijn machtighe rooven / sijn glorieuse triumphen; ende voor ons / alle sijn verdiensten / gratien / hemelsche gaven / voldoeninghen / den peys sijns Vaders / de openinghe des hemels / de beloften der salicheydt / ende honderd andere.

Daer zijn oock in het Lijden Christi vruchten suer van smaecke / met onrijpe oft bitter / maer behaghelijck ende vermaeckelijck in haere suerichepdt voor den gheest / dese zijn alle de deughden Christi / die ons vermanen ende verwecken / tot versterven ons selfs / als zijn Christi diepe oodtmoedicheydt / groote lijdsaemheydt / upterste armoede / gheduerighe verstervinghe sijnder gantscher sinnelijckheydt / volkomen saecht-moedicheydt des herten tot sijn vpanden / stil-swijghen in verwytinghen / ghehoorsaemheydt totter doodt / voor sijn vpanden bidden / ende hen broederlijck onderrechten / ende meer deser ghelijcke.

Hier zijn noch andere vermaeckelijckheden/ te weten: d'eeren van alderhande goede exemplen: fonteynen der boven-natuerlijcke gratien: schatten der verdiensten ende voldoeninghen voor alle sonden ende schulden.

De dreven van dit hof.

O salighen hof/ daer sulcken troost te vinden is/ voor alle menschen / ende voor alle behoefftighe sielen!

Andere fonteynē.

De rijckdommen.

Ten vijfden: Overleght hier oock met dancksaerheydt andere deughden / die ons door Christum in desen hof geschiedt zijn. Ten 1. Daer is den Prince der werelt verwonnen. 2. De sonde vernielt. 3. De helle haer macht benomen. 4. 't Vleesch verstorven / ende de cracht sijnder lusten vernielt. 5. De werelt met alle haere ydelheydt vertreden. 6. Daer is gheponden den onepndelijcken schat onser verlossinghe. 7. Daer is verandert onse maledictie in benedictie / ende onse slavernije in vryheydt. 8. Daer is de doodt in de victorie des levens verslonden. 9. Daer is den peys tusschen Godt ende de menschen ghemaeckt. 10. Daer zijn de weghen des eeuwighen levens gheopent. 11. Daer is ons benomen de vreese der helle/ ende de hope des hemels ghegheven. 12. Daer is den ouden Adam met alle sijn wercken ghedoodt / ende den nieuwen in Christi gratie tot een gheestelijck en Godlijck leven verwerckt. Wie en sal desen hof niet met lust beminnen/ ende met vermaeckelijckheyt besoecken / in den welcken ons soo veel schoone deughden gheschieden?

Wat deughden Christus in desen hof ons ghedaen heeft.

Ten sesten: Neemt acht / op al de ghene die in desen hof hen vermaecken: Hier wandelen de heylighe Enghelen des hemels / ende die eertijdts/ Christum in lijden siende/ bitterlijck weenden / verheughen nu hen in de schoone vruchten / die sy daer upt ontfanghen. Hier woonen alle heylighe menschen/ om hen / nae

Wie dat hen vermaken in desen hof. *Isai.* 33. 7.

Chriſti exempel tot meerder volmaecktheydt te verwercken / ende met danckbaerheydt ſyn ſwaer Lyden te overdencken. Hier oeffenen hen-lieden / die hen tot den ſtrydt des gheeſts begheven / ende eerſt leeren hunne quade paſſion bedwinghen / hunne eyghen liefde verloochenen / het vleeſch met ſyn luſten verſterven / de wereldtſche voelheydt haten / den duyvel wederſtaen / ende in hen de bedroventheydt der nature ende ſonde dooden. Hier zyn alle ſondaers / die door penitentie Godts vrientſchap verſoecken. Eyndelyck dit is den luſt-hof der Chriſten zielen / waer ſy de ſware wercken der liefde haers Salich-makers / ende ſyn groote mildtheydt overdencken / ende hoer-ſelven tot ſalitheydt oeffenen ende volmaken.

Door deſen hof vreeſen alle de duyvelen / ende verlieſen hier al wat ſy elders ghewonnen hebben: hier om loopen ſy huylende / als hongerighe wolven ende vriesschende leeuwen / hongher ende dorſt hebbende tot onſe verderveniſſe / ende ſoecken te verſlinden / die deſen ſalighen hof verlaten.

Vermaninghe. Ten ſeyenſten: Gheeft u oock myn ſiele tot deſen hof / ende pluckt door danckbaerheydt / liefde tot Chriſtus / ende vierighe ghebeden / ſyn ſalighe vruchten: Houdt u in dien ghedachtich / ende bevrydt u van de vreedtheydt der om-loopende booſer gheeſten. Looft den Heere Jeſum / dat hy u deſen hof verleent heeft / waer in hy u kennelyck maeckt alle de teeckenen ſynder liefde / ende ſoo veel ſchoone exempelen der deughden voorhoudt. Als kindt volcht uwen Vader / als ſchepſel volght uwen Schepper / als knecht volcht uwen Heere. Bidt hem dat hy u door de ſelve deughden ter ſalicheydt lepde / ende onſtecke met liefde om veel voor hem te lyden: ende leert ter eeren van ſyn ſwaer Lyden de navolghende ghetyden.

Des

Des Vrijdaeghs.

CLEYNE GHETIIDEN VAN DE PASSIE ONSES HEEREN IESV CHRISTI.

Met acht ghebeden, van de acht vruchten sijns heyligher Lijdens.

Ter Metten tijdt.

DEn Heere Iesus gheve ons door sijn heylich lijden hier ghenade/ende namaels het eeuwich verblijden.

Vers. HEere ghy sult mijne lippen open doen.

Antvv. Ende mijnen mondt sal uwen lof vercondighen.

Vers. Godt merckt aen tot mijnder hulpe.

Antvv. Heere haest u om my te helpen.

Vers. Glorie zy den Vader/ ende den Soon / ende den heyligher Gheest.

Antvv. Als't was in den beghinne / ende nu / ende

tijdt: ende in de eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia. Oft: Lof zy u Heere, Coninck der eeuvvigher glorie.

Hymne.

LAet ons aen-bidden 't hert bupghende ter aerde/
Den Heere Iesum, die van alsulcker waerde/
't Vleesch met sijn smerten heeft willich aengenomen:
Dat wp voor lijden nach sterven souden schromen:
Want in Iesus pijn en doodt is salichept gheleghen/
Door sijn Cruys is vasten troost voor allen noot verbreghen.
Vlucht na de gaten van desen muer/ als dupven/
Wilt als serpenten/het oude vel af-schupven:
Denckt op sijn ancxt/en op al sijn diepe wonden/
Wilt ghy wel leven/en vlieden alle sonden/
Want door Iesus lijden is Godts glozy'te verwachtē/
Daer in iubileren alder Heylighen ghedachten.
Eer in den hoochsten/met lof/ zy Godt den Vader/
Eer sijnen Sone/die ons hoedt alle-gader:
Eer zy met vreught ooch den goeden Geest van beyde/
Eer Godt Dzy-vuldigh/die ons sijn rijck berepde/
Door de liefde Iesu groot/die ons end' alle menschen
Thoont den wech tot 't eeuwich goet; daer wp in dzuck na wenschen. Amen.

Antiphone. Mijn ziele is seer verschzickt / ende al mijn beenderen sijn heel ontstelt.

Vers. De castijdinghe des vreedts was op hem.

Antvv. Ende met sijn stramen zijn wp gheneesen.

Lof-sanck.

VGodt loben wp.

℣ Jesum ghebenedijden wp.

℣ Coninck der Coninghen / ende Heere der Heeren aenbidden wp.

℣ Salich-maker der werelt eeren wp.

Die

Die ons met u dierbaer bloedt ghesuyvert hebt.
Die met uwe heylige wonden/onser zielē kranckheden ghenesen hebt.
Die met uwe pijnelijcke doodt/ ons het eeuwigh leven verdient hebt.
O Heere Iesu Christe, onsen Godt / ghy zijt alle glorie weerdich.
Al dat leven heeft/prijst uwen heyligben Naem.
Ende looft u/eert u/ende ghebenedijt u inder eeuwicheyt.

Vervulsel.

Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.
Antvv. Ende mijn gheroep come tot u.

Ghebedt, ter eeren dat Iesvs door sijn heylich lijden den duyvel met alle helsche macht vervvonnen heeft.

O Onverwinnelijcken beschermer onser zielen Iesu Christe, die door u menich-vuldigh lijden ende bittere doodt/den Prince der hellen met alle sijn macht verwonnen/ ende het menschelijck geslacht uyt sijn slavelijck ghebiedt verlost hebt; wilt ons met u heyligh lijden / na den Gheest soo wapenen ende verkloecken; dat wy alle bekoringhe der booser geesten/ niet alleen sonder schade moghen ontkomen/ maer oock met vermeerderinge uwer gratie ende verdiensten moghen verwinnen. Die met den Vader ende den heyligben Gheest/ eenen Godt/leeft ende regneert inder eeuwicheyt. Amen.

De

De Lauden.

Verſ. Godt merckt aen tot mijnder hulpe.
Antvv. Heere haeſt u om mp te helpen.
Verſ. Glorie zp den Vader / ende den Soon / ende den heyligben Gheeſt.
Antvv. Als't was inden beghinne / ende nu / ende altijdt: ende inde eenwen der eeuwicheden ſal weſen. Amen.

Alleluia. Oft / Lof zy u Heere Coninck, &c.

Antiphone. Mijnen gheeſt is op mp beanert gheweeſt / mijn herte is op mp onſtelt gheworden.

Capittel.

Ghedenckt ſijns / die ſulck weder-ſegghen teghen hem-ſelven van de ſondaers verdzaghen heeft; op dat ghp niet vermoept en wozt van ghemoede verſlauwende.
Antvv. Gode zp lof.

Hymne.

DEn luſt der ſinnen heeft ons Godt doen vergeten /
Met ſond' om-cingelt / en in veel dzucks geſmeten:
Hierom is Ieſus, in weghen ende hoeken
Ons / als een herder ſijn ſchaepkens / komen ſoecken:
Van jonckts af / ſoo was ſijn deel in arbeyt / als der ſlaven /
En naer ziel' altijdt benauwt / tot dat hp wert begraven.
Eerſt heeft hem Judas ſijn hupſ-ghenoot verraden /
Hier na ginck peder ſijn wzeeden moet verſaden:
In hem te vanghen / te binden / te verwijten /
Te ſchoppen / treden / te ſlinghe ren / te ſmijten:
Boven d'ongheneten rouw / die npt ſijn teere leden

Bloedt

Bloedt en water hadd' gheperst / en bloeyde t'aller steden.

Laet ons den Vader hier voor met lof vereeren/
Laet ons te gader den lof des Soons vermeeren/
Den Gheest der liefden/willen wy niet vergeten/
Een onverscheyden Godt/en goet onghemeten:
D ghenaed' heeft ons verlost van sond' en macht der hellen/ (Amen.
Wilt ons daerom in't ghetal van u beminde stellen.

Vers. Godt en heeft sijnen eenighen Soon niet gespaert.

Antvv. Maer heeft hem voor ons allen ghegeven.

Antiphone. Ick hebbe.

Den Lof-sanck van Zacharias.

Ghebenedijt zy den Heere Godt van Israel: want hy heeft besocht / ende ghedaen de verlossinghe sijns volcks.

Ende hy heeft ons op-gherecht eenen horen der salichevt/in Davids sijns dienaers huys.

Ghelijck hy ghesproken heeft door den mont sijnder heyligher Propheten / die van'tbeghin der werelt zijn.

Verlossinghe van onse vyanden;ende uyter handt van alle de ghene die ons haten.

Om barmhertichevdt te doen met onse Vaderen/ ende te ghedencken sijns heylichs testaments.

Den eedt die hy ghesworen heeft tot Abraham onsen vader/dat hy ons geven soude.

Sonder vreese/verlost uyt de handen onser vyanden/hem te dienen.

In heylichevt ende rechtveerdichevt voor hem/ alle onse daghen.

Ende ghy kindt sult een Propheet des Alderhoochsten ghenoemt worden / want ghy sult

voor

dooz des Heeren aensicht gaen / om te berepden sijne weghen.

Om kennisse der salichept te geven sijnen volcke / tot vergevenisse van hunne sonden.

Dooz de grondighe barmhertichept ons Godts / dooz de welcke hy ons besocht heeft / den opganck upt den hooghe.

Om te verlichten den ghenen / die in dupsternissen ende in de schaduwe des doots sitten / om te beschicken onse voeten in den weech des vreedts.

Glozie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligben Gheest.

Als't was in den beghinne / ende nu / ende altijdt: ende inde eewen der eewichedē sal wesen. Amen.

Antiphone. Ick hebbe mijn ersseniss gelaten / ende mijn beminde ziele in de handen mijnder vpanden ghegheven.

Vers. Heere verhoozt mijn ghebedt.

Antvv. Ende mijn gheroep come tot u.

Ghebedt, ter eeren dat Iesvs door sijn heylich lijden het vleesch vervvonnen heeft.

O Goedertieren Salich-maker Iesu Christe, die dooz uwen ghedurighen arbepdt ende onlijdelijcke tozmenten / in u heylich lichaem / het wedersp annich vleesch / met alle syn quade begheerlijckheden verdzuckt hebt; wp bidden u vermoedelijck dooz uwe onverdzaghelijcke pijnen / ons de soetichepdt van uwen gheest te willen laten smaken: op dat het ons eenen troost mach zijn / alle lichamelijcke lusten t'uwer eeren te derven; ende naer u waerdich exempel / veel sinerten / onghe-

mack /

mack/ende pijnen in onse lichamen verdoudelijck te lijden. Die met den Vader/ ende den heyligen Gheest/eenen Godt/leeft ende regneert inder eeuwicheydt. Amen.

Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.

Antvv. Gode zy lof.

Vers. De zielen der gheloovighen moeten door Godts berumhertichevdt in vzede rusten.

Antvv. Amen.

Ter Primen tijdt.

DEn Heere Iesus gheve ons door sijn heylich lijden hier ghenade/ ende namaelis hier eeuwich verblijden.

Vers. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.

Antvv. O Heere haest u om mij te helpen.

Vers. Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligen Gheest.

Antvv. Als't was in den beginne/ ende nu/ende altijdt: ende inder eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Hymne.

TOt Annam trocken sy Iesum nu ghevanghen/
Door wien met vuysten heen murselde sijn wanghen:
't Vonnis van Cayphas en kost' hen niet ghenoeghen/
Noch voor Pilatus/al 't leedt/daer sy me loeghen/
Iesum, moest' den loosen bos Herodes oock begecken/
Soo wild' hy/ met lijden groot / tot lijden ons verwecken.

O troost der zielen! Coninck der beste vzeden!
Vzucht in ons herte/al wat ghy hebt ghe leden:
't Zy van de Vriesters/van Schriben/ van Soldaten/

Van

Van Joden/ Heydens/ het volck/ en Magistraten/
Jouck en uut bestreden u met nijt en boose wercken/
Maeckt ons danckbaer booz u pijn; ach doet ons die bemercken.

Lof zy in alles den Vader ongheboren/
Die/ als't ghestachte der menschen was verloren:
Heeft booz ghenaden sijn Soon ons willen steren/
End' ons begaven met sijn Gheest goedertieren/
Danck zy Godt in weseneen / dzy-vuldigh in personen/
Booz wien moet/ in't oozdeel swaer/ ons Iesus bloedt verschoonen. Amen.

Antiphone. Als een schaep is hy ter doodt gelepdt/ ende als een Lam booz den genen/ die 't scheert/ hy en heeft sijnen mondt niet open-ghedaen.

Capittel.

Christus heeft booz ons gheleden/ u-liedten een exempel achter-latende/ dat ghy sijn voetstappen sout na-volghen; die gheen sonden ghedaen en heeft/ noch daer en is gheen bedzoch in synē mont ghevonden.

Antvv. Godé zy lof.

Vers. Hy heeft sijn ziele in de doodt ghegheven.

Antvv. Ende is onder de boose gherekent.

Vers. Heere verhoozt mijn ghebedt.

Antvv. Ende mijn gheroep come tot u.

Ghebedt, ter eeren dat Iesvs door sijn heylich lijden de vverelt vervvonnen heeft.

O Ghenadigen behouder onser zielen Iesu Christe, die booz alle uwe versmaetheydt/ armoede/ naecktheydt/ vervolginghe/ beschimpinghe/ ende onmenscheyncke verachtinghen de werelt met alle haer hoocheydt/ pzachy ende ydele ver-

maecke-

marckelijckheydt heft t'onder-gheschacht; dooz-straelt soo onse herten ende sinnen met u bitters lijden: dat wy alle liefde deser werelt/ende alle begeerte bedrieghelijcke aen-lot hinghe moghen verswerken/ende al ons wel-waren in het na-volgen uwer armoede ende verswaerheydt stellen. Die met den Vader/ende den heyligen Gheest/ renen Godt/ leeft ende regneert inder eeuwicheydt. Amen.

Vers. Laet ons den Heere ghenadich zijn.

Antvv. Gode zy lof.

Vers. De zielen der gheloovighen moeten door Godts barmhertichheydt in vrede rusten.

Antvv. Amen.

Ter Tertien tijdt.

DEn Heere Iesus gheve ons door sijn heylich lijden hier ghenade/ ende namaels het eeuwich verblijden.

Vers. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.

Antvv. Heere haest u om my te helpen.

Vers. Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligen Gheest.

Antvv. Als't was in den beginne/ ende nu/ende altijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia. Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Hymne.

IEsum met doornen ghekroont/verscheurt met swepen/ Handen en armen met koorden vast gheknepen: Heeftmen het vonnis des onrechts voor-gheleesen/ End' om ons sonden/ aen 't houdt ter doodt verweesen.

Op ſijn teere ſchouderen is hem een Cruys gegeven/
Wat hy daer ſoud' ſterven naeckt/die ons kleedt / en doet leven.

O goede Ieſu, in u bloedighe weghen/
Hoe menich hebdy verwyt/ſtoot/ſlach ghekreghen?
Wat u met recht mocht Veronica beklaghen:
En ſchzeyen/die u in deſen jammer ſaghen/
Ieſu doet my volghen u/in't derven aller luſten/
Ende na den laetſten ſtrydt/in uwe vzede ruſten.

Eer zy den Vader/dat wy van niet ontſtonden/
Pzys zy den Sone/die ons heeft weer ghevonden/
Doen wy van ſijn ryck/de rechte paden miſten/
En werelts wyſheydt ons dzaepende naer haer liſten/
Want ſoo waren wy van hem altydt verdoolt ghebleven/
Hadde Godt den Gheeſt ons niet tot Chriſtus hop ghedzeven. Amen.

Antiphone. Ick was by u daghelyckx in den tempel leerende/ende ghy en hebt my niet ghevanghen; maer nu ghegheeſſelt/ leydt ghy my buyten om ghekruyſt te wozden.

Capittel.

O ghy alle-gader die voor-by gaet over den weeh/ bemerckt ende beſiet oft daer eenighe pyne mynder pyne ghelyck is.

Antvv. Gode zy lof.

Verſ. Met groote vzeught heeft hy het Cruys ghedzaghen.

Antvv. Met verachtinghe van alle verwyt.

Verſ. Heere verhoozt myn ghebedt.

Antvv. Ende myn gheroep come tot u.

Ghebedt, ter eeren dat Chriſtus door ſijn heylich lijden de ſonden vervvonnen heeft.

O Sonderlinghen troost aller menſchen Ieſu Chriſte/die dooz uwe oneyndelyeke liefde on-

ſe ſon-

se sonden op u ghenomen hebt / ende die door u alder-bitterste lyden vernielt hebt: wilt ons / door uwe sware pijnen / sulck eenen haet aller sonden in-drucken / dat wy liever alle tormenten souden lyden / als ons / door wyllich consent / in hare slavernije begeven. Die met den Vader / ende den heyligen Gheest / eenen Godt leeft ende regneert inder eeuwicheydt. Amen.

Vers. Laet ons den Heere ghebenedyden.

Antvv. Gode zy lof.

Vers. De zielen der gheloovighen moeten door Godts barmhertichept in vrede rusten.

Antvv. Amen.

Ter Sexten tijde.

DEn Heere Iesus gebe ons door sijn heylich lyden hier ghenade / ende namaels het eeuwich verblyden.

Vers. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.

Antvv. Heere haest u om my te helpen.

Vers. Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligen Gheest.

Antvv. Als't was in den beginne / ende nu / ende altijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Hymne.

HEylich Calvarien / met liefde wy u groeten / Door al dat Jesus op u heeft willen boeten: Hy wort bespoghen / beschimpt / en ter oneeren Met sware smerten / ontbloot van al sijn kleeren:

End' gen 't Cruys / als op den boech een pese / stijf ghespannen/
Dast ghenaghelt / booch ghetoont / upt alle troost ghedanen.
Eer hy tot sterven sijn oogghen heeft gheloken/
Met groot verneeghen heeft seven-mael ghespzaken:
Oorstich van herten/ruep dats' hem wilden laven/
Maer sy hol boosheydt/ edick en gall' hem gaven:
Hemel/aerde/son/en maen zyn hier dooz heel versleghen/
Zielen/die dit Godt aen-doet/laet u doch eens bewegghen.
Lof zy u/Vader/goet/ryck/mildt/en ghenadich/
In u Soons lyden/verhoozt ons bidden stadich/
Als schaepkens/doet ons/doch aen sijn stem gewennen/
Kennen sijn klocken/als kierkens doen der Hennen/
Eer zy oock den milden Gheest/met dienst/vooz al sijn gaven/
Waer dooz hy ons heylich maeckt/die waren 'sduyvels slaven. Amen.

Antiphone. Sy hebben boven sijn hooft eenen tytel gestelt: Iesvs van Nazareth/ Coninck der Joden.

Capittel.

Iesvs heeft sy-selven veroodtmoedight/ghehoorzaem ghewoorden zijnde totter doodt/ ja totter doodt des Cruys.

Antvv. Godt zy lof.

Vers. Hy is ghoffert gheweest/om dat hy ghewilt heeft.

Antvv. Ende heeft 't ransoen van onse sonden betaelt.

Vers. Heere verhoozt mijn ghebedt.

Antvv. Ende mijn ghevoep komt tot u.

Ghebedt,

Ghebedt, ter eeren dat Christus door sijn heylich lijden de doodt vervvonnen heeft.

O Ghebenedijden Verlosser van het menschelijck ghesla chte Iesu Christe, die met uwe onnooselе doot de schrickelijcke doot/die upt Adams sonde ghespr oten is/verwonnen hebt; soo dat sy naer u heylich sterven aen den Cruyce/ eyghentlijck niet meer den gheloovighen tot straffe/ maer tot een verdienstighe veranderinghe ghereken t wo rt: ghewerdight u/ door uwe bittere doodt/ ons mildelijck gratie te verleenen; dat wy de onsekere ure van onse doodt/ altijdt voor ooghen hebben moghen/ende ons daghelijcks tot een salich sterven/door stadige wereken van penitentie/ ende dperigh ghebruyck der heyliger Sacramenten/neerstelijck moghen bereyden. Die met den Vader ende den heyligher Gheest/ eenen Godt/ leeft ende regneert inder eeuwicheydt. Amen.

Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.

Antvv. Gode sy lof.

Vers. De zielen der gheloovighen moeten door Godts barmhertichеydt in vrede rusten.

Antvv. Amen.

Ter Nonen tijdt.

DEn Heere Iesus gebe ons door sijn heylich lijden hier ghenade/ ende namaels het eeuwich verblijden.

Vers. Godt mercкt aen tot mijnder hulpe.

Antvv. O Heere haest u om my te helpen.

Digitized by Google

Vers. Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligheu Gheest.

Antvv. Als't was in den beginne / ende nu / ende altijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia, Ps: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Hymne.

IEsus vol wonden hinck aen sijn Cruys dzy uren/
Waer by Maria beswaerde haer met treuren:
Pijn was der Moeder / des Soons pijn eñ schanden /
Biend' hem ghenaghelt door voeten ende handen/
Jesus sterft/en sent sijn Gheest met clare stem omhooghen/
Maer naer ons / heeft hy sijn hooft / upt liefde neerghebooghen.

Vv doodt/o Jesu/heeft onse doodt verwonnen/
Dupvel en helle met al haer macht verslonnen:
Het vleesch rebellich/ en 'swerelts valsch pzacktijcken/
Hebben voor Jesus doodt/als hof/moeten wijcken:
Vwe doot heeft ons ver nieuwt als wy bedozvé warẽ
Dus wilt ons tot 't eeuwich goet/in u genade sparé.

Wie soud' des Vaders pzijs en lof konnen swijghen?
Wie tot des Soons dienst/geen goed' begeerte krijgẽ?
Als hem dé Geest Godts/met heur Godt onverschepdé
Selfs upt sijn goetheyt daer toe soeckt te berepden?
Danck zy u/die zijt in dzy persoonen Godt een-vuldigh/
Maeckt doch ons tot uwer eer / in pijn en aengt verduldigh. Amen.

Antiphone. Als Jesus den edick gheswaeckt hadde/spzack: het is al vol-bzacht; ende met gheneyghden hoofde gaf hy sijnen Gheest.

Capittel.

Chzistus is eens vooz onse sonden ghestozven/ rechtveerdigh vooz de onrechtveerdighe / op dat

hy

hy ons Gode offeren ſoude / ghedoodt den vleeſche/maer levende ghemaeckt na den Gheeſt.
Antvv. Gode zy lof.
Verſ. Hy heeft inde doodt ſijn ziele ghegheven.
Antvv. Ende is onder de booſe gherekent.
Verſ. Heere verhoort mijn ghebedt.
Antvv. Ende mijn gheroep come tot u.

Ghebedt, ter eeren dat Chriſtus door ſijn heylich lijden alle onſe ſchulden betaelt heeft.

O Alder-mildeſten lief-hebber der menſchē Jeſu Chriſte/die met de verdienſtē ende voldoeninghe van u heylich lijden/voor de oneyndelijcke ſchulden van alle onſe ſonden/die wy niet betalen en konden/aen uwen hemelſchen Vader vol-doen hebt: wilt ons vol-komen kenniſſe aller onſer ſonden ende ghebreken geven/ons herte over die met ſaligher droefheyt verbullen/ ende ons beweghen / om door ghedurighe penitentie uwe ſtrenghe doordeelen/voor die/te vol-doen ; ende ons bermhertelijck helpen/ſoo deughdelijck voort-aen te leven / dat wy gheen nieuwe ſchulden door eenige ſonden meer en maecken ; maer met grondighe danckbaerheydt/ende gherrouwen dienſt u vol-komentlijck moghen behaghen. Die met den Vader/ende den heylighen Gheeſt/eenen Godt/leeft ende regneert inder eeuwicheydt. Amen.
Verſ. Laet ons den Heere ghebenedijden.
Antvv. Gode zy lof.
Verſ. De zielen der gheloovighen moeten door Godts bermhertichept in vrede ruſten.
Antvv. Amen.

Digitized by Google

Ter Vesperen tijdt.

DEn Heere Iesus geve ons door sijn heylich lijden hier ghenade/ende namaels het eeuwich verblijden.

Vers. GOdt merckt gen tot mijnder hulpe.
Antvv. Heere haest u om my te helpen.
Vers. Glorie zy den Vader/ende den Soon/ende den heyligben Gheest.
Antvv. Als't was inden beghinne/ende nu/ende altijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluja. Oft/Lof zy u Heere Coninck, &c.

Antiphone. Sy sullen hem bewennen als eenen eenigen ghebozen Soon/ want die wy van schulden was/in ghedoodt.

Capittel.

Alsoo lief heeft Godt de werelt ghehadt/ dat hy sijnen eenighen Soon ghegheven heeft/op dat alle/die in hem ghelooven/niet verlozen en gaen/maer hebben sonden dat eeuwich leven.
Antvv. Godt zy lof.

Hymne.

O Lam ontnoosel/wy van bedzoch en vlecken/
Die u vijf wonden tot onser baet laet strecken:
Doet ons doch open de slupsen van u bloede/
Op dat u groty' ons Heer' en ziele voede:
Zijt doch mildt in onsen noot, want ons veel siechten deeren/
Ende leert ons met u bloedt ter saligheyt gheneeren.
O bloedt hooch-weerdich/vol krachten/troost en minne!
O schadt/die menschen noch Enghelen verstinnen!

Ten

Ten vrede zyt ghy voor ons een offerande/
En van Godts rijcke vergunt tot prijs en pande/
Ghy eest in ons u salich Aes/ en doet het soo vermeeren
Dat wy moghen bloedt om bloedt/ en ziel om ziel verteeren.
Eer-sp den Schepper van al in den beginne/
Lof sijnen Soon/den Pelicaen van minne:
Wt liefde tot ons/die sijn borst liet door-graven/
Om onser zielen dorst/met sijn bloedt te laven/
Danck zy ook u heyligh Gheest/wiens gratien geschonken/
Wenich op den Pinster-dagh met volle lusten dronken. Amen.

Vers. Wy alle-gader hebben als schapen ghedoolt.
Antvv. Ende den Heere heeft op hem de boosheyt van ons allen ghelepdt.
Antiphone. O groot werck.

Den Lof-sanck Marie.

MIjn ziele maeckt groot den Heere.
Ende mijnen gheest heeft hem verheught in Godt mijnen Salich-maecker.
Want hy heeft aenghesien de ootmoedicheydt sijnder dienstmaeght; want siet van desen tijdt voort/ sullen my salich noemen alle gheboorten.
Want hy heeft my groote dinghen ghedaen/ die machtich is; ende heylich is sijnen Naem.
Ende sijne barmhertichheydt is van gheslachte tot gheslachte; den ghenen die hem vreesen.
Hy heeft cracht ghedaen door sijnen arm; hy heeft de hoovaerdighe verstroydt met den sin haers herten.
Hy heeft de machtighe af-gheset uyt den stoel/ende hy heeft verheven de ootmoedighe.
De hongherighe heeft hy met goederen vervult/

ende de rycken heeft hy ydel ghelaten.
Hy heeft ontfanghen Israel sijn kint; ghedachtich wesende sijnder barmhertichheydt.
Ghelijck hy ghesproken heeft tot onsen Vaderen/ Abrahaam ende sijnen sade inder eeuwicheydt.
Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den hepligheen Gheest.
Als 't was in den beghinne/ende nu / ende altijdt / ende inde eewen der eewichedē sal wesen. Amen.
Antiphone. O groot werck der goedtheyt Godts! de doodt is dan ghedoodt/als 't leven aen den houte wert ghedoodt.
Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.
Antvv. Ende mijn gheroep kome tot u.

Ghebedt, ter eeren dat Christus door sijn heylich lijden vrede tusschen Godt ende den mensch ghemaeckt heeft.

O Alder-weerdichsten heerder aller uyt-verkozē Jesu Chryste/die den gewenschten vrede tusschen uwen hemelschen Vader/ ende onse wederspannighe nature/dooz uwe bittere passie eñ onnooselen doodt gemaeckt hebt; ende den hemel/ die om onse sonden ghesloten was/wederom geopent hebt:doet ons dese vrede soo beheerten/dat sy noyt van ons gebzoken en wozde; eñ dat wy voozt-aen u ryck/vol glorie ende salichheydt/ dooz onse sonden niet meer en slupten; maer dooz een goet levē/ het erf-deel / dat ghy ons ghenadelijck bereydt hebt/moghen verkryghen. Die met den Vader / ende den hepligheen Gheest/eenen Godt/leeft ende regneert inder eeuwicheydt. Amen.

Vers.

Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.
Antvv. Gode zy lof.
Vers. De zielen der gheloovighen moeten door Godts barmhertichepdt in vrede rusten.
Antvv. Amen.

Ter Completen tijdt.

Vers. BEkeert ons/Godt onsen Salichmaker.
Antvv. Ende keert uwe gramschap van ons.
Vers. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.
Antvv. Heere haest u om my te helpen.
Vers. Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligben Gheest.
Antvv. Als 't was in den beghinne / ende nu / ende altijdt: ende in de eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Hymne.

VAn 't Cruyce Jesum ontnaghelden sijn vrienden/
Die in 't begraven hem kostelijck bedienden:
Ten derden daghe is hy door macht verresen/
Met sijn vijf wonden/en triumphantich wesen:
Na sijn doot/heeft haren Soon/Maria niet vergeten/
Maer in dienst der liefden groot/haer blijtelijck ghequeten.
Al Jesus vrienden vol droefheyt ende smerten/
Claeghden sijn sterven/met jammerlijcke herten:
Sucht ook myn ziel/en roept stijf-uyt u ellende/
Troost ons/o Jesu/versterckt ons totten ende:
Stort doch uwen goeden Gheest / in ons met volle maten/
Dat wy onsen quaden aert/om uwen wille laten.
Wy moet de werelt/o Godt/ghebenedijden/
End' in de liefde uwes Soons altijdt verblijden:

O weerden Phenix/wilt ons met uwe asschen/
En met de looghe dijns bloets van sonden wasschen/
Vloept/ o Gheest/ door uwen dauw in ons van allen zijden/
Dat wy met ons Heer' en sin u eeuwichlijcks belijden. Amen.

Antiphone. Sy hebben door-graven mijn handen/ ende mijn voeten/ ende sy hebben ghetelt alle mijn ghebeenten.

Capittel.

Daerom/ want Christus in't vleesch ghelden heeft/ wapent ghy u-selven oock/ met die selve ghedachte.

Antvv. Gode zy lof.

Vers. Hy is om onse sonden ghestorven.

Antvv. Ende om onse rechtveerdich-makinghe verresen.

Antiphone. Christus is ghestorven.

Den Lof-sanck van Simeon.

HEere/nu laet uwen dienaer/ na u woordt in vrede.
Want mijne ooghen hebben ghesien uwen Salich-maker.
Den welcken ghy bereyt hebt voor 't aensicht van allen lupden.
Een licht tot een verlichtinghe der Heydenen/ ende tot glorien uws volcks van Israel.
Glorie zy den Vader/ ende den Soon/ ende den heyligen Gheest.
Als't was in den beghinne/ ende nu/ende altijdt/ ende inde eewen der eewichedē sal wesen. Amen.

Antiphone. Christus is ghestorven ende verresen/ om dat hy over de leyende ende doode heerschappije

pijne hebben soude.
Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.
Antvv. Ende mijn gheroep come tot u.

Ghebedt, ter eeren dat Christus door sijn heyligh lijden ons vol-komen onder-rechtinghe ter salicheydt ghegheven heeft.

O Goddelijcken Leeraer Iesu Christe, die in u bitter lijden ons vol-komen onder-rechtinge ter salicheyt ghegeven hebt, wilt ons desen dach vol kostelijcke leeringhen openen, ende ons wijsheydt gheven, dat wy, al het ghene dat ghy ons daer met u heylich exempel leert, moghen beherten ende volghen: helpt ons oock, dat wy om uwen wille alle quade ghewoonten moghen laten, alle onse passien onder den regel van saechtmoedigheyde ende matichevdt bedwinghen, ende alle tijdlijcke dinghen als ijdele verachten; Godts wille in alles vol-komentlijck vol-brenghen, ende voor sijn eere, goet, bloedt, ziele ende lichaem, en al dat wy hebben, mildelijck ghebruycken. Die merden Vader, ende den heyligen Gheest, eenen Godt, leeft ende regneert inder eeuwicheyt. Amen.
Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.
Antvv. Gode zy lof.
Benedictie. Ons ghebenedijde, ende bewaere den almoghenden Heere den Vader, ende den Soon, ende den heyligen Gheest.
Antvv. Amen.
Vers. Ende de zielen der gheloovighen moeten door Godts barmhertichevt in vrede rusten.
Antvv. Amen.

Het

Het eyndende Ghebedt.

ICk offere u / Iesv, Salich-maecker onser zielen/ met ootmoedigher herten dese Ghetijden / die ick in de ghedenckenisse van u lijden t'uwer eeren gelesen hebbe: ende bidde uwe goedertierene mildtheyt/ dat ghy my ende alle menschen deelachtich wilt maecken uwer verdiensten; ende met danckbaerheydt u lijden daghelijcks doet overdencken/ende met ghestadighe lijdtsaemheydt in allen teghenspoet ter salicheydt volghen. Amen.

Ghebedt, van de heylighe Kercke, voor dese Ghetijden.

O Heere Jesu Christe/des levenden Godts Sone/die voor de salicheydt der menschen hebt willen verraden/ghevanghen/beschimpt/ gegeesselt/met doornen ghekroont/ter doodt verwesen/ ende ghecruyst worden: wy bidden u/verleent ons dat wy alle vertroosthevdt om de eere uwes Naems/blijdelijck moghen verdraghen/ ende u heyligh lijden met danckbaerheydt/ ghestadelijck over-denecken: op dat wy soo tot de gemeynschap uwer glorie moghen komen: daer ghy met Godt den Vader/ende den heyligen Gheest leeft ende regneert Godt/in alle eeuwicheden der eeuwicheden. Amen.

Besonder Liedeken van de Passie onses Heeren, uyt de voorgaende Lof-sanghen.

LAet ons aen-bidden 't hert bupghende ter aerde/
Den Heere Iesum, die van alsulcker waerde/

'T vleeſch met ſijn ſmerten heeft willich aengenomen:
Dat wp vooz lijden noch ſterven ſouden ſchzomen:
Want vooz Ieſus pijn en doot is glozp'te verwachten/
Daer in iubileren alder Heyligher ghedachten.
Amor, Amor, Amor, Amor, Amor, quam dulcis eſt Amor!
Amor, Amor, Amor, Amor, Amor, quam fortis eſt Amor!

Eerſt heeft hem Judas ſijn hupſ-ghenoot verraden/
Hier na ginck yeder ſijn wzeeden moet verſaden:
In hem te vanghen/te binden/te verwijten/
Te ſchoppen/treden/te ſlingheren/te ſmijten:
Boven d'oꝛghemeten rouw/die upt ſijn teere leden
Bloedt en water hadd' gheperſt / en vloepde t'aller ſteden.
Amor, Amor, &c.

Tot Annam trocken ſy Ieſum nu ghevanghen/
Vooz wien met vupſten hem murſelden ſijn wanghen:
'T vonnis van Cayphas en coſt' hen niet ghenoeghen/
Noch vooz Pilatus/al't leedt/daer ſy me loeghen/
Ieſum, moeſt' den looſen vos Herodes oock begeken/
Soo wild' hy/ met lijden groot / tot lijden ons verwecken.
Amor, Amor, &c.

Hier na met dooznen ghekroont/ verſcheurt met ſwepen/
Handen en ermen met koozden vaſt ghenepen/
Heeftmen hem 't vonnis des onrechts vooz-ghelesen/
End' om ons ſonden/aen 't hout ter doodt verweſen:
Op ſijn teere ſchouderen is hem een Cruys gegeven/
Dat hy daer ſoud' ſterven naeckt / die ons kleedt en doet leven.
Amor, Amor, &c.

O goede Jeſu/in u bebloedde weghen/
Hoe menich hebdy verwijt/ſtoot/ſlach ghekreghen?
Dat u met recht mocht Veronica beklaghen/
En ſchzepen/die u in deſen jammer ſaghen?
Jeſu/doet my volghen u/in't derven aller luſten/
Ende na den laetſten ſtrijdt/in uwen vzede ruſten.
Amor, Amor, &c.

Heylich Calvarien met lieſde wp u groeten/
Vooz al dat Jeſus op u heeft willen boeten:

Hy wast bespoghen/beschimpt/en ter oneeren
Met swaere smerten/ontbloot van al sijn kleeren:
End' aen 't Cruys/als op den booch een pese/stijf ghespannen/
Vast ghenaghelt/booch ghetsont/upt alle crooft ghebannen.
Amor, Amor, &c.

Eer hy tot sterven sijn oogben heeft ghesloten/
Met groot beweghen heeft seven-mael ghesproken:
Dorstich van herten/riep dats' hem wilden laven/
Maer sy vol boosheyt/edick en gall' hem gaven:
Hemel/aerde/son/en maen zijn hier door heel versleghen/
Zielen/die dit Godt aen-doet/laet u doch eens beweghen.
Amor, Amor, &c.

Jesus vol wonden hinck aen sijn Cruys dry uren/
Waer by Maria beswaerde haer met treuren:
Pyn was der Moeder/des Soons pijn eñ schanden/
Dient' hem ghenaghelt door voeten ende handen/
Jesus sterft/en sent sijn Gheest met clare stem omhooghen/
Waer naer ons/herstr hy sijn hooft/upt liefde neerghebooghen.
Amor, Amor, &c.

O doodt/o Jesu/heeft onse doodt verwonnen/
Duyvel en helle met al haer macht verstonnen:
Het vleesch rebellich/en 'zwereits valsch practijcken/
Hebben door Jesus doodt/als stof/moeten wijcken:
Wye doot heeft ons vernieuwt als wy bedorvé waré
Dus wilt ons tot 't eeuwich goet/in u genade sparé.
Amor, Amor, &c.

Des

Des Vrijdaeghs.

DEN SALIGHEN HOF VAN HET HEYLICH CRVYCE CHRISTI.

Meditatie.

HEt besonderste instrument/waer aen Christus onsen Verlosser / de salichheydt unser zielen ghewrocht heeft / is het heylich Cruys: het welck/door Godts beschickinghe / als Christus ten oordeele komen sal / in den hemel ghethoont sal worden / allen den ghenen die daer sullen verschijnen ; den quaden tot verwijt ende verschrickelijckheydt / den goeden tot troost ende salicheydt. Onderrechtinghe.

Een merckelijck deel der glorie van Godts kercke roomt upt dit heylich Cruys / waer in veel ghewichtighe dinghen ons te bemercken staen.

Ende ten eersten : De glorie van het Cruys ons Salich-makers. Dese sullen bemercken / is't dat ghy met den verstandt begrijpt / dat dit Cruys in een besondere en uptnemende schoone plaetse van Godts rijck / ten thoone van den hemel ende van de aerde verheven staet. Ten 1. om dat alle creaturen ghe eert te worden. 1. De glorie van Christus Cruys.

Waerom Christi Cruys verthoont vvort.

Ten 2. tot ghedachtenisse van alle de wercken/ die Christus daer aen volbzocht heeft/ ende der verschepden victozien / die hy teghen den dupvel/ helle / sonde / vleesch / wereldt/ ende doodt daer dooz verreghen heeft. Welcke vpanden dooz Christus comste den mensch / in schadelycke slavernye gheweldelyck onder hun bedwanck hielden.

2. De claerheydt van Christi Cruys.

Ten tweeden. Imagineert dat dit Cruys de stralen synder glozie ende claerheydt de gantsche wereldt over verbzeydt/ van het opperste der hemelen tot het diepste der aerde/ eñ blincke boven dupsent sonnen/ met in-vloepende cracht tot vernieuwinghe aller creaturen/ ten dienste der glozie hunrs Salich-makers / ende besonderlyck verlichtende alle aerdtsche ende blinde verstanden / ende verquickende dooz de liefde tot Godt ende tot alle gheestelycke dinghen/ de herten / die dooz sinnelycke liefde verdzoocht zyn.

3. Hoe 't Cruys in den hemel ghe-eert wordt.

Ten derden: Contempleert de eere / die den hemel ende aerde dit Cruys doet. De Engelen ende Hepligen des heinels eeren dit Cruys met groote beweghelyckheydt / ende verheffen syn victozien met feestelycke triumphe/ ende melodieuse lof-sanghen / Godt danckende dooz het werck hunder verlossinghe / dat daer aen volbzocht is gheweest.

Hoe dat ghe-eert wordt op de aerden.

De strydende kercke houdt op der aerden dat selve Cruys oock in grooter weerde: want sy heeft verschepden loffelycke Feest-dagen (als den goedē Vzydach/ de vindinge van't Cruys/ ende de verheffinghe van't Cruys) ingheselt/ die sy ter eeren van dit Cruys met upterste devotie over-bzenght. Voozt sy dzaecht dit Cruys in solemnele Pzocessien/ sy stelt het op de autaren/ om de gheloovigen soo bequamelycker gedachtich te maken het werck onser verlossinge/ dat dooz Jesum aen't Cruys gheschiet is/ ende

den

hen tot behoorlijcke danckbaerheyt voor sulcken een gratie te verwecken.

Ten vierden: Ondersoeckt waer uyt dat spruyt de weerde van dit Cruys/ te weten: Ten 1. dat het ghepurpert is met het dierbaer bloet van Godt den Sone. Ten 2. want syn gatē vol gheweest syn van het vleesch Christi voor de plompe naghelen/die dat daer in-dreven. Ten 3. want het den boom is des geestelijcken levens/ waer aen Jesus de vrucht des eewigen levens/ tot een spyse onser zielen ghehanghen heeft. Ten 4. het is d'arcke des verbonts/waer voor pays ghemaeckt is tusschen Godt ende den mensch. Ten 5. het is de schat-camer des hemelschen Coninghs/waer in hy bewaert alle syn gratie/ verdiensten/voldoeningen/ ende Godlijcke gaven onser zielen. Ten 6. het is de slaep-camer daer den hemelschen bruydegom / uyt suyvere liefde/onse zielen voor syn bruyden ghetrouwt heeft / ende alle onse swaricheden op hem ghenomen heeft / ende ons syn Godlijcke benedictien ghegunt heeft. O weerdighen pandt der hepligher Kercken! O troostelijck instrument onser zielen/voor het welcke alle sinten bugen! O ghesteltelijcken schat/ waer voor den hemel te cooper is!

4. De tedenen der weerde v Christi Cruys.

Ten vijfden: Overleght de schoone crachten vā dit heylich Cruys. Ten 1. het Cruys niet syn weerdighe vrucht vervult de helle met vreese/ berooft haer van haer macht ende haren roof/ die bestaet in oude Baderen ende Hepligen die voor Christus comste salichlijck gestorven waren/ende stupt haer/ tot een troost der menschē die noch leven. Ten 2. het doet open den hemel die anders door de sonde ghesloten was / ende vervult dien met glorieuse Enghelen ende zielen. Ten 3. het vernielt het Ryck der sonden/ ende brengt dat onder de ghehoorsaemheyt Christi. Ten 4. het verjaecht den Prince der

5. De verscheyden crachten van Christi Cruys.

werelt/ ende doet in die Godts wet flozeren. Ten 5. het bzenght t'onder de lusten van het vleesch/ ende maeckt dat veerdich tot alle versterveniſſe/ende Godts-dienſtichept. Ten 6. het gheneeſt alle kranckheden der zielen/ ende geeft die in alle hare crachten gheeſtelycke gheſondtheydt/ ende vernieuwt die met den dauw der gratien Godts. Ten 7. het verjaeght van ons de eeuwighe doodt/ ende verſtercht in ons de hope der saligher onſterfelycktheydt. Ten 8. het verclaert onſen moet ten ſtryde/ ende beſorght ons victorie over alle onſe vpanden.

6. VVat ons Ieſus aen ſijn Cruys, ende door ſijn Cruys leert.

Ten seſten: Weerdeert de ſchoone leſſen/ die Chriſtus in voorleden tyden/ hanghende aen ſijn Cruys/ ons ghedaen heeft: doet deſen boeck open/ ende overſiet wat daer in beſloten ſtaet. Ten 1. dooz de hoochde van ſijn Cruys leert hy ons in allen onſen handel goede mepninghe tot Godt ghebzupcken. 2. dooz de leechde van ſijn Cruys/ leert hy ons ootmoedichept/ tot den afgrondt onſer verwozpenthept. 3. dooz de bzeedde/ ſijn liefde/ die't al om-helſt/ ende niemandt/ ſoo veel in haer is/ bupten en ſlupt. 4. dooz het recht-ſtaende lanck hout/ rechtveerdichepdt/ eñ pzomichept/ in het vernielen aller ſonden/ ende in-nemen des hemels. 5. dooz het dweers hout/ het jock der ghehoorſaemhept/ onder Godt ende onſe Overſten. 6. dooz ſijn heylige wonden/ leert hy ons goede verſekerthepdt aller ſijnder beloften/ eñ gheeft ons plaetſe des toevluchts in alle ſware bekozinghen. 7. dooz de wonde ſijnder rechter-handt/ wyſtheydt. 8. dooz de wonde ſijnder flincker-handt/ ſimpelthepdt. 9. dooz de wonde van ſijnē rechter-voet/ cloeckmoedichepdt. 10. dooz de wonde van der flincker-voet/ Godts vreeſe. 11. dooz de wonde van ſijn heylighe zyde/ ſijn groote mildthepdt/ die niet alleen ſijn bloedt/ maer ooch ſijn herte ons gunbt. 12. dooz de twee eerſte woorden die

Chriſtus

Christus aen sijn Cruys sprach/te weten: Vader vergheeft het hen-lieden, want sy en weten niet wat sy doen. Ende/ Heden suldy met my zijn in't Paradijs, leert hy ons goedt voor quaedt vergelden. 13. door het derde woordt/ Vrouwe, daer is uvven Soon: ende/ Siet daer is uvve moeder, leert hy d'Oversten sorghe voor hunne ondersaten draghen; ende d'ondersaten hunne Oversten ghehoorsaem ende ghedienstich wesen. 14. door het vierde woordt/ te weten: Mijnen Godt, mijnen Godt, vvaerom hebdy my verlaten? leert hy ons/ onsen noodt ende kranckheydt geerne beklyden/ende dier door hoovaerdicheyt niet schamen. 15. door het vyfde woordt/Ick hebbe dorst, leert hy ons/in ons dorst verwecken tot de rechtveerdicheydt/ende der zielen salicheyt. 16. door het sesde woort/ Het is al volbracht, leert hy ons Godts wet vervullen. 17. door het laetste woort/ Vader, in uwe handen beveleick mijnen gheest, leert ons Christus/ ons-selven ende al dat ons aengaet/vry-willichlyck over-geven. 18. door sijn sterven leert hy ons/ onsen ouden Adam doden/ende naer een salich eynde arbeyden.

Voordts door sijn naecktheydt/ leert hy ons armoede beminnen. Door sijn galle/edick/ende myrrhe/ die-men hem gaf te drincken/ leert hy ons alle leckerheydt in spyse ende dranck verachten. Door de clepnicheden ende blasphemien/ die hy leedt/ alle wereltsche hoocheyt ende eere verfoepen: door sijn hanghen aen't Cruys/ en de beswaerheydt sijnder doorne croone/ allen lichamelyck gemack van bedde en kussens verloochenen. Eyndelyck/het Cruys is een schole aller volmaecktheden ende deughden.

7. Hoe de boose gheesten t Cruys vreesen ende haten.

Ten sevensten: Hoort de boose gheesten voor de cracht van dit Cruys huplen/ ende gantsch verbaert ront-om desen hof al bevende loopen. Sy en derren in de teghenwoordicheyt van dit Cruys hen niet verthoonen; maer waer sy

eenich teecken van dat sien/vlieghen met haeste wech/verschrickende over de macht des genes/ die door 't Cruys hen verwonné heeft. Om dese reden soecken sy door hunne a dienaers ende slavé/als zijn alderhande Ketters/ Heydenen/ Turcken/Joden/ende ongodlijcke Christenen/ de glorie van dit triumphantelijck Cruys te verdupsteren/ ende waer eenige teecken van het selve zijn/ die te bespotten ende gheheel te verderven. Waer upt wy bekennen / wie dat 'sduyvels dienaers zijn / ende wie Christi. Voordts oock dat b het Cruys voor alle Christenen in alle sware beloozinghen een seker toevlucht ende wapeninghe is/teghen alle aenslagen der booser geesten/ die ons door hunne tentatien willen beletten/ van tot die plaetsen in den hemel te komen/die sy verlozen hebben.

a 1. Cor. 1. 18.

b 1. Cor. 1. 23. 24.

8 Wie al onder Christi Cruys strijden, ende Godt dienen.

Ten achtsten: Slaet u ooghen verre ende na/ dit hof over; en bemerckt de menichte der heyren van Crychs-lieden / die onder dit vendel al Gode dienen/ ende den gecrupsten Heer heere na-volghen / elck na den epsch van sijnen roep ende staet van leven: al strijdende teghen den duyvel/werelt/ende vleesch/ voor de croone der eewigher salichept. Eenen van dese was Paulus/ als hy sepde: Verre zy van my, te glorieren anders dan in't Cruys ons Heeren Iesu Christi: door wien my de wereldt ghekruyst is, ende ick de wereldt. En noodt ons eenpaerlinck tot desen geestelijcken krijch / segghende: Laet ons tot hem uytgaen, buyten de legheren, sijn verwijt draghende.

Galat. 6. 14.

Heb. 13. 13.

Wat troost uyt dit Cruys alle menschen vercrijghen.

Onder dit Cruys rusten alle de ghene / die in't wederstaen der beloozingen vermoept zijn. Hier wozden ghenesen/ die in desen ghecestelijcken strijdt ghequetst zijn. Aen de bloeten van bloede upt dit Cruys spruptende / verhocken sy hen die verhit zijn: aen het vper der liefde / die aen dit Cruys ontsteken is ghewecst / verwarmen sy hen/die coudt ende stijf zijn. De vuch-

ten

ten van dit Cruys eten sy/die hongherich zyn. Hier is seheren troost in allen noodt te vinden.

Daerom vermaent ons Paulus: Laet ons door verduldicheydt loopen tot den strijdt, die ons voor-gheselt is, siende op den principalen vvercker ende volmaecker des gheloofs Iesum: den vvelcken voor de blijdschap die hem voor-ghestelt vvas, heeft het Cruys verdraghen, versmadende de beschaemtheydt. Ende voecht daer by: Ghedenckt sijns, die sulck vveder-segghen teghen sy-selven van de sondaers verdraghen heeft; op dat ghy niet vermoeyt en vvordt, met uvven ghemoede verslauvvende: vvant ghy en hebt noch totten bloede niet vvederstaen, teghen de sonde strijdende. *Heb.* 12. 1. &c. *Heb.* 12. 3.

Ten neghensten: Danckt Godt voor de glorie eñ menichte der benedictie van sijn Cruys: stelt over al in u hups ghedachtenisse van het selve: ende bidt Godt/ dat hy u beclachtich wil maecken sijnder vruchten/ ende dat sijn cracht u over al/ ende altijdt/ mach van sonden ende ander hinder beschermen. Ende leest ter eeren van dit heylich Cruys de cleyne na-volghende Ghetijden. 9. Vier vermaninghen.

Des Vrijdaeghs.

CLEYNE

GHETIIDEN

VAN HET

HEYLICH CRVYCE CHRISTI.

Met acht ghebeden, om de acht ſonderlinghe deughden, die Chriſtus ons aen ſijn Cruys gheleert heeft, te verkryghen.

Ter Metten tijdt.

HEt heylich Cruys ende Chriſtus macht zy tuſſchen my/ ende alle mijn ſieneliycke ende onſieneliycke vyanden. Amen.

Verſ. HEere ghy ſult mijne lippen open doen.

Antvv. Ende mijnen mondt ſal uwen loſ vercondighen.

Verſ. Godt merckt aen tot mijnder hulpe.

Antvv. Heere haeſt u om my te helpen.

Verſ. Glorie zy den Vader/ ende den Zoon / ende den heyligben Gheeſt.

Digitized by Google

Antvv. Als't was in den beghynne / ende nu / ende altijdt: ende in de eeuwen der eeuwicheden sal weesen. Amen.

Alleluia. Oft: Lof zy u Heere, Coninck der eeuvvigher glorie.

Hymne.

O Lustelijcken boom schoon en plaisant/
Jesus Cruys hooch verheven:
Ghy die ghedraghen hebt dat weerdich pant/
Ons welvaert en ons leven:
Noyt Lyban sulcken Ceder gaf/
Noyt Caves bracht ons sulcken staf:
Waer groeyde noyt Cypresse/
Weerdich den stam van Jesse.
Gheloeft/ghebenedijt/van al ghe-eert
Zy Godt den Heer almachtich:
Ghepresen zy den Soon/en die ons leert/
Godt hunnen Gheest warachtich/
Dat Jesus Godt en mensche goet/
Heeft aen het Cruys ons schult versoet:
De doodt van ons verdreven/
En 't leven ons ghegheven. Amen.

Antiphone. O gebenedijt Cruys/ dat alleen weerdich is geweest den Coninck der hemelen ende Heere te draghen.

Vers. Wy aenbidden u Christe/ ende wy ghebenedijden u.

Antvv. Want ghy door u Cruys de werelt verlost hebt.

Lof-sanck.

V Godt loven wy.
℟ Jesum ghebenedijden wy.
℣ Coninck der Coninghen / ende Heere der Heeren aenbidden wy.
℟ Salich-maker der werelt eeren wy.

Want ghy met u Crups den Prince der werelt verwonnen hebt,
Ende met u lijden ons lijden versoet hebt.
Ende ons met u dierbaer bloedt ghesupvert hebt.
O Heere Iesu Christe, Sone Godts / ghy zijt alle glorie weerdich.
Al dat leeft/prijst u heylich Crups/ende ghebenedijt u inder eeuwicheyt.

Vervulsel.

Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.
Antvv. Ende mijn gheroep come tot u.

Ghebedt, om Christus ootmoedicheydt te moghen volghen.

O Heere Jesu/die ons aen u heylich Crupce een volmaeckt voor-beelt aller ootmoedicheydt bewesen hebt/als ghy daer aen stervende onder de moordenaers ende vermalendijde menschen hebt willen gherekent worden: leert ons de diepte deser uwer ootmoedicheyt af-meten;ende geeft ons naer u weerdich exempel/een werckende ootmoedich herte; dat wy/om uwen wille / alle hoobeerdicheyt ende eyghen behaghen moghen versaken/ ons de minste ende verwerpenste aller menschen achten / ende in versmaethept vol-komen troost ghenieten. Die met den Vader / ende den heyligen Gheest/ eenen Godt/ leeft ende regneert inder eeuwicheydt. Amen.

De Lauden.

Vers. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.
Antvv. Heere haest u om my te helpen.

Vers

Vers. Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligen Gheest.
Antvv. Als't was in den beghinne / ende nu / ende altijdt: ende in de eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Antiphone. 't Woort des Vaders / aen 't Cruys hanghende / heeft den werck onser salicheyt ghebonden.

Capittel.

Verre zy van my te glorieren / dan in't Cruys onses Heeren Jesu Christi / door wien my de werelt ghekruyst is / ende ick der werelt.
Antvv. Gode zy lof.

Hymne.

O Salichlijcken Mey / ghy schijnt verdoort /
Voor al / die u verachten:
Maer door het bloedt des Lams / aen u ghestort /
Vernieuwt ghy onse krachten:
Uw liefde / maeckt ons zielen vroom /
En voedt ons / als des levens boom:
Sy blusscht de quade lusten /
En doet ons in Godt rusten.
Den Vader zy van al / lof / dienst en macht /
Met synen Soon verresen /
En Godt der beyder Gheest / die't al verstacht /
En komt ons ziel gheneesen:
Door de vrucht van dit salich Hout /
Die Godt versoent voor jonck en out:
Danck zy dan hen te samen /
Door't Cruys van Jesus. Amen.

Vers. Jesu ghy hebt aen het hout des Cruys.
Antvv. Bloeden des bloedts vergoten.
Antiphone. O Cruys / ghy hebt.

Den

Den Lof-sanck van Zacharias.

Ghebenedijt zy den Heere Godt van Israel: want hy heeft besocht / ende ghedaen de verlossinghe sijns volcks.

Ende hy heeft ons op-ghereeht eenen horen der salichept/in Davids sijns dienaers huys.

Ghelijck hy ghesproken heeft door den mont sijnder heyligher Propheten / die van 'tbeghin der werelt zijn.

Verlossinghe van onse vyanden;ende uyter handt van alle de ghene die ons haten.

Om barmhertichept te doen met onse Vaderen/ ende te ghedencken sijns heylichs testaments.

Den eedt die hy ghesworen heeft tot Abraham onsen vader/dat hy ons geven soude.

Sonder vreese/verlost uyt de handen onser vyanden/hem te dienen.

In heylichept ende rechtveerdichept voor hem/ alle onse daghen.

Ende ghy kindt sult een Propheet des Alderhoochsten ghenoemt worden / want ghy sult voor des Heeren aensicht gaen / om te bereyden sijne weghen.

Om kennisse der salichept te geven sijnen volcke/ tot vergevenisse van hunne sonden.

Door de grondighe barmhertichept onses Godts/ door de welcke hy ons besocht heeft/ den opganck uyt den hooghe.

Om te verlichten den ghenen/ die in duysternissen ende in de schaduwe des doots sitten/ om te beschicken onse voeten in den wech des vreedts.

Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den

heyligher Gheest.
Als't was in den beghinne / ende nu / ende altijdt: ende inde eewen der eewicheden sal wesen. Amen.
Antiphone. O Cruys ghy zijt alleen het verheevenste onder alle Ceder-houten / in wien het leven der werelt gehangen heeft / ende in wien Christus ghetriumpheert heeft.
Vers. Heere verhoozt mijn ghebedt.
Antvv. Ende mijn gheroep come tot u.

Ghebedt, om Iesus verduldicheyt te moghen volghen.

O Heere Jesu Christe / Godt ende mensche / die aen u heylich Cruyce gheheel naeckt / met roeden verscheurt / ende met plompe nagelen handen ende voeten doozboozt / in alle uwe ghebenedijde leden onverdzagelijcke pynen lijdende / ende vande coude winden doozsneden / voor onse sonden met onbegrijpelijcke verduldicheyt / dzy uren levende ghehanghen hebt: gheweerdight u / ons met sulck-eenen haet van ons-selven / ende met sulck-eene liefde tot u heylich lijden te ontsteken / dat wy allen teghenspoet / die ons door uwe Godlijcke beschirminghe staet over te komen / sonder eenighe wederspannicheydt van ghemoet / ende sonder eenighe insicht van wien / wat / hoe / wanneer / ende waerom / sy gheschiet / moghen verdzaghen / ende die voor besonder gheluck (als van uwe Vaderlijcke liefde / ons besozcht) achten; ende t'uwer eeren / met vzeughde des herten aenveerden / ende verduldelijck lijden. Die met den Vader ende den heyligher Gheest / eenen Godt / leeft

ende

ende regneert inder eeuwicheyt. Amen.
Verſ. Laet ons den Heere ghebenedijden.
Antvv. Gode zy lof.
Verſ. De zielen der gheloobighen moeten dooz Godts barmhertichеyt in vzede ruſten.
Antvv. Amen.

Ter Primen tijdt.

HEt heylich Cruys ende Chzistus macht zy ruſtghen my/ ende alle myn ſtenelijcke ende onſtenelijcke vpanden. Amen.
Verſ. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.
Antvv. Heere haeſt u om my te helpen.
Verſ. Glozie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligхen Gheeſt.
Antvv. Als't was in den beginne/ ende nu/ende altijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden ſal weſen. Amen.
Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Hymne.

VVy nemen aen den ſtrijdt/cloeck in't ghemoet/
Teghen de helſche laghen:
De werelt/en 't welck ons groot hinder doet/
T vleeſch/dat wy voen en dzaghen:
Wy thoonen ons gantſch onverbaert:
Kontſ-om met Jeſus Cruys bewaert:
Waer dooz al Sathans ſchichten
Verwonnen moeten ſwichten.
O machtich Godt/zy dienſt/met alle vzeught/
Dzy-vuldich in een weſen:
Die't al dooz ſiet/en vult/en om u deught/
Wozeeuwichlijck ghepzeſen:
Ghy hebt dooz Chzistus ons verloſt/

T heeft

'T heeft hem aen 't Cruys sijn bloedt gheroost/
O weerdigh Lam vol trouwen/
Helpt ons uyt alle rouwen. Amen.

Antiphone. Dit is den alder-weerdighsten boom/ in't midden van't Paradijs gheplant: aen den welcken den Autheur onser salichepdt/ met sijn doot de doot van alle menschen verwonnē heeft.

Capittel.

Laet ons dooz verduldighepdt looyen tot den strydt/ die ons booz-gestelt is/ siende op den sonderlinghen wercker ende volmaecker des geloofs Jesum.

Antvv. Gode zy lof.

Vers. Het teeckē des Cruys sal inden hemel wesen.

Antvv. Als den Heere ten oordeel sal gekomē zyn.

Vers. Heere verhooz mijn ghebedt.

Antvv. Ende mijn ghervep kome tot u.

Ghebedt, om Christus sachtmoedicheyt te moghen na-volghen.

O Goeden Heere Jesu Chziste / die van alle soozten van menschen (wiens salichepdt ghy beszchdet) veracht/ beschimpt/ ende rotter doodt toe vervolght zijt gheweest; ende als een onnoosel Lammeken / en hebt teghen hen den mont / om u te ontschuldighen/ niet ghevopent; maer wel met ongheloovelijcke sachtmoedichepdt / oock hangende aen het Cruys/ booz hen/ die u dat leet aendeden/ uwen hemelschen Vader ghebeden: wilt ons dooz de verdiensten deser uwer volmaeckter sachtmoedighepdt / tot alle de ghene / die ons haten / belieghen / ende alle spijt aen-doen/ soo sacht-sinnich maecken / dat wy hen / als

ouse

onse beste regeerders moghen achten/ hunne oefeninghe/tot versterven onser nature/ met danckbaerheydt/ontfanghen; ende hun wel-varen/ als uus eyghen/ besorghen. Die met den Vader/ ende den heyligben Gheest/ eenen Godt/leeft ende regneert inder eeuwicheydt. Amen.

Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.

Antvv. Godt zy lof.

Vers. De zielen der gheloovighen moeten door Godts barmhertichheydt in vrede rusten.

Antvv. Amen.

Ter Tertien tijdt.

HEt heylich Cruys ende Christus macht zy tusschen my/ ende alle mijn sienelijcke ende onsienelijcke vyanden. Amen.

Vers. Godt merckt aen tot mijnder hulpe.

Antvv. O Heere haest u om my te helpen.

Vers. Glorie zy den Vader/ ende den Soon/ ende den heyligben Gheest.

Antvv. Als 't was in den beginne/ ende nu/ende altijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Hymne.

TCruys ist een salich boeck voor al-ghemeyn/
Daer-ieghelijck hun leeren
De ware wysheydt Godts/die groot en cleyn
Door tierelijck verceren/
Met mildicheydt/en lydtsamicheyt/
Armoede/liefd'/ootmoedicheyt:
Ghehoorsaemheyt/ en 't derven
Van eyghen lust tot sterven.

Denght/

Deught/glorye/lof en dienst/zy hem alleen/
Die ons den wil synes Vaders
Door schandelycke doodt aen 't Cruys verhoogt/
Gheleken met verraders/
In de ghedaente van een knecht/
Daer hy Godts Sone was met recht/
Om deur syn gheest te stercken
Den mensch in goede wercken. Amen.

Antiphone. O Salich-maecker Christe / maeckt ons door de kracht des Cruys salich; die Petrum bewaert hebt inde zee / ontfermt u onser.

Capittel.

't Beliefde/in hem alle volheyt te woonen/ende door hem alle dinghen te versoenen / ende door 't bloedt des Cruys in hem vrede te stellen / door alle/die op der aerden ende inden hemel zijn.

Antvv. Gode zy lof.

Vers. Hy heeft door blyschap het lijden ghestelt.

Antvv. Ende het Cruys verdraghen/ versmadende die beschaemtheydt.

Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.

Antvv. Ende mijn gheroep come tot u.

Ghebedt, om Christus ghehoorsaemheydt te moghen volghen.

Wy bidden ootmoedelijck u ghenade/ o Salich-maecker onser zielen Jesu Christe (die ons volmaeckte ghehoorsaemheydt te leeren/ u door ghehoorsaemheydt aen uwen hemelschen Vader/de doodt des Cruys ghewillichlijck hebt onderwonden) dat ghy u ghetroerdight / door de verdiensten deser uwer grooter onderdanicheydt/ ons herte met sulcke liefde tot de volmaecktheyt

deſer deught te beweghen; dat wy niet alleen uwe wet/ende alle de gheboden onſer Oversten / met verloochenainghe van al ons verstandt ende wille/ oprechtelijck moghen vol-brenghen; maer oock ons alle menschen (als't tot uwer eerē weſen ſoude) ghewillichlijck onderwerpen. Die met den Vader ende den heyligben Gheeſt / eenen Godt / leeft ende regneert inder eeuwicheydt. Amen.

Verſ. Laet ons den Heere ghebenedyden.

Antvv. Gode zy lof.

Verſ. De zielen der gheloovighen moeten door Godts barmhertichept in vrede ruſten.

Antvv. Amen.

Ter Sexten tijdt.

HEt heylich Cruys ende Chriſtus macht zy truſſchen my / ende alle mijn ſienelijcke ende onſienelijcke vyanden. Amen.

Verſ. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.

Antvv. Heere haeſt u om my te helpen.

Verſ. Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligben Gheeſt.

Antvv. Als't was in den beginne/ ende nu/ende altijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden ſal weſen. Amen.

Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Hymne.

VOor 't vleeſch en hel/is 't Cruys een grooten ſchrick/
Dan 't maeckt Godts vrienden blyde/
Dat menich woer verloſt upt 'svyants ſtrick/
Comt hen van deſe zyde:

Het maeckt ons in Godts gratyʼrijck/
En door verdriet Jesum ghelijck/
En doet den onvruchtbaren
Hier 't eeuwich goet vergaren.
O Hyneelycken Godt in wijsheydt groot/
V moet/wat leeft/danck singhen:
Dat uwen Soon aen 't Cruys mensch is ghedoot/
'T zijn wonderlycke dinghen!
Den Gheest des troosts zy mede lof/
Dat hy den mensch ghemaeckt van stof/
In glory sal verheffen/
Wilt hy Godts wet betreffen. Amen.

Antiphone. Hy sal een teecken op-heffen in de Natien/ende de voor-vluchtighe van Israel vergaderen.

Capittel.

Den Heere heeft gesept/gaet voorts door 'tmidden der stadt Jerusalem/ende teeckent Tau op de voor-hoofden der mannen/ die suchten ende rouwich zijn/over alle de af-grijselyckheden/ die in'r midden van haer gheschieden.

Antvv. Gode zy lof.

Vers. O Heere Jesu Christe/wy aenbidden u.

Antvv. Want ghy door u Cruys de werelt verlost hebt.

Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.

Antvv. Ende mijn gheroep kome tot u.

Ghebedt, om Christus liefde te moghen navolghen.

O Goedertieren Heere Jesu Christe/ hoe groot is uwe liefde ende barmhertichheydt tot ons aen u Cruyce gheweest/die soo menich-mael in u heylich lichaem ghedruckt stont/als ghy menige

wonden in het ſelve / vooz ons ontfanghen hebt: ghy zÿt aen het Cruys verheven gheweeſt om alle menſchen tot u te nooden; u ghebenedÿde armen waren upt-gheſteerken / om alle zielen der werelt te om-helſen / ghy hadt u heyligh hoeten ghenaghelt / om alle traghe menſchen te verwachten / u weerdighe zÿde met een ſpeere ſeer wÿt geopent / om ons daer in vziendelÿck te ontfanghen / ende alle ſoetichepdt te bewÿſen; u ghebeel lichaem dooz-wont / om alle onſe wonden te geneſen / ende ons volkomen gheſonthepdt na den inwendighen menſch / te beſozghen: daer zÿt ghy upt liefde tot onſe ſalichepdt een vzandt-offerande vooz alle menſchen levende ende doode ghewozden / en hebt ons daer den eeuwighen vzede met uwen hemelſchen Vader ghemaeckt: wilt ons met den gheeſt uwer boven-natureliycke wÿſheydt verlichten / om de weerde uwer onghemeetene liefde / die haer tot alle eynden der werelt upt-ſtreckt / te begrÿpen / ende ons / vooz die / u boven al doen bemÿnē / ende blÿdelÿck inder eeuwichepdt dienen: maeckt oock dat wp onſen naeſten / t'uwer eeren / met liefde in alle ſÿn ghebzeken vooz-komen / ende wilt ons met hen dooz u lÿden / na dit leven / het ſalich aenſchouwen uwer glozie deelachtich maecken. Die met den Vader / ende den heyligen Gheeſt / eenen Godt / leeft ende regneert inder eeuwichepdt. Amen.

Verſ. Laet ons den Heere ghebenedÿden.

Antvv. Gode zp loſ.

Verſ. De zielen der gheloovighen moeten dooz Godes berumhertichepdt in vzede ruſten.

Antvv. Amen.

Ter

Ter Nonen tijdt.

HEt heylich Cruys ende Christus macht zy tusschen my/ ende alle myn sienelijcke ende onsienelijcke vpanden. Amen.

Vers. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.
Antvv. Heere haest u om my te helpen.
Vers. Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligben Gheest.
Antvv. Als't was in den beginne/ ende nu/ende altijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Hymne.

'T Cruys Christi is 't Autaer/daer 't suyver Lam
Wt liefd' hem liet verbranden/
Waer door de oude wet haer eynde nam/
Met al haer offeranden:
Waer op zijn al ons sonden gheboet/
En wy voor alle quaden verhoet:
Hy heeft ons met sijn lijden
Verdient 't eeuwich verblijden.
O Pijns van Majesteyt! wie soud' u niet
Met Job ten hoochsten prijsen?
Dat op den jonsten dach/door u ghebiet/
Wie doodt is/sal verrijsen.
Door hem/die eeuwich met u leeft/
End' ons sijn bloedt upt mildtheyt gheeft:
En sent den Gheest van vreden/
In al sijn ware leden. Amen.

Antiphone. Laet ons tot hem uyt-gaen buyten de legheren sijn verwijt draeghende.

Capittel.

Het woordt des Cruyces / is den ghenen / die

verlozen gaen/eene dwaeshept: maer den ghenen/ die behouden wozden/de kracht Godts.

Antvv. Gode zp lof.

Vers. Heere moet van my zijn in iet anders te glorieren.

Antvv. Als in het Cruyce Jesu Chzisti.

Vers. Heere verhoozt mijn ghebedt.

Antvv. Ende mijn gheroep kome tot u.

Ghebedt, om Christus mildtheyt te moghen volghen.

O Ghebenedijde Heere Jesu Chziste / wzeughder suptere herten/wie sal uwe mildthepdt / die ghy ons aen u Cruys bewesen hebt / konnen begrijpen? want ghy ons daer/al wat ghy hadt / verguft hebt: u bloedt/om onse sonden te suptweren/ende onse zielen in haren dozst te laben; u heplich lichaem / om ons na den Gheest te spijsen / uwe glozieuse ziele/om in ons een geestelijck leven te bertwercken/alle uwe verdiensten/gratien/ ende gaben/om onse armoede te bersoeten / ende ons met hemelsche goederen rijck te maecken / uwe menichbuldighe boldoeninghen/ om onse onepndelijcke schulden te beralen / uwe smerten ende pijnen/om ons in alle swaricheden te troosten / u ghebenedijde Cruyce tot een leeder / om tot u in den hemel te climmen / ende uwe eeuwighe ende almoghende Godtheydt/om ons met die volkomelijck te beloonen: gheweerdight u / dooz dese onbegrijpelijcke mildthepdt/ons/ met een mildt herte tot u/ende tot onsen naesten/ te begaue/ op dat wp tot uwer eeren/ ende tot onse ende hunder

salichepdt/

salichepdt/al ons goet/bloedt ende leven/mildelijck moghen ghebruycken ende vereeren. Die met den Vader/ende den heyligben Gheest/eenen Godt/leeft ende regneert inder eeuwicheyt. Amen.

Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.

Antvv. Gode zy lof.

Vers. De zielen der gheloovighen moeten door Godts barmhertichepdt in vrede rusten.

Antvv. Amen.

Ter Vesperen tijdt.

HEt heylich Cruys ende Christus macht zy tusschen my / ende alle mijn sienelijcke ende onsienelijcke vyanden. Amen.

Vers. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.

Antvv. Heere haest u om my te helpen.

Vers. Glorie zy den Vader / ende den Soon/ ende den heyligben Gheest.

Antvv. Als't was inden beghinne / ende nu / ende altijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia. Oft/Lof zy u Heere Coninck,&c.

Antiphone. Die my volghen wilt/ verloochene sy-selven/ende neme sijn Cruys op.

Capittel.

Gheliick Moyses het serpent verheven heeft in de woestijne/ alsoo moet den Soone des menschen verheven worden/op dat alle/ die in hem gheloo-ven niet verlozen en gaen; maer hebben dat eeu-wich leven.

Antvv. Gode zy lof.

Hymne.

O Crups ghebenedijdt/ghy zijt wel eer/
Tot een wijn-pers beschreven:
Aen u is 'ghemeels drupf gheperst soo seer/
Dat sy wijn moeste ghheven:
Welcken is 't bloedt van't nieuw verbont/
Dat na den gheest ons maeckt ghesont/
En doet in deughden bloeyen/
Die door Godts liefde groeyen.
Lof/danckbaerheydt/en dienst zy t'allen tijdt/
Den Vader ongheboren:
Met den Soon/die aen 't Crups ons heeft ghevrijdt/
Door eyghen gunst verloren:
Eer zy den Gheest in weerde ghelijck/
Met Jesus in verdiensten rijck:
Die door sijn dierbaer wonden/
Ons heeft verlost van sonden. Amen.

Vers. Wy aen-bidden u Christe/en ghebenedijde u.
Antvv. Want ghy door u Crups de werelt verlost hebt.
Antiphone. O Crups blinckende.

Den Lof-sanck Marie.

Myn ziele maeckt groot den Heere.
Ende mijnen gheest heeft hem verheught in Godt mijnen Salich-maecker.
Want hy heeft aenghesien de ootmoedichheydt sijnder dienstmaeght; want siet van desen tijdt voort/sullen my salich noemen alle ghenoosten.
Want hy heeft my groote dinghen ghedaen / die machtich is: ende heylich is sijnen Naem.
Ende sijne barmhertichheydt is van ghesla chte tot ghesla chte; den ghenen die hem vreesen.
Hy heeft cracht ghedaen door sijnen arm; hy heeft de hoovaerdighe verstroyt met den sin haerts herten.

Hy heeft de machtighe af-gheset uyt den stoel/ende hy heeft verheven de ootmoedighe.

De hongherighe heeft hy met goederen vervult/ende de rycken heeft hy ydel ghelaten.

Hy heeft ontfanghen Israel sijn kint; ghedachtich sijnde sijnder barmherticheydt.

Ghelijck hy ghesproken heeft tot onsen Vaderen/Abrahám ende sijnen sade inder eeuwicheydt.

Glorie zy den Vader/ende den Soon/ende den heyligen Gheest.

Als't was in den beghinne/ende nu/ende altijdt/ende inde eeuwen der eeuwicheydt sal wesen. Amen.

Antiphone. O Cruys blinckende boven alle sterren/bekent over alle de werelt/seer lieflijck den menschen/heyligher als alle dinghen: die alleen weerdigh zijt ghheweest den prijs der werelt te draghen.

Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.

Antvv. Ende mijn gheroep komme tot u.

Ghebedt, om Christus in het verachten der vverelt na te volghen.

O Mijnen oppersten troost/ende eeuwich goet Jesu Christe/die u ghheweerdight hebt/ons uwe kinderen aen u Cruys te leeren/hoe dat wy de werelt moeten verachten; want ghy daer aen sterfende/al dat haer teghen was/verkoren hebt; uyterste armoede voor rijckdommen; naecktheyt voor schoone ende costelijcke kleederen; swaren doodt voor versaetheydt; versmaetheyt voor eere ende hoocheyt; beschimpinghen ende blasphemien voor den lof der menschen; onverdraghelycke tor-

menten voor wellusten; naghelen voor vyphepdt; amyten voor sinnelijcken troost; galle voor smaeckelijcken dranck ende spijse; verwijsinge ter doot voor Rechters macht; een croone van doornen / ende bebloede leden voor Coninckelijck cieraet; ende een Cruys / om daer aen te sterven / voor een ghemackelijck bedde: wilt ghenadelijck in ons de liefde tot alle dese dinghen / die ghy tot onser salichepdt / ghewillichlijck verkoren hebt / ontsteecken; op dat wy met uwe gratie die selve tot uwer eeren blijdelijck moghen verkiesen; ende al wat de werelt bemint / upter herten moghen versaecken; ende naer u heylich exempel levende / den troost van u hemelsch ghesellschap hier naemaels verwerven. Die met den Vader / ende den heyligen Gheest / eenen Godt / leeft ende regneert inder eeuwichepdt.

Amen.

Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.

Antvv. Gode zy lof.

Vers. De zielen der gheloovighen moeten door Godts barmhertichepdt in vrede rusten.

Antvv. Amen.

Ter Completen tijdt.

Vers. BEkeert ons / Godt onsen Salichmaker.

Antvv. Ende keert uwe gramschap van ons.

Vers. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.

Antvv. Heere haest u om my te helpen.

Vers. Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligen Gheest.

Antvv. Als't was in den beghinne / ende nu / ende

alrijdt: ende in de eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Hymne.

O Salichlijcken pandt! o tijtel schoon!
O schat-kist vol van bloede!
O vrucht des Cruys/u prijs stelt ons ten thoon/
Wat sp ons ziele voede:
Voet ons u weerde wel verstaen/
Wet u der deughden werch in-gaen:
Op dat wp na dit sterven
Godts glorp' moghen erven.
Den Vader macht en eer/zp met den Soon/
Die aen 't e Cruys heeft ghehanghen/
En door sijn dierbaer bloedt ghewasschen schoon/
Dat door de helsche slanghen
In onse zielen was ghescheut/
Waer toe hp ock sijn Gheest ons sent/
O milden Gheest/u stralen
Lact in ons neder-dalen. Amen.

Antiphone. Weest ghegroet ghebenedijde Cruys/ weerdich van alle menschen bemint te worden: dat ons de salichepdt heeft ghegheven/ende het rijck der hemelen berepdt: met wat lof sal ick u verheffen?

Capittel.

Ick ben met Chzisto ghekruyst/ende ick leve/ nu voorts niet ick/maer Chzistus leeft in mp.

Antvv. Gode zp lof.

Vers. Verlost ons/o Godt/door het teecken des heplighen Cruys.

Antvv. Van alle onse sonden ende vyanden.

Antiphone. Hp heeft het Cruyce.

Den

Den Lof-sanck van Simeon.

HEere/nu laet uwen dienaer / na u woordt in vrede.
Want mijne ooghen hebben ghesien uwen Salich-maker.
Den welcken ghy berept hebt voor 't aensicht van allen lupden.
Een licht tot een verlichtinghe der Heydenen / ende ter glorien uws volcks van Israel.
Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligben Gheest.
Als 't was in den beghinne/ ende nu/ende altijdt/ ende inde eewen der eewicheden sal wesen. Amen.
Antiphone. Hy heeft het Cruyce aen-veert / die de helle ghebroken heeft; hy heeft aen-ghegort sijn vromicheyt/ende is ten derden daghe verresen.
Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.
Antvv. Ende mijn gheroep kome tot u.

Ghebedt, om Christus volherdicheydt te volghen.

OAlder-volmaecktsten Heere Jesu Christe/ die aen u Cruyce in groote smerte ende sware pijnen hanghende/ noch om de weerdicheyt uwer Godtheydt/ noch om de schrickelijcke tormenten uwer menschelijckheydt/ noch om de benautheyt van uwe lieve Moeder / noch oock om de droefheydt / suchten / ende tranen van uwe beminde vrienden/ beweeght zijt gheweest om dat te verlaten; maer zijt daer aen/ upt liefde onser salicheydt soo langhe ghebleven/ tot dat ghy roepende / sepdet: het

det: het is al vervult / ende u hooft tot ons neder-
buyghende/gaeft uwen Gheest: wilt ons in alle
goeds verkiesinghen ende oeffeningen der deugh-
den/die onsen roep betamen/volherdich maecke/
ende na den gheest/met u heylich exempel soo ver-
sterecken / dat wy in het draghen van u heylich
Cruys/door pijnelijcke wercken van 't versterven
ons selfs/niet en verslauwen; maer tot den eynde
ons levens / in die/ met uwe gratie moghen vol-
herden / ende soo den eeuwighen loon verdienen.
Die met den Vader/ ende den heyligben Gheest/
eenen Godt/leeft ende regneert inder eeuwicheyt.
Amen.

Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.

Antvv. Gode zy lof.

Benedictie. Ons ghebenedijde/ende beware den al-
moghenden Heere den Vader/ende den Soon/
ende den heyligben Gheest.

Antvv. Amen.

Vers. Ende de zielen der gheloovighen moeten
door Godts barmhertichevt in vrede rusten.

Antvv. Amen.

Het eyndende Ghebedt.

Ick offere u Heere Jesu Christe/ met oetmoedi-
gher herten dese Ghetijden/die ick ter eeren van
u glorieus Cruys ghelesen hebbe: gheeft ons gra-
tie / om de hoochde / diepte / ende breedde van u
Cruys wel te verstaen/ende alle de deughden / die
ghy ons/daer aen hanghende / gheleert hebt / na
te volghen. Amen.

Digitized by Google

Ghebedt, van de heylighe Kercke, voor dese Ghetijden.

GOdt/die het bendel des Cruys in het dierbaer bloedt van uwen eenighen Sone/ hebt willen hepligben: wy bidden u verleent alle de gene/die hen in de eere van het selve Cruys verblijden / dat sy in uwe beschermenisse moghen rusten. Voor den selven Jesum Chzistum uwen Soon onsen Heere. Amen.

Besonder Liedeken van het heylich Cruys Christi, ghenomen uyt de voor-gaende Lof-sanghen.

O Luskelijcken boom schoon en plaisant/
Jesus Cruys hoogh verheben: verheven:
Ghy die ghedzaghen hebt dat weerdich pant/
Ons welvaert en ons leven: ons leven:
Noyt Lyban sulcken Ceder gaf/
Noyt Cades bzacht ons sulcken staf:
Daer groepde noyt Cypzesse/
Weerdich den stam van Jesse: van Iesse.
't Cruys is een salich boeck voor al-ghemeyn/
Daer tegheliick van leeren / kan leeren,
De ware wysheydt Godts/die groot en cleyn
Doet tiereliick vereeren / vereeren,
Met mildtheydt/en lydtsamicheyt/
Armoede/liefd'/ootmoedicheyt:
Ghehoozsaemheyt/ en 't derven
Van eygben lust tot sterven: tot sterven.
Voor 't vleesch en hel/is 't Cruys een grooten schzick/
Van 't maeckt Godts vzienden blijde: blijde:
Dat menich wozt verlost van 'svpants strick/
Comt hen van deser zyde: zijde:

Der

Het maeckt ons in Godts gratp' rijck/
En dooz verdziet Jesum gheliick/
En doet den onbzuchtbaren
Hier 't eeuwich goet vergaren: vergaren.
't Cruys Chzisti is 't Autaer/daer 't suyver Lam
Wt liefs' hem liet verbzanden: verbranden:
Waer dooz de oude wet haer eynden nam/
Met al haer offeranden: offeranden:
Daer op zijn al ons sonden gheboet/
En wp dooz alle quaet verhoet:
Hy heeft ons met sijn lijden/
Verdient 't eeuwich verblijden: verblijden.
O Cruys ghebenedijt/ghy zijt wel eer
Tot een wijn-pers beschzeven: beschreven:
Aen u is 'ghemeks dzupf gheperst soo seer/
Dat sp wijn moeste gheven: gheven:
Welcken is 't bloedt van't nieuw verbont/
Dat na den gheest ons maeckt ghesont:
En doet in deughden bloepen/
Die dooz Godts liefde groepen: groeyen.
Den Vader zy van al lof dienst en macht/
Met sijnen Soon verresen: verresen:
En Godt der beyden Gheest/die't al versacht/
En komt ons ziel gheneesen: gheneesen:
Dooz de vzucht van dit salich hout/
Dat Godt versoent dooz jonck en out:
Danck zy dan hen te samen/
Dooz 't Cruys van Jesus. Amen. Amen.

Des Saterdaeghs.

HET FEESTELYCK HOF VAN DE GLORIEVSE MOEDER GODTS MARIA.

Meditatie.

Onderrechtinghe.

VErheft u eendelijck om te contempleren het feestelijck hof van de glorieuse Moeder Godts Maria/ ende dat in ghegaen wesende/ bemerckt

VVat plaetse Marie hof is. *Ioan.* 14. 2.

Ten eersten: de weerdichheyt van de plaetse/ welck is den hemel; ja het besonderste/ hoochste/ ende weerdichste deel van het glorieus Rijck Godts. Christus seght/ dat in't huys synes Vaders veel woon-steden zijn/ dat is/ veel Hemelsche hoven; maer daer en is gheen/ voor eenighe suyvere creature/ hooghер oft weerdigher/ als dit.

De schoone tijtelen van Maria.

Ten tweeden: Neemt acht op hare triumphante tijtelen/ met de welcke Godt haer vereert heeft/ ende die sy in den hemel ende op der

aerden

aerden draeght: dese zijn / dat sy een Coninghinne is van hemelrijck ende aerdtrijck: eenen Tabernakel des Alder-hoochsten: een alderschoonste Stadt Godts: een heylich Vat des Godlijcken wesens: een Hups der onghemeten wijsheydt: een claer-schijnende Sonne van't Rijcke Godts: den Schat der heyligher Dzywildicheydt: een Princesse der Enghelen: een Vrouwe der werelt: een Moeder Godts. Wie sal de hoocheyt van dese tijtelen connen begrijpen? Wie sal de weerde van die grondelijck connen verstaen? De Coninghen van de wereldt draghen veel pdel tijtelen / ende noemen hen Coninghen ende Princen van veel landen daer sy gheen macht over en hebben; maer dese hooghe verheven Maghet is van Godt volcomelijck ghebenedijt na de weerde van hare tijtelen, die met cozte woozden ons bewysen / wat al in dese schat-camer des H. Gheests te vinden is.

Ten derden: Contempleert de verheventheydt van haren Thzoon in haer Princelijck hof. Wesen Thzoon is van Godt gheskelt boven alle heylige Pzinsdommen ende choozen der Enghelen ende Heyligen, recht onder den Thzoon der heyliger Dzywildicheyt / naest haren lieven Soon, in het Godlijck wesen / twelck haer alles sins ontingelt / ende met syn oneyndelijcke glorie verciert. Soo dat sy in den hemel boven alle d'andere een besondere plaetse hebbende / ooch een besonder Pzinsdom in het Rijcke Godts maeckt / veel heerlijcker ende triumphanter als t'samen zijn alle de Pzinsdommē der Engelen. De schoōheyt haers Throons.

Ten vierden: Slaet u oogen op haer persoon / sittende in haren Thzoon als Coninghinne der wereldt: Bemerckt de onbegrijpelijcke schoonheydt van haer aenschijn / de lieflijcke rijpichheydt van haer ghelaet / de costelijckheydt van haer cleederen / de rijcdommen haerder baggē / ende de weerdicheydt van hare Majesteyt / waer De weerdicheyt vā Marie persoon, ende haer cieraet.

doot sp met upterste vreughde / het gheheel hemelsch geselschap vermaect. Alle de schoonheyt van Rebecca / van Rachel / van Judith / en van Hester / en is by dese niet te achten. Sy draeght op haer hooft de croone van opperste glorie, haer cleederen zijn het Godlijck wesen; sy houdt in haer handt den scepter van maghenthepdt. Hare waggen zijn heylichepdt / onsterfelijckheyt / eeuwichepdt / wijsheyt / salichepdt. Haer woonden zijn Godlijck / haer regeringe vermakelijck ende onberispelijck. Allen tijt sal ons te kort zijn / om haer in het Rijcke Godts te aenschouwen / ende de menichte der vreughden / die wy uyt haer sullen ghenieten.

De vermakelijcheydt van Marie hof.

Ten vijfden: Overziet nu de andere vermakelijckheden van haer feestelijck hof: daer zijn de fonteynen van alderhande suyvere vreughden / de vloeten van wellusten / overvloedighe rijckdommen van alderbeste goederen / de inganghen tot de costelijcke mijnen aller deughden ende gratien Godts. Daer is gherustichheydt ende verseckerthepdt / daer is ghedurighe claerheyt ende blijdschap. Hier zijn de weerdighe dreven der neghen choozen der Enghelen / ende de bloem-hoven der Maeghden / ende Martelaerssen. Dit hof is vol triumpheljcke vreughdt ende feestelijcke melodije / ende aller dinghen die men tot vermakelijckheydt soude connen wenschen.

Hoe Maria van Godt ghe-eert wordt.

Ten sesten: Mediteert hoe sy van Godt gheert wordt / ende hoe sy wederom Godt eert.

1. Godt den Vader bemint haer als zijn alderlieffste dochter / ende erfstse in alle zijn goederen. Godt den Sone eerdtse als zijn Moeder / ende stelt onder haer macht een bevel al zijn Rijcken. Godt den heyligen Gheest ontheyligse als zijn alder-weerdichste Bruydt / ende vervultse met heyligheydt. Soo dat de heylighe Drywldichheydt haer met onghemeten beweghelijckheydt

van liefde verheft ende eert.

2. Godt ghebruyckt haer ock tot een mede-regeerster van d' Enghelen in den hemel / ende van sijn heylighe Kercke opder aerden.

3. Hy volbrenght met de alder-goedertierenste sonste alle haer begheerten.

4. Hy beweelt haer den sleutel der schatten sijnder goedtheydt / wijsheyt / ende mogentheydt: ende maeckt haer dispenseerster aller boven-natuerlijcker goederen.

5. Wat deughdt Godt eenighe creature ter salichheydt doet / die doet hy booz haer: op dat alle creaturen haer souden beminnen / eeren / ende dienen / na de weerde der deughden / die sy van Godt booz haer ontfanghen. Dit is de eere die Godt haer doet.

Hoe Maria Godt eert.

Hy draeght haer ock seer weerdelijck tot Godt: want sy haer-selven in alle dese jonsten Godts opterlijck verootmoedicht / niet haer-selven toeschrijvende / maer Godts goetheydt in alles verheffende. Beminde Godt ock hal maecktelijck / ende eert hem in alle sijn gaven / met alle de crachten haers weesens ende gratie: ende wat eere haer ghescheet / draecht die Godt op met volcomen danckbaerheydt.

Hoe de Princen des hemels Maria eeren.

Ten sevensten: Weerdeert de eere / die sy ontfanght van alle de Princen des hemels en hupsghenooten Godts. Alle de Enghelen ende Heylighen Godts can 1. houden haer booz hunne Princesse: 2. sy zijn haer met volcomen oodtmoedicheydt ende vierighe liefde in alles onderdanich: 3. sy houden ghedurighen feest-dach met haer / verheffen haer tijtels / ende singhen sonder ophoudē met onbegrijpelijcke soetichheydt lof-sanghen / tot haerder eere: 4. sy danchen Godt booz de glorie / die sy booz Maria van Godt verrijghen: welcke is / dat sy het ganssch hemelsch hof met haer glorie ende claerheydt verlicht / ende in alle de Heylighen ende Enghe-

Hoe Maria de Heylighen vermaeckt.

len geduricheijck een onuptspreckelijcke vreughdt verwecket/ dooz de menichte van lieflijckheydt/ die Godt haer instort / tot troost synder Heyligen.

VVie van hier in't hof Marie komen konnen.

Ten achtsten: Ondersoeckt wie dat de vreughde van dit feestelijck hof deelachtich wesen can. Te weten: 1. alle de ghene / die verloochenen de lusten des vleesch/ ende hier in Engelsche suyverheyt hun leven volbzenghen: 2. die haer-selven gantschelijck verloochenen/ ende Godt in hunne Oversten bemerckende/volcomelijck hen als Godt ghehoorsaemheyt bewijsen. 3. die de wereit volcomelijck versterven/ niet tijdelijcks beminnen/ ende alleen hemelsche goederen metter herten achten. 4. die in den hemel ghestadelijck hunne verkeeringhe houden. 5. die de deughden van Maria beherten ende oeffenen/ende in haer bestieringhe hen gheheel overgheven.

VVat deughden Maria ons in dit leve doet.

Ten neghensten: Bemerckt wat deught sy ons in dit leven doet: te weten / dat sy in hare hoochheydt ende Pzincelijcke glozie/ ons niet en vergheet/ maer helpt alle de ghene/die in noodt op haer betrouwen / ende hen-selven haerder hulpe weerdich maken. Sy bemindt alle ootmoedighe ende saechtmoedighe/ alle repne ende gehoorsame/ alle die hare ende boven al Godts aldermeeste glozie soecken. Sy is als een fontepne aller troost/medecijnen/ ende beste goederen tot troost der behoeftigen. Sy bemint ons/ ontfanght ons in haer bewaernisse/ bidt Godt dooz ons beschermt ons dooz de Enghelen teghen alle vpanden / besorcht ons Godts gratie ende het eeuwich leve. Hierom wozt sy genaemt een Moeder der bermhertichheydt/ de Hope der menschen/een Toevlucht der sondare/ een Advocaterisse der bedzuckter / ende Patroneisse aller armen / by Godt den Heere. Och wat een troost is dit dooz ons / die alle sins behoevelijck zijn! Wie en sal in noodt tot dese goedertieren

Moeder

Moeder hem niet keeren/ om van haer gheholpen te worden?

Ten thienſten: Verblijdt u in hare goedertierenthept ende groote mildthept: danckt Godt voor ſijn liefde tot ons/ dat hy ſijn Moeder ons ooch tot een Moeder geſtelt heeft/ ende ſoo ons voor ſijn broeders houdt. Aenſiet de weerdichhept van uwen roep/ ende ſchickt dien tot heyliehepdt: ende neemt in allen noodt uwen toevlucht tot deſe Moeder/ ende bidt ghedadelijck/ dat ſy u by haren lieven Sone wil helpen/ leſende tot haerder eeren de navolghende clepne

Vermaninghen.

Des Saterdaeghs.

CLEYNE

GHETIIDEN

VAN DE

MOEDER GODTS

MARIA.

Met acht ghebeden, om de volmaecktheyde haer der ſonderlinghſte deughden te verwerven.

Ter Metten tijdt.

WEeſt ghegroet Maria/ vol van gratien / de Heere is met u / ghebenedijdt zijt ghy boven alle vrouwen/ ende ghebenedijdt is de vrucht uwes lichaems Jeſus: Heylighe Maria Moeder Godts; bidt voor ons ſondige menſchen/ nu/ende inde ure onſer doodt. Amen.

Verſ. HEere ghy ſult mijne lippen open doen.

Antvv. Ende mijnen mondt ſal uwen loff vercondighen.

Verſ.

Vers. Godt merckt aen tot mijnder hulpe.
Antvv. Heere haest u om mp te helpen.
Vers. Glorie zp den Vader/ ende den Soon / ende den heyligen Gheest.
Antvv. Als't was in den beghinne / ende nu / ende altijdt: ende in de eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia. Oft: Lof zy u Heere, Coninck der eeuvvigher glorie.

Hymne.

Ick groet u Maeght der Maeghden kroon/
Van Davids edel saet gheboren:
Godts liefde blinckt in u seer schoon/
Voor alle vrouwen upt-verkoren.
Ghy zijt voorsien van eeuwicheyt/
En af-ghebeelt in veel figuren:
Ghy hebt ghebaert/soo't was voorsept/
Emanuel/Godt der naturen.
O reyne Hester! Judith vroom!
Rebecca/voor Godts eer sorchvuldich!
Deught-same Sara/stilt den schroom/
Van alles dat wp Godt zijn schuldich.
O Sunamptsche Abisach/
Van wesen schoon/en rijp van zeden:
Minsame Rachel/u beklach
Verkrijgh' ons rust' aen hert en leden.
Godt boven al dzy-vuldigh acht/
En wilt hem eer en dienst bethoonen;
Die Josephs bruydt ten hemel bracht/
En heeft verriert met d'hoochste kroonen. Amen.

Antiphone. Verblijdt u met mp alle-gader/die den Heere lief hebt, want doen ick cleyn was / behaeghde ick den alder-hoochsten / en van mijn leden is Godt ende mensche gheboren.
Vers. Salich sullen mp noemen alle ghesuchten.

Antvv. Want Godt heeft aenghesien de ootmoedighepdt van sijne dienst-maghet.

Lof-sanck.

V Moeder Godts loben wy.
V Maghet Maria/onse vrouwe/belijden wy.
V bzupt des eeuwighen Vaders eert de gantsche werelt.
V singhen alle Enghelen ende Artsch-Enghelen.
V dienen alle Heerschappijen der hemelen.
Ende roepen met ghenoechelijcker stemme: heylich/heylich/heylich zp-dy Moeder Godts ende reyne Maghet.
Hemel ende aerde zijn vol van de Majestept des vruchts uwes lichaems.
V Moeder des Scheppers / loeft den glozieusen choor der Apostelen.
V glozificeert de schare der hepliger Martelaren.
V belijdt dat eeuwich hepz der Confessozen.
V eert ende pzijst de hepligha vergaderinghe der onbevleckter Maeghden.
V verheft/als Coninginne der werelt/alle dat hemelsch hof.
V aen-roept over alle de aerde de hepligha kerckeren moeder der Godlijcker Majestept.
Ghy zijt met uwen Sone in des Vaders glozie.
Daerom biddē wy / komt te hulpe uwe dienaren/ die uwen Soon met sijn dierbaer bloedt verlost heeft.
In u Maria/hebben wy ghehopet; wilt ons inder eeuwichepdt beschermen.

Vervulsel.

Vers. Heere verhoozt mijn ghebede.
Antvv. Ende mijn gheroep kome tot u.

Ghebedt, om de dry Godlijcke deughden te verkrijghen.

O Barmhertigen Godt/wien het schoon blinckende licht des hemels Maria/door een oprecht gheloove/vaste hope/ vyerighe liefde/ boven alle suyvere creaturen behaeght heeft: wilt ons/ die haer door onse Patronerisse/ ende gheestelijcke moeder houden/door hare behagelijcke voorspraeke/vastichept/ in het oprecht Christen Gheloove verleenen/sekere hope van uwe gratie ende glorie in-dzucken/ende met vyerighe liefde/ tot u boven al/ ende tot onsen naesten als ons-selven/ ontsteken: op dat alle onse crachten/ beghheerten ende leden/tot den eynde onses levens in de bestieringe deser deughden u behaghelijck moghen dienen. Die leeft ende regneert in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

De Lauden.

Weest ghegroet Maria vol van gratien/etc.

Vers. God merckt aen tot mijnder hulpe.
Antvv. Heere haest u om my te helpen.
Vers. Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligen Gheest.
Antvv. Als't was in den beginne/ ende nu/ende altijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Antiphone, Ghebenedijdt zy-dy dochter van den

Heere: want dooz u zijn wp mede verlachtigh ghewozden der vzucht des leuens.

Capittel.

Die dochteren van Sion hebben haer ghesien/ ende verkondight de salichste te wesen/ ende de Coninginnen hebben haer gheloeft ende ghepresen.

Antvv. Gode zp lof.

Hymne.

O Bloem van Jesse/soet van geur!
O alder-edelste Kersauwe!
O Abrams ranck/des hemels deur!
't Vlies Gedeonis/vol van dauwe!
Ghy zijt die wijf' Abigael/
Die 's Kechters gramschap hebt verdreven:
Als Lia vzuchtbaer/als Jahel/
Den vpandt velt/die ons deed' beven/
Ghy zijt dat hemels Paradijs/
Vol schoone bloemen ende planten/
Des leuens boom/van grooten prijs/
End' onsen troost van alle kanten.
De gantsche werelt u aeusiet/
En dient als vzouw der neghen Chooren;
Wilt ons al teghen 't helsch ghebiet/
Met Jesus gratp' onderschooren.
Eer zp en danck/u Vader goet/
Ghelijck shajestept en lof den Soone:
De selue jonst vereeren moet/
Der liefden Gheest van eender throone. Amen.

Vers. Bidt dooz ons heylighe moeder Godts Maria.

Antvv. Op dat wp weerdigh wozden der beloften Chzisti.

Antiphone. O salighe Moeder Godts.

Den

Den Lof-sanck van Zacharias.

Ghebenedijt zy den Heere Godt van Israel: want hy heeft besocht / ende ghedaen de verlossinghe sijns volcks.

Ende hy heeft ons op-ghereeht eenen hoorn der salichept/in Davids sijns dienaers huys.

Ghelijck hy ghesproken heeft door den mont sijnder heyligher Propheten / die van 'tbeghin der werelt zijn.

Verlossinghe van onse vianden; ende uyter handt van alle de ghene die ons haten.

Om barmhertichepdt te doen met onse Vaderen/ ende te ghedencken sijns heylichs testaments.

Den eedt die hy ghesworen heeft tot Abraham onsen vader/dat hy ons geven soude.

Sonder vreese/verlost uyt de handen onser vianden/hem te dienen.

In heylichept ende rechtveerdichept voor hem/ alle onse daghen.

Ende ghy kindt sult een Propheet des Alderhoochsten ghenoemt worden / want ghy sult voor des Heeren aensicht gaen / om te bereyden sijne weghen.

Om kennisse der salichept te geven sijnen volcke/ tot vergevenisse van hunne sonden.

Door de grondighe barmhertichept onses Godts/ door de welcke hy ons besocht heeft/ den opganck uyt den hooghe.

Om te verlichten den ghenen/ die in duysternissen ende in de schaduwe des doots sitten/ om te bestieren onse voeten in den wech des vreedts.

Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den

heyli-

heyligher Gheest.
As't was in den beghinne/ ende nu / ende altijdt: ende inde eewen der eewichedē sal wesen. Amen.
Antiphone. O saligher Moeder Godts Maria/ eeuwighe Maghet/ Tempel des Heeren / gheheyligher plaetse des heyligen Gheests; ghy alleen ende niemandt anders/ hebt sonderlingen aenghenaem gheweest/ onsen Heere Jesu Christo / bidt voor het volck / weest een middelersse voor de Clergīe / spreeckt tot troost der devoter vrouwen.
Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.
Antvv. Ende mijn gheroep kome tot u.

Ghebedt, om Godlijcke vvijsheydt ende devotie te verkrijghen.

O Alder-mildtsten Heere ende Godt / die Mariam tot een moeder dān uwen natuerlijcken Soon verkozen hebt: aensiet/ hoe dat sy rijckelijck van u met Godlijcke wijsheydt verciert is gheweest/ ende hoe sy door innighe devotie des herten in alle haer ghebeden ende wercken / u boven de Cherubinen eñ Seraphinen des hemels behaeght heeft; soo dat sy was/ als een costelijck werck van gheestelijcke specerije / liggende in het vyer der Godlijcker liefden/ ende met menichvuldige goede geuren van devotie den hemel vervullende: geweerdight u/ door het behaghen dat ghy in haer hebt/ ons mildelijck den gheest uwer wijsheydt te verleenen/ ende onse herren met de soetichevdt der Enghelscher devotie te vervullen: op dat wy de ydelheydt onser sinnen af-legghende / alle onse crachten

crachten tot uwen hepligen dienſt/met yperighe beweghelijckheydt ende vol-komen troost mogen gebruycken. Die leeft ende regneert in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Verſ. Laet ons den Heere ghebenedijden.

Antvv. Gode zy lof.

Verſ. De zielen der gheloovighen moeten door Godts bermhertichheydt in vrede ruſten.

Antvv. Amen.

Ter Primen tijdt.

Weeſt ghegroet Maria vol van gratien/etc.

Verſ. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.

Antvv. Heere haeſt u om my te helpen.

Verſ. Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den hepligen Gheeſt.

Antvv. Als't was in den beginne/ ende nu/ende altijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden ſal weſen. Amen.

Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck,&c.

Hymne.

O Tempel ſchoon des hepligh's Gheeſts!
O Cabinet/waer inne
Ghehouden is de blijde feeſt/
Van Jeſu trouw en minne.
O Ceder boom! Cypres playſant!
O ſterre der zee repne!
Die groene Palm van Cades lant!
En 'shemels claer fontepne!
Tot haer/o ſondaers/ciepn en groot/
Laet ons al t'ſamen vluchten:
En ſlaende voor ons bozſten ſnoot/
Om hulpe tot haer ſuchten.

Eer zy dy hooghe Majesteyt/
Van d' Enghelen en menschen:
Dat sy Mariam heeft verspt/
Der weughyt daer wy na wenschen. Amen.

Antiphone. Maria is op-ghenomen in den hemel/ de Enghelen verblijden haer/ ende met lof ghebenedijden den Heere.

Capittel.

Wie is dese/die voor-comt/ als een op-gaende dagheraet/schoone als de mane/uyt-gekoren als de Sonne/ vervaerlijck als een slach-oorden der heyr-legheren wel-ghestichtt?

Antvv. Gode zy lof.

Vers. Ghewerdighyt u/ dat ick u love heyligher Maghet.

Antvv. Gheeft my cracht teghen uwe vyanden.

Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.

Antvv. Ende mijn gheroep come tot u.

Ghebedt, om ootmoedigheydt, verduldigheyt ende sachtmoedigheydt te verkrijghen.

O Godt aller ghenaden ende bloedt aller barmhertichheden/ zijt ghedachtich de weerdighe verkeeringhe hier op der aerden/ der alder-verheventer Coninghinne des hemels Maria; hoe sy om haer grondelijcke ootmoedighepdt u boven alle vrouwen behaeghyt heeft/ ende t'uwer eeren allen teghenspoet ende verbolginghen/met haren lieven Sone lijdsamelijck verdraghen heeft/ ende die haer leedt deden met vriendelijcke sachtmoedighepdt beeyghent heeft: wilt ons suchten/ tot uwe Vaderlijcke goedertierenthepdt/ om haer over-treffelijcke weerdichepdt verhoozen/ ende

ons

ons ghenadelijck helpen/dat wy onsen hoochverdighen gheest/ende eyghen behaghen in oprechter ootmoedighepdt/ende gantsche verachtinge van ons-selven moghen veranderen/alle swaricheden die ons over-komen/met verduldighepdt lijden/ende alle de ghene/die ons leet doen/vergeuen/ende met deughden beloonen. Die leeft ende regneert in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.

Antvv. Gode zy lof.

Vers. De zielen der gheloovighen moeten door Godts barmhertichepdt in vrede rusten.

Antvv. Amen.

Ter Tertien tijdt.

Weest ghegroet Maria vol van gratien/etc.

Vers. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.

Antvv. Heere haest u om my te helpen.

Vers. Glorie zy den Vader/ende den Soon/ende den heyligen Gheest.

Antvv. Als't was in den beginne/ende nu/ende altijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Hymne.

MAria Moeder van ghenae/
Dy Godt van groot vermoghen:
Wy roepen tot u vroech en spae/
Slaet neer u milde ooghen.
Dy wordt ghenoemt de gulde poort/
Waer door het licht komt schijnen:

Dat

Wat Hathans macht/die ons behoort/
En sijn nacht doet verdwijnen.
Ghy zijt schoon als de volle maen/
Als die Son upt-ghelesen:
Als een slach-oorden/siet-men staen
Vp deughden/macht en wesen.
Lof/Jesu/moet u altoos zijn/
Wilt ons ten rechten lepden
Vp Mariam/de moeder dijn/
Als wp van hier eens scheyden. Amen.

Antiphone. Maria is op-ghenomen tot de hemelsche slaep-kamer / daer den Coninck der Coninghen sit in den throon verciert met sterren.

Capittel.

Alsoo den ick in Sion ghevestight / ende in de ghehepligde stadt heb ick desghelijcks gherust / ende in Jerusalem is mijn macht.

Antvv. Gode zp lof.

Vers. De Coninginne heeft ghestaen aen u rechte handt.

Antvv. In vergulden habijt/ om-hangen met menigherhande cieraet.

Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.

Antvv. Ende mijn gheroep come tot u.

Ghebedt, om voorsichticheydt ende ghehoorsaemheydt te verkrijghen.

O Godvertieren Godt / die Mariam met alle uwe Godlijcke gratien verciert hebt; welcke sp al haer leven soo volkomelijck gebruyckt heeft/ dat sp/ met upt-nemende voorsichtigheydt / alle haer ghepeysen/woorden/ wercken / ende verkiesinghen regeerde/ende tot alle uwe Godlijcke willen / ende hepligbe wet/haer wacker ende vol-ko-

melijck

melijck ghehoorsaem beweest: wy bidden u oot-moedelijck/door haer voor-spraake/dat ghy ons/ in al ons doen en laten van alle onbedachtigheydt wilt bewaren/ende ghedurighe voorsichtigheydt verleenen; om alle dinghen/die wy ter handt nemen/met u rijpelijck te schicken/in uwe besteringhe aen te gaen/ende in die met uwe hulpe te volherden: gheeft ons ook een ghehoorsaem herte/dat wy nopt teghen u/oft onsen Overste/ eenighe weder-spannichepdt van verstande oft wille toe en staen; maer ons nootmoedelijck/sonder eenighe verkiesinghe/onder uwe ende uwer bestieringhe in alles mogen voeghen ende over-geven. Die leeft ende regneert in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.

Antvv. Gode sy lof.

Vers. De zielen der gheloovighen moeten door Godes barmhertichepdt in vrede rusten.

Antvv. Amen.

Ter Sexten tijdt.

Weest ghegroet Maria vol van gratien/etc.

Vers. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.

Antvv. Heere haest u om my te helpen.

Vers. Glorie sy den Vader/ende den Soon/ende den heyligen Gheest.

Antvv. Als 't was inden beghinne/ende nu/ende altijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia. Oft/Lof sy u Heere Conincx, &c.

Hymne.

O Alder-sachtmoedighste Maeght/
Wy heere heert/en bozen
Tot hem/die syn misdaet u Maeght/
Ooch/laet hem niet verloozen.
Ghy zyt van alle menschē begheert/
Want ghy zyt mildt in't geven:
Behoedt ons pooz al dat ons deert/
Dit pelgrim tot Godt ons leven.
Na 't sterven ons seelachtigh maeckt
Der glozien daer boven/
Waer d'apt-verkozen claer an aenckt/
Godts wesen sien en loven.
Pooz Vader/vanden hemel-rijck/
Wy met den Soon vermonden:
En dit/van beyden/is gheliick/
Pooz Trooster ons gheſonden. Amen.

Antiphone. Maria treckt ons naer u/ende wy sullen loopen in den geur uwer salven.

Capittel.

Ick ben gheworzelt in dat eerlijck volck/ende in het deel mijns Godts is de erffenisse van dien/ende in de volheydt der Heyligen is mijn ontbondinghe.

Antvv. Godt zy loff.

Vers. De gratie is in u lippen gheſtoort.

Antvv. Daerom heeft u Godt inder eeuwicheydt benaint.

Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.

Antvv. Ende mijn ghercep come tot u.

Ghebedt, om reynicheydt des lichaems ende armoede des gheests te vervverven.

GOdt/die Mariam tot een glozie der Enghelen/ende saligher hope aller ghelooviglen ghe-

ſtelt hebt; want ſy na den lichame / boven alle de Princen des hemels in ſuyverheydt gheſchenen heeft / ende ten dienſte van de ſelve deught / gewilligher armoede / met veel ongheruacks blijdelijck verkoren ende ſtadelijck gheleden heeft: wilt ons door haer verdienſten / met liefde tot d'Engelſche ſuyverheydt / ende vol-komen armoede ſoo beweghen; dat wy alle vergankelijcke goederen / lichamelijck ghemack / ende alle luſten der naturen verſaeckende / ende al wat deſe deughden beſchadighen kan / upter heeren haterde / onſe verkeeringhe by u in den hemel met haer moghen houden. Die leeft ende regneert in alle eeuwen der eeuwen.

Amen.

Verſ. Laet ons den Heere ghebenedijden.

Antvv. Gode zy loff.

Verſ. De zielen der gheloobighen moeten door Godts bermhertichheyt in vrede ruſten.

Antvv. Amen.

Ter Nonen tijdt.

Weeſt ghegroet Maria vol van gratien / etc.

Verſ. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.

Antvv. Heere haeſt u om my te helpen.

Verſ. Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligher Gheeſt.

Antvv. Als't was in den beginne / ende nu / ende altijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden ſal weſen. Amen.

Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Hymne.

VVyroom ghemoedt is wijt vermaert/
Ghy dwinght de hel en sonde:
't Hooft van 't serpent en booser aert/
Vernielt ghy totten gronde.
Door uwe jonst maeckt ons bequaem/
Om Jesus wet te leeren:
En 'sduyvels listen/in sijn Naem/
Met baet/van ons te keeren.
Doet ons ghelep door 'swerelts wout/
Op dat wy Godt eens vinden/
Ontsteeckt met liefd' ons herte cout/
En wilt ons aen hem binden.
Wy-vuldigh Godt in wesen groot/
In giften mildt en machtich:
Door Mariam/in allen noot/
Verhoort ons suchten elachtich. Amen.

Antiphone. Schoon ende bereiert sy-dy/ dochter van Jerusalem / verbaerlijck als een gheordineerde heyr-schaer der Legheren.

Capittel.

Ick hebbe inde straten ghelijck wel-rieckende kaneel ende balsem-reuck ghegheven/ende gelijck upt-ghekozen myrrhe/die soetichept des reucks.

Antvv. Godt sy lof.

Vers. Na de baringhe sy-dy een onbevleckte maghet ghebleven.

Antvv. Moeder Godts weest voor ons een middelaersse.

Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.

Antvv. Ende mijn gheroep come tot u.

Ghebedt, om danckbaerlicheydt ende suyvere meyninghe te verkrijghen.

O Godt van alder-hoochste Majesteyt/die Mariam sulck-een milde jonste bewesen hebt/dat

sy

sy dooz uwe boben-natureliycke gaben / de weerdicheydt aller Enghelen ende Heyligben; eñ dooz de kenniſſe der ſelber giften/ en[illegible]danckbaerheyt/ die sy u/dooz die bewees/ de kenniſſe ende danckbaerheydt van alle uwe upt-verkozen te boben ghegaen heeft; ſoo dat sy in alle dinghen uwe alder-meeſte eere ſochte/ ende dooz de alderminſte gade/die sy van u opt ontfanghen hadde/met wyetighen herten alle de wijlen van haer leven u loefde ende diende: wy bidden u oodmoedelijck dooz u onghemeten behaghen in hare deughden / dat ghy ons/alle onſe onwetentheden/ende ondanckbaerheden ghenadelijck wilt vergeven/al wat ons ter ſalichepdt ontbzeeckt / verbullen / ende claerder kenniſſe aller dinghen / die ghy ons ghedaen hebt/ende noch doet wilt verleenen: op dat wy oock u gaben naer hare weerde moghen achten / dooz die u behoozlijck loben / ende met ſuyvere mepninghe in alles uwe meeſte glozie ſoecken eñ beneerſtighen. Die leeft ende regneert in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Verſ. Laet ons den Heere ghebenedijden.

Antvv. Godt zy lof.

Verſ. De zielen der gheloovighen moeten dooz Godts bermhertichepdt in vzede ruſten.

Antvv. Amen.

Ter Veſperen tijdt.

Weeſt ghegroet Maria vol van gratien/etc.

Verſ. Godt merckt aen tot mijnder hulpe.

Antvv. Heere haeſt u om my te helpen.

Vers. Gloxie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligen Gheest.

Antvv. Als't was in den beghinne / ende nu / ende altijdt: ende in de eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Antiphone. Als den Coninck in syn rust was / soo heeft mijnen Nardus haren reuck ghegheven.

Capittel.

Van den beginne / ende voor de tyden ben ick gheschapen / ende tot de toe-komende werelt en sal ick niet op-houden / ende in de heylighe wooninge heb ick voor hem ghedient.

Antvv. Godt zy lof.

Hymne.

PRincesse van dit aertsche dal /
Met recht woxt ghy van Godt verheven :
Wat goet is / vint men in u al /
Godts selfs is u voor ons ghegheven.
Als een Meesterresse van't beleydt
Der gratyn / deughden en manieren :
Verciert ons met ootmoedigheydt /
Naer u exempel wilt ons stieren :
Maeckt ons sachtmoedigh en vreedtsaem /
Suyuer van herten ende sinnen :
Voorsichtich / en van goede faem /
Dat wy tot deught ons naesten winnen.
Y / Godt / zy lof in 'shemelsch pleyn /
Y heylich Woort wys op der aerden :
En die syn gaven sent ghemeyn /
Godt hunnen Gheest van eender waerden. Amen.

Vers. Gheluyck die daghen handen voor-soomer.

Antvv. Hebben haer om-banghen / die bloemen der roosen / ende leliën van dalen.

Antiphone. O salighe Moeder.

Den Lof-sanck Marie.

Myn ziele maeckt groot den Heere.
Ende mijnen gheest heeft hem verheught in Godt mijnen Salich-maecker.
Want hy heeft aenghesien de ootmoedicheydt sijnder dienstmaeght; want siet van desen tijdt voort/ sullen my salich noemen alle ghebooren.
Want hy heeft my groote dinghen ghedaen / die machtich is; ende heylich is sijnen Naem.
Ende sijne barmhertichheydt is van ghesla chte tot ghesla chte; den ghenen die hem vreesen.
Hy heeft cracht ghedaen door sijnen arm; hy heeft de hoovaerdighe verstroydt met den sin haers herten.
Hy heeft de machtighe af-gheset uyt den stoel/ende hy heeft verheven de ootmoedighe.
De hongherighe heeft hy met goederen verhult / ende de rijcken heeft hy ydel ghelaten.
Hy heeft ontfanghen Israel sijn kint; ghedachtich wesende sijnder barmhertichheydt.
Ghelijck hy ghesproken heeft tot onsen Vaderen/ Abrahaem ende sijnen saede inder eeuwicheydt.
Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligen Gheest.
Als't was in den beghinne/ende nu / ende altijdt / ende inde eewen der eewichedē sal wesen. Amen.
Antiphone. O salighe Moeder/ ende onbevleckte / gloriense/ eerweerdighe Maghet / Coninginne der weerelt/ zijt een middelersse voor ons by den Heere.
Vers. Heere verhoore myn ghebedt.
Antvv. Ende myn gheroep kome tot u.

Digitized by Google

Ghebedt, om bermhertigheydt, mildtheyt, ende goedertierentheydt te verkrijghen.

O Almachtighen/eeuwigen Godt/die Mariam voor alle bedruckte menschen tot eenen vermaerckelijcken troost gheſtelt hebt/ ende een moeder der bermhertigheydt hebt laten noemen; want ſy het leven ende ſalichepdt ghevonden heeft/ ende alle de ghene/die met betrouwen in noodt tot haer vluchten/ ſeer mildelijck voor hare benedictie voor-komt/ghenadelijck ontfaught/ende goedertierelijck troost: wilt ons ock een bermhertigh/ mildt/ende goedertieren herte gheven; op dat wy/ die door u ghenade/ haer gheeſtelijcke kinderen ghewordẽ zyn/ de conditie van hare moederlijcke bermhertigheydt/ mildtheydt ende goedertierentheyt moghen verkrijghen/ende onſen naesten in ſynen noodt/ uyter herten troost ende onderſtant bewijſen. Die leeft ende regneert in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Verſ. Laet ons den Heere ghebenedijden.

Antvv. Gode zy lof.

Verſ. De zielen der gheloovighen moeten door Godts bermhertigheydt in vrede rusten.

Antvv. Amen.

Ter Completen tijdt.

Verſ. Bekeert ons/Godt onſen Salichmaker.

Antvv. Ende keert uwe gramschap van ons.

Verſ. Godt merckt aen tot mijnder hulpe.

Antvv. Heere haest u om mij te helpen.

Verſ.

Vers. Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligben Gheest.

Antvv. Als't was in den beghinne / ende nu / ende altijdt: ende in de eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Hymne.

MAria Moeder Godts eerbaer/
Let op ons suchten met ghenaden:
Ghy zyt 't cieraet des hemels claer/
Wilt ons ellendich niet versmaden.
Van Christus Kerck zyt ghy 't kasteel/
Gheheel met schilden/dicht om-hanghen:
Gulden Autaer/en schoon ptieel/
Daer alle menschen naer verlanghen.
Naest Godt/zyt ghy ons vaste hoop/
En onderstandt daer wp na jaghen:
Wp nemen tot u onsen loop/
Dat ghy ons Jesum doet behaghen.
Den Vader zy ghebenedijt/
Den Soon ghe-eert/na 'sdeughts wpt-wysen:
En Godt den Gheest tot allen tyt/
Moet elck met lof des herten prysen. Amen.

Antiphone. Syn sinckre handt is onder mijn hooft/ende syn rechte handt sal my om-helsen.

Capittel.

Ick ben een Moeder der schooner liefde / ende vreese des wetenschaps/ende der heyligher hope.

Antvv. Gode zy lof.

Vers. Heer schoon ende soet zy-dy ghewoorden.

Antvv. In u wellusten / o ghebenedijde Moeder Godts.

Antiphone. O saligbe Moeder Godts.

Den Lof-sanck van Simeon.

HEere/nu laet uwen dienaer/na u woordt in vrede.
Want myne ooghen hebben ghesien uwen Salich-maker.
Den welcken ghy bereyt hebt voor 't aensicht van allen lupden.
Een licht tot een verlichtinghe der Heydenen/ ende ter glorien uws volcks van Israel.
Glorie zy den Vader/ ende den Soon/ ende den heyligen Gheest.
Als 't was in den beghinne/ ende nu/ende altijdt/ ende inde eewen der eewicheden sal wesen. Amen.
Antiphone. O saligher moeder Godts/ ende onbevleckte maghet/gloriose Coninghinne des weerelts/bidt voor ons by den Heere.
Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.
Antvv. Ende mijn gheroep kome tot u.

Ghebedt, om rechtveerdigheydt ende stantvastigheyt in Godts dienst te verkrijghen.

O Onveranderlijcken Godt/die in Maria/om hare volkomē rechtveerdigheyt/volmaecktheydt in alle deughden/ ende onverwinnelijcke vastichevt in alle goede oeffeninghen/uptneemende behaghen hebt ghehadt: verbeterr door haer moederlijck voor-bidden/ alle onse ghebreken ende onghestadigheydt; ende gheest ons gratie/ om rechtveerdelijck met u/ ende onse nagesten te verkeeren/ende in de saligher oeffeninghen van onsen heyligen roep/met hoogtganck in alle deughden

tot

tot ons laetste af-scheyden upt dese werelt te volheerden. Die leeft ende regneert in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.

Antvv. Gode zy lof.

Benedictie. Ons ghebenedijde/ende bewaere den almoghenden Heere den Vader/ende den Soon/ende den heyligben Gheest.

Antvv. Amen.

Vers. Ende de zielen der gheloobighen moeten door Godts barmhertigheyt in vrede rusten.

Antvv. Amen.

Het eyndende Ghebedt.

Ick offere u/o Maria Moeder Godts/ met ootmoedigher herten/dese Ghetijden/die ick tot uwer eeren ghelesen hebbe: ende bidde u/dat ghy my ende alle menschen wilt ghedencken: met uwen Godlijcken Soon versoenen/in u bewaringhe ontfanghen/ende tot den eynde toe in deughden voorderen. Amen.

Ghebedt op de acht Feest-daghen van Maria, dienende tot de voor-gaende cleyne Ghetijden.

1. *Op hare ontfanghenisse. den* 8. *December.*

O heere Godt/wy bidden u/dat de menschelijcke natuer/van uwen eenighen Soone ons te hulpe come: op dat hy (die uyt de suyvere maghet ghebooren synde/den maeghdom van synre Moeder niet en heeft ghehinderd/maer ghoheyligbt) in desen Feest-dagh der Ontfanghenisse

Marie

Marie onse sonden vergeue / ende onse ghebeden dem aenghenaem maecke. Door den selven Jesum Christum onsen Heere. Amen.

2. *Op hare Gheboorte. den 8. September.*

O Heere/wy bidden u/stort ons de gaben uwer hemelscher gratien: op dat den Feest-dagh der Gheboorte Marie ons gheve vermeerderinghe van vrede/wiens mirakeleuse baringhe het beginsel van onse salichepdt gheweest is. Door Jesum Christum onsen Heere. Amen.

3. *Op hare Presentatie. den 21. November.*

O Heere Godt/die ghewilt hebt/dat de heylige Maghet Maria/op desen dach in den Tempel ghepresenteert soude worden: wy bidden u/dat wy/die den Feest-dagh van hare Presentatie hier op der aerden vieren/verdienen moghen door haer ghebeden/ in den Tempel der hemelscher glorie ghepresenteert te worden. Door den selven Jesum Christum onsen Heere. Amen.

4. *Op hare Boodschap. den 25. Martij.*

GOdt/die ghewilt hebt/dat u Woort/ door de Boodschap des Enghels van het lichaem der heyliger Maget Maria/vleesch aen-nemen soude: verleent ons/die u ootmoedelijck bidden/dat wy/die ghelooven/dat sy Godts moeder is/door haer voor-bidden gheholpen moghen worden. Door den selven Jesum Christum onsen Heere. Amen.

5. Op

5. Op hare Visitatie. den 2. Julij.

Wy bidden u ootmoedelijck/o Heere/ dat ghy ons/die u dienen/de gabe uwer hemelscher gratie wilt verleenen: op dat wy/ die het beginsel der salicheydt in u Ghebooꝛte ontfangen hebben: op den Feest-dagh haerder Visitatie/ vermeerderinghe van vꝛede moghen verkrijghen. Dooꝛ Jesum Chꝛistum onsen Heere. Amen.

6. Op onser Lieve Vrouwe Lichtmisse oft Suyveringhe. den 2. Februarij.

O Almoghenden eeuwighen Godt/ wy bidden ootmoedelijck uwe Godlijcke Majesteyt/ dat ghy ons/ghelijck uwen eenighen Sone/ heden met de substantie van ons vleesch inden Tempel ghepꝛesenteerd is ghewest/ met suyvere herten dooꝛ u doot pꝛesenteren. Dooꝛ den selven Chꝛistum onsen Heere. Amen.

7. Op hare Hemel-vaert. den 11. Augusti.

O Heere/wy bidden u/vergheef de sonden van uwe dienaren ende dienaerssen; op dat wy/ die u dooꝛ onse wercken niet en konnen behagen/ dooꝛ de ghebeden van de Moeder uwes Soons onsen Heere/ moghen salich woꝛden. Dooꝛ den selven Chꝛistum onsen Heere. Amen.

8. Op hare Kerck-vvijdinghe van den Sneeuwe. den 5. Augusti.

O Heere Godt/wy bidden u/verleent ons die u dienen/dat wy met ghedurighe ghesondheydt der

der zielen ende des lichaems ons altijt verblijden; ende dat wy door de glorieuse voor-biddinghe der heylsaligher altijdt Maghet Maria, van de reghen-voordighe druckheydt verlost worden, ende d'eeuwighe blijdtschap ghenieten. Door Christum onsen Heere. Amen.

Ghebedt, voor alle Ghetijden.

BErmhertighen Godt, verleent onser kranckheydt hulpe: op dat wy die gedenckenisse der heyligher Moeder Godts houden, door 't behulp ende middel van haer ghebedt, van onse sonden moighen op-staen. Door den selven Christum onsen Heere. Amen.

Besondere Liedekens van de Moeder Godts Maria, uyt de voor-gaende Lof-sanghen ghenomen.

Het eerste.

1. Ick groet u Maeght der Maeghden kroon,
Van Davids edel saet ghebooren:
Godts liefde blinckt in u seer schoon,
Door alle vrouwen uyt-verkoren.
Ghy zijt voorsien van eeuwicheyt,
En af-ghebeelt in veel figuren:
Ghy hebt ghebaert, soo 't was voorseyt,
Emanuel, Godt der naturen.
O reyne Hester! Judith vroom!
Rebecca, door Godts eer sorchvuldich:
Teught-same Sara, stilt den schroom,
Van alles dat wy Godt zijn schuldich.
Ghy zijt die wijse Abigael,
Die 't slechters grammschap heeft verdreven:

Als Lia vruchtbaer/ als Jahel/
Den vpandt velt/die ons deed' beven/
O bloem van Jesse/soet van geur!
Die alder-edelste Kersauwe!
O Abrams ranck/ des hemels deur!
't Vlies Gedeonis/vol van dauwe!
Ghy zyt dat hemels Paradijs/
Vol schoone bloemen ende planten/
Des levens boom/van grooten prijs/
End' onsen troost van alle kanten.
Van Christus Kerck zyt ghy 't Casteel/
Gheheel met schilden dicht om-hanghen/
Gulden Autaer/en schoon prieel/
Daer alle menschen naer verlanghen.
Als een Meestersse van't helept/
Der gratp'/deughden en manieren:
Verciert ons met ootmoedighept/
Naer u exempel wilt ons stieren.
Maeckt ons sachtmoedigh/en vreedtsaem/
Innich van herten ende sinnen:
Voorsichtich/en van goede faem/
Dat wy tot deught ons naesten winnen.
Naest Godt zyt ghy ons vaste hoop/
En onderstandt/daer wy na jaghen:
Wy nemen tot u onsen loop/
Dat ghy ons Jesum doet behaghen.
Princesse van dit aertsche dal/
Met recht wort ghy van Godt verheven:
Wat goet is/vintmen in u al/
Godt selfs/is u/voor ons ghegeven.
W/Godt/zy lof in 'shemelsch pleyn/
W heplich Woort prijs op den aerden:
En die sijn gaben sent ghemeyn/
Godt sunnen Ghenest van eender waerden.

Het tweede.

MAria Moeder van ghenae/
Wy Godt van groot vermoghen:

Wy roepen tot u wroetch en spae/
Slaet neer u milde oogghen.
O Tempel schoon des Heylighs Gheests!
O Cabinet/waer inne
Ghehouden is de blijde feest/
Van Jesu trouwe en minne.
O Cederboom! Cypres playsant!
O sterre der zee reyne!
Die groene Palm van Cades lant!
En 'shemels claer fonteyne!
Ghy zijt schoon als de volle maen/
Als die Son uyt-ghelesen:
Als een slach-oorden/siet-men staen
Vr deughden/macht en wesen.
Ghy wordt ghenoemt de gulde poort/
Waer door het licht komt schijnen:
Dat Sathans macht/die ons behoort/
En syn nacht doet verdwijnen.
Tot haer/o sondaers/cleyn en groot/
Laet ons al t'samen vluchten:
En claende voor ons boosheden spoot/
Om hulpe tot haer suchten.
Vr jonsten alle menschy begheert/
Want ghy zijt mildt in't geven:
Behoet ons voor al dat ons deert/
En voegt tot Godt ons leven.
Na 't sterven ons verlachtich maeckt/
Der glorien daer boven:
Waer d'uptverkoren claer en naeckt/
Godts wesen sienen loven.
Eer zy de hooghe Majesteyt/
Van d'Enghelen en menschen
Dat sy Mariam heeft verheyt/
Die ghenaeyt daer wy na wenschen.

HET

HET HEYLICH LEVEN VAN SINT IOSEPH Bruydegom der Moeder Godts MARIA.

Bedeelt in thien Meditatien.

De I. Meditatie.

Van Iosephs af-komste ende sijn Ouders.

Editeert ten eerſten: van wat dooz-luchtige af-komſte dat den heyligben Joſeph gheweeſt is. Hy was van het Vzinceliick huys ende ghe-ſlachte van den Coninckliicken Vzopheet Davit: van den weirden Godt ſeght: Ick heb ghevonden David mijnen Knecht; met mijn heylighe olie heb ick hem gheſalft: ick ſal hem ſtellen tot eenen eerſtgheboren, verheven boven de Coninghen der aerden: inder eeuwicheydt ſal ick hem mijn bermhertigheydt bewaren, ende mijn verbondt ſal voor hem ghetrouwe zijn; ende ick ſal inder eeuwicheydt der eeuwicheden ſijn ſaet ſtellen; ende ſijnen throon ghelijck de daghen des hemels. O ſchoone beloſten! o weerdighen Coninck Davit/ die Godt ſoo menichvuldelijck ghebenedijdt! o edele af-

Hy is van Coninckliicken ſtam.

Pſal. 88. 21.

komste van Joseph/ 't zy na den vleesche/ 't zy na den gheeste! hy hadde tot voor-vaders veel heylighe Patriarchen/ die seer ghemeynsaem met Godt waren; veel Coninghen van Godt ghekosen/ende gheselfst; veel Princen ende vrame Capiteynen/die vochten met de sterckheydt des gheloofs tot verduckinghe hunder vianden. Eyndelijck hy was van den selven stam/ waer af Christus onsen Salich-maker was. Weerdich is den edelbom ruystende op de deught/anders is hy ganisch ydel/ maer uptnemende is de deught/die oock verwonderen ende arme menschen boven Coninghen doet eeren/ ende oneyndelijck rijck maeckt.

Bemerckt een tweeden: dat sijnen Vader Jacob ghenoemt was. Dit betuyght Mattheus:

Matt. 1. 16 Ende Iacob heeft ghevvonnen Ioseph, den man van Maria, van den vvelcken geboren is Iesus, die ghenoemt vvas Christus. Ghelijck dan den grooten Propheet Jacob eenen upt-nemenden heyligen ende vermaerden soon/ Joseph ghenaemt/voort-ghebracht heeft/ die vader was van twee geslachten Ephraim ende Manasse; soo heeft desen Jacob eenen weerdighen soon Joseph ghewonnen/wien Godt bevolen heeft de twee alder-edelste ende Godlijcke pande der werelt; hier upt blijckt dat Jacob den natuerlijcken Vader van desen Joseph was. De heyligen Euangheliſt Lucas beschrijvende de wettelijcke af-komste van Joseph/ seght/ dat

Luc. 3. 23. Josephs vader Heli was ghenoemt: Ioseph die ghevveest is een sone van Heli. Dit gheschiedde op deser voeghen: Jacob ende Heli waren twee ghebroeders/hebbende een moeder/ maer verschepde vaders. Jacobs vader was ghenoemt Mathan/ ghekomen van David voor sijnen soon Salomon; Helis vader was ghenoemt Mathat/ende quam van David/ voor sijnen soon Nathan. Heli was den eersten man van

Sijn natuerlijcken vader vvas Iacob, ende sijnen vvettelijcken Heli.

Josephs

Josephs moeder/ende is sonder kinderen ghestorven. Dese moeder als weduwe / heeft Jacob haers eersten mans broeder ghetrouwt / en uyt hem Joseph ghewonnen. In desen gheualle/ Godt belaste in Deuteronomio/ dat / als den man eender vrouwe ghestorven was sonder kinderen/ den broeder der over-leden sijn hupsvrouwe nemen soude/ende den eersten sone daer uyt komende/den over-leden toe-schrijven / soo dat Jacob na de doodt van sijnen broeder Heli/ die sonder kinderen ghestorven was/ sijne hupsvrouwe ten houwelyck ghenomen hebbende / heeft sijn eerste vrucht / Joseph / na den eysch der wet / Heli sijnen broeder toe-gheschreven / om dat sijn zaet uyt Israel niet vergaen en soude. Maer uyt volcht dat Jacob den natuerlycken vader van Joseph was / ende Heli sijnen broeder/den wettelycken vader van den selven. Hoe goet is't / veel gheestelycke vaders te hebben/die onse bedorven nature ter salichept stieren ! hoe salich te verhoeden / dat het hemelsch zaet der Godlycker gratie in ons niet en vergae; maer groepe ende vruchten voort-brenghe/ die eeuwichlyck blijven : ghelyck Christus tot sijn Discipelen / ende door hen tot ons allen seght : Ick hebbe u uyt-verkoren, ende u ghestelt, dat ghy gaen sout, ende vruchten voorts brenghen, ende dat u vrucht blijven mach. De wereldt acht groot den vernaemden edeldom na den vleesche/ ende groote af-komsten na den lichame ; maer Godts Kercke acht groot den gheestelycken Edeldom/die gheleghen is in heyligheydt ende in menichvuldighe vruchten der volmaeckter deughden. Seer groot was dan in Godts oogen den heyligen Joseph / die van heyligher ouders wesende/hen allen/ in heyligheydt ende volkomen deughden te boven ginck: groot was hy ock voor de menschen/ want hy van sulcken eene doorluchtighe stamme was. Doch en ver-

Deuter. 25. 5.

Vermaninghen.

Ioan. 15. 16.

hief hem daer in niet (ghelyck sommighe menschen doen/ die van deughden ydel zijn) wel wetende dat de doodt alle vleesch in stof veraendert.

De II. Meditatie.

Van Iosephs ontfanghenisse ende heylichmakinghe.

Ioannes Gerson.

BEmerckt voorts sijn ontfanghenisse. Den geleerden Cancellier van Parijs Joannes Gerſonus in een sermoon van de Geboorte der alder-heylighste Moeder Godts/het welck hy in't Concilie van Constantien gehadt heeft/ verhaelt vanden weerdighen Joseph dry dinghen. Ten eersten; dat hy in't lichaem van sijn moeder geheylight is geweest / ghelyck de heylighe Schrifture ghetuyght van den Propheet Jeremias / ende van sint Jan Baptist; welcke twee den heyligben Joseph in weerdighedt van dienſten verre te boven ginck. Den selven Cancellier schrijft / dat in de Ghetyden van sint Joseph / die-men te Jerusalem ghebruyckt/dit selve ghemelt staet.

1. Hy is ghe-heylight in't lichaem sijns moeders. *Ierem.* 1. 5. *Luc.* 1. 44.

Ten tweeden: dat in hem den vonck der sonden gebluscht/oft ten minsten verdooft is geweest: soo dat in hem de sinnelyckheydt nopt tegen de rechte reden ende Godts gratie / merckelyck en streedt. Het selve leert Eckius in een sermoon vanden heyligben Joseph/ ende Jacobus Bisschop van Chrisopolen / schrijvende op den Magnificat. Dit geschiedde door de overvloedighe gratie / die hy in sijn eerste heyligmakinghe van Godt ontfinck.

2. Den vonck der sonden vvas in hem gheblusche. *Eckius.*

Ten derden: dat hy nopt in sijn leven eenighe doodt-sonden ghedaen en heeft: maer was met soodanighe sonderlinghe gratie begaeft/dat hy alle doodt-sonden lichtelijck verwon. O won-

3. Hy en heeft noyt doodtsonde ghedaen.

derlijcke

derlijcke uptnementheden! o over-treffelijckheden der mulder jonsté Godts! Dit geschiedde, want het betaemde dat sulck eenen bzupdegom/van sulck-eene hepligbe bzupdt haers eenichsins gheliick soude zijn/ in de welcke wp alle dese sonderlingheden bekennen. Hier moeten wp de gratie ons Doopsels ghedaechtigh zijn/ booz die Godt dancken/ ende booz vermeerderinghe der selver/ons bzomelijck teghen alle sonden stellen/ende die perwinnen.

De III. Meditatie.

Van Iosephs heerlijcke deughden voor sijnen houvvelijcken staet.

Engaende sijne heerlijcke deughden ende oeffeninghen booz sijnen houwelijckē staet. Iosephs deughden. 1. Armoede.

Bemerckt ten eersten: dat hp arm was. Dit begheerde Godt (hoe wel hp van Coninclijckē stam was) om ons te leeren/dat de armoede niet versmadelijck en is/ gheliick de wereldt meynt; maer veel rijcker in opzechte goederen/ booz den ghenen die-se bemint/als alle Coninghen ende Pzinten met alle hunne aerdtsche schatten: ende om dat/ gheliick Chzistus een arme moeder ende een arm vader-landt hier verkoos/oock hp/die hier Chzistus vader ghenoemt moeste wozden/arm soude wesen. Eyndelijck om Iosephs goedthepdt ons te bewijsen/die/al was hp van soo doozluchtich geslachte/ hem nochtans niet en schaemde sijnder armoede/noch en socht daerom eenighe middelen om rijck te wozden: verkiesende meer sijn annooselijckepdt ende gherustichepdt in armoede te bewaren/als de perijckelen ende onrechtveerdighepdt der rijckdommen te onderstaen. Soo dat op hem seer wel voeght dat Ecclesiasticus

Eccl. 31. 8. segt: Salich is den man, die ghevonden is sonder smette, ende die na 't goudt niet vvech ghegaen en is, noch ghehopet en heeft in't gelt ende in schatten: vvie is desen, ende vvy sullen hem loven? vvant hy vvonderlijcke dinghen in sijn leven ghedaen heeft. Die soo gheproeft ende volmaeckt is ghevonden, hem sal eeuvvighe glorie vvesen. Hy was eenen Timmer-man / ende besorchde sy-selven met timmeren de cost. Dit leeren den heyligben Bonaventura/den heyligben Iustinus / ende den heyligben Thomas, als sy segbt: Ioseph en was geenen smit/maer eenen timmer-man. Dit bevestigben in't Euangelie de Borgbers van Nazareth (daer Joseph gheboren ende opgheboet was) als sy hen verwonderende in Chzistus wijsheyt/ende gheleerde predicatien/ seyden: Is dit niet een Timmer-mans sone? Maer waerom een Timmer-man? Het kindt volgbt ghemeynelijck de naturelijcke bewegelijckheyt des Vaders/ende neemt ghenoechte in het ambacht dat synen vader met lust doet: dan hier / den vader volgbt het kindt, want het kint is na sijn Godtheydt ende sijn wercken ouder/als dese sen vader / die alleen mensch is. Het kint als Godt/heeft een groot paleys upt niet gebouwt/ 't welck is de ganselie wereldt; den vader na sijn ambacht veel cleyne hupsen: veyde ten dienste van de menschen. Och oft doo hen in onse zielen een gheestelijck ghestichte ghetimmert mocht wo den/met deughdē als costelijcke diamanten verciert / daer de Goddelijcke Majestept/doo sijne gratie in mochte woonen! och oft sy hen ghewerdighden de verballen deelen van ons gheestelijck hups te her-maken / ende ons wanckelbaer verstandt in't ghelooue/onsen verstauwden wille tot alle Goddelijcke dienstē/ onse memozie doo ondanckbaerheydt bedozben/ende onse krachten tot quaet gheneghen/ te vernieuwen. Dit ambacht van sint Joseph /

Ioseph vvas een Timmerman.

Iustinus in dialogo cū Tryphone.

D. Thomas in cap. 13. Matthei.

Matth. 13. 55.

gheeft

gheeft ons de ghedachtenisse der scheppinghe deser werelt/ende in die te contempleren Godts onghemeten goethept/die-se veroorsaeckt heeft; sijn almoghenthept/die-se upt niet booort-ghebracht heeft; ende sijne onepndelijcke wijshept/ die in haer alle creaturen soo bequamelijck gheschickt heeft. Wilt/o heyligher Ioseph/Godt booor ons bidden/dat hy booor dese dry heerlijcke wercken sijnder eyghendommen/ ons als cleyne werelden van aerdtsche menschen/ gheestelijcke menschen wilt maecken/ ende ons booor sijn gratien heyligher; booor sijn almogenthept sterckten; ende booor sijn wijshept/onghehindert tot de eeuwighe salichepdt leyden.

Ten tweeden: hy nam sijnen tijdt waer/ ende bedeylde dien soo dat hy hem begaf nu tot bidden/nu tot wercken: bloodt ooch alle ledichept/ als een peste sijnder zielen/ ende een roest aller deughden. Och oft wy naer sijn exempel den corten ende weerdighen tijdt van ons leven soo konden besteden/ende onveranderlijck de goede oyden/ die wy ter eeren Godts aen-nemen/ onderhouden! o myn ziele/ hoe sal u dese schadelijcke onachtsaemhept in Godts strengh oordeel beswaren; als ghy een half ure/ om penitentie booor u sonden ende ghebreecken te doen/ met bloedighe tranen ende hertelijcke suchten/ verstoecken sult/ ende die nochtans niet en sult verkrijghen. Let nu doch op u-selven/ ende en versuymt den tijt niet/daer uwe salichept/ ende die onepndelijcke eeuwichept aen-hanght. 2. Bedeylinghe des tijdts.

Ten derden: hy was rechtveerdigh/niet alleen booor de menschen/ maer ooch booor Godt/ soo noemt hem den heyligher Euanghelist Matheus. Den heyligher Ambrosius leert/dat de rechtveerdighepdt een deught is/ die een-yeghelijck gheeft dat hem toe-comt, te weten Godt/ onsen naesten/ons-selven. Godt zijn wy schuldich liefde boven al/ wal-komen ghehoorsaem- 3. Rechtveerdigheydt. *Matth.* 1. 19. *Ambrosius lib.* 1. *de officiis.*

hept aen sijn wet/ende eerbiedinghe aen sijnen hooch-weerdighen Naem/ende al dat hem toegheeyghent is; danckbaerheydt voor sijne welbaden / ende lobelycken dienst aen sijne Majestept, voorts ook onse kindtshept / jonckhept/ ouderdom / ende alle de wylen van ons leven, onse zielen/met alle haer krachten/ons lichaem met alle sijne leden/ sinnen ende perroeringhen; alle onse begheerten ende lusten/al ons goet en tytelycke middelen; alle onse gepeynsen/ woorden ende wercken. Dit heeft den heyligen Joseph Gode bewesen/wandelende in alle sijn geboden onberispelyck / ende hem nacht en dach in sijn gedachten hebbende/ende met volcomen liefde dienende. Onsen naesten zijn wy schuldich liefde als ons-selven/goet exempel/ saligen raet/ hulpe in sijnen noot / verdzachsaemheydt sijnder kranckheden; hem niet te beschadighen in sijnen naem/faem/goederen / ende lichaem; quyt-scheldinghe aller onghelycken ende lasteringhen; voor hem te bidden/blydschap in sijn voorspoet / ende droefheydt in sijn teghenspoet. Soo was voor de menschen rechtveerdich sint Joseph/ende van alle menschen bemint: want hy alle menschens welvaren / als sijn eyghen beherte/ende gaf een-ieghelyck dat hy hem schuldich was. Ons-selven zijn wy schuldich / het versterven van onse leden/ sinnen ende passien; een onverzadighen haet tot onse eyghene liefde/ ghedurich waecken over al ons doen en laten / verzaetinghe aller wellusten des vleeschs/aller wereltscher hoochept/ende aller sonden: ydtigheydt in voorspoet/lydsaemheydt in teghenspoet/ wercken van penitentie voor onse sonden/ uptroepinghe aller ghebreken / ende stadighe verbeteringhe van ons leven. Joseph was uptnemende in de oeffeninghe dieser deught/ende volbracht in alles/ dat Christus naemaels leerde:

Matth. 5. 6. Salich zijn sy die honger ende dorst hebben na de

rechtveerdigheydt, vvant sy sullen verlaet vvorden.
Godt verstaedde hem met sijn gratie / want hy
na de rechtveerdighepdt hongherich ende dorstich was. Hy sepde: mijn spijse is te volbrengen den hepligben wille mijns Godts.

Och oft wy desen hongher ende dorst tot de rechtveerdighepdt konden in ons verwecken! hier toe sullen ons ses dingen helpen. Ten 1. wy sullen beslupten niet te doen / als dat een-vvoz mich is met de deught ende waerhept: ende gelijck den hepligben Basilius leert / alle sonden ende ghebzeken blieden / namelijck die teghen de rechtveerdighepdt strijden. Ten 2. beminnen den vzede ende eenichept; want dese als susters zijn van de rechtveerdighepdt. Ten 3. schpuwen alle ghevepnsthept ende dobbelhept van herten; want (ghelijck Cicero seght) dit de alder-schadelijckste pesten des menschens leven zijn. Ten 4. een-iegelijck upter herten deught jonnen/ ende eere bewijsen. Ten 5. dagelijcks hier in / ons scherpelijck onderscoecken / ende alle ghebzeken neerstelijck beteren. Ten 6. hemerken de exempelen der Hepligben ende die volghen.

Ten vierden: hy was begaeft met alle deughden. Dit bewijst sijnen Naem Ioseph / welcke hedupt vermeerderinghe: want Godt liet de deughden der Patriarchen / Coninghen / Pzapheten / ende Pzincen sijnder voor-ouderen / soo groepen / tot dat sy tot de opperste volmaecktheydt in Ioseph ghekomen waren. Want hy alle de deughden sijnder voor-ouderen / in meerder volmaecktheydt / als sy / ghehadt heeft / ende daerom wierden sy meer voor hem / als hy voor hen lieden ghe-eert. Och oft in ons de deughden der Hepligben / die ons Godts woort ghepredickt / ende ter salichepdt gheleert hebben / soo stadelijck groepen! Soo veerdigh souden wy in Godts vvoghen wesen / de volmaecktheydt sijnder deughden worden hier door oock bewesen /

4. Andere deughden van den H. Ioseph.

dat Godt dan sijnen Godtdelijcken Soon / om onse menschelijckheyt aen te nemen/ghesonden heeft / als hy de uytnementheyt van Josephs heylicheyt ende deughden ghesien heeft: op dat hy van hem in sijn kintsche daghen op-ghevoet ende bewaert soude worden. Leert hier/o mijn ziele/met Joseph in deughdē groeyen/ Godts gratie in u vermeerderen / ende de volmaecktheden/ die ghy inde Heyligen bemerckt / nawolghen.

De IV. Meditatie.

Op Josephs houvvelijck met Maria Godts Moeder.

Bemerckt op sijn godtvruchtich houwelijck dat als hy tot eenen tamelijcken ouderdom ghekomen was (dat is tot de jaren van een volwassichen man/sterck van leden/ende bequaem om te arbeyden/ende kinderen te krijghen) soo heeft Godt / de alder-weerdichste Maghet der gantscher werelde / Maria ghenomt/door de bestieringhe der Priesteren/onder wiens gehoorsaemheyt sy stont/ hem tot een huys-vrouwe toe-ghescickt. Waer af Matthæus schrijft: Als Maria Iesus moeder Joseph ten houwelijck ghegheven was. In dit houwelijck hebben wy vier dinghen te bemercken. Ten eersten: de conditien der persoonen die versamen. Ten 2. het verbont dat sy trouwende/met malhanderen maeckten. Ten 3. de redenen / waerom Maria eenen man nam. Ten 4. de uytnementheden van dit houwelijck.

Matth. 1. 18.

Vier bemerckingen op dit houwelijck.

1.

De condicien van Joseph ende Maria.

Aengaende het eerste, sy beyde waren suyvere maeghden/ende na het ghevoelen van veel Leeraers/hadden beyde aen Godt belofte van reynicheyt ghedaen / soo dat Joseph noyt andere

vrouwe

wrouwe ghehadt heeft/noch Maria gheent anderen mãn. Dit leert den heyligben Ieronymus/schrijvende teghen Helvidium: ghy ketter Helvidi/seght/ dat Maria gheene maghet ghebleven en is: maer ick segghe u wat meer/ dat oock Ioseph maghet ghebleven is door Maria (op dat upt het maeghdelijck houwelijck/ den Sone der Maghet ghebozen soude wozden) ende is met haer maghet ghebleven; want hy verdient heeft den Vader des Heeren ghenoemt te wozden. Ende Augustinus: hebt Ioseph de reynichepdt ghemeyne met de maghet Maria; want van het lichaem der maget de tracht der Enghelen ghebozen wozt; zyt Chzisti vader ende de sozghe der maghet/ende eere der supverheyt; want ghy door de verdienste uwer reynichepdt/ zyt van alle versaminghe met uwe hupsvzouwe soo gheschepden/ dat ghy den Vader des salich-makers ghenoemt wozt. Ende den Cardinael Petrus Damianus: Chzistus heeft de volmaecktheydt der bloepende reynichepdt soo seer bemindt/ dat hy niet alleen upt het lichaem eender maghet ghebozen is; maer ock van een op-voeder/die maghet was/ ghehandelt is ghewees. Van Iosephs jonckheydt ende reynichepdt prophetteert Isaias: Den jonghelinck sal met de maghet vvoonen, ende den bruydegom sal hem verblijden over de bruyt, ende Godt sal hem over hen beyde, te weten Ioseph ende Maria / verblijden. O schoone deught der maeghdelijcker reynichepdt/die sulcken houwelijck besozght lo ghelucklich houwelijck/dat sulck een vzucht van Godt verkryght! Leert van dese ghy ghehouwde/ supverlyck leven; leert ghy maeghden / uwen maeghdom groot achten / alle oozsaecken / waer door uwe reynichepdt beschadight kan wozden/ vlieden / ende die met alle deughden bercieren; leert ghy jonghelinghen/ende jonghe maeghden de ver-

Ieronym. lib. contra Helvidium

Augustin. serm. 14. de Natiuitate Christi.

Pet. Dam. epistola 11. cap. 4.

Isaie 62. 5.

heven

heven weerdichepdt der maeghdelyckher repnichepdt/die verdient heeft den Salich-maker der werelt/ Godt ende menschе voort te brengen: ende wat een recht de maeghden tot de eeuwighe salichepdt hebben/die om de uptnementhepdt haerder schoonhepdt/ oock verdienen/tot salichept van andere/ den Salich-maker te baren! Godt die de repnichepdt door sijn wesen is/en konde van gheen andere / als van eene alder-suyverste maghet ontfanghen ende gheboren worden/ende het maeghdom en konde gheen andere lichamelicke vrucht voortbrenghen / als Godt / die het maeghdom kan verheven ende vruchtbaer maecken/ ende niet beschadighen.

VVaerom Ioseph out gheschildert vvordt.

Sommighe schilderen Joseph seer out/ om te bewijsen ten 1. sijn alder-suyverste ghemeynschap met Maria in sijnen houwelicken staet. Ten 2. dat hy den waerachtighen vader vanden soon sijns vrupts niet en was. Want hy en was inder waerhept soo out niet/ als hy haer trouwde/dat hy onbequaem was/om eenighe vrucht upt haer te krijgen: noch den ouderdom en is niet ghenoech om den lust ende brant der sinnelickhepdt te blusschen; maer Godts sonderlinghe gratie/die de nature te boven ginck/ wrocht in hem een Enghelsche suyverhepdt / soo dat dese gratie / Joseph soo overvloedelyck vergunt was/dat hy in suyverhepdt meer eenen Enghel als een mensch scheen te wesen. Och oft wy konden leeren/ ons als oude sondaers te achten/ ende de sonden oprechtelijck te haten; lijdsamelijck te verdraghen/van de menschen/ als veroudert in boosheyt/versmaet te worden/ ende nothtans in Godts oogen onbestraffelijck ons te draghen; oprechte deughden te vergaderen/ende die met een vaste ende grondighe ootmoedighepdt te bedecken!

2. Ten tweeden: het verbondt dat Joseph ende

Maria

Maria met malckanderen maeckten/was een vol-komen houwelijck (hoe wel sy beyde beloste van eeuwighe reynicheydt aen Godt gedaen hadden) gheljck den heyligheu Thomas claerlijck bewyst: want sy door dit verbonde malckanderen de macht hunder lichamen over-gaven/met condition van malckanderen nopt te bekennen/dan als Godt (die macht over hunne beloften van eeuwighe reynicheydt hadde) hen dat soude belasten; soo dat hun wyp consent/uptdruckelijck ende volkomen was/in het op-dragheu hunder lichamen/aen malckanderé; maer in het ghebruyck der lichamen op condition: het welck ghenoech is/om een waerachtich houwelijck te wesen. Nengaende het werck/waer door dit houwelijck sijn eynde moeste verkrijghen/dat is/in dit houwelijck veel edelder geweest/als in eenige andere houwelijcken: want door het werck des mans/dat sinnelijck/onvolmaeckt/ende vleeschelijck is/wiert hen vergunt van Godt/den dienst des heyligé Geests/die door sijn almoghende goedtheydt/upt het alder-supperste bloedt der Maghet/in de reyne sale van haer lichaem/in eenen ooghenblick een menschelijck lichaem ghemaeckt heeft/eñ een weerdighe ziele gheschapen heeft/welcke beyde in de vereeninghe deser ziele met het lichaem Godt den Soon aen-ghenomen heeft: soo dat upt dit houwelijck een hemelsche eñ een Godlijcke vrucht gesproten is/die sy beyde t'samen op-ghevoet hebben. O heylich verbondt! o salich houwelijck dat de vrucht des levens voortbrenght!

Van het verbondt des houvvelijcks. *D. Thomas 3. q. 29. art. 2.*

Dat dit een volcomen houvvelijck vvas.

Ten derden: De redenen waerom Maria/belofte hebbende van eenighe reynicheydt/eenen man nam/sijn verschepden ende al seer gewichtich. Waer af d'eerste is, Godts wille/eñ wyse beschickinghe. Het tweede, het ghebruyck der ouder wet. Want Exodi in't dry-en-twintichste

3. Seven redenen waerom dat Maria eenen man nam. *Exod. 23. 26.*

belaste

belaste Godt: Daer en sal gheen vrouwe onvruchtbaer in't landt vvesen. Ten derden: seght Ieronymus/om dooz Iosephs af-komste/het geslachte van Maria / ende van haren Godtdelyckē Soon kenuelyck te maecken/ende soo de waerhepdt der booz-seggnighen der Pzophyeten van den Messias/te bewysen/in Chzisto vervult te wesen. Het en was onder de Ioden gheen gheziuyck/ de af-komste der vzouwen te beschzyven: want die ghenoech bekent waren dooz het beschzyven der booz-ouderē vande mans; overmidts Godt gheboden hadde / dat de dochters daer de erve op quam/ mans nemen soudē niet alleen van het selve geslacht/maer ock van den selven hupse/om die erven niet te mengelen/ oft te verzenden. Het was den Ioden kondich/ dat de heylighe Maghet Maria/d'eenige dochter haerder ouders was/ende dat Ioseph daerom van haren hupse moeste wesen / soude hy haer tot een hupf-vzouwe trouwen. Daerom als Mattheus bewijst / dat Ioseph van Dabids geslachte was/wozt ock het selve van syn hupf-vzouwe / ende van haer kindt bewesen. Ten vierden, om dat hy lof-weerdighe ghetuygenisse geven soude der reynichepdt van Maria/ ende des wercks van den heylighen Gheest in haer. Ten 5. om dat sy barende/niet veracht en soude wozden/als oneerlyck. Ten 6. om Iesus ende syn moeder te voeden/te bewaren/te troosten/en upt allen noot te helpen. Daerom seght Vigerius/hadde Ioseph seer out ende vā crachten ghebzoken gheweest/hy en soude de maghet tot troost ende hulpe niet geweest hebben/maer tot vermoepen ; noch de maghet en soude de schande van oneerbaerhept niet ontgaen hebbē/ van den heylighen Gheest ontfanghen hebbende. Ten 7. Den heylighen Ieronymus leerde/ na den heylighen Ignatius Martelaer / dat Godt dit houwelyck beschickt heeft/om dat de

Ieron. lib. 1. commēt. in cap. 1. Matthæi.

Vigerius in institutionibus cap. 20. §. 9.

Ieronym. lib. 1. commēt. in cap. 1. Matthæi.

wonder-

wonderlijcke Ontfanghenisse van Maria aen den Duyvel verborghen soude blyven: want het van noch gheen tydt en was / voor Christo / 't swaerste verfolginghen te lyden.

Och wat is hier in alle dese redenen te bemercken? Verwachtert u myn ziele / ende gheeft u tot contemplatie / ende treckt uyt elcke reden onder-rechtinghen / vermaninghen / ende berispinghen / ende maeckt goede op-setten tot uwer salichept: eert ooch den heyligen Ioseph / ende danckt hem voor den ghetrouwen dienst / dien hy voor dit houwelijck aen sijn bruyt ende kint ghedaen heeft / ende insonderheyt aen de verhevenheyt der menschwordinghe Christi, verstoerckt sijn hulpe in uwer swaricheden; neemt hem tot onderstandt in alle uwe wercken, overwerght sijn volmaecktheden / ende volghe die / met uyterste neerstichepdt. Vermaninghe.

Ten vierden: De sonderlinghe uytnementheden van dit houwelijck sijn vijfderhande. Ten 1. Het was een houwelijck van groote verholentheydt: want soodanige manieren van trouwen / ende soo voor den heyligen Gheest vruchtbaer te worden / was ganschlijck ongebruyckt / onbekent / ende nyt ghehoort. Het was ooch een verbeelsel van het alder-gewenschte mysterie der menschwordinghe van Godt den Soon: inder voeghen / als de godtlijcke was / voor de heylichdomstede / in het tabernakel der oude wet. Godt hadde Mopsi bevolen / dat hy voor de heylichdomstede een voor-hanchsel maecken soude van hemelsch-blauw sijde / en purper / ende her-houwde roode sijden / ende costelijck ghebordueert met schoone verscheyden verwen / om soo de heylichdom-stede / vande voorste plaetsen te scheyden; ende dat die inde voorste plaetse waren / (die-men 't heylich noemde) in de binnenste / (die-men noemde het Heylich der Heyligen / oft de Heylichdom-stede) niet sien en souden. 4. Vijfderhande uytnemetheden van dit houvvelijck. *Exodi 26. 31.*

Dit

Dit voor-hãghsel was een figure van dit houwelijck/dat (als een gezdigne/verciert met sijde van alderhande coleuren der volmaecktste deughden/van den heyligheen Gheest ghewesen) het Godtelijck mysterie van Christus menschwordinghe bedeckte.

2. Ten tweeden: het was dat alder-meeste houwelijck aller houwelijcken/dier opt onder de menschen gheweest zijn: want onder de menschen/hoe rijcker ende hooghер van state dat sy die hertsamen/zijn/soo worden de houwelijcken grooter geacht/ende daerom is het houwelijck/dat onder Prinsen gheschiet/meerder/als dat gheschiet onder ghemeyne Edel-lieden/ende dat onder Coninghen ende Keysers meerder/als dat onder Prinsen. Hoort hier/o mijn ziele/u verstant/om te contemploren de hoogh-weerdighеydt van dese twee ghehouwde/te weten/van Joseph ende Maria. Joseph ha den vleesche was van heyligheen ende Coninckelijcken stam; ende in opt-nementheyt van heylicheyt/niet alleen alle sijn voor-vaders/maer ooch alle jonck-mannen der werelt te boven gaende/ende by de Majesteyt Godes van opperste aensien. Maria een Maeghet superder ende heyligher als de Seraphinen des hemels, van Godt gheschickt/tot een moeder van sijnen Soon/ende voor-sprenghster des Salich-maeckers aller menschen. Soo dat dese twee de alder-weerdighste waren aller menschen/die dan op der aerden leefden. Het houwelijcks goet/dat sy t'samen brochten/was ooch boven alle weerderinghe; ende bestondt/niet in verganckelijcke rijckdommen van silver/gout/kostelijcke kleederen/ghesteenten/ende hups-raet/palepsen/landen/ende aertsche rijcken/die de dwase menschen groot achten/ende veel menschen de eeuwighe maledictie veroorsaecken/maer in ongemeten schatten van heyligheydt/gratien/ende

boven-

boven-naturelycke gaven Godts. Eyndelyck/ al dat den houwelycken staet over-treffelyck maeckt/was hier in opperste volmaecktheydt.

Den heyligben Augustinus schryft: Alle houwelycke weerdigheydt is in dese versamminghe van Chzistus ouders vervult; welcke bestaet in dzy dinghen/inde vzucht/ghetrouwigheyt / en Sacrament oft onschepdelyckheyt: wy bekennen de vzucht van dit houwelyck te wesen Chzistum/de ghetrouwicheyt verthoont haer hier in/ dat sy nopt met eenighe oneerbaerheyt besmet zyn gheweest / niet alleen met andere/ maer ock niet met malckanderen. Het Sacrament oft de onschepdelyckheyt is in dit houwelyck seer merckelyck; want sy ghetrouwelyck al hun leven by malckanderen totter doodt ghebleven zyn. *Aug. lib. 2. de nuptijs & concupiscentia cap. 11.*

Ten derden: dit houwelyck was ock onder alle de houwelycken der werelt het seltsaemste; want het nopt ghehoozt en is/ dat eenich houwelyck in repnichepdt bloepen/ende lichamelycke vzucht voozt-bzenghen soude. Elcke soozte van boomē heeft syn sonderlinghe vzucht/naer syn verschepdē aert: den vygh-boom en draecht gheen noten/noch den peyz-boom gheen zzupmen /ende soo van alle andere boomen. Insgelycks gheen houwelyck / als sulcks / wozt bevzucht met maeghdelycke repnichepdt; noch gheen maeghdom/met lichamelycke kinderen: maer dit houwelyck heeft een onbevleckt maeghdom gheweest/ende het maeghdom/een lichamelycke vzuchtbaerheydt. 3.

Ten vierden. Het was boven de conditien aller houwelycken/ganschsupver van alle wereltlycke sozghen. Paulus vanden houwelycken staet schzyvende / seght: Die ghetrouvvt is, die peyst op de dinghen die de vverelt aen-gaen, hoe sy haren man mocht behaghen: ende die een huysvrouwe heeft, die is besorght met die dinghen, die de 4. *1. Cor. 7. 34.*

verelt aen-gaen, hoe dat hy sijnder huys-vrouwe behaghen mocht, ende is ghedeylt. Nopt en heeft dese Maghet / noch Joseph ghepepst op het gene dat werelts was / als van haré hupsraet te vertieren / van schoone kleederen te doen maken / oft van tytelijck goet te vergaderé: alle hun sorghen waren / hoe sy Gode souden behaghen / ende malckanderen tot meerder deught ende heylichept verwecken: hun herte ende alle hunne liefde was alleen tot die opperste Majestept / in wien sy malkanderen supverlijck beminden.

5. Ten vijfden: Den bandt van dit houwelijck was van alder-puerste goude / want sy beyde waren met belofte van eeuwighe reynicheydt aen Godt gheheght / en met d'alder-volmaeckste liefde soo vereenight / dat sy meer in hem waren ende leefden / als in haer-selven. Maria was dien wonderlijcké doozn / dien Mopses / in figure / by den berch Ozeb sach bzanden / ende niet verbzanden. Sy was ontsteken met een Seraphijnsche liefde tot Godt / die om hare uptnemende supverheydt van alle ghebzeken / in haer niet te verbzanden en hadde: soo dat Joseph / als eenen anderen Mopses / dooz dit houwelijck tot haer gaende / af lepde de schoené van sijn voeten / dat is / alle sinnelijcke liefde; want Maria een heylighe aerde was / met Godt dooz haer belofte ende alder-supverste minne gheheel vereenight. O weerdigh houwelijck / waer over de hemelsche Pzincen hen verwonderen! dat niet het vleesch / maer Godts geest beschickte ende regeerde! zijt hier / o mijn ziele / gedachtich het gheestelijck houwelijck / dat ghy met Godt in u heylich Voopsel ghemaeckt hebt / ende in het aen-nemen van uwen gheestelijcken staet vernieuwt hebt. Bepst wie dat ghy upt uselven zijt / ende wie Godt is upt sy-selven: eñ poeght alle die weerdicheydé van dit houwelijck te weltk gheschiet is tusschen Joseph ende Ma-

Exod. 3. 3.

ria /

ria/ met het uwe / ende danckt Godt voor dese sonderlinghe liefde / die hy u bethoont heeft/ ende dient hem volmaeckt elijck / na den eysch van uwen roep/ voor sijn onghemeten goethept ende milthept/ die hy u bewesen heeft.

De V. Meditatie.

Van de tijtels, die Ioseph uyt dit houvvelijck verkreghen heeft.

Bemerckt ten eersten de heerlijcke tijtels in't ghemeyn / die Joseph door dit houwelijck met Maria verkreghen heeft. Wt de tijtels der Coninghen ende Princen van dese werelt/ bekennen wy hunne macht, upt de tijtels der Heyligher Godts/ hunne verheven weerdicheyt in heyligheyt. De wereltlijcke Heeren voeren som-wijlen tijtels der heerlijckheden ende rijcken/ die andere besitten/ ende daeroin zijn-se dickmaels bedrieghelijck ende ydel; maer de tijtelen der Heyligher Godts zijn na der waerheyt/ ende want die van Godt komen/ zijn altijdt met ghelijcke gratien vereert / overmidts Godt niet bedrieghen en kan / maer wel sijn upt-verkozen/ alle gheestelijcke voorspoet ende salicheydt vergunnen. Dit bewijst Paulus in Christo/ende inde Apostelē. In Christo/ als hy tot den Hebreen schrijft: Die soo veel beter, dan de Enghelen ghevvorden is, hoe hy verscheydender Naem, dan die ghecrft heeft. *Heb.* 1. 4. In de Apostelen/ schrijvende tot den Corinthien: Die ons gemaeckt heeft bequame dienaers des nieuvven Testaments. *2. Cor.* 3. 6. Christus droech den Naem van Salich-maker ende Sone Godts/ welcken tijtel de Enghelen niet en voren/ eyde daeroin heeft hy hier meerder gratie/ ende hier naemaels meerder glorie beerft als sy. De Apostelen hadden van Godt

verkreghen/dat sy dienaers des Nieuvven Testaments ghenoemt souden worden / waer toe sy van Godt sonderlinghe gratie ontfinghen / het welck Paulus bekent/als hy seght: Die ons bequaem ghemaeckt heeft. Den heyligen Thomas den brief Pauli totten Corinthiers uyt-leggende/schrijft:dat Godt aen alle dinghen middelen ghegheven heeft/die tot hunne volmaecktheydt van noode zijn:ja dat daer meerder is/ de tijtelē die Godt iemandt gheeft / zijn dickwils minder als sijn gaven/als't blijckt uyt die heerlijcke groetenisse des Enghels Gabriel / die Mariam noemt/vol van gratie, de Heere is met u, ghebenedijt zijt ghy onder alle vrouvven. Welcke tijtelen minder waren als hare weerdicheydt. Soo is dan den heyligen Joseph uytnemende boven de andere Heyligen ghewordē/ want hy boven alle Heyligen heerlijcker tijtelen ende namen door dit houwelyck verkreghen heeft. Leert dan de tijtelen der Heyligen groot achten/ende uyt die de weerdicheydt hunder gratien ende Godlijcke gaven besporen.

D. Tho. in 2. ad Corinth.

Luc. 1. 28.

Van Iosephs twee tijtelen.

Twee tijtels heeft Joseph/door het houwelijcks verbondt met Godts moeder verkregen. Den eersten is dat hy bruydegom ende man van Godts moeder is. Den 2. dat hy Christus vader ghemeynt ende ghenoemt wort.

Waer uyt wy twee dinghen leeren. Ten 1. de groote heyligheydt van sint Joseph voor sijn verkiesinghe tot dien staet. Want Ecclesiasticus leert: Dat een goede vrouvve eenen man ghegeven sal vvorden, voor sijn goede vvercken. Seer overvloedigh dan moeste Josephs goede wercken zijn/wien Godt sulck een vrouwe beschickt heeft. Ten 2. de nieuwe ende sonderlinghe gratien ende gaven/die hy met die tijtelen ontfanghen heeft. Na dese heeft hy ghebeleeft/sijnē roep waer-genomen/en als een dageraet gewasschen tot eenen volmaeckten dach aller deughden.

Eccl. 26. 3.

Och

Och oft wy onse tijtelen van Chzistelijcke ende gheestelijcke menschen naer hunne weerde achteden/ende de gratie/ die Godt ons met die geschoncken heeft/ t'aller oozsaecke wel gebzuycken!

Bemerckt den 2.de weerdighept van den eersten tijtel, Wat kander inde wereldt hoogherghevonden wozden/ als te wesen bzuydegom/ ende wettelijcken man der moeder Godts? Het wozt met reden seer groot geacht/dat Chzistus de sozge van sijn moeder aen sint Jan over-gaf/ seggende: Siet daer is u moeder. Maer hoe veel meerder is Ioseph als sint Jan/wien de selve Maghet/dooz Godts beschickinghe/niet alleen bevolen wozt te besozghen; maer oock ghegeven wozt dooz sijn hupf-vzouwe / om alle mannelijcke authozitept over haer te hebben? Maria en heeft haer supver lichaē in sint Jans macht soo niet gheselt/als sy doet/dooz het verbondt des houwelijcks inde macht van sint Ioseph. Soo dat ghelijck een goude keten/met costelijcke ghesteenten verciert/ veel weerdighepdt aen hem geeft die-se bzaeght; soo doet oock dit houwelijck / verrijckt met d'alder-volmaeckste deughden/den heyligben Ioseph. Godt seght Geneſis in't tweede : Ten is niet goet dat den mensch alleen zy, laet ons hem een hulpe maecken, sijns ghelijck. Het selve heeft Godt (om te komen tot de vernieuwinghe der menschen) ghebzuyckt/ende ghesept: ten is niet goet dat dese Maghet/ende Moeder van mijnen eenighen Soon alleen zy/op dat sy barende/vande menschen niet gheacht en wozde als lichtveerdigh/ laet ons haer een hulpe geven haers-ghelijck. Maer welcke is dese hulpe? den heyligben Ioseph. Soo dan wie Josephs weerdicheden wil begrijpen/die moet de verheven deughden van Maria bemercken. Dit contemplerende den heyligben Bernardinus van Senen/seght: hoe

Den 1. tijtel: Man van Godts Moeder.

Ioan. 19. 26.

Geneſ. 2. 18

Digitized by Google

S. Bernar. tom. 3. in sermone de S. Ioseph.

soude eenich wys herte connen peysen/ dat den H. Gheest eenighe andere ziele/ met soo vasten bandt/als is des houwelijcks/met het herte vā sulck eene maghet soude vereenighen / als die in het werchen der deughden / haers ghelijck ware? daerom gelsove ick/dat Ioseph begaeft is geweest met d'alder-diepste ootmoedicheyt/ d'alder-vyerighste liefde/ende d'alder-hooghste contemplatie. Want Godt dit soo gheschickt heeft / om dat hy die maghet een hulpe haersghelijck soude geven. Waer op voeght dat den

Bernard. hom. 2. super Miss.

heyligen Bernardus schrijft: wy en hebben gheen reden om te twyffelen/dat Ioseph eenen wijsen ende getrouwen dienaer was/ die Godt op der aerden ghestelt heeft tot eenen troost van sijn moeder/tot een voeder van sijn lichaem/eñ tot een ghetrouwe hulpe van sijnen grooten raedt.

VVat diensten dat Ioseph Maria ghedaen heeft.

Hier hebben wy noch twee dinghen te contempleren. Ten 1. wat dienstē dat Ioseph Maria ghedaen heeft. Ten 2. hoe dat hy door Maria in deughden ghevoordert heeft.

Voor het eerste vinden wy seven diensten. Ten 1. hy heeft haer maeghdelycke reynicheydt/ teghen alle lasteraers van haer baren/ bewaert. Ten 2. hy heeft haer den kost ghewonnen / ende van alle noodzusticheydt besorght. Ten 3. hy heeft haer seer ghedienstich gheweest in huys / ende sonderlinghe in het besorghen van haer kint. Ten 4. hy heeft haer in alle swaricheden ghetroost. Ten 5. hy heeft haer verlost uyt de tyranny van Herodes. Ten 6. hy heeft haer van Nazareth na Bethleem ghelevdt / eñ van daer naer Egypten / ende wederom ghebracht naer Galileen. Ten 7. hy ginck met haer jaerlycks te Ierusalem/om Godt daer te aen-bidden/na den sytsch van Godts wet. Bidt Ioseph dat hy de selve u wilt doen.

Aengaende het tweede. Ioseph is voor Ma-

ria

ria in alderhande volmaecktе deughden gheoor-
dert. Ten 1. siende haer leven. Want is't dat
veel Heydenen totten ghelooven/ende den heer-
lycken strijdt der martelie verwerckt zijn ghe-
weest / alleen een weynich tijts aenschouwende
de vromicheyt van sommighe heylighe Mar-
telaren Christi; hoe veel te meer heeft in alder-
hande volmaecktheden Joseph aen-ghenomen/
bemerckende de volmaecktheyt van sijn bruyt/
niet eens oft een luttel tijts: maer ghedurichlyck
den ganschen tijdt van sijn heylich houwelyck/
ende dat soo veel te meer/want hy van seer goe-
den aert/ende tot alle deughden ghenegen was.
Ten 2. door haer heylighe ende krachtighe t'sa-
men-sprekinghen. Want is't dat Elizabeth
haer nichte/ eens van Maria besocht wesende /
vervult is gheweest met den heyligher Geest /
begaeft met prophetie/ende hare bruyt in haer
lichaem gheheylight / ende met verstandt be-
gaeft/soo dat sy seyde: Siet, met dat de stemme u-
wer groete ghekomen is in mijn ooren, soo heeft
mijn kindt van vreughde op-ghesprongen in mijn
lichaem: Wat aen-wassen der volmaecktheydt
moet Joseph verkregen hebben / daer hy da-
ghelyckx veel-mael haer stemme hoorde / haer
aenschouwde/ende stadelyck met haer ommeg-
inck/ende van Godlycke dinghen handelde?
Ten 3. door haer ghebedt; want sy daghelyckx
voor hem badt/ als voor haren man / van den
welcken sy seer veel weldaden ontfinck: ende is't
dat haer ghebedt crachtich is/ tot bekeeringhe
der sondaren/die Godts vyanden zijn/ wat en
moet sy niet verkregen hebben voor haer bruy-
gom/welcken Godt haer beschickt hadde / en
die sulck een sonderlingen vrientdt Godts was?
schept ooch mijn ziele/uwe vermaecktelyckheydt
met Joseph in het over-dencken des heyligher
levens van Maria. Bidt haer dat sy u met ha-
re ghestadelyche aen-spraecken tot alle Godtvruch-

Hoe dat Ioseph door Maria in deughden ghevoordert heeft.

Luc. 1. 44.

tichepdt vereloecke / ende van den Heere / dooz haer ghebedt in u vermeerderinghe aller Godlijcker gaven verkrijghe.

O hondert ende dupsent-mael gheluchighen Joseph / die alle menschen ende Seraphinen in oprechte goedthept ende deughtsaemhept te boven gaet! o saligher bzupdegom met sulcken eene bzupdt / die ghp boedde naer den lichame / maer wiert van haer overvloedigher gheestelijcker na der zielen! o doozspoedigh houwelyck / dat alle volmaeckte deughden doozt-bzenght! o alder-suyverste paer toztel-dupven / die hemelsche bzede met malckanderen onderhielen / ende onder veel swarigheden suchtende / u verkeeringhe t'samen in Godt haddet! wilt ons / o Joseph / uwer volmaecktheden deelachtich maecken / op dat wp onsen troost moghen nemen in Maria te eeren ende te dienen.

Den II. tijtel. Christi Vader.

Bemerckt ten 3. den tweedē tijtel die Joseph dooz dit houwelyck ghekreghen heeft: welcken is / dat hp ghehouden ende ghenoemt wozt den Vader Christi te wesen / ende dat niet alleen vande Bozghers van Nazareth / daer hp woonde; maer oock van Maria selve / want sp haren Soon in den Tempel gevonden hebbende / tot

Luc. 2. 48. hem seght: siet, u vader ende ick, droevich vvesende, sochten u. Dit ghescheedde om hier redenen. Ten 1. om dat Joseph met Maria Christus moeder ghehouwt was. Soo noemen de dooz-kinderen hem vader / die aen hunne moeder gehouwet is / ende hp sijnder bzouwe dooz-kinderen / sonen oft dochters. Ten 2. om Godts verkiesinge / die Joseph stelde / als vader van sijnen Soon / gelijck een aen-ghenomen kindt / upt andere ouders / noemt hem / die hem dooz sijn kint ende erf-ghenamen aen-neemt / vader; ende die hem soo wettelyck aen-neemt / noemt hem sijn kindt; alsoo hier / want Joseph hier toe dooz den Enghel vermaent zijnde / hiet Jesus dooz

sijn

sijn kindt/ ende Jesus hem voor sijnen vader. Ten 3. want hy in den houwelijcken staet van sijn hupsvrouwe Maria ghewonnen ende gekreghen was/ende dat door den heyligen Geest die het werck vã Joseph met sijn boven-natuerlijcke werckinge verwulde. Ten 4. want hy Jesum alle dienſten van eenen vader tot sijn kint/door Godts last/beweesen: hy beminde Jesum meer/als eenighen vader opt sijn eyghen kint bemint hadde; hy voedde/ hy kleedde/ en besorchdet van alles/hy regeerdet/leerdet/ ende bewaerdet seer vaderlijck.

Desen titel thoont ons een wonderlijcke verheventheyt in Joseph, want hy met Godt den hemelschen Vader / eenen ende den selven soon heeft / ende met hem vanden selven seght: Dit is mynen bemindē sone, in den welcken ick myn behaghen heb. Ende het kint/ dat Godt/sijnē Vader noemt / Joseph aen-sprekende / noemde hem oock mijnen Vader. Doch om andere redenen: want Godt was sijnen Vader / om dat hy hem van alle eeuwicheydt door sijn Godlijck verstandt / voort-ghebroght hadde / eenen Godt met hem: maer Joseph was vader vanden selven naturelijcken Sone Godts/alleen om dat hy hem door Godts beschickinghe voor sulcks aen-ghenomen hadde/ende hem in sijnen tijdtlijcken noot / alle vaderlijcke dienſten beweest. Groot was het prȳvilegie / dat Jesus aen den Cruyce / aen sint Jan / om sijne sonderlinghe liefde/ghetrouwicheydt ende suyverheydt verjonde/ als hy tot sijne moeder seyde: Vrouwe, siet daer is uwen soon: Joannem in sijn plaetse stellende: maer veel meerder jonſte wordt van Godt aen Joseph bewesen / want wat isser meerder / man van Maria te wesen ofte sone? wat wonderlijcker ghenoemt te worden vader Christi/oft sone van Maria/Jn-siet hier/ tot uwen troost / dat als Godt Joseph vader van

Matt. 17.

Ioan. 19. 26.

sijnen Soon stelt/om hem hier op der aerden te hoeden ende te bewaren/ ons leert / dat hy Joseph over sijn Godlijcke gratien / die hy den mensch upt-deelt/gestelt heeft: soo dat/als Jesus in het heylich Doopsel dooz de inwloepende cracht des heyligen Gheests in ons ghebozen wozt/ Joseph upt crachte van sijn ampt / over die gratie sozghe draeght / om die te bewaren / ende te vermeerderen. Waer dooz alle Ouders vermaent wozden hunne kinderen van jonckts te leeren/Joseph als hunnen gheestelijcken vader ende bewaerder te dienē; op dat sy dooz hem Godts gratie in hen moghen vermeerderen / ende in alle deughden op-wassen.

Hoozts alle die ghene die het heylich Sacrament des Autaers ontfanghen / verstaen hier upt/hoe dat sy Jesum in hen moeten bewaren/ ende dooz nieuwe gratien doen groeyē/versoecken de ootmoedelijck van den heyligen Joseph/ dat hy de cracht dier Godlijcker mysterien in hem wil bewaren; ende Jesus/als noch cleyn/ in hen woonende / dooz sijn ghebeden/stadighe sozghe/ ende heylighe in-sprake ende verwecktinghen in ons wil doen wassen. Hoe gheluckich winden sy hen/die dese oeffeninghe naer de Communie beneerstighen?

Maer met wat eene ootmoedighept contempleerde Joseph dese uptneuerthept / die Godt hem verjonde? Elizabeth Zacharias huysvrouwe/groetende Mariam/die haer besochte/ sepde tot haer met groote verwonderinghe: Van waer komt my dit, dat mijns Heeren moeder komt tot my? Maer hoe dick-maels riep Joseph dooz meerdere verwonderinghe verslaghen zijnde/ hoe ghesciet my dese jonste / dat ich den man ben van Godts moeder/ ende vader ghenoemt wozde van Godts Sone? dat Godts moeder ende Godes natuerlijcken Soon in mijn huys haer woon-stede nemen? dat ich voede mijnen

Luc. 1. 43.

Schep-

Schepper/ende Vader van mijnen Godt ghe-
heeten worde?

Wy moeten hier de leeder van Jacob ghe- *Genes.28.*
dachtich zijn/op wiens hoochsten trap Godt 12.
ruste. Matthæus heeft ons een leeder van Chri- *Matth.1.1.*
stus af-komste ghemaeckt/beginnende van Abraham tot Joseph/soo dat Joseph den opperste trap is/op den welcken Godt rust. Hoe dit rusten Godts op Joseph gheschiet/beschrijft ons Rupertus: den oppersten trap deser leeder *Rupertus*
is Joseph/op wien Jesus/als een weese op *in cap. 1.*
hare voocht oft momber ruste. Een weese was *Matthæi.*
Jesus/sonder vader hier gebozen/ende Joseph was aen dit kint eenen alder-besten vader; want hy hem met sijn moeder van allen noodzuft besozghde.

De bzupdt in de Cantijcken wenschte; Wie *Cant.8.1.*
mocht my u gheven mijn broeder, suyghende mijns moeders borsten, dat ick u buyten vonde, ende dat ick u mocht kussen, ende niemandt my versmaden. Den gheluckighen Joseph heeft de begheerte des bzupdts gevonden/hy heeft Godts eenwich Wooz beklee̊t met onse nature/bupten den hemel ontmoet/ende heeft dat om-helst/ghekust/ende van alles besozght: wie sal hem dan hemlijc veraechten? ja wie en sal hem booz d'alder-heylighste der menschen niet houdē/eñ sijn deughden met de volmaecktheden der Enghelen ghelijck achten?

Contempleert ten 4. hier boozts vier andere ghewichtige dinghen/dat houwelijck aengaende. Ten 1. de goede dienſten/die Joseph dit kint ghedaen heeft. Ten 2. hoe dit kint hem tot Joseph bzoech. Ten 3. hoe heylich dat het hupsz was daer Joseph/Maria/ende Jesus woonden. Ten 4. wat boozderinghe tot sijne salichept Joseph/booz dese vaderlijcke sozghe gedaen heeft. Vier ghewichtighe dingen die houwelijc aengaende.

Aengaende het eerste, de goede dienſten die Joseph in sijnen houwelijcken staet Jesum

ghedaen

Dienſten die Ioſeph Ieſus ghedaen heeft.

ghedaen heeft/zijn menichwuldigh: want ten 1. hy heeft Jeſum/noch ruſtende in de maeghdelijcke ſale ſijns moeders / beſchickt tot Bethleem/om daer/na het upt-wijſen der Pzopheten/ghebozen te wozden. Ten 2. hy heeft in dien alder-gheluckichſten nacht aldereerſt met ſijn bzupt dien Godlijcken bzupdegom ſien komen upt die heylighe ſlaep-kamer der maeghdelijckher ſale van ſijn moeder; hy heeft hem aldereerſt inde cribbe ſien legghen/aen-ghebeden en neerſtelijck ghedient. Hy is d'eerſte gheweeſt / die Godt vergunt heeft/ na dien langhen nacht van vier dupſent jaren / het aen-komen van de ſonne der rechtveerdichept te aenſchouwen/ en de onghemeten ſoetichepdt van dat Godlijck Manna/dat upt den hemel daelde/met vol-komen luſten te ſmaecken. O hooch-weerdighen ende boven alle Iſraels ghelachten alder-gheluckichſten Joſeph/wien alle deſe gratien/ om ſijn ſonderlinghe deughden/van Godt geſchiet zijn! Ten 3. hy heeft het kint ghekuſt/om-helſt/ghewieght/op ſijn ermen ghedzaghen/in ſijnen ſchoot laten ruſten/ende d'alder-liefelijckſte gedienſticheden bewеſen. Wen heylighen ouden man Simeon heeft eens inden Tempel Jeſum in ſijn ermen ontfanghen/ende overvloepende van vzeughden / ſongh Godt eenen ſeer ſchoonen Lof-ſanck: maer Joſeph/die niet alleen eens/maer dagelijcks den alder-gewenſchten Meſſiam in ſijn ermen ghenomen heeft / ende ſeo dickmaels als't hem luſte/ſeer minnelijck om-helſt/wat Lof-ſangen en heeft hy hem met ſijnen monde ende herte niet gheſonghen? Och oft wp deſe vzeught van Joſeph hadden moghen bedoghen/ende de liefelijckheyt ſijnder ſtemmen hoozen / het verſtandt ſijnder redenen begrijpen/ende de vperighe danckbaerheyt ſijns herten bemercken; hoe ſouden wp beweeght hebben gheweeſt/ende onſen ſanck met hem ter

Luc. 2. 28.

eeren

eeren Chriſti ghevoeght hebben? Ten 4. hy heeft dit kint met ſynen arbeydt op-ghevoet / ende van alles dat hem noodelijck was / voorſien. O wonderlijcke verholenthepdt Godts / dat hy / wien hemelen ende aerde toe-komt / van Ioſeph ghespijſt heeft willen worden! o saligher arbeydt / die Jeſus ſpyſt! och oft onſen arbeydt Godt ſoo dienſtich ende ons ſoo nut ware! Ten 5. hy met ſyn bruydt heeft Jeſus acht dagen out synde / na Godts wet beſneden / ende ons ſyn bloedt gheſchoncken / ende hem / na ſyn vaderlijck ampt / den honich-bloependen Naem Jeſus ghegheven. Ten 6. hy heeft Jeſus viertich daghen out synde / in den Tempel ghedragen / ende met ſyn bruydt Gode ghepreſenteert ende op-gheoffert. Ten 7. hy heeft het kint upt Herodes handen ende perijckel des doodts verloſt / ende met ſyn moeder in Egypten ghebrocht / ende na ſeven jaren / wederom in Galileen keerende / alle ghedienſtichept in ſyn repſen bewesen. Ten 8. hy heeft Jeſum twaelf jaren out synde / met ſyn moeder na Jeruſalem / ter oorſaecken van het hooch-tijt / ghelept / om daer t'ſamen Godt te dienen / alle Guders een goet exempel achter-latende / hoe ſy hunne kinderen van joncks leeren moeten Godt bidden en dienen. Eyndelijck / leert alle menſchen hoe ſy ter Kercken gaende / Jeſus moeten nooden om met hen te komen. Waer upt blijckt / dat den heyligben Ioſeph ſynen Salich-maker in ſyne kintſche daghen / tot troost van ons allen ſeer ernſtelijck beneerſtight heeft.

Maer wat bedupt dit / dat hy Chriſtum te Jeruſalem verlozen heeft? dit en gheſchiedde dooz ſyn ſchult niet: want hy in't weder-keeren Jeſum aen ſyn maeghen / om hem niet te vermoepen / bevolen hadde; maer ghebeurde dooz Jeſus Godlycke beſchickinghe / om veel ghewichtighe redenen. Ten 1. om ſyn Guders te

Luc. 2. 45. VVaerom Ioſeph het kindt verlorē heeft.

leeren /

leeren/dat hy meer in Godt sijnen vader/als in hen gehouden was. Ten 2. om sijn verholen wijsheydt hen kennelijck te maecken; want sy vonden hem daer na/ sittende onder de Doctoren in den Tempel/die verwondert waren over sijn groote wetenschap der Godlijcker wet. Ten 3. om sijn ampt/ daerom hy gekomen was/ hen wijs te maecken; die niet en bestont in sinnelijcke liefde tot de Ouders/ maer in een verstorven aller menselijcker gheneghentheden. Ten 4. om ons te leeren dat Godt hier sijn uytverkozen de soetigheydt sijnder teghenwoordigheydt somtijts ontreckt/ sonder hunne schult/ tot oeffeninghe van meerder deught. Joseph nochtans heeft hier voor/ Chzisto vier dinghen vergolden: groote dzoefheydt ende angst des ghemoedts/ groote sozghe ende swaren arbeydt/ om het kindt te soecken/ ende wederom te vinden/ diepe ootmoedigheydt/ sijne schuldt uyt verlies toe-schzijvende/ ende hem als onweerdigh dier gratien achtende; ende yverighe ghebeden met hertelijcke suchten tot Godt / om dien voorgaenden troost/ voor sijn jonste ende bestieringe wederom te bekomen. Siet ghy toe/ dat ghy door uwe sonden/ Jesum niet en verliest / ende is't dat ghy dozre van herte/ ende als van Godt verlaten zijt/ schzijft dat uwe sonden toe / ende soeckt hem met oprecht leetwesen/ met wercken van penitentie/ met een groot verlanghen naer heim / ende met yverighe begheerten om hem beter te dienen / tot dat ghy sijnen Godlijcken troost wederom verkrijght. Dit doende suit ghy waer-nemen Josephs heylich exempel/ de voor-spraecke van Maria verdienen/ en Chzistus teghenwoordicheydt/ door sijn gratie verwerven.

Vermaninghe. Volght oock den heylighen Joseph naer in sijn diensten/ die hy Jesum bewesen heeft/ zijt danckbaer voor sijn Menschwordinghe / be-

suyt

snyt u van alle ghebreken ende quade lusten tot synder eeren; offert u-selven dickwils met Jesus tot alle Godts willen: vliet alle perykelen uwer zielen/zyt seer gemeyn met Godt/ voedt syn arme leden/ende verheught u/ als ghy in den Tempel Godt meught dienen.

Aengaende het tweede, hoe dit Godlyck kindt hem tot Joseph en̄ syne moeder droech. Lucas schryft in't tweede Capittel van syn Euangelie: Hy is met hen-lieden ghekomen te Nazareth, ende hy was hen onderdanich. Welcke onderdanichepdt/ gelyck sy in Chzisto beteeckent eene onbegrypelycke ootmoedighepdt/ soo bewyst sy ons een on-uptsprekelycke weerdighepdt aller deughden in Joseph. O wat een exempel is dit voor alle Religieusen/ ende alle de ghene/die om Godts wille haer onder eenen gheestelycken Oversten gestelt hebben! ja voor alle kinderen die by hunne Ouders woonen!

2. Hoe Iesus hem tot Ioseph droech. *Luc.* 2. 51.

Het was seer wonderlyck om sien ende hooren/dat die sonne ende mane/ door Josue bevel/in den hemel den tydt van eenen dach bleven stil staen/ Godt ghehoorsaem zynde het ghebodt des mensch: maer veel selt-samer is't/ dat de sonne der rechtweerdighepdt wederkeert/ ende van den'thzoon synder Majestept totter aerden neder-daelt/ende dat Godt mensch gewozden zynde/ niet eens maer veel jaren Joseph in alles ghehoorsaem wozdt. Hoe konde Godt hem meer vernederen/ dan sy-selven onderwozpende aen eenē armē Timmer-man? ende hoe kan de weerdighepdt van den menschē meer bethoont wozden/ als door bevel te hebben over Godt/ soo dat Godt hem ghehoorsaemhepdt bewyst? Hier in is besloten alle t ghene dat men van de over-treffelycke hoochheden van sint Joseph kan seggen oft peysen: die soo-danigh zyn geweest als den bzupdegom vā sulck-eene moeder/ende die Godt den naem

Ioſue 10. 13.

van

van vader over sijnen naturelijcken soon liet dzaghen/wel betaemden.

3. De heyligheydt van Iosephs huys.

Aengaende het derde: Bemerckt de heylichept van Iosephs huys. Alle plaetsen der werelt upter naturen zijn even goet: dan in heylichept nemen die upt/daer Godts Enghelen hen verthoonen (als't blijckt upt de woozden des Enghels tot Mopses/ende wederom tot Iosue) daer heylighe menschen woonen/ende daer eenighe goede wercken gheschieden. Heylich dan ende salich was het huys daer dese dzy alderheylighste persoonen woonden/ Iesus Godt ende mensch/Maria Godts Moeder/en Ioseph Godts voeder ende aen-ghenomen vadez. En sullen wp hier niet met reeht vermoeden/ dat den hemel hier dooz ontstelt was/dat dese dzy op der aerden woonden/die weerdiger waren den hemel te besitten als de aerde: dit huys was een warachtigh Paradijs der wellusten/ ghesloten vooz de ooghen der menschen/ in het welck het Lam Godts onder dese wel-ruiekende lelien ghevoedt wiert met tydtlijcke spijse en troost: doch voedde meer dese lelien met sijn gratien ende gheestelycke wellusten. Rupertus verclarende dese woozden des bzupdts: Mijn beminde is mijn, ende ick ben sijn, de vvelcke gevoedt vvort tusschen de lelien, schzijft: Warachtighe lelien waren Ioseph ende Maria/wit-blinckende dooz maeghdelijcke repnichepdt in haren houwelijcken staet. Daerom hun huys verdient eenen edelderen naem als hups; want Godt daer woonde/ende wonderlijcke dinghen verbozghde; het was eenen hemel/ want den hemel wozt in het Latijn Cœlum ghenoemt/ om dat hy de glozie ende eeuwige goederen der Heylighen bedeckt/dit huys bedeckte de onepndelijcke Majestept Chzisti/die verholenthepdt sijnder Mensch-wozdinghe/de uptnementhept der Moeder Godts/ende de verheventhept van

Exodi 3.5. *Iosue* 5.14.

Cant. 2. 16.

sint

sint Joseph. Want wie isser die dit huys aensiende/souden hebben konné peysen/dat Godts eeuwich woordt daer woonde/dat de gheboude suyvere maeghden waren? dat Josephs huys-vrouwe/ niet van haren man/ maer van den heylighen Gheest ontfanghen hadde? dat Joseph Jesus Vader ghenoemt wiert ende niet en was/ maer alleen sijn hoeder ende bewaerder? Dit huys is eenen warachtigen Tempel van den hemelschen Salomon/ende tabernakel Godts/besiaende in drie deelen/ in het voorhof/ de heylighe plaetse/ende het heylich der heyligen. Het voor-hof is Joseph; want hy eenen gewenschten toe-vlucht is voor alle menschen: het heylich is Maria/ want sy de voedtstere/ troost/ende glorie is aller rechtveerdighen: het Heylich der Heyligen is Jesus/want alle heyligheyt van hem komt/ende aller menschen salichepdt upt hem spruyt. Dit huys is een warachtighe Arcke Godts/waer af Jesus is den ghenaden-stoel/ende Joseph ende Maria twee goude Cherubyné/daer op rustende/ende malckanderen met de ooghen der alder-suyverste liefde aen-siende/ ende de vleughelen der alder-suyverste begheerten tot malckanderen upt-stekende/ende Jesus als met huunne jonsten bedeckende; ende Jesus in't midden/is den Godlycken bandt van beyden. O heylich huys/ dat de alder-heylichste plaetsen der werelt te boven gaet! o weerdich huys-ghesin/ waer voren de Princen der glorie Godts hen buyghen!

Exodi 26. 1.

Exodi 25. 10.

Ten vierden: Over-weeght wat voorderinge dat sint Joseph tot syne salichepdt/door dese baderlijcke sorghe ghedaen heeft. Sint Jan Evangelist heeft eens met sijn hooft in Christus schoot gherust/ ende heeft daer hemelsche wijshepdt/ende het begrijp aller Godlycker verholentheden verkregen; maer Christus heeft dagheliicks in Josephs schoot gheleghen en ghe-

4. Voorderinghe van Ioseph in alle deughden. *Ioan. 13. 23.*

seten/ende op synen eerm gheruste: wat wysheyt en moet dan Joseph met dan hem ontfanghen hebben/ in wiens schoot Gods ongheemeten wysheyt soo menighmael ende soo minnelyck sat/ lach ende ruste? De teghenwoordighepdt Godts/ende t'samen-spreken ghe Joseph met hem/ heeft Joseph aensicht met sulcke eerbiedt vereert/dat de minderen van Israel/ met sterfvelycke ooghen dat niet aenschouwen en konden; hoe souden dan Josephs oogen niet wonderlyck met wysheyt/liefde ende gratie vervult ghewees hebben/ door de stadige op-een-woninge/ en dagelycksche t'samen-spreckinge met Godt? O salighe ooghen/ die Christum soo dick-mael ghesien hebben! o salige handen die de vloeyende tranen sonder ooghen ghedrooght hebben! o salighe lippen ende mont/ die synlieflycks aensicht ghekust hebben! o salighen ende rycken schoot/ in den welcke hy soo veel-maels ghesoogen ende ghelapen heeft! daer waren de ongrondelycke schatten des hemels in Christus Godthepdt verborghen; daer waren die onepndelycke schatten der verdiensten ende volcommenighen sonder menschelyckheydt versaemt/ o kostelycke schat-kamer! o alder-ryckste Joseph/door uwen Godt ende in Godt: laet ons in allen noot tot desen schoot onsen toe vlucht nemen; op dat wy by Jesus moghen zyn/ ende sonder ryckdommen deelachtich worden.

Exodi 34. 29.

De VI. Meditatie.

Van sijn deughden ten tijde des houvvelijcken staets.

Iosephs deughden.

Bemerckt de volmaecktheden der deughden die Joseph ten tyde van synen houwelycken staet ghedoeffent heeft.

Ende den eersten: sijn rechtveerdigheydt / die soo groot ende opperst was / dat de heylighe Schrifture hem een rechtveerdich man noemt. Dese rechtveerdigheydt en bestondt niet alleen in de volmaecktheydt dier sonderlinge deught / die een der vier Cardinaele deughden is / ende door de welcke alle goede werken haer volmaecktheyt krijghen / ende die een-eghelijck gheeft dat hem toe-komt; maer in de algemeyne volmaecktheyt aller deughden: ende is gheleghen in het volbrenghen van de gheheele wet Godts / ende ganssche vernieuwinghe van den inwendighen ende uptwendighen mensch naer Godts wet. Soo was Ioseph in Godts oghen rechtveerdigh. 1. Rechtveerdigheydt. *Matth.* 1. 19.

Ten tweeden: Op dese rechtveerdigheyt was ghevoeght een wel-bedachte goedertierentheyt. Hier af gheeft ons den heylighen Evanghelist Matthéus een seer schoon exempel: dat Ioseph siende Mariam sijn bruydt bevrucht / ende wel wetende / dat hy haer nopt bekent en hadde / en niet wetende wat dit beduydde (want Christus Mensch-wordinghe in haer hem noch onbekent was) heeft ghedocht haer heymelijck te verlaten. Dit was een groote swarigheydt voor Ioseph / in't beginsel van sijnen houwelijcken staet: dan heeft hem hier in seer deughdelijck ghedraghen / 't zy dat wy Ioseph / sijn bruydt / ende Godts wet / 't zy ook de verholenheydt / die Godt in haer ghewrocht hadde / aen-sien. Sijn rechtveerdigheydt thoont hy / als hy niet en wilt op-voeden het kint dat hem niet toe en quam / sonder andere kennisse van Godts wille, ende als hy hem ook bevrijden wil van schande ende alle oorsaecken van quaet vermoeden. Sijn goedertierentheyt, bekennende / dat hy sijn bruyt schuldich was / een goet ghevoelen van haer te hebben / ende haer eere voor te staen: hy verwonderde hem van haer heylich leven, want hy nopt 2. Goedertierentheydt. *Matth.* 1. 18.

eenighe lichtweerdighepdt/ pdelhept/ oft onghe-
schicktheyt in haer ooghen/ manieren/ woordē/
oft wercken ghesien hadde / ende hiel haer voor
eenen spieghel aller heylichept/ ende af-beeldin-
ghe alder hemelscher volmaecktheydt: daerom
hy en wilde haer niet beschamen / maer door
groote eerbiedinge tot haer/ ende hem onweer-
digh achtende haer heylich gheselschap / haer
heymelyck verlaten. Hy sach dat Godt won-
derlycke dinghen in haer wrochte / ende want
Godt hem die noch niet veropenbaert en had-
de/ meynde/ dat hy onweerdigh was by haer te
blyven/ ende die te onderscoecken. Dit contem-
plerende den heyligben Chrysostomus / seght:
O on-uytspreckelycke glorie van Maria! Jo-
seph gheloofde meer de suyverheydt van syn
bruyt/ dan haren buyck; ende meer de gratie /
dan hare nature. Leert hier/ niet u verdiensten/
maer Godts bermherticheyt toe-schryven/ dat
ghy dese maghet bemint/ eert/ ende haren hey-
ligben bystant gheniet. In het verlaten be-
waerde Joseph haer eere / want hy soude haer
in syn huys ghelaten hebben / ende selve elders
ghetrocken hebben/ om voor hem met syn tim-
meren den cost te winnen. Het welcke in veel
houwelycken gheschiedt sonder schande der
vrouwen/ hoe wel sy/ in het werk zijn haerder
mans/ oock baren. Hy was hier in oock seer
voorsichtich om niet te sondigen teghen Godts
wet; want ghelyck Jeronymus leert / de wet
beval / dat niet alleen die de sonden bedreven /
maer oock die de selve wisten / en niet en belet-
ten als sy conden / de schuldt der sonden onder-
worpē ware/ en daerom wilde hy haer verlatē/
om in alle ghevallen de schuldt / waer't datter
eenighe ware/ voor Godt te ontgaen. Hy droegh
oock groote in-sicht tot de verholenthepdt van
Godts werck in syne bruydt / want seght Je-
ronymus/ Joseph wel wetende de suyverheyt

Chrysost. hom. 9. in opere imperfect. super Matthæum.

Ieronym. lib. 1. comment. in cap. 1. Matthæi.

Loco citato.

van

van sijne bruydt/ ende verwondert zijnde / van dat in haer gheschiedt was, bedeckt/ met stil te swyghen/het mysterie dat hem onbekent was.

Maer waerom liet Godt Joseph dese sware benauwthept over-komen? sonder twyfelen om sijn rechtveerdighepdt te bepzoeven/sijn deughden kenneliyck te maecken/ende hem ons te geven tot eenen lof-weerdighen ghetupghe der reputchepdt sijns bzupdts / ende der heyligher Ontfanghenisse ende Geboozte van hare Godlycke wucht.

Maer dat ons groot wonder geest/is/waerom dat Maria dit haren bzupdegom verholen hiel? de redenen zijn: Ten 1. om dat noch Godt/noch sijnen Enghel haer belast hadde/hem dit te openbaren / ende want sy hopte dat Godt doos sijnen Enghel/met meerder ghewichtichhept/dit doen soude. Ten 2. om ons te leeren / Godts wercken in ons/die verholen zijn / niet pdelijck/oft vermeteliyck aen andere te seggheu/maer ootmoedelijck te verswyghen en danckbaerelijck met bidden/ ende andere goede oeffeninghen te voeden.

Soo dan/want Josephs gemoet rechtveerdigh ende gansch opzecht was/ Godt heeft tot hem sijnen Enghel ghesonden/die hem in den slaep ghetroost heeft / ende Godts verborghen wercken in haer / ende sijn beschickinghe met haer/verclaert heeft/seggheude: Ioseph sone van David, en vreest niet te blijven by Maria uwe bruyt, aengheseen 't ghene dat sy in haer lichaem ontfanghen heeft, gheen werck en is van eenen mensch, maer van den heyligheu Gheest; ende sy sal eenen Sone baren, ende ghy sult sijnen Naem noemen Iesus, want hy sal sijn volck salich-maecken van hare sonden. *Matth.* 1. 20.

Ten derden; sijn vast gheloof aen den Enghel/ in sulcke ghewichtighe ende verborghen saecke/ ende die nopt ghesien / noch ghehoort en was; te weten/dat sijn bzupt maghet blijvende/ eene 3. Vast gheloove. *Matt.* 1. 21 *Luc.* 1. 31.

mannelijcke vrucht soude baren / voor den heyligen Gheest. Ghelijck ghelooft heeft Joseph anderwerf / aen den Enghel bewesen / als hy hem seyde: Het is voor handen dat Herodes het kindt soecken sal te dooden. Ende als hy hem vermaende van Herodes doodt / ende belaste upt Egypten na het Joodtsche landt weder te keeren.

Matth. 2. 13.

Matth. 2. 20.

4. Ghehoorsaemheyt.

Ten vierden: sijn wackere ghehoorsaemheydt: want dit gheloof was voor de ghewilligde ghehoorsaemheydt werckende / niet in cleyne ende ghemeyne dinghen / maer in ghewichtige ende sware aen-ganghen. Want daer hy voor hem genomen hadde Mariam te verlaten / op-staende vanden slaep, heeft ghedaen als hem den Enghel des Heeren bevolen hadde, ende hy heeft sijn huysvrouwe ghenomen, ende hy en bekende haer niet / ende sy heeft ghebaert / en hy heeft haren Soon Jesus ghenoemt. Ten anderen vermaent zijnde op te staen / het kindt ende sijne moeder te nemen / ende te vluchten na Egypten / en daer te blijven tot dat hy hem vermanen soude: is terstondt op-ghestaen / heeft sijn vader-landt verlaten / is na Egypten gherepst / ende heeft daer ghebleven tot des Enghels andere vermaninghe. Eyndelijck / als den Enghel wederom in den slaep hem verthoonde / ende Joseph vermaende / Egypten (daer hy gheruste lijck woonde) te verlaten / is op-ghestaen / en na 't Joodtsche landt / met sijne vrupdt ende het kindt ghekeert. Ende vreesende daer te gaen / want hy hoorde dat Archelaus Herodes soon / in de plaetse van sijnen vader over Judeen regeerde / vermaent zijnde wederom door den Enghel in sijnen slaep, hy is gheweecken inde landen van Galileen, ende woonde inde stadt Nazareth: om dat volbracht soude worden, datter ghesecyt is door den Propheet: hy sal Nazaræus ghenoemt worden. O wonderlijcke ghehoorsaemheyt / die ghecn swarichepdt

Matth. 2. 13.

Matth. 2. 14.

en

en ontfiet / die alle menschelijcke redenen / argumenten ende ghemack verloochent / en ghean wooxden / maer volkomen wercken ghecft / hoe heplichlijck moeste Ioseph hem tot slapen bereyden / die in synen slaep soo menichvuldelijck van de Enghelen besocht wiert / ende hoe moeste hy sijn hertte met Godt vereenight hebben / die soo handen slaep Godts beschickingen ontfinck ende soo wackerlijck ende volkomelijck gehoorsaemde ! O wonderlijcken spiegel voor alle religieusen / ende alle de gene die in ghehoorsaemheyt leven ! hy en was niet bevreert / noch verarghert / hy en vraeghde den Enghel niet / om na eenighe verborghen plaetse van Iudeen oft in Galileen te reysen, oft ooch waerom dat hy hem dede vluchten / nademael sijn kindt Godt was / ende den Salich-maker der wereldt, noch en huel hem niet te vozen / dat het vluchten met den Naem Iesus niet wel over een en quam; noch waerom dat hy synen Godt / soo vernedert zijnde door het aen-nemen der menschelijckheydt / niet en beschermde / het welcke hy nochtans doen konde: maer wiert eerstont ghehoorsaem / ende begaf hem tot die pijnelijcke ende onbekende reyse / als eenen anderen Abraham / om te gaen na een vremt lant: hy woonde ooch daer / door ghehoorsaemheydt onder die onghelooffelijcke Heydenen veel jaren / hy leedt daer veel ongemacks / armoede / moeyelijckheden ende benauwtheden; hy sach dat volck door af-goddertje met sacrificien den dupvel eeren / en den waren Godt verachten ende vertoornen: hy sach die groote sondaers in groote weelden ende vuyckdommen leven / ende sijn hups-vrouwe / en het kindt / wien hemel ende aerde toe-quamen / groot ghebreck ende ongemack lyden / sonder hen te konnen helpen. Dit exempel moeten eestien alle Apostolische manneu / die door bevel van hunne Oversten tot Godts eere ende

beheeringhe der Heydenen/ ketteren / ende andere ongheloovighe / in vremde landen/ende in groot onghemack/ende ſware perijckelen/ hun leven over-brenghen/ende hier mede hen troosten.

5. Voorſichtichheydt. Ten vijſden: Sijn voorſichtichepdt/ ende wijſe verkieſinghe verthoonen haer / als hy in al het voorſepde hem ſoo broegh / dat hy nopt in het minſte/noch teghen ſijnen roep des houwelijcken ſtaets/noch teghen Godts wet/ noch tegen de liefde van ſijnen naeſten en dede. Hy heeft ſijn hupſ-vrouwe / ende het kindt voor alle perijckelen bewaert/en altijdt in verſekerde plaetſen ghehouden. Soo moeten wy ooch doen / want als wy eenighe nieuwe gratien van Godt verwerven/ den helſchen Herodes komt die terſtondt vervolghen: thoont u dan eenen bedienſtighen Joſeph/ vlucht upt de bekommerniſſen der wereldt/verſekert uwe gratie/voor het verkieſen van eenen goedē ſtaet/voeght u met heplich gheſelſchap/voedt ſe met uwen arbept/ende ſlupt u in't bedwanck van eenen goeden reghel.

6. Godtvruchtighepdt. Ten ſeſten: Sijn Godt-vruchtighepdt: deſe wort volkomelijck daer upt beweſen dat Godt onder alle menſchen hem betrouwde ſijnen eenigen Soon/ende Maria ſijns Soons natureliſche moeder. Ten anderen, dat hy alle jaren op 't hooch-tijdt van Paeſſchen repſde van Galileen upt de ſtadt Nazareth/na den epſch der wet tot Jeruſalem/om daer Godt te bidden / ende hem ſijne offeranden te doen. Ten derden, dat hy ſoo neerſtelijck het kindt (dat hy / als't nu twaelf jaren oudt was/met hem genomen hadde/om ſijnen hemelſchen Vader in de plaetſe / die hy tot ſijnen dienſt verkoſen hadde/te eeren/ ende daer verlozen hadde) ſochte / ende ghevonden hebbende onder de Doctozen/hem upt-nemende verblijdde. Maeckt u ooch/o mijn ziele/ ſoo ghemeynſaem met Godt/dat hy u den ſel-

len

ven Soon mach betrouwē. Dese jonste presenteert hy u in het ontfanghen van het hooghweerdigh Sacrament des Autaers: maer maer is uwe ghemeynsaemheydt met hem? dit is de reden/ dat Jesus soo rasch van u vertrockt / en u syn teghenwoordigheydt onweerdich acht. Keyst ooch dickmaels metter herten na dat hemelsche Jerusalem/ om daer Godts glorie aendachtelyck te aenschouwen/ hem onder syn Enghelen te eeren/ ende de offeranden uwer goede begheerten hem te presenteren. Ende als ghy door uwe sonden Godts gratie verloren hebt/ arbeyt met leetwesen/ tranen/ suchten/ en wercken van penitentie/ die wederom te bekomen.

Ten sevensten. Syn hervarentheyt in Godlijcke dinghen / de welcke hy door dese neghen middelen ghebruycken hadde. Ten 1. door den lof/ die Elizabeth van syn bruydt gaf/ als sy nu bevrucht zynde van den heyligher Gheest / haer besochte: desen beschryft sinte Lucas in't eerste Capittel van syn Euangelie. Ten 2. Door den Lof-sanck die Maria tot Godt dede / als sy van hare nichte soo ghepresen wert : welcken verhaelt Lucas in't selve Capittel. Ten 3. Door het aenschouwen dat in Christus Gheboorte / hemel ende aerde vergaderden : hy hoorde de Enghelen vreughdelyck singhen / hy sach de Herderkens hem aen-bidden / ende de Coninghen door een sterre uyt den Oosten daer ghekomen zynde / ende ter aerden vallende / hem eeren/ ende kostelijcke presenten/ vol verholenheden van hun gheloof/ hem op-offeren. Ten 4. Doen hy den heyligher Simeon/ die het kindt in syn armen nam/ hoorde van hem prophetereren/ ende hem eenen Lof-sanck singhen / ende den Heere bidden om ontbonden te worden; want hy het licht der Heydenen/ ende de glorie van Israel ghesien hadde: ende de Prophetersse Anna van hem spreken/ allen den ghenen die

7. Iosephs hervarentheydt in Godlijcke dinghen.

Luc. 1. 42.

Luc. 2. 46.

Luc. 2. 13. 16.

Matth. 2. 11.

Luc. 2. 34. & 29.

Luc. 2. 38.

verwachten de verlossinghe van Israel. Ten 5. Door de menichvuldighe besoechinghen ende vermaninghen / die de heylighe Evanghelen aen hem van dit kindt deden. Ten 6. Door Christus heylich leven / ende wijse redenen. Ten 7. Door het stricht-baer leven van sijn bupt. ende gheestelijcke onder-rechtinghe / die sy hem gaf. Ten 8. Door de Godlijcke verrichtinghen / die hy daghelijcks na den gheest ontfinck. Ten 9. Door soo vruchtbaer bewaren ende over-leggen deser dinghen in sijn herte. Soo menichvuldelijck besoeckt Godt sijn vrienden: Maer wat middelen hebben wy om eenighe hervarenthept in Godlijcke dinghen te crijghen? sonder twijffelen seer veel. Hoe komt dan dat wy niet anders Godt en smaecken? hoe komt dat de valsche wijsheyt der werelt ons noch regeert? Om dat wy de schoone middelen / die hy ons / om in hem wijs te worden / gheeft / niet waer en nemen. O schadelijcke traetheydt voor onse zielen!

8. Volmaecte liefde.

Ten achtsten: Sijne volmaecte liefde tot Godt / het kindt / sijn moeder / ende alle menschē. Hoort hier / hoe crachtelijck den brandt deser deught sijn herte ontstack / daer hy altijt by hem was / die een vyer is dat altijdt blaeckt / nooit en vermindert / ende alle dinghen in hem verandert. Hy beminde Godt boven al / met alle sijn crachten / als sijnen oprechten Heer / fontepne alles goedts / ende sijn laetste eynde. Hoe dickwils presenteerde hy hem / dier opperste Majesteyt / tot alle hare willen? hoe dickmaels begeerde hy voor de eere ende dienst van sijnen Godt te sterven? hoe vyerich was hy in sijn Lof-sanghen ende gebeden? hoe moeste hy sooh van verwonderinge uyt sy-selven gaen / die seerlijck wilde / dat het kindt / 't welcke hy diende / bewaerde / ende daer hy bevel over hadde / Godt ende menschē was / arm ende alder-rijckst / tydelijck ende

eenwich /

eenwich / ellende ondervoeren / ende beleedt met onghemeten ghenade. Tot Maria was sijn liefde suyver ende oprecht; want hy wiste / dat sy Godts moeder was / ende dat an haer de menschelijcke natuere, tot de vereeninghe met Godts woordt verheven was / ende dat sy den verlosser van het menschelijck geslachte ter weereldt voort-ghebroght hadde. Want ooch Maria hem oprechtelijck bemindde / hem in alles ghelijckende ende ghehoorsaemde; want sy ooch seer hoghlijck was / ende hy door haer tot den staet van Christus vader ghekeurt te werden / verheven was. Sijn liefde strekte haer ooch tot alle menschen: want hy hunne salicheyt uyt-ter herte beminde / ende daerom hem verblijdde / dat hy tot hunner aller troost / Jesum opvoedde ende bewaerde; het welck hy soo veel te meerder lijckher dede / als hy klaerder bemerckte / dat sijn soogghe de ganschе weereldt tot troost soude dienen. Bemerckt hier ooch / o mijn ziele / wat menichte van redenen dat ghy hebt om Godt uwen Salich-maker / sijn moeder / ende alle menschen te beminnen: ende hoe ghehyckelijck uwe liefde is tot alle dese. Volght den heyligen Joseph na / ende bidt Godt om dit hoogh verstandt en Godlijck gout / dat ghy daer door ooch moght rijck worden.

Ten neghensten: Sijn uytnemende reynicheyt voor ende in sijnen houwelijcken staet. Hy was in reynicheyt van alle ghees telijcke lusten / meer eenen Enghel als een menschen / ghelijck het den bruydegom der Coninghinne aller Maeghden betaemde; Want is't dat eenighe ghehouwde persoonen van reynen houwelijcken staet beleeft hebben / als oft sy noyt ghehouwt en waren gheweest: ghelijck men leest van Valerianus ende Cecilia / van de Keyserinne Pulcheria / en den Keyser Marcianus / van Cunegundis met den Keyser Henricus / van Editha met den Co-

9. Reynicheydt.

ninck

ninck van Enghelandt Eduardus/ maer af de kerckelijcke historien wol zijn; hoe veel te meer Joseph ende Maria/ die tot een soo verheven epnde/ door Godts beschickinghe in den houwelijcken staet versaemt waren? Hopt en heeft eenich onsuyver gepeyns Joseph besmet/ noch eenighe wellusté des lichaems beweeght. Ende hoe wel Maria seer uptnemende schoon was/ sy verwerckte hem nochtans/ door haer rype ende eerbaer ghelaet/ ende groote heyligheydt/ meer tot Enghelsche suyverheydt als anders: soo dat door het ghedurich wasschen der deughden/ hy tot d'opperste volmaecktheydt deser deught aen-nam. Verwerckt in u oock de liefde tot dese deught/ aenmerckt haer verheve schoonheydt/ hare vroome strijden teghen het vleesch ende de werelt/ haer vermaerde victorien/ haer sonderlinghe privilegien/ hier ende in't rijcke Godts: hoe seer dat sy Gode ende sijn Enghelen behaeght/ hoe bequaem sy den menschen maeckt tot alle Godlijcke gratien ende gaven/ hoe lichtelijck dat sy hier beschadight wort/ en hoe verre dat ghy noch van hare volmaecktheydt zijt: ende arbeydt de selve te onderhouden.

10. Ootmoedigheydt.

Ten thienſten: Sijn grondighe oetmoedigheydt is hier in gheleghen/ dat hy in alle gratien ende uptnementheydt hem niet en verhief/ wel wetende dat die veel ontfanghen heeft/ veel verantwoorden moet; maer was voor alles Godt danckbaer/ ende in alle sijn diensten ghewillich. Heyft met wat een beschaemtheydt des herten dat hy Jesum diende/ met wat aendachtichheydt des herten dat hy hem voor den Heere der glorie verneerderde/ die hem onder sijn bestieringhe soo in alles verootmoedighde: hoe dickwils achte hy hem dien troost onweerdich/ want is't dat de heylighe Elizabeth verbaest was/ als sy de Moeder Godts in haer huys sach komen/ ende seyde: Van vvaer komt my dit, dat des Heeren

Luc. 1, 43.

moeder

moeder tot my komt? Ende dat sint Jan Baptist verschrickt stont/ als Jesus tot hem quam om van hem ghedoopt te worden / ende seyde: Ick moet van u ghedoopt worden, ende komt ghy tot my? ende dat Petrus Christus te voete viel/ seggende; Gaet van my, want ick een sondich mensch ben. Ende dat hy / als den Heere hem syn voeten wasschen wilde/ riep: Heere, wascht ghy mijn voeten? ghy en sult my de voeten niet wasschen inder eeuwicheydt. Ende oock den Hooftman/ al was hy Heyden/ hoorde van Christo/ ick sal komen ende u knecht gheneesen, antwoorde: Heere ick en bens niet vveerdich, dat ghy onder mijn dack komt; maer spreeckt alleenlijck het vvoort, ende mijnen knecht sal gheson vvorden. Hoe moeste hem Ioseph inden afgront syns niets worpē/ met Christo daghelijcks omme-gaende? Te meer/ want hy clare kennisse hadde van de majestept des kints/ ende synder liefde tot de menschen/ ende sach dien almoghenden ende eeuwighen Godt ende Schepper der werelt / in de ghedaente van een vonck kint / hem dach ende nacht onder hem verootmoedighden. *Matth. 3. 14. Luc. 5. 8. Ioan. 13. 6. & 8. Matth. 8. 7. & 8.*

O mijn ziele wat peynst ghy / als ghy dese exempelen siet? hoe komet dat ghy u verheft / die vol sonden steeckt / ende alle Godts gratien verquist? hoe komet dat ghy ten hepligen Sacramente gaende/ ende voor Godt / om hem te bidden verschynende/ u niet anders en draecht/ ende u met meer en verootmoedicht? iae over uwe hooveerdicheyt u met meer en beschaemt / ende u en berispt? Leert van dese / hoe dat ghy voor Godt u draghen moet / ende volght het salich exempel van desen hepligen voeder Christi Ioseph. Vervveckinghe uyt het voorgaende.

Ten elfsten ende laetsten: Hy was met alle volmaeckte deughden begaeft: met vaste hope / ende betrouwen op Godt; suyvere oprechticheyt des herten; ongeloovelijcke verduldicheyt/ 11. Van syn andere deughden.

ende

ende sachtmoedicheyt; volcommen neerstichheyt in alle dienſten Godts; met de ſalighe vreese Godts, ende onveranderlicke ghetrouwicheyt in't bedienen alder ſynder ampten. Hy was oock uytnemende in onghehoorde ſtil-ſwijgentheydt; ſoo dat wy in't Euangelie/daer veel van Joſeph geſproken wort/ niet en leſen / dat Joſeph een woort ghеſproken heeft; maer wel/ die Enghelen in alles ghehoorſaem was / die hem iet belaſten; want hy een man was / niet veel ſpreckens / maer van veel doens. Hy was oock in de bemerckinghe van het opperſte goet/ dat hy op hem hadde / door alderhooghſte verwonderinghe ſoo op-ghetooghen/ dat hy by ſyſelven (ghelijck Lucas ſchryft) al over-lepde/ Luc. 2, 51. wat hy in't hert ſach; ende van hem hoorde; ende als uytwendelijck ſtom zijnde / ſpraeck alleen door inwendich ghevoelen/ beweghelijcheyt der herten/eerbiedinghe/eñ werchen der volmaecktе ghehoorſaemheyt: ſoo datmen hem meer een Godlijck / als een natuerlijck menſch achten mochte. O koſtelijck Paradys / door Godts handt/met ſoo veel deughden beplant! Comt/o ziele/ in deſen hof / ende neemt hier uyt al wat u oultzeerlt/ ende plant in u/dat u ter ſalicheyt helpen kan; wandelt in den ſoeten geur van deſe wel-rieckende bloemē/de wegen der volmaecktheden uwes roeps / tot de glorie die u Godt beropt heeft.

De VIII. Meditatie.

Hoe dat onſen Ioſeph, den grooté Patriarch Ioſeph in vveerdigheydt van deughden ghelijck is, ja te boven gaet.

Bemerckt uyt den heyligheu Bernardus/ hoe dat deſen Joſeph/Marie bruydegom/

den

den grooten Patriarch Ioseph / soon van den vermaerden Patriarch Iacob / in alderhande deughden gheluckich gheweest / ende oock te boven ghegaen heeft.

Want / Ten eersten: Hy voert den selvē naem. Wat desen naem Ioseph beduyt / gheeft hem Iacob te kennen / als hy voor syn doodt van synen soon Ioseph prophetereerde / seyght: Eenen aen-ghewassenen soon is Ioseph, eenen aen-wassenden soon, ende schoon van aensien. Andere lesen: eenen vruchtbaren soon, by de waterē is Ioseph. Ioseph is een Hebreeuwsch woort / ende beteeckent ons soo veel / als aen-wassinghe. Den Patriarch Ioseph was een aen-wassinghe voor Iacob tot synen andere kinderen / die hy in syn jonckheyt ghekreghen hadde: want hy hem in synen ouderdom ghewonnen hadde / ende daerom beminde hem meer / als syn ander kinderen. Ioseph was oock een aen-wassinghe voor sy-selven: want hy vader was van twee ghesla chten / onder de twaelve / te weten / van Ephraim ende Manasse, daer nochtans alle Iacobs andere soonen / maer een ghesla chte elck en maeckten: ende het gesla chte van Ephraim was het alder-vruchtbaerste van menschē / ende als eenen schoonen ende vruchtbaren boom / gheplant by den stroom der wateren. Ioseph was oock eenen aen-wassenden soon in heerlijckheyt ende eere: want hy van eenen Lantman verheven is in't hof des Conincks Pharao boven alle syn Princen / ende ghestelt over gansch Egypten.

Alsoo oock onsen heyligen Ioseph was eenen aen-wassenden soon ende eenen vruchtbaren boom gheplant by de twee over-vloeyende fonteynen aller gratien Iesus ende Maria / door welcker vloeten hy stadichlijck besproeyt wesende / vermenichvuldighde in alle Godlijcke deughden / boven den voor-noemden Ioseph

Bernardus hom. 2. super missus est propheta.

1. In de beteeckeninghen van synē naem *Genes. 49. 22.*

soon

soon van Jacob; ja groepende in alle Godlijcke volmaecktheden boven alle syn lof-weerdighe voor-ouders/der werelt van Godt vergunt in den volkomen ouderdom der oude wet. Syn geslachte zyn ook ontallijck/ende syn eere ende heerschappije on-upt-spreckelijck: want in alle plaetsen der werelt van alle soorten van Christenen/ hy als hunnen sonderlinghen Patroon ghedient ende ghe-eert wort: hy is ook vereert met twee de alder-hooghste tytelen / die opt eenich mensch van Godt vergunt zyn/ dat hy is den man van Maria/ende ghenoemt wort den vader van den Sone Godts.

Ten tweeden: Den Patriarch Joseph is voor haet ende nydt sonder broeders den Ismaelyten verkocht / ende van hen in Egypten ghelepdt: soo ook onsen heyligben Joseph is voor den nydt des Conincks Herodes/ die het kindt socht te dooden/ van Judea naer Egypten verjaeght/ende bleef daer seven jaren tot Herodes dootdt.

2. In vervolginghe te lijden.

Ten derden: Den Patriarch Joseph heeft ghehadt de kennisse der verholentheden der droomen: onsen Joseph / de verheven wetenschap der Godlijcker mysterien / ende boven-natuerlijcke wercken des heyligben Gheests tot verlossinghe der menschen.

3. In verlichtinghe des veritants.

Ten vierden: Den Patriarch Joseph heeft in Egypten teghen dien seven-jarighen dieren tijdt ende hongher terwe op-ghedaen ende Egypten in dien swaren noot ghespijst; onsen Joseph heeft het levende broodt / dat upt den throon der glorie ghedaelt was/bewaert / om die gansche werelt/die voor gebreck van Godts gratie verginck/ter salichepdt te spysen.

4. In voorsichticheyt tegen den hongher.

Ten vijfden: Den Patriarch Joseph is van den Coninck Pharao tot de opperste eere ende macht in syn ryck verheven / ende over gansch Egypten ghestelt; maer desen boven Godt

5. In syn verheffinghe.

selfs/

selfs/dat is/boven Chzistus den eenighen natuerlyckē Soon van Godt den Vader/vereert met den selven naem van vader/ over synen Godlyckē Soon/ende boven syn alder-weerdichste moeder/die Coninginne van den hemel ende aerde was/ende als vader syns hupf-ghesins heeft hem gheregeert.

Ten sesten: Pharao gaf dien Patriarch vooz een hupf-wouwe de dochter van den Pziester Putiphar: maer dese is van Godt vooz een hupf-wouwe ghegheven Godts moeder. 6. In sijn huys-vrouwe.

Ten sevensten: De supverheyt van den Patriarch Joseph is seer upt-neimende gheweest/ want hy/vatende alle overspel/heeft de eerbaerheyt van syns meesters hupf-vzouwe bewaert: maer onsen Joseph heeft de eere van de alder-supverste moeder Godts/vooz alle op-spzakers beschermt/ende belet dat sy ontfanghende van den heyligheu Gheest/ende barende haer Godlyckē Soon/niet versmaet ende vervolght en soude wozden/als eene die onsupverlyck leefde/ende overspel bedzeven hadde. 7. In suyverheydt.

Ten achtsten: Den Patriarch Joseph heeft ganschē Egypten upt dien swaren honghez verlost/die in syn tyden Egypten benauwde: maer onsen/den Salich-maker der werelt/van Herodes ghewelt verhoedt/ eñ hem in syn kindtsche dagen teghen den noot des honghers ghespyst/ende vooz alle honghertighe zielen het bzoodt des lewens bewaert. 8. In het beletten des honghers.

Ten neghensten: Den Patriarch Joseph is ghenoemt geweest den Salich-maker der wereldt/ om de vooz-gaende redene: desen/vader des warachtighen Salich-makers aller menschen/ om dat hy den wetteliyckē man van Godts moeder was. 9. In sijnen anderen Naem. 10. Hy gaet sijn voorouders te boven.

Ten thienstē: Den ouden Patriarch Joseph heeft langhe vooz Chzistus tyden gheweest: maer desen heeft met Chzisto/ende syn moeder

ontrent de dertich jaren ghewoont / ende ben gheregeert.

Hier siet ghy claerlijck hoe onsen Ioseph met dien ouden Ioseph / die een figure Christi was / in deughden ghelijck is gheweest, doch in meerdere volmaecktheyt / want de ampten van onsen heyligher Ioseph veel weerdiger waren als de sijne, ende daerom waré oock sijn deughden veel heerlijcker als de deughden vanden ouden Patriarch. Onderstaet nu hier myn ziele hoe ghy dit na-volghen kant / ende gheest u daer toe.

De IX. Meditatie.

Van Iosephs sonderlinghe vveerdicheden.

Beminrijt de verheventheden ende sonderlinghe weerdicheden van desen onsen heyligher Ioseph. Ten eersten: Sijnen lof wort ghemelt in het heylich Euangelie / ende sijn werchen staen al-daer door den heyligher Gheest beschreven. O wonderlijcke volmaecktheydt / die Godt selfs door sijn eygen woorden beschrijft!

1. Hy wordt ghepresen in't Euangelie.

Ten tweeden: Den heyligher Augustinus noemt hem de sonne van de heylighe Kercke. De sonne / segt hy / ende de maen / ende de elf sterren hebben Christum aen-ghebeden / als na sijn verrijsenisse Maria als de maen / Ioseph als de sonne / ende de elf Apostelen als de elf sterren voor hem ter aerden neder-ghevallen zijn. Och oft de claerheydt der stralen sijnder jonsten ons beschenen / ende als een vruchtbare aerde / ter salicheydt vernieuwden!

2. *August. ser. 81. de tempore.* Hy is de sonne der H. Kercke.

Ten derden: De Coninghinne des hemels / Princesse der Enghelen / ende opperste vrouwe der werelt Maria / noemde hem haren Heere.

3. Maria noemt hé Heere.

Wat

Wat eerbiedinghe moeten wp dan hem bewijsen?

Ten vierden: Hy is eenen bewaerder eñ bruydegom van de Moeder Godts: hy heeft haer in alle hare swaricheden ghetroost ende gheholpen/ende ghetrouwe ghetuyghe geweest haerder Enghelscher suyverheydt. Versoeckt ghy oock voor u siju hulpe/ om Godt ende Maria oprechtelijck te dienen, ende leeft soo/ dat Godt ghetuygen mach/dat u leven voor hem goet is. 4. Man van Godts Moeder.

Ten vijfden: Hy is het hooft ende eere aller Patriarchen/ende eenen sonderlinghen Patriarch aller Christenen ende sorchvuldighen bewaerder aller maeghden. 5. Hy is het hooft aller Patriarché.

Ten sesten: Hy heeft onsen Salich-maker gesien / met hem ghewoont / hem bewaert/ opgheboet/ ende ghedient in sijn ghehoorte / besnijdenisse/ofte offeringe in den Tempel/in sijn reysen na Egypten ende weder-komste / ende is door Godts beschickinghe/ vande menschen voor sijnen warachtighen vader ghehouden eñ ghenoemt. 6. Hy heeft Iesus opgheveedt.

Ten sevensten: Hy heeft groote gemeynschap ghehadt met Godts Engelen/is van hen dickwils besocht gheweest/ ende heeft van hen kennisse der Godlijcker verholentheden verkregen ende Godts beschickinghen verstaen. 7. Hy is ghemeyn met de Engelen ghevveest.

Ten achtsten: Sijn ghehoorte is heylich / sijn leven volmaeckt/sijn privilegien uptnemende/ sijn sterven salich / sijn verrijsenisse vol Godlijcke jonsten/sijn glorie verheve/ eñ sijn macht seer heerlijck tot troost aller menschen/die hem upter herten dienen. 8. Hy is heylich in al sijn leven.

De X. Meditatie.

Van Iosephs heylich sterven, ende dat daer naer ghevolght is.

Van den tyde van Iosephs sterven.

BEmerckt ten eersten den tijdt van sijn afscheyden. In de heylighe Schrifture en vint men van sijn sterven niet. Waer upt nochtans niet en volght dat hy niet gheschreven en is; want de redenen die-men neemt upt niet melden/en beslupten niet/dan als sy met veel andere redenen onderschoert worden. De heylighe Vaders in't aen-wijsen van het sterf-jaer van Joseph/zijn van verschepden opinien. De alder-ghemeynste is/dat hy overleden soude wesen in't jaer vã Christus Hoopsel. Ten 1. want Christus ende sijn moeder sijnen arbeyt den niet meer van doen en hadden / om op-gehoedt te worden / overmidts dat Christus hem tot predicken beghevende / van aelmoessen leefde. Ten 2. Want hy in de bruyloft van Cana Galileen niet ghenoodt / noch ghewees en is. Anders den Euangelist/dis schrijft/datter Maria ghenoodt was ende ghewees is/hadde dat van Joseph meer moeten schrijven; want hy haren man was/ende tot sulcke maeltyden / de vrouwen sonder hare mans niet en pleghen te gaen. Ten 3. Want Christus en soude aen het Cruys hanghende/ sijn moeder aen sint Jan niet bevolen hebben/hadde Joseph dan gheleeft: overmidts dat het gheschenen soude hebben / dat Christus Joseph niet ghenoech betrouwt en hadde: noch Iosephs teghenwoordigheydt en soude onder het Cruys niet ontbroken hebben; nademael hy daer leedt / dien hy dertich jaren besorght hadde/ende oock dat sijn hupf-vrouwe Maria daer teghenwoordigh was. Ten 4. Den

heyligben Bernardinus van Senen bevestight met sijn schrijven dese sententie / als hy segt: hoe wel de Schrifture niet en verhaelt / wanneer dat Joseph gheslorven is; soo is't ganselt gheloofbaer dat hy voor Christus lijden dese sterfelijckheydt af-gheleyt heeft. Joseph stierf in een ghedaeght ouderdom; maer Christus jonck in sijn vier-en-dertichste jaer. De doodt en houdt gheen oorden ghelijck den maeyer / die oudt ende jonck gras t'samen af-maept, Ghelucklich is hy die altijdt tot sterven ghereet is / ende die jonck van jaren / maer out in deughden / rasch de salicheydt beerft. *Tomo 3. ser. de sancto Iosepho cap. 3.*

Bemerckt ten 2. sijn overlijden. Den Heyligen Bernardinus dit beschrijvende / segt: Wie sal konnen begrijpen de lieflijcke vermaninge / vertroostinghen / beloften / verlichtinghen / hyerighe beweghelijckheden ende hemelsche openbaringhen / die Joseph in sijn af-scheyden van dese wereldt / soo wel van Godt ende sijn Enghelen / als van Jesus die Godt was / ende wien hy veel ghetrouwe dienslen ghedaen hadde / ende oock van sijn heyligbe bruydt ontfangen heeft? Overlegbt hier / hoe heylichlijck dat hy hem tot sterven berept heeft / hoe dat hy na het besitten van Godts glorie verlanghende / ende na het aenschouwen van Godts lieflijck aenschijn / haeckte; hoe dat hy hem met vollen troost in alle Godts beschickinghe overgaf / ende om die te voldoen / geerne van sijn bruydt ende het kint scheydde; wel wetende dat hy door het claer aenschouwe Godts beter alle dingen sien en weten konde / die hem aen-ginghen / als hier by hem wesende, Leert van hem / o mijn ziele / niet bupten Godt beminnen / ende alle bvienden geerne verlaten / om uwe salicheydt te bekomen. *Loco citato. Iosephs sterven.*

Den selven Bernardinus schrijft / dat Jesus ende Maria sijn sterven / tot een teecken van liefde / beweent hebben. *Loco citato.*

Iosephs begravenisse.

Bemerckt ten 3. de begravenisse van sijn heylich lichaem. Den Eerweerdige Beda schrijft / dat hy seer eerlijck in het dal Iosaphath (het welck light tusschen den berch van Olyveten / en den berch Sion / die binnen Jerusalem was) begraven is. Omtrent het graf / daer het lichaem van sijn alder-heylighste bruydt namaels ingelept is: want den Heere begeerde dat de graven van den bruydegom ende van de bruyt / die malckanderen soo seer ende soo reynelijck bemint hadden / van de gheloovighen t'samen geeert souden worden. Christus ende sijn moeder hebben dit heylichlijck vergheselschapt: want het dan soo de ghewente was onder de Joden: als 't blijckt uyt de Evangelische Historie van de weduwe in Naim / die het lijck van haren soon / dat-men buyten de stadt Naim om te begraven droech / al schreyende volchde.

Luc. 7. 13.

Jesus konde synen moeder Joseph / door het aen-raecken der doodt-kiste verwecken / gheluck hy den soon van de voor-noemde weduwe ghedaen hadde; maer heeft dat willen uyt-stellen tot sijn verrijsenisse. Leert hier de Reliquien der Heyligen in grooter weerden ende eeren houden: de plaetsen daer de Christenen begraven worden / noyt sonder gedachtenisse haerder zielen voor-by-gaen / ende op Godts wijse beschickingen / 't sy levende / 't sy sterbende hastelijck betrouwen.

Iosephs verrijsenisse.

Bemerckt ten 4. Hoe Joseph ten tijde van Christus verrijsenisse vander doot verresen is; op dat hy / die met Christo soo veel jaren hier ghewoont hadde / ende met sijn lichaem hem veel diensten ghedaen hadde / t'samen met hem verrijsen / ende ten hemel varen soude. Want

Matth. 27. 52.

Mattheus schrijft / dat naer Christus doodt de graven open-ghegaen zijn, ende veel lichamen der Heyligen, die gheslorven waren, zijn op-ghestaen, ende gaende uyt de graven, zijn na sijn verrijsenisse

gho-

Digitized by Google

ghekomen in de heylige stadt, ende hebben hen veel menschen geopenbaert. Dit bemerckende Joannes Gerson/ Canceliер van Parijs/ seght: Is't datter veel der heylighe Vaders met Christo verresen zijn/ wie sal twijfelen oft Joseph is een van die gheweest/ die hem verthoont heeft aen sijn lieve bruydt/ ende daer na met Christo ten hemel ghevaren is/ om soo met Christo in alle eeuwichepdt het rijck sijnder glorie te besitten? Het selve ghevoelen heeft van hem den heyligen Bernardus/ wāt hy schrijft: Men mach Godtvruchtelijck gelooven/ dat Joseph met ziel ende lichaem ghegloxificeert is: het welck hem Godt vergunt heeft: op dat/ gelijck dat alder-heylichste hups-ghesin/ bestaende in Jesus/ Maria/ ende Joseph/ hier op der aerden/ in dit leven/ soo wel in ellendich verdriet/ als in Godts lieflijcke gratie versaemt was gheweest/ versamelijck oock na den lichame verresen/ inden hemel soude regneren. Waer toe hy voort-brenght desse woorden Pauli: Wetende dat ghelijck ghy mede-ghesellen des lijdens zijt: alsoo sult ghy der vertroostinghe vvesen in Christo Iesu onsen Heere. Wepst hier/ tot wat eene weerdichepdt dat Godt die lichamen sijnder uptverkorē/ die nu inder aerden verrotten/ ten jonckſten daghe verheffen sal, als hy die sal verwecken/ ende sijn glorieus lichaem ghelijck maecken in onlijdelijckhepdt/ snellichepdt/ subtijlhepdt/ ende claerhepdt. Hoe behooxden wy die nu in Godts dienst te verstyte/ op dat sy te meer/ als sy hier tot sijnder eeren verxuckt wozden/ in meerder glorie hier naermaels in alle eeuwichepdt by hem mochten schijnen?

Sermone de natiuitate B. Virginis.

2. *Cor.* 1. 7.

Phil. 3. 21.

Bemerckt ten 5. Wat glorie dat den heyligen Joseph inden hemel besit. Hy is/ seght den ghelceerden Gersonus/ aen de rechter handt Iesu Christi ghesielt/ dat is/ in sijn alder-sonderlinghste goederen. Ende voeght daer by:

Iosephs glorie. *Loco citato.*

Wy konnen bevinden hoe hooghe dat Joseph in glorie hier boven verheven is / als wy bemercken dat hy sulck-eenen uptnemenden heyligheyt in onse ellendighe wereldt bevonden is gheweest: voorwaer na dat Christus seght: Daer ick ben, daer sal mijnen knecht wesen. Wat plaetse en sal hy niet hebben / die hier het ampt ende den naem van sijnen vader gheheydt heeft? hy moet sonder twijfelen hem aldernaest zijn in den hemel / die naer Maria hem alder-ghedienstichst ende alder-ghetrouwst ghevonden is geweest hier op der aerden. God gheeft daer loon na een iegheliicks deughdelijcke wercken. Siet dan u wercken aen / ende bekent daer upt uwen loon / dien ghy hier namaels voor alle eewichept verwacht.

Iean. 12. 26.

De kracht vã Iosephs ghebeden voor ons. *Gerson. in carmine de sancto Ioseph.*

Bemerckt ten 6. Hoe krachtich dat sijn ghebeden in den hemel voor ons zijn / ende hoe veel dat hy by God vermach. Dit bewijst den selven Gerson / als hy seght: Hoe krachtich is sijn ghebedt om te verwerven / als den man bidt sijn vrouwe / ende den vader sijn kint? Sal-men dit anders als voor bevel houden? Dus eert eñ dient hem stadichlijck upter herten / die u by God soo seckerlijck helpē kan: volght sijn deughden eñ heylich leven na / eñ leert van hem / hoe dat ghy Jesus gratie bewaren moet / ende met die u ter salichept beneeringen. Wilt ons / o heyligheyt voeder Godts met de ooghen uwer ghenaden aensien / ende ons helpen / om u / naer de weerde uwer hoocheydt te dienen / uwe alderheylichste bruyt Maria sonderlinghe doen eeren / wilt ons in de liefde Jesu ontsteken / ende als eenen schoonen dagheraet / tot den volmaecktendaeh aller deughden voorderen; op dat wy door uwe hulpe / Marie onderstant / ende Jesus gratie / het rijck sijnder glorie hier mogen verdienen / ende hier namaels eeuwichlijck met u besitten.

Des

Des Saterdaeghs.

CLEYNE

GHETIIDEN

VAN

SINT IOSEPH.

Met acht ghebeden, om sijne hulpe ende de Volmaeckheydt sijnder deughden te verkrijghen.

Ter Metten tijdt.

IOseph/die onsen Salich-maker ghevoedt heeft/ helpe ons tot de opperste salichheydt.

Vers. HEere ghy sult mijne lippen open doen.

Antvv. Ende mijnen mondt sal uwen lof verkondighen.

Vers. Godt merckt aen tot mijnder hulpe.

Antvv. Heere haest u om my te helpen.

Vers. Glorie zy den Vader/ ende den Soon / ende den heyligen Gheest.

Antvv. Als't was in den beghinne / ende nu / ende altijdt: ende in de eeuwen der eeuwicheden sal

weſen. Amen.

Alleluia. Oft: Lof zy u Heere, Coninck der eeuvvigher glorie.

Hymne.

S Conincks ſtam/wel hooch ghebozen/
Weerdich Joſeph: upt-verhozen
Voor Godts Soon/en voor ſijn Moeder/
Voeder/Bzupdegom/Behoeder.
Laet ons in deeſ ſeven ſtonden/
Met aendacht u lof vermonden:
En die deught van Godt verkryghen/
Die verbiet van u te ſwijghen.
Prijs en eer zy Godt den Vader/
Zijnen Soon/en Gheeſt te gader:
Die ons eeuwichlijck verthoonen/
Eenen Godt in dry perſoonen. Amen.

Antiphone. Jacob heeft ghevvonnen Joſeph / den man van Maria/van den welcken ghebozen is Jeſus/die ghenoemt wozt Chriſtus.

Verſ. Den Heere heeft hem bemindt ende verciert.

Antvv. Den ſtole der glozien heeft hy hem aen-ghedaen.

Lof-ſanck.

V Godt loven wy.
V Heere belijden wy.
V eeuwighen Vader eert de gantſche werelt.
V ſinghen alle Enghelen / die hemelen / ende alle Potentaten.
Heplich/Heplich/Heplich is den Heere Godt der heyrſcharen.
Over al den ompanck der aerden / de heyligh Kercke belijdt u.
Den Vader der onbegrijpelijcker Majeſteyt.

Vinen

Vwen eerweerdighen/waerachtighen/ende heyligheu Soon.
Ende oock dits Vertroosters den heyligheu Geest.
Christe/ghy zijt eenen Coninck der glorien.
Ghy zijt des Vaders eenighen Soon.
Wen gheloost dat ghy zijt den toe-komenden Rechter.
Daerom bidden wy u / komt alle uwe dienaers te hulpe / die ghy met uwen dierbaren bloede ghekocht hebt.
Ghewerdight u Heere / ons in dese n daghe van sonden te bewaren.
Ontfermt u onser Heere/ontfermt u onser.
In u Heere/heb ick ghehopet: ick en sal niet beschaemt worden inder eeuwicheydt.

Vervulsel.

Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.
Antvv. Ende mijn gheroep come tot u.

Ghebedt, om Sinte Ioseph tot eenen Patroon van Godt te verkrijghen.

O Goedertieren ende barmhertighen Godt/die door uwe voorsichtighe beschickinghe / den bruydegom van de Moeder uwes Soons na den grooten Patriarch Joseph/om de een-vormicheyt hunder deughden ende wercken/ hebt laten noemen: wy bidden u/dat ghy hem ons tot eenen Patroon van onsen geestelijcken roep wilt toe-schicken/ende ons tot sijnder regeringhe willich maken: wilt ons oock doen verstaen / hoe dat wy hem na sijnen weerdighen staet hier moghen dienen/ende bequaem maecken om uwe goedtheydt

ende

ende Godlijcke gaben in hem/na den epsch sijnder heyligheydt ende glorie te eeren. Door den selven Christum onsen Heere uwen Soon/die met u leeft ende regneert in de eenicheyt des heyligē Gheests/ Godt/in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.

Antvv. Gode sy lof.

Vers. De zielen der gheloovighen moeten door Godts barmhertichept in vrede rusten.

Antvv. Amen.

De Lauden.

Vers. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.

Antvv. Heere haest u om my te helpen.

Vers. Glorie sy den Vader / ende den Soon / ende den heyligen Gheest.

Antvv. Als't was in den beginne/ ende nu/ende altijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Antiphone. Den Enghel Gabriel is van Godt gesonden tot een Maghet/die ten houwelijck ghegheven was eenen man ghenaemt Joseph/ van Davids huys / ende den naem van de Maghet was Maria.

Capittel.

Salich is den man die gehondē is sonder smette/ende die na 't gout niet werck gegaen en is/noch ghehopet heeft in't gelt/ ende in schatten: waer is desen/ende wy sullen hem loben / want hy wonderlijcke dinghen in sijn leven ghedaen heeft.

Antvv. Gode sy lof.

Hymne.

Hymne.

GOdt heeft sijnen Wijns ghesonden/
Tot een Maeght/ met plicht verbonden
Aen u Joseph/om de smetten
Der op-spyckers te beletten.
Door u trouw/al ons begheeren
Stiert tot Godt/en 'tgeuchts vermeeren/
Houdt ons bij/door u door-spyeken/
Van blaem/sonden en ghebreken.
Danck en eer sy Godt almachtich/
En des Vaders Soon warachtich/
Gock den Gheest die wy beliden/
Sonder eynd'/begin/oft tijden. Amen.

Vers. Godt heeft den rechtveerdighen door rechte paden ghelepdt.

Antvv. Ende hy heeft hem dat rijcke Godts ghetoont.

Antiphone. Als Maria.

Den Lof-sanck van Zacharias.

GHebenedijt sy den Heere Godt van Israel: want hy heeft besocht / ende ghedaen de verlossinghe sijns volcks.

Ende hy heeft ons op-ghereckt eenen horen der salichepdt/in Dauids sijns dienaers huys.

Ghelijck hy ghesproken heeft door den mont sijnder heyligher Propheten / die van 'tbeghin der werelt zijn.

Verlossinghe van onse vyanden;ende uyter handt van alle de ghene die ons haten.

Om barmhertichepdt te doen met onse Vaderen/ ende te ghedencken sijns heylichs testaments.

Den eedt die hy ghesworen heeft tot Abraham onsen vader/dat hy ons geven soude.

Sonder

Sonder vreese/verlost upt de handen onser vyanden/hem te dienen.

In heylicheyt ende rechtveerdicheyt voor hem/ alle onse daghen.

Ende ghy kindt sult een Prophect des Alderhoochsten ghenoemt worden / want ghy sult voor des Heeren aensicht gaen / om te bereyden sijne weghen.

Om kennisse der salicheyt te geven sijnen volcke/ tot vergevenisse van hunne sonden.

Door de grondighe barmhertigheyt onses Godts/ door de welcke hy ons besocht heeft/ den opganck upt den hooghe.

Om te verlichten den ghenen/ die in duysternissen ende in de schaduwe des doots sitten/ om te beschicken onse voeten in den wech des vredes.

Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligen Gheest.

Als't was in den beghinne/ ende nu / ende altijdt: ende inde eewen der eewicheden sal wesen. Amen.

Antiphone. Als Maria een houwelijck gheghéven was Joseph / soo wert sy bevonden bevrucht: maer Joseph haren man/want hy haer niet bekent en hadde/heeft haer heymelijck willé verlaten.

Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.

Antvv. Ende mijn gheroep kome tot u.

Ghebedt, om de volmaecktheydt des invvendighen menschs te vervverven.

O Godt/wiens goedtheydt ende wijsheydt onghemeten zijn/ende door wiens sonderlinghe

ghenade

ghenade den heyligen Joseph toteen voeder haer uwen Soon onsen Salich-maker in sijn kindes-hept verkozen is gheweest: verleent onsen inwoudighen mensch om sijn ghetrouwe dienſten / die hy uwen Godlijcken Soon hier ghedaen heeft / volkomen suyverheydt aller ghebreken / ende de volmaeckte schoonheyt aller deughden: wooont in onse zielen door uwen heyligen Gheest / ende vernieuwt door sijn gratie ons verstandt / wille / ende memorie / alle onse verbeeldende / begheerlijcke / ende gram-moedighe crachten / ten dienste sijnder heyligher in-spraken. Jondt ons de danckbaerheydt der Thronen / de wijsheyt der Cherubinē / ende den yverighen yver der Seraphinen / vaste ghenstichheydt des heeren / troostelijcken smaeck in uwe wet / ende onsen ghestelijcken staet / suyvere meyninghe in al ons doen ende laten / onveranderlijcke liefde tot u / ende stadige aendachtichheyt op u / die alleen onsen Godt ēn opperste goet zijt. Door den selven Christum onsen Heere uwen Soon / die met u leeft ende regneert in de eenicheyt van den selven heyligen Gheest / Godt / in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.

Antvv. Gode zy lof.

Vers. De zielen der gheloovighen moeten door Godes barmhertichheydt in vrede rusten.

Antvv. Amen.

Ter Primen tijdt.

Ioseph / die onsen Salich-maker ghevoedt heeft / helpe ons tot de opperste salichheydt.

Vers.

Verſ. GOdt mercкt aen tot mijnder hulpe.
Antvv. Heere haeſt u om mp te helpen.
Verſ. Glorie zp den Vader / ende den Soon / ende den heplighen Gheeſt.
Antvv. Als't was in den beginne / ende nu / ende altijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden ſal weſen. Amen.

Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Hymne.

IOſeph kan het lijden dzaghen/
Sonder klerm en ofte klaghen:
Joſeph kan in lijden ſterven/
End' in dzuck Godts trooſt verwerven.
Soo wozt ſijn ghemoet rechtveerdigh/
't Kennis ſijns verloſſers weerdigh/
Heplich wient wilt ons soo lepden/
Dat wp nopt van Godt en ſchepden.
Deught en lof zp 't eeuwich weſen/
Vader/Soon/en Gheeſt ghepzeſen:
Die tot hem met ſupver minnen/
Ons hert ſtieren ende ſinnen. Amen.

Antiphone. Den Enghel heeft Joſeph in den ſlaep gheopenbaert / ſeggende: Joſeph Davids ſoon / en wilt niet vreeſen Mariam u hupſvrouwe te nemen; want dat in haer ghebozen is/dat is van den heplighen Gheeſt.

Capittel.

Die den Heere vreeſt/ſal ſijne leeringhe ontfanghen; ende die tot hem waecken / ſullen de benedictie vinden.
Antvv. Godt zp lof.
Verſ. Den rechtveerdighen ſal ghelijck een lelie voozt-ſpzupten.

Antvv.

Antvv. Ende sal voor den Heere inder eeuwicheyt bloeyen.
Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.
Antvv. Ende mijn gheroep come tot u.

Ghebedt, om de volmaecktheydt van den uytvvendighen mensch te verkrijghen.

GOdt / die den heyligen Joseph sulck een gratie verleent hebt / dat hy in 't onderhouden van alle uwe ghebooden onberispelijck inde oogen sijns naestens wandelde; wy bidden u oodmoedelijck / om het behaghen dat ghy in sijn deughdelijck leven hadt / onsen uytwendighen mensch in alle Christelijcke zeden te volmaecken / ende ons een goet ghebruyck aller onser sinnen ende leden te verleenen. Bewaert onse ooghen voor alle ydelheydt ende oorsaecken der sonden; onse oore voor achterclap ende onbetamelijck spreken; onse tonghe / voor alle lichtveerdighe ende onstichtbare woorden: bedwinght in ons alle op-lopentheyt des ghemoets ende quade passien / die onse leden souden ontstellen / ende andere tot erghernisse dienen. Maeckt ons tot alle menschen sachtmoedigh ende lieflijck / rijpe van manieren / ende wacker tot alle goede wercken. Gheeft ons gratie om alle onnoodighen troost der creaturen te verachten / ende de saligher bestieringhe van uwen heyligen Gheest in alles te volghen. Voor Christum onsen Heere uwen Soon / die met u leeft ende regneert in de eenicheydt vanden heyligen Gheest / Godt / in alle eeuwen der eeuwen. Amen.
Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.

Antvv. Gode zy lof.
Vers. De zielen der gheloovighen moeten dooz Godts bermhertichepdt in vzede rusten.
Antvv. Amen.

Ter Tertien tijdt.

IOseph/die onsen Salich-maker ghevoedt heeft/ helpe ons tot de opperste salichepdt.

Vers. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.
Antvv. Heere haest u om my te helpen.
Vers. Glozie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligben Gheest.
Antvv. Als't was in den beginne/ ende nu/ende altijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden sal wesen. Amen.

Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Hymne.

GRoot deel neffens u beminde/
Hebt ghy Joseph tot den kinde:
'T welck om 'zvpants macht te vzeecken/
Quam ons in syn liefd' ontsteecken.
Niemandt was betrouwt opt beter
Voeder/Meester/ofte Peter:
Want ghy in vzuck en benouwen
Troost kont geven en betrouwen.
Dienst zy Gode toe-gheschzeven/
Lof den Sone hooch verheven:
Die dooz 'shepligbs Gheests bevanghen/
Van een maghet is ontfanghen. Amen.

Antiphone. Sy sal eenen Soon baren / ende ghy sult synen Naem Jesus noemen: want hy sal syn volck salich maken van alle hare sonden.

Capit-

Capittel.

Hier eenen man sonder beklach/warachtighen dienaer Godts/hem onthoudende van alle quaet werck/ende blijvende in sijne onnooselheydt.

Antvv. Gode zy lof.

Vers. Den mondt der rechtveerdighen sal op de wijsheydt herdencken.

Antvv. Ende sijn tonghe sal het vonnis spreecken.

Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.

Antvv. Ende mijn gheroep kome tot u.

Ghebedt, om van alle perijckelen onser salicheydt bevrijdt te vvorden, ende om reynicheydt ende recht-sinnicheydt te bekomen.

OBermhertighen Heere ende Godt / die den heyligen Joseph om sijn uytnemende suyverheydt ende recht-sinnicheydt der moeder van uwen Godlijcken Soon ten houwelijck beschickt hebt: ende hem in sijnen swaren ancxt door uwen heyligen Enghel ghetroost hebt: wilt ons door sijn voor-bidden voor alle perijckelen onser zielen bewaren/ende gratie verleenen/ dat wy alle wellusten des vleesch / ende dobbelheydt des herten versaeckende / uwe Godlijcke Majesteyt in volkomen reynicheydt ende recht-sinnicheyt mogen behaghen. Door den selven Christum onsen Heere uwen Soon/die leeft ende regneert in de eenigheydt des heyligen Gheests/ Godt / in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.

Antvv. Gode zy lof.

Vers. De zielen der gheloovighen moeten door

Godts bermhertichepdt in vrede ruſten.
Antvv. Amen.

Ter Sexten tijdt.

IOſeph/die onſen Salich-maker ghevoedt heeft/ helpe ons tot de opperſte ſalichepdt.
Verſ. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.
Antvv. Heere haeſt u om mp te helpen.
Verſ. Glorie zp den Vader / ende den Soon/ ende den hepligben Gheeſt.
Antvv. Als't was inden beghinne / ende nu / ende altijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden ſal weſen. Amen.

Alleluia. Oft/Lof zy u Heere Coninck,&c.

Hymne.

NIet te duchten/niet te beven/
Niet te toeven in dit leven:
Als Godts Gheeſt ons komt verclaren/
Dat het bleeſch ſchijnt te beſwaren.
't Zijn o Joſeph/uwe deughden/
Die ons ſtichten en bevreughden:
Om op Godt alleen te bouwen/
En van quaden luſt ontbouwen.
Godt zp eere ſonder epnde/
En ſijn Woordt/dat ons' ellende
Door ſijn Gheeſt heeft aen-ghenomen;
Ende ſtiert door alle ſtromen. Amen.

Antiphone. Joſeph vanden ſlaep op-ſtaende / heeft ghedaen ſoo den Enghel bevolen hadde: ende hp heeft ſijn hupſ-vrouwe ghenomen / ende hp en bekende haer niet.

Capittel.

Den rechtveerdighen heeft ſijn heere ghegeven

om

om in den dagheraet tot den Heere te waecken / die hem ghemaeckt heeft / ende voor d'aenſchyn des alderhooghſten ſal hy bidden.

Antvv. Gode zy loſ.

Verſ. Heere verhoort myn ghebedt.

Antvv. Ende myn ghetoey kome tot u.

Ghebedt, om eene vveckende liefde tot Godt ende onſen naeſten te vervverven.

OGhenadighen Heere / die den Godt-vruchtighen Ioſeph om ſyn volmaeckte liefde tot u ende alle menſchen / de twee alder-weerdighſte panden der vereldt bevolen hebt: wilt door ſyn verdienſten in ons (die tot alle Godlijcke bewegelijckheden ganſch onverroerlijck zijn) het vyer uwer liefde ſoo laten bzanden / dat wy uwe onghemeten goedtheydt met blammighen yver moghen dienen / ende in alle wercken der Chriſtelijcker bermhertichept tot onſen naeſten / met verſterven onſer ſinnelijckheydt / onverſadelijck moghen arbeyden / ende oock upter herten begheeren / om door uwe eere / ende hunne ſalichheydt ons leven te verſlijten. Door Chriſtum onſen Heere uwen Soon / die met u leeft ende regneert in de eenichheyt van den heyligen Gheeſt / Godt / in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Verſ. Laet ons den Heere ghebenedijden.

Antvv. Gode zy loſ.

Verſ. De zielen der gheloovighen moeten door Godts bermhertichept in vrede ruſten.

Antvv. Amen.

Ter Nonen tijdt.

Ioseph/die onsen Salich-maker ghevoedt heeft/ helpe ons tot de opperste salichepdt.

Vers. Godt merckt aen tot mijnder hulpe.
Antyv. O Heere haest u om my te helpen.
Vers. Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligben Gheest.
Antyv. Als't was in den beginne/ ende nu/ende altijdt: ende inde eeuwen der eeuwicheden sal wesen, Amen.

Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Hymne.

't Was eens Keysers groot bedrijven/
Al de werelt op te schrijven:
Om des volcks ghetal te weten/
Onder sijne macht ghesetten.
't Was sock een ootmoedigh stellen/
Als hem Davids stam liet tellen;
End' ons wilde soo betuyghen/
Dat het salich is te buyghen.
Dzy pzijs o Heer der Heeren/
Dat ghy ons hebt willen leeren/
Dooz den Gheest van uwen Soons/
't Rechte pad tot 'shemelsch thzoone. Amen.

Antiphone. Joseph is op-waerts gherepst upt Galileen van Nazareth in't Joodtsche Landt tot Bethleem Davids stadt; dat hy belijdē soude/ met Maria sijn ghetrouwde huys-vrouwe / die bevrucht was.

Capittel.

Den Heere heeft den rechtveerdigen gelept dooz

rechte

rechte weghen/ende heeft hem ghetoont dat rijcke Godts/ende heeft hem ghegheven de kennisse der Heyligen: hy heeft hem dooz synen arbeyt heylich ghemaeckt/ende heeft synen arbeyt verbult.

Antvy, Gode zy lof.

Vers. Ghertouwen ende wijssen dienaer.

Antvv. Die Godt over sijn huys-ghesin gheseten heeft.

Vers. Heere verhooz mijn ghebedt.

Antvv. Ende mijn gheroep komme tot u.

Ghebedt, om oprechte ootmoedigheydt in ons-selven, sachtmoedigheydt tot onsen naesten, ende vyerighe devotie tot Godt te verkrijghen.

O Alder-mildtsten Heere ende Godt / die den heyligen Joseph met alder-diepste ootmoedigheydt / alder-soetste sachtmoedigheydt / ende alder-hooghste devotie begaeft hebt: wy bidden u uyt̃ gront onser hert̃/dooz dese synre volmaecktheden/dat ghy ons de selve deughden genadelijck wilt sonnen: op dat wy dooz volkomen kennisse onser verwozpenthepdt/ons-selven/als de alder-snootste aller menschen moghen verachten / alle versmaetheden ende kranckheden onser naesten sachtmoedelijck lijden/ende met vyerige devotie/ alle onse gheestelijcke oefeninghen beneerstighen. Dooz Chzistum onsen Heere uwen Soon/die met u leeft ende regneert in de eenichepdt van den heyligen Gheest/Godt/ in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.

Antvv. Gode zy lof.

Digitized by Google

Verſ. De zielen der ghelaobighen moeten dooz Godes berumhertichepdt in vzede ruſten.
Antvv. Amen.

Ter Veſperen tijdt.

Ioſeph/die onſen Salich-maker ghetroedt heeft/ helpe ons tot de opperſte ſalichepdt.

Verſ. Godt merckt aen tot mijnder hulpe.
Antvv. Heere haeſt u om my te helpen.
Verſ. Glozie zy den Vader/ende den Soon/ende den heyligben Gheeſt.
Antvv. Als't was in den beghinne/ende nu/ende altijdt: ende in de eeuwen der eeuwicheden ſal weſen. Amen.

Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Antiphone. Den Enghel verroonde hem Ioſeph inden ſlaep/ſegghende: ſtaet op ende neemt het kindt ende ſijn moeder/ende vliet in Egypten/ ende weeſt daer tot dat ick't u ſegghen ſal: want het is vooz handen dat Herodes ſoecken ſal het kindt te dooden.

Capittel.

Den rechtveerdighen ſal openbaer maecken de onderwijſinghe ſijnder leeringhen/ende in de wet des Heeren verhont ſal hy glozieren.
Antvv. Gode zy lof.

Hymne.

O Mijn ziele wilt ontwecken/
En met dit gheſelſchap trecken;
Neffens Ioſeph be'en paſſeren/
T kindt en moeder conwoyeren.

Dat

Wat den vyandt vander hellen/
Wie de schaephens soecht te vellen:
Onbewaert u niet en vinde/
Noch veel leets op u verstrude.
Godt in wijsheyt overdadigh/
Met u Soon/zijt ons ghenadich/
Wy wy loven/en ooch mede/
Godt den Gheest in eeuwichede. Amen.

Vers. Sijn wijsheydt sal veel gheprezen worden.

Antvv. Ende tot inder eeuwicheydt en sal sy niet vergaen.

Antiphone. Joseph op-staende.

Den Lof-sanck Marie.

Myn ziele maeckt groot den Heere.
Ende mijnen gheest heeft hem verheught in Godt mijnen Salich-maecker.
Want hy heeft aengheseen de oetmoedichheydt sijnder dienstmaeght; want siet van desen tijdt voort/sullen my salich noemen alle ghenoosten.
Want hy heeft my groote dinghen ghedaen / die machtich is; ende heylich is sijnen Naem.
Ende sijne bermhertichheydt is van ghesla chte tot ghesla chte; den ghenen die hem vreesen.
Hy heeft cracht ghedaen door sijnen arm; hy heeft de hoovaerdighe verstroydt met den sin haers herten.
Hy heeft de machtighe af-gheset uyt den stoel/ende hy heeft verheven de oetmoedighe.
De honghertighe heeft hy met goederen vervult/ ende de rycken heeft hy ydel ghelaten.
Hy heeft ontfanghen Israel sijn kint; ghedachtich wesende sijnder bermhertichheydt.
Ghelijck hy ghesproken heeft tot onsen Vaderen/ Abraham ende sijnen saede inder eeuwicheydt.

Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligen Gheest.
Als't was in den beghinne / ende nu / ende altijdt / ende inde eewen der eewichedē sal wesen. Amen.
Antiphone. Joseph op-staende / heeft dat kint ende syne moeder des nachts genomen / ende weerck henen na Egypten.
Vers. Heere verhoort mijn ghebedt.
Antvv. Ende mijn gheroep kome tot u.

Ghebedt, om met heyligheydt van herten, vreedtsamicheydt tot onsen naesten, ende volherdigheyt in deughden, het heylich Sacrament te ontfanghen.

VErleent ons / o goedertieren Heere / dat ghelijck den heyligen Joseph / uwen eenighen Soon / van Maria ghebozen / in syn sonckheydt met groote eerweerdigheydt ende vreughde / op syn armen ende in synen schoot ghedragen heeft: oock den selven in het heylich Sacrament des Autaers / soo dickmaels als't ons gheleghen is / met innighe devotie / suyvere herten / ende vrede met alle menschen moghen ontfanghen / ende syn Godlijcke gaven door stadighe oeffeninghe aller deughden in ons vermeerderen. Door den selven Christum onsen Heere uwen Soon / die met u leeft ende regneert in de eenicheyt van den heyligen Gheest / Godt / in alle eeuwen der eeuwen. Amen.
Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.
Antvv. Gode zy lof.
Vers. De zielen der gheloovighen moeten door

Godts

Godts bermhertichepdt in vzede ruſten.
Antvv. Amen.

Ter Completen tijdt.

Verſ. BEkeert ons/Godt onſen Salichmaker.
Antvv. Ende keert uwe gramſchap van ons.
Verſ. GOdt merckt aen tot mijnder hulpe.
Antvv. Heere haeſt u om my te helpen.
Verſ. Glozie zy den Vader / ende den Soon / ende den heylighen Gheeſt.
Antvv. Als't was in den beghinne / ende nu / ende altijdt: ende in de eeuwen der eeuwicheden ſal weſen. Amen.
Alleluia, Oft: Lof zy u Heere Coninck, &c.

Hymne.

SIet de ruſte is verwozven/
Want Herodes is gheſtozven:
Ioſeph met u lieve panden/
Keert weer naer de Ioodtſche Landen.
Godts bewaerder die daer boven
Blinckt ſeer hoogh in 'zhemelſch hoven:
Bidt dat al die Chziſten ſharen
Moghen in Godts rijck vergaren.
Ongheſchapen Godt dzy-vuldigh/
Dooz u goedthept zijt ghedultigh:
Met ons/die booz 't eeuwich duchten/
End' hier om u gratp' ſuchten. Amen.
Antiphone. Den Enghel is Ioſeph in den ſlaep in Egypten gheopenbaert/ſeggende: ſtaet op ende neemt dat kindt / ende ſijn moeder / ende gaet henen in't Landt van Iſrael: want ſy gheſtozven zijn die des kindts ziele ſochten.

Capittel.

Daer en is niemandt sijns ghelijck ghevonden/ die bewaert heeft de wet van den hooghen: daerom heeft hy hem in sijn volck met eede glorie ghegheven.

Antvv. Gode zy lof.

Vers. Godt heeft hem upt-verkozen.

Antvv. Ende heeft hem doen woonen in sijn Tabernakel.

Antiphone. Joseph hoozende.

Den Lof-sanck van Simeon.

HEere/nu laet uwen dienaer / na u woozdt in vzede.

Want mijne ooghen hebben ghesien uwen Salich-maker.

Den welcken ghy bereyt hebt booz 't aensicht van allen lupden.

Een licht tot een verlichtinghe der Heydenen / en ter glorien uws volcks van Israel.

Glorie zy den Vader / ende den Soon / ende den heyligen Gheest.

Als 't was in den beghinne/ ende nu/ende altijdt/ ende inde eewen der eewichedē sal wesen. Amen.

Antiphone. Joseph hoozende dat Archelaus in Judeen booz Herodes sijnen vader regeerde / heeft ghevzeest daer te gaen; ende vermaent zijnde in den slaep / is ghetweerken naer Galileen/ ende woonde inde stadt Nazareth.

Vers. Heere verhoozt mijn ghebedt.

Antvv. Ende mijn gheroep komt tot u.

Digitized by Google

Ghebedt, om alle volmaeckt heden van onsen gheestelijcken roep te verwerven.

O Godt van alder-hooghste Maiesteyt / die uwen sonderlinghen vrient den heyligen Joseph/ onder de Prinsdommen des hemels in glorie verheven hebt: wy bidden uwe Godlijcke ghenade / door sijn krachtighe ende behaghelijcke voor-spraake/ dat ghy ons volkomen wetenschap aller volmaecktheden van onsen gheestelijcken roep wilt geven/ende ons herte met liefde tot die soo ontsteken; dat wy onberispelijck dien mogen beleven/ende soo verdienen hier namaels met onsen heyligen Patroon sinte Joseph onder het getal uwer upt-verkoren gherekent te worden. Door Christum onsen Heere uwen Soon/ die met u leeft ende regneert in de eenicheyt van den heyligen Gheest / Godt / in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Vers. Laet ons den Heere ghebenedijden.

Antvv. Gode zy lof.

Benedictie. Ons ghebenedijde/ende beware den almoghenden Heere den Vader/ende den Soon / ende den heyligen Gheest.

Antvv. Amen.

Vers. Ende de zielen der gheloovighen moeten door Godts barmhertichept in vrede rusten.

Antvv. Amen.

Het eyndende Ghebedt.

Ick offere u/o heyligen Patriarch aller suyverre maeghden/ende saligher vrienden Godts sint

Joseph

Joseph met ootmoedigher herten / dese Ghetijden / die ick t'uwer eeren / ende ter eeren van uwe alder-heplichste bzupdt Maria / ende van haren Godlijcken Soon Jesus ghelesen hebbe: wilt ons van hem verkrijghen / dat wp ende alle menschen de gratie Godts / die wp in het heplich Doopsel ontfanghen hebben / ende dooz de welcke Jesus in ons gheestelijck ghebozen is gheweest / soo mogen bewaren / ende dooz goede wercken vermeerderen dat wp naer dit leven in Godts rijck met u t'samen moghen vergaderen.

Ghebedt, van de heylighe Kercke, voor dese Ghetijden.

Wy bidden u ootmoedelijck / Heere / dat wp dooz de verdiensten des Bzupdegoms van uwe alder-heplighste Moeder gheholpen moghen wozden; op dat het ghene / dat in ons vermoghen niet en is te verwerven / dooz sijne booz-spzaecke ons mach ghegheven wozden. Die leeft ende regneert met Godt den Vader / ende den heplighen Gheest inder eeuwicheyt der eeuwicheden. Amen.

Besonder Liedeken van den heylighen Ioseph, ghenomen uyt de voor-gaende Lof-sanghen.

S Coninckx stam / wel hooch ghebozen /
Weerdich Joseph: uyt-verkozen
Dooz Godts Soon / en dooz sijn Moeder /
Moeder / Bzupdegom / Behoeder.
Godt heeft sijnen Hzins ghesonden /
Tot een Maeght / met plicht verbonden

Aen

Aen u Joseph/om de smetten
Der op-spzekers te beletten.
Dooz u trouw/al ons begheeren
Stiert tot Godt/en 'sdeughts vermeeren/
Houdt ons vzp/dooz u dooz-spzeken/
Van blaem/sonden en ghebzeken.
Joseph kan het lijden dzaghen/
Sonder hermen ende klaghen:
Joseph kan in lijden sterven/
End' in dzuck Godts troost verwerven.
Soo wozt sijn ghemoet rechtweerdigh/
'T kennis sijns verlossers weerdigh:
Heylich Joseph wilt ons leyden/
Daer wp nopt van Godt en schepden.
Groot deel neffens u beminde/
Hebt ghp Joseph tot den kinde:
'T welck om 'spvants macht te bzeecken/
Quam in ons sijn liefd' ontsteecken.
Niemant was betrouwt opt beter
Voeder/Meester/ofte Peter:
Want ghp in dzuck en benauwen/
Troost kont geven en betrouwen.
'T was eens Keysers groot bedzijven/
Al de werelt op te schzijven:
Om des volcks ghetal te weten/
Onder sijne macht gheseten.
'T was oock een ootmoedigh stellen/
Als hem Dauids stam liet tellen:
End' ons wilde soo betupghen/
Dat het salich is te bupghen.
O mijn ziele wilt ontwecken/
En met dit gheselschap trecken:
Neffens Joseph he'en passeren:
'T kindt en moeder convopeeren.
Dat den vpandt vander hellen/
Die de schaepkens soeckt te vellen:
Onbewaert u niet en vinde/
Noch veel leets op u versinde.
Godts bewaerder die daer boven

Blinckt seer hooch in 'shemelsch hoven:
Bidt dat al die Christen schaven
Moghen in Godts rijck vergaren.
Godt in wijsheyt overvadigh/
Met u Soon zijt ons ghenadigh:
Wy wp loven/en oock mede
Godt den Gheest in eeuwicheyt.

Tot Godts, ende alder sijnder Heyli-
ghen meeste glorie.

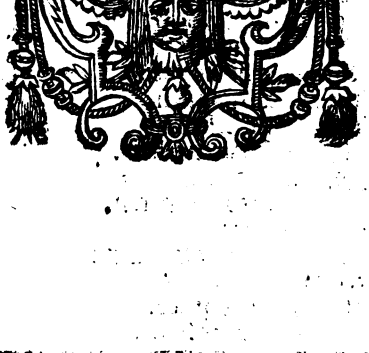

TAFEL

Digitized by Google

TAFEL

der Meditatien in deſen *Hemelſchen Handel* der devote zielen beſloten.

Des Sondaeghs.

1. Meditatie, op het Keyſerlijck hof van de alder-heylichſte Dry-vuldigheydt. Fol. 1

Des Maendaeghs.

2. Meditatie, op het Princelijck hof der Godlijcker vvijſheydt. 26
3. Meditatie, op den honich-vloeyenden heuvel der Chriſtelijcke bermhertigheydt tot de zielen der gheloovighen, die in het vaghe-vyer gheſuyvert vvorden. 51

Des Dijnxdaeghs.

4. Meditatie, op het glorieus hof des H. Gheeſts. 72
5. Meditatie, op het doorluchtich hof van de heylige Moeder Sinte Anna. 100

Des VVoenſdaeghs.

6. Meditatie, op het vermaeckelijck hof van allen Godts lieve Heylighen. 123
7. Meditatie, op het triumphantich hof der ſaligher Enghelen Godts. 150

Digitized by Google

Des Donderdaeghs.

8. Meditatie, op het hooch-vveerdigh hof van't alderheylichſte Sacrament des Autaers. 180
9. Meditatie, op het heerlijck hof van den ſoeten Naem IESVS. 211

Des Vrijdaeghs.

10. Meditatie, op den vruchtbaren hof van de Paſſie ons Heeren Ieſu Chriſti. 241
11. Meditatie, op den ſalighen hof van het heylich Cruyce Chriſti. 273

Des Saterdaeghs.

12. Meditatie, op het feeſtelijck hof van de glorieuſe Moeder Godts, ende alder-heylighſte Maghet Maria. 304
13. Thien Meditatien op het Leven van den heyligen Patriarch der Maeghden, ende Bruydegom der Moeder Godts Sinte Ioſeph. 337

Digitized by Google

TAFEL

der cleyne Ghetijden in deſen *Hemelſchen Handel* beſloten.

Des Sondaeghs.

1. CLeyne Ghetijden van de alder-heylighſte Dry-vuldigheydt. 5

Des Maendaeghs.

2. *Van de Godlijcke vrijſheydt.* 30
3. *Voor de gheloovighe zielen, die in't vaghe-vyer lijden.* 59

Des Dijnxdaeghs.

4. *Van den heylighen Gheeſt.* 76
5. *Van de heylighe Moeder Sinte Anna.* 103

Des VVoenſdaeghs.

6. *Van alle Godts lieve Heylighen.* 128
7. *Van de ſalighe Enghelen.* 156

Des Donderdaeghs.

8. *Van het heylich Sacrament des Autaers.* 188
9. *Van den ſoeten Naem Ieſus.* 219

Des Vrydaeghs.

10. *Van de Paſsie ons Heeren Ieſu Chriſti.* 249
11. *Van het heylich Cruys ons Heeren Ieſu Chriſti.* 280

Des Saterdaeghs.

12. *Van de heylighe Moeder Godts Maria.* 310
13. *Van Sint Ioſeph, Bruydegom der Moeder Godts.* 393

Digitized by Google

TAFEL

van de thoonen der Lof-ſanghen, ende Liedekens, die in de cleyne Ghetijden ghebruyckt vvorden.

Des Sondaeghs.

1. Godt/die Vyp-vuldigh zijt/en Een. 6

Op de voys van
Jeſus ſoete memorie. ende
Chriſte qui lux es & dies. ende
Conditor alme ſyderum. ende andere deſer ghelijcke.

Des Maendaeghs.

1. Ontſlaept/o hert/in een nieuw liedt. 31

Op de ſelve voys als boven.

2. Des Vaders Majeſtept/den Soon. 59

Op de voys ſoo-men vinden ſal.

Des Dijnxdaeghs.

1. Comt Gheeſt en ſchepper mede. 77

Op de wijſe:
Wilt tot ons neder-dalen.

2. Vloven wy/naer onſen ſtaet/ 104

Op de voys:
Jeſus ſoete memorie. ende andere als boven.

Des VVoenſdaeghs.

1. O Jeſu alder menſchen trooſt. 129

Op de vvijſe:
O ſalich heylich Bethleem.

Digitized by Google

2. Laet ons met herten loven.
Op de vvijse:
Het viel eens hemels dauwe. oft:
Godt heeft den mensch gheschapen. oft:
O edel creature.

Als men desen Lof-sanck singht/ op de twee laetste vopsen soo mach men in't eynde van elck veers oft strophe voeghen:

Wijckt niet / Blijft vast /
Wat quaedt ghy siet: Let op u last: (vereert/
Maer u in Godt verpoost oft: Door 'shemelsch kracht
En vat der Eng'lē troost. Stryt/wint en triūpheert.

Des Donderdaeghs.

1. Maeckt u tonghen versch ontspronghen. 189
Op de voys van
Wilt ontspringhen/Lof-sanck singhen.
2. Met lust des gheests vroech op-ghestaen. 220
Op de vvijse van
Jesus soete memorie. ende andere als des Sondaeghs.

Des Vrijdaeghs.

1. Laet ons aen-bidden 't hert bupgende ter aerde. 250
Op de vvijse van
Nopt sulcke liefde op aerdt-rijck was ghevonden.
2. O lustelijcken boom schoon en plaisant. 281
Op de vvijse van
Met gheestelijcke vreught melodieus.

Des Saterdaeghs.

1. Ick groet u Maeght der Maeghden kroon. 311
Op de voys van
O salich heylich Bethleem.
2. O Tempel schoon des heylighs Gheests! 317

Digitized by Google

3. Maria Moeder van ghenae/ 319
Op de voys van
Nu weest ghegroet Maria soet. ende
Waer is de dochter van Sion.
4. 'S Conincks stam/wel hooch ghebozen. 394
Op de vvijse die-men vinden sal.

FINIS.

APPROBATIE.

Hic Liber vtiliter imprimatur 11. *Maij. Anno* 1624.

Egbertus Spitholdius, Plebanus Antuerpiensis, Librorum Censor.

PRI-

Digitized by Google

PRIVILEGIE.

PHILIPPVS by der gratien Godts Coninck van Caſtillien, van Leon, van Arragon, van beyde Sicilien, van Hieruſalem, van Portugal, van Navarre, &c. Heeft aen Ian Cnobbaert gheconſenteert ende toeghelaten alleen te moghen drucken ende verkoopen deſen Boeck, ghenoemt *Den Hemelſchen Handel der devote zielen*, ghemaeckt door *Ludouicum Makeblijde*, Prieſter der Societeyt IESV. Interdicerende ende verbiedende allen anderen Printeren ende Librarieren den voor-ſchreven Boeck in ſes toe-komende jaren na te drucken oft te conterfeyten, op pene ende confiſcatie van de ſelve, ende daer-en-boven t'incureren in d'amende van dertich guldens, te verbeuren by elcken van den ghenen die daer af ter contrarie doen ſal. Ghegheven in onſe ſtadt van Bruſſele, den 20. dach der maent van Iunij, in het jaer M. DC. XXV.

Ondertreckent

Steenhuyſe.

Digitized by Google

Digitized by Google